

Yaremaia

Mbuga ogoha gilibu

ngarunaga nemandi ogo

Anduane Homogonaga bi mana latagi haga agali mbira mini Yaremaia henego ogoni ibu Babilono dindinaga Kini Nebugadenesa ibugua Yuda hameigini baba wai bulene kaware dege ngelowa Yaremaia ibu Yarusaleme tanoha haga hene. Yaremaia ibugua Yarusalemehabi Yuda dindi bibahendehabi de hondowa mamage halu halimu laga bialu hene. Ibugua lalu, Wali agali tigua damanaga biabe biagaru yu wahalu Anduane Homogo ibuni kagotha hole dai nabi haabo harimiyagua nde ibugua tí mana lalu pani ngulebira, lalu lamini. Ani lamiyago lelowa tigua ibunaga bi layago hale nahe ti biyago ale bialu haabo howa dama tara hearunaga mini yaraga halu bi pupu wialu hemiria bulebira layago henene tagira ibini. Ani biyago Yaremaia ibuni de hendene.

Yaremaia ibugua bi maru mbiwia halu lenego Anduane Homogohanda ti mani lone dara halu haru dai bulenaga lowini. Ibugua lalu, Anduane Homogohanda tí dara halu haru dai bialu Yuda wali agali bibahende t́inaga dindi wiyagoria lone haru dai bulebira, lenego gilibu nga. Yaremaianaga mbuga ogo agali Anduane Homogonaga mana latagi halu mbiwia haga maru hearunaga mbuga wiaruni ale ndo ibu mende ale nga. Ibugua ibuninaga bite dewa lo nga. Yare-

maia ibunime biabe ogoni bua nahe howa dege harugo lowa ibuninaga hame winigo mo wahalu Anduane Homogonaga bi hale halu ibugua bia layago talialu bini.

Anduane Homogohanda la layago mbirago mo wanahe bibahende latagi hai henego mbuga ogoha gilibu nga. Horo dewangiore ibu genda yu howa ibuni daraho haga hene. Anigo ibuninaga genda uruni mo do nahaga hene. Ibugua bidagobi tigatigaore latagi haga binidaruni mbuga ogoha wiai ka. Yaremaia ibugua Yuda wali agaliru gubalini timbuni ho howa Ngode Datagaliwabehanda wali agali urunihondo bi hongohe mbira lamule pu layagola ibu bu miniha genda halu lamua nahe howa dege lamialu hene. Ani lamiyago hale howa wali agalime ibu bo wahole biyagola ibugua Ngode Datagaliwabehondo gomogomo lowa bi dewa lalu haga hene. Be 20.9 handabe.

Yaremaiahanda bi bayale mbira latagi henego. Bi ogoni Be 31.31-34 ogoriani gilibu nga. Be hobane liruniha howa Ngode Datagaliwabehanda ibunaga wali agali baba habo nalolene bi gahenge lowinigo ogoni latagi hene. Habo nalolene bi gahenge ogoni beba mbuganibi ege tolenibi ndo gilibu wulebira. Bi ogoni ibu wali agali tininaga bu miniha hongowa tigua talialu bule turu holebira lene. Ina Keriso hamewaneigini kamarume habo nalolene bi gahenge ogoni Ngode Datagaliwabenaga Dinini ibunime walia haragola henene lenedane handaramali.

Bulu бага бува кuni gilibu ngago (1.1-19)

Anduane Homogohanda Yaremaia olo
 helenego 2.1-25.38
 Yaremaiahanda mbiwia halu bi latagi henego
 26.1-45.5
 Yaremaia Anduane Homogonaga manani howa
 tandaga nalu henego 46.1-51.64
 Hameigini tara tara mitangi bialu Yaremaia-
 handa mbiwia henego 52.1-34
 Yaruseleme tano karulalu bo heda henego

*Anduane Homogohanda ibunaga bi mana latagi
 haga helo Yaremaia olenego ogo*

¹ Mbuga ogoha Hiligaia igini Yaremaianaga bi lenego nga. Hiligaia ibu hameigini loma binigo mo miaga hearu aria howa Beniyamini hameiginirunaga dindi mbira Anadodo winigoha haga hene. ² Kini Yosaia ibu Amono igini howa Yudanaga kini mali haleria (13) heagola horo ogoingi Anduane Homogohanda ibunaga bi mana Yaremaiahondo lamini.☆ ³ Mani Yosaia igini Yahoiaigimi ibu kini heangi Anduane Homogobugua bi maru Yaremaia lamia dege bini. Horo ogoingi howa Anduane Homogohanda ibunaga bi Yaremaiahondo lamiaabo halu heane dege Yosaia igini Sedegaia ibu kini heane mali bearia (11) pene. Mali beanegonaga ege dauni hayagola waitigime Yuda wali agaliru dindi taraha tinaga garabaya biabe ale bialu helo minu garabayabu yalu pene.☆

Yaremaia olenego ogo

☆ **1:2:** 2 Kin 22.3-23.27, 2 Bit 34.8-35.19 ☆ **1:3:** 2 Kin 23.36-24.7, 24.18-25.21, 2 Bit 36.5-8, 36.11-21

⁴ Anduane Homogohanda Yaremaia ihondo bi ogodagua langiya. ⁵ Í aiyá tombeha í nabereha ina í ala bamba dabenege kegoni. Mani í aiyahanda í taba nahe ibu tombeha berengi ina í dindi bibahendeni inaga bi mana latagi haga habelo dabaru.✧

⁶ Anduane Homogohanda bi ogoni layago hale howa ina ladai bialu lalu, Anduane Homogo Bibahende Haru Haame Ho Haga-o ina bi mana ogoni latagi holene manda nawi igiri emene dege kogonidago agua loliyadabe, laru.✧ ⁷ Ani larugola Anduane Homogohanda ladai bialu lalu, I igiri emene kogoni, nalabe. Inime wali agali maru karuhondo ina bi lamule pu larugoha polene nga. Ani bialu bi lamibe larogo lamiaiore holene nga. ⁸ Ina ti hondowa gi holene nawi. Ina í biamogo bulebero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya.

⁹ Ani lai howa ibunaga gi iha dogola ede halu inaga ne hambuni ela howa ogodagua laya. Hale ha. Áyu inaga bi inaga ne hambuni wia harogo ogoni latagi habe. ¹⁰ Áyu howa ina wali agali hameigini dindi tara tarani bu karuni haru habelonaga ina hongo ngerogoni. Ina mbirale ngaru handayaho habelonaga hongobi bo gialo bagabu wahabelonaga hongobi bope halu mo ko habelonaga hongobi bulene ngaru bialu habelonaga hongobi hongolene ngaru hangabelonaga hongobi bibahende karulapeore ngerogoni, lalu Anduane Homogohanda laya, lene.

✧ **1:5:** Iba 139.15-16, Ais 49.1, 49.5 ✧ **1:6:** Har 4.10, 1 Kin 3.7

Yaremaiahondo de gandeba kira walia henego ogo

¹¹ Anduane Homogohanda ihondo hale halu lalu, Yaremaia-o ogoni agile hendedebe, laya. Ani layagola ina ladai bialu lalu, Ira mini amononaga magane hendedogoni, laru. ¹² Ani larugola ibugua ladai bialu lalu, Tigatiga larigoni. Inaga bi lo wirugo bibahende tagira piai helo de hondo holebero, laya.*

¹³ Ani lowa ibugua lone ihondo hale halu lalu, Ai lone mbira agi dege hendedebe, layagola ina ladai bialu lalu, Todobene be mbira uyugohayagi iba mbolia balu kane hendedogo ai orayagi odo dai bibehedane hendedo, laru.

¹⁴ Ani larugola Anduane Homogo ibugua ihondo lalu, Mo ko holene timbuniore mbira uyugoniha howa ibalu wali agali dindi ogoha karu bibahende mo ko hai holebira. ¹⁵ Anduane Homogo inime kini uyuruniha bu karu ibilarogo tigua tinaga ami agali dewaore haru ibulebira. Ibuwa kini uruni tinaga biragane dagiaru Yarusaleme tanonaga panga harabani wia paraho ngelo bedagola wali agali tagira pobe naheore wara andaho birulebira. Wara anda howa ho mabubupe halu Yuda dindiha tano ngaru bibahendebi ani dege biai holebira. ¹⁶ Irane inaga wali agaliru tigua inaga bi mo wahowa mana ko ngaru hangu bialu ini erembira ngialu tigua dama karuhondo bi pupu wialu uruninaga mini yaraga halu lomaru miaga kamigonaga ani ibilolebero. ¹⁷ Anigo ai heyalu ina wali agaliru

* **1:12:** Ogoniha howa ira amono layadago inanaga bi lalu, De hondo haga, laga.

bi ogoni lamule pu nabere. Abale puwa gi nahe bi langiruruni bibahende lamiai habe. Í áyu ogoni gi hariyagua uruninaga deni howa í mogo lalu gi timbuniore habelo ina í mo gi bia holebero. ¹⁸ Yaremaia-o hale ha. Ina í mo hongo halu tano mbira pabe hongoheore bu mabubi ngaligobi howa aeaneme anda gene hene howa tole boronosime pabe bini hongoheore kaligobi í heledo. Ani bidogome Yudanaga kini karumebi agali haguane karumebi loma binigo mo miaga karumebi wali agali bibahende karumebi í bope naholebira. ¹⁹ Agali uruni tigua í baba waitigi bu hinu haho holebirago í bope habe nahe holebira. Inime baya hangu handayaho íla mandagi howa biamogo bialu holebero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya.

2

Bamba Isaraele wali agalime mana bayale binigo ogo

¹ Anduane Homogohanda ihondo lalu, ² Ina inaga bi ogoni Yarusalemeha karuhondo latagi halu lamibe. Bambaore tí waneigini ale harim- ingi tigua inihondo mini mbiraore wuwa hongo howa yu tiga bialubi tinaga bu mini iha pagaho harimigobi ina mitangi bido. Ani bialu wali agali pigane dabubu howa gubalini hagabu hagamaga harima. Ani bu howa dindi ko mbirale anda nahaga wali agalime mabu nahangaga wiagoria tigua ini hangu talima ibagabu harimigoni. ³ Isaraele-o horo ogoningi tí ininaga wali agaliore howa inaga mabuha tomo ala pigane hengeneru

lomabu migi biraligobi harimi. Mbiralime tí mo ko haga biyagola ìni ala pu bamba howa tigua ko biyagonaga pani migi bialu baga birugoni. Ì Anduane Homogo ìna bi o ledogoniore, laya.

Isaraele wali agalinaga mamalirume ko binigo ogo

⁴ Isaraele wali agali Yagabanaga aguanali kamiru aibe. Anduane Homogohanda bi ogo lowia hayago tí hale hadaba. ⁵ Anduane Homogo ibugua lalu, Ìna agi birugonaga tìnaga mamalirume ì helo wahalu ti kaundiaha pu waore hayabe. Tigua galone ndo wiaruhondo bi pupu wialu howa tinibi habane nabulene dege hene ndobe. ⁶ Ìna ti pele mialu dewaore birugo mo embeda haya. Ìnibi embeda dege haya. Iyibi dindi howa haru tagira ibalu dindi ko wali agali nahaga wiagoria haru ibirugoni. Dindi ogoniha mbirale anda nahaga ege tole hangu pale dalubi naibaga wiagoria wali agali pu luluya haga dindi koore wiadagua haru halu ibirugobi uruni embeda hai haya. ⁷ Tìnaga mamali uruni dindi ko ogoni wahalu dindi homogo mbirale bibahende anda hai holene o ngagoria haru ibirugoni. Áyu Isaraele wali agali tí dindi bayale ogoria howa tomo bayalebi mbirale bibahende bayale wiarubi karulapeore wuwa kamigoni. Anigo tigua dindi bayale ngirugoria howa mana ko ngubi nagalone wiaru biaabo halu dindi bayale ìnime tí ngirugobi ìninaga deni mo nagalone bu hinalu mo ngubia harimi. ⁸ Loma binigo mo miaga hearume ì embedaho wahalu mana mandabi hearu tiguabi ì manda nabi dege

haya. Dindi ogonaga agali haguane hearu tiguabi ihondo mine haya. Anduane Homogonaga mana latagi haga hearumebi dama Bala hearunaga minini howa mbiwia haga biya. Mbirale mbira ti biamogo bibe nahe wiagohondo bi pupu wiaga hene, lalu Anduane Homogohanda laya, lene.

Anduane Homogohanda ibunaga wali agaliru manani dabene go

⁹ Anduane Homogo ina larogo, Tigua mana urunidagua birimigonaga ina ti ko biaga kami lalu manani dabaluni ngulebero. Tinibi tinaga waneigini aguane mani holebirarubi bibahendeore ko biaga kami lalu pani miaabo holebero. ¹⁰ Ai ni paliragoha dindi mini Saibarasa iba dege dombene ngagoha pialu dindi ogoniha mana biaga ngago handalimu. Ani bialu ni tagira ibiragoha pialu Arebia dindi ogoniha bialu kagobi handalimu. Mana ko ngubi tigua bialu kamirunidagua mbira dindi uruniha bialu hearia handarimibe. ¹¹ Tigua mbirale henene ndo karu yu tiga buwa bi pupu wialu ogoni yu wahalu pu nabi hongo howa haabo haga ka. Anigo Ngode Datagaliwabe timbuni hongohe mini lene i kogo helo wahalu inaga wali agali kamirume dama ko habane nabulene tini biamogo bibe nahe karuhondo bi pupu wialu kami. ¹² Anigo Anduane Homogo inime laro. Hari daligani bu kamiru aibe. Isaraele wali agali o karume mana ko bialu karuni hondowa mogo lalu duru nalarami. Tigua mana ko uruni biragonaga manga halu taga ho holene nga. ¹³ Ogoni irane inaga wali agali uruni tigua mana ko kira biyago. I haabo holene iba duguaho

wiagagobi howa ina tí holene miaga kogo helo wahalu ini erembira ngialu piaga kami. Ani puwa iba hambulenaga toleha iba berelo tinime guabu ngelo harimi. Ani guabu ngelo karia iba biraga tole uruni poda бага biragola iba nabirulebira, laya, lene.✧

Isaraele wali agali tinime mana ko biyagonaga pani nenego ogo

¹⁴ Anduane Homogohanda lalu, Isaraele hameigini ti marume hondo haga hene ndo ka. Ti mendealinaga garabaya biabe ale bialu haga ndo howa ti aba aiyarubi garabaya biabe bialu hagane howa hono winibi ndo dege kagoni. Anidago irane aginaga waitigirume ibalu ti mo ko howa bo hangedalu kabe. ¹⁵ Waitigi agali urunime gabua budi ale timbuni laionome ngororo laradagua bialu ti abale ibuwa tanoni anda hearunibi giallo wahai hayagola dindi ogoniha agali naheore nga. Dindi ogoni mo labu halu mbirale anda habe nahe ngelalu tano bayale winiru bo giallo wahai haya. ¹⁶ Israaeleru tíore wali mbira Iyibi dindiha Membisi tano Tabanese tanolaha agali hearume mandari podo wahenegobi kamigoni.* ¹⁷ Genda uruni tinime bia ko harimigome ibira. I Anduane Homogo tinaga Ngode Datagaliwabe howa ina tí baya hangu hariga walia hama haru ibirugola tinime i manga halu erembira ngirimi. ¹⁸ Áyu Iyibi dindiha dai buwa iba Naili hambu nole kamigobi

✧ **2:13:** Ais 12.3, 65.11, Yar 17.13 * **2:16:** Agali Iyibi dindiha Kini Negome Yuda wali agali genda timbuni mo mialu henegonaga lene bada. 2 Kini 23.33-35 howa gilibu ngago handabe.

Asiria dindiha pialu iba Yuberedisi hambu nole kamiru aginagabe. Anidagua beramigome tí biamogo bulene mbira nawiore ndobe.†
 19 Tíinaga mana ko bialu kamigome tíni hayu dai bulebira. Ihondo erembira ngialu pirimigome tíinaga ko ogonime tínihondo handabe manga haragoni. Anduane Homogo i tínaga Ngode Datagaliwabe hewago yu wahalu inaga andaneha nahe puabo harimigoni. Ai mana ogonidagua birimigome tíni mo tandaga halu koore kaubi ngago minime baya hangu manda bulene nga. Anduane Homogo Bibahende Haru Haame Ho Haga howa Hongo Haiheore kogome bi o ledogoniore, laya lalu Yaremaiahanda lene.

Isaraele wali agalime Anduane Homogo mitangi bialu lotu lole manga henego ogo

20 Anduane Homogo Bibahende Haru Haame Ho Haga kagome laabo halu lalu, Isaraele wali agaliru-o hale hadaba. Bambaore howa tí inaga biabe bialu halimulo helarugo yu wahowa lalu, inaga biabe ogoni iname nabuleberema, larimi. Ani lalu walime agali kayu yama ibaga biagadagua puwa tigua hari nene wiaruha iraga

† 2:18: Bi lo ngagoni irane Yuda dindiha agali haguane hearume mitangi bialu tinaga waitigi karume ti baba wai bule ibiragola biamogo bilonaga dindi timbuniha agali hongohe karume ti biamogo bilonaga Iyibiali kini kago nenege halu Asiriali kini kagobi nenege halu bule manda bialu hene. Manda bialu hemiria Yaremaia ibugua dege Ngode Datagaliwabe ibu hangu karulape biamogo bulebira lalu mo walia hene. Hameigini tara hongohe urunime biamogo nabulebira. Ngode Datagaliwabe ibugua hole-nenaga iba ngiaga ka. 2.13 handabe. Dindi kaundia ngaruha iba taya bima pialu kamiru agibe, lalu lene.

halu puwabi ira timbuni hearu tenehabi dama hearunaga mini yaraga howa bi pupu wialu harimi.‡ 21 Ina tí pigane inaga pu mbira mini gerebi egene bayaleore dabalú hangarugo ai áyu abiale harimidabe tíni handadaba. Áyu tí gerebi irane ko emberaha ho wahene kuabuore kamigoni agua biyabe. 22 Ani howa tínaga ko para karu sobo hongoheme wayawaya bo waharimiyaguabi doma nabulebira. Ina tínaga ko birimidaruni doma nabi wiaabo kane hendedo.☆ 23 Tígua ihondo, Ina mana ko uruni nabi gime wabini mini Balahondo bi pupu nawi harima, lalu labe nahe kami. Isaraealiru-o mana ko unu dindi ulini biagoha howa bialu harimigo manda bilimu. Nogo kamele angibunime egene bu howa wangabe taya bima dindi ngaru bibahendeha piagi hagamaga bialu harimi. 24 Nogo dongi gabua angibunime dindi ko wali agali nahaga ngagoha ibaga bialu nogo dongi gabua wangabe agoha haruabe hondole ngayaga bima piaga. Nogo urunime egene bu howa wangabe taya bima pole biragola mo dariba halu tinaga hame ngago mo batara habehebi mbira ai kabe. Ani pialu karia nogo uruni ale wangabe karume ti taya bulene

‡ 2:20: Bi yobage ogoni ogodagua lalu leda. Isaraeali wali agali ti Ngode Datagaliwabe one ale lene. Anigo ti agalini helalu walime agali kayu yama piagamaga bialu Ngode Datagaliwabe mitangi bialu ibunaga lotu nale yu wahalu dama hearuhondo bi pupu wima pene. Bi yobage lowa walime agali kayu yaga ogoni Yaremaia ibugua dewa lowinigo ai agali maru mbiwia haga henerume bi laga biniru gilibu nga. Damahondo bi pupu wiaga uruni hari nene wiaruhabi ira timbuni hearu teneha gumba bayale wiaruhabi wiaga hene. ☆ 2:22: Yob 9.30, 14.17, Hos 13.12

erekui nabi abale lola halu handaga. ²⁵ Anigo Isaraealiruru tí dama tara tara karu talima polene nawi. Uruni bialu kamiria tínaga ge tandaga bialu iba noa howa kembobe lebola holani handalimu. Ani anigo tígua lalu, Bi uruni hale nahole ina dama uruniore hamelo kamago ti yu wanaholeberema laga kami, lalu Anduane Homogohanda laya lalu Yaremaiahanda lene.

Anduane Homogohanda Isaraele wali agalirume mana ko biyagonaga dara henego ogo

²⁶ Anduane Homogohanda laabo halu lalu, Agali page biaga kago handa walia halu minu yania hayagua agali ogoni ibu taga timbuni hagamagua dege Isaraele tí taga timbuniore holeberemi. Tínaga kini karubi agali haguane karubi loma binigo mo miaga karubi Ngode Datagaliwabenaga bi mana latagi haga karubi tí bibahende wali agali heba taga timbuni holeberemi. ²⁷ Tí taga ogoni holeberemigo irane tígua ogodagua lalu, Ira bu karuni ina aba ka, lalu, Ege tole ngarume ina hono wiaga, laramili. Tígua ani bialu howa ini kogoha dai nabi i erembira ngialu pu wahaga kami. Ani howa dege genda mbira tíha tagira ibirangi tígua, Anduane-o ina biamogo bule íbu, lalu haga kami. §

²⁸ Anigo ai Yuda tínime dama mitangi bialu gime wabinirume tí biamogo bilonaga tano bibahende ha wu karulape wirimiruni ago ha kabe. Mbirale uruni ti karulape heagua nde wali agali tíha

§ 2:27: Agalime ira ege tolerume mbirale dama mitangi bialu gime wabiaga hene. Ani wabuwa mbirale urunime tiha holene ngiaga ka lo manda biaga hene.

genda anda ibirangi tigua tí biamogo bulebira ndobe, laya.✧ ²⁹ Ani lowa lalu, Tí bibahendoreme ihondo mine harimigo howa dege lone aginaga ina tí yu wahaya laramibe. ³⁰ Tí mo tiga bulenaga ina tínaga waneiginiru mana lalu minu barugo o barudaruni lini nade bame bu wahole birudane hendedo. Uruni bialu kogo holiya tigua inaga bi mana latagi haga agali hearu budi gabua ale timbuni mini laionome nogo karu bo nagadagua agali uruni homelo bo wahaga kami. ³¹ Isaraeleali áyu kamirume tí hale mia howa Anduane Homogo ininaga bi larogo hale hadaba. Tigua mandabu handalu kamiria i daga nalene dindi ko lebolahe mbirale anda nahaga wiraligo ale kabe toba kamibe be dindi ko aruma ale kabe toba kamibe. Ani ndoyagua irane aginaga inaga wali agali bu kamiru tigua lalu, Inane hameledemaruha pugupugu buleberema. Ini kegoha dai nabuleberema, laga kamibe. ³² Ai tigua manda bialu kamiria wandari bedarume agali pole howa yári tara bialu piyago embeda holebirabe. Ani nabulebira ndobe. Anigo inaga wali agali kamiru horo dewa daga labenahe tigua i embeda ho waharimigoni ndobe.

³³ Isaraealiriru tíore wali agali kayu yulenehayagi manda timbuni bolanguahe kamigoni. Ani kamigo howa tínaga mini bogaru agali kayu yama ibaga biaga wali bedarunaga manda bogala bidago bolanguahe kamigoni. Ani howa tigua maru karubi mana ko ogoni biawai holeberemida. ³⁴ Agali yagibano hearume tínaga

✧ **2:28:** Man 32.37, Hgn 10.14, Ais 45.20

andagaha howa tomo dabudabubi mbira kayu nabiore bame agibelo hearu homelo bo waharimigoni. Uruninaga darama tínaga agani wai kagoni ndobe. Ai tígua mana ko urunidagua bialu kamigo ³⁵ howa dege lalu, Ina ko nabi kamago Anduane Homogo-o inahondo keba holene irane nawi, laga kamigoni. Ani lalu kamigo ai hale hadaba. Bi ogonidagua laramigo henene ndo lalu kami. Ani lalu kamigonaga ina tí manani helowa dabolebero. ³⁶ Hameigini tara marume mana birago talima pialu howa dege abaleore beregedalu mana mendego bia aribia haga kamigoni. Asirialirume tí biamogo nabiyagola taga harimigodagua ai Iyibialirume tí biamogo bule naibiragola taga timbuni holeberemi. ³⁷ Tígua Iyibialiruhondo genda timbuni howa taga timbuni holeberemi. Tígua, Agali urunime ina biamogo bulebiraore, lalu mini dunubiaho harimiru Anduane Homogo inime ti erembira midogonigo ai tigua tí biamogo nabuleorebira, laya lene.

3

Israele wali agalime Anduane Homogo yu wahenego ogo

¹ Anduane Homogohanda lalu, Agali mbirame ibu one waharagola wali biago ibugua agalini wahalupuwa ibu agali mendela piyagua agali pigane dabu bini biago ibugua ibu one wahayago lone haru dai bulene nawi. Ibugua wali ogoni ale haru dai biyagua inaga deniibunaga dindi mo dodohe ngelalu mo ngubia holebira. Israaelealiru-o tígua agali tara dewali baba kayu yu palima ibaga bialu

harimigo ai ini koria dai beremibe. ✧ ² Hari nene amu ngaruha handa amu nana bidaba. Hari nene uruni aria mbiragoria tí puwa kayu nabini mbira ngabe. Arebialirume dindi ko wali agali nahaga ngagoria bira do howa wali agalinaga mbirale yalu poraru mo page bule yu biragadagua tígua hariga teneni tínaga nenegeru ibilo hondo biraga kamigoni. Tígua mana ko bialu harimigomebi kayu yalu harimigomebi inaga deni tínaga dindi mo ko halu mebia harimigoni ndobe. ³ Tígua mana ogonibi bialu kamigonaga dindi ogoria iba dalu naibilonaga ina yaniaho kogoni ndobe. Anigo tígua taga emeneorebi mbira nahe howa bayanda walime mine halu agali kayu yama ibaga biagadagua bialu kamigoni. ✧

⁴ Ani kamigo howa ai áyu tígua ihondo agua larami, Anduane Homogo í inanaga aba howa ina waneigini emene hemangi ina gubalini ho haabo harigo áyu kegoni, lalu kami. ⁵ Ani lalu, Ina inahondo keba ho haabo holeberebe. Inaga lembo holene ereba nahe wiaabo holebirabe, laga bialu kamigoni. Ani anigo Isaraealiru-o tínaga bu miniha hamelo henego damene bibahende mana ko bialu harimigoha biba harimigoni ndobe, lene.

Yuda wali agalibi Isaraele wali agalibi bu mini beregedolene winigo ogo

⁶ Yaremaia ibugua lalu, Ai Yosaia ibu kini heangi Anduane Homogohanda ihondo langialu lalu, Isaraele wali agali minehe o karunime mana ko bialu hearuni de handaribe be nahende dege

✧ **3:1:** Man 24.1-4, Yar 2.20, Ese 16.26-29 ✧ **3:3:** Yar 6.15, 8.12, Ese 3.7

kebe. Tigua *i* yu wahalu puwa hari nene ngaru bibahendehabi ira timbuni yuni gumbile hearu andanehabi pialu agali kayu yalu haya.* 7 Ainde Isaraele ibu mine halu mana ko uruni biai halu mani *ini* koria dai bulubada lo manda bu haru. Ani manda bu hewariabi dai nabiya. Ani biyagola ibu hagibuni minehe Yuda ibuguabi Isaraelehanda biyago ale dege biya. 8 Ai Isaraele ibugua *ini* yu wahalu puwa agali mendela kayu yama ibaga bialu hearia *ina* wali waholene beba mbira gili buwa ibu mialu ibu pelo yupe halu pu laru. Ainde ibu hagibuni Yuda ibu mbirale o birudagoni de handayagoyu ibu gi habehego nahe dege ka. Ai *á*yu Yuda ibu nde ibaga bialu agali kayu yalu bedane hondo ko. 9 Wali agali kayu yulene ogoni taga nabi bameda lowa ibugua *ira* ege toleruhondo bi pupu wialu ka. Mana ogoni bialu kagoni ibugua agali kayu yagadagua yaragoni ndobe. Ani biragome *inaga* deni ibugua dindi ogo mebia haragoni. 10 Yuda *ini* yu wahalu puwa ibugua mana ko uruni bialu henego ai mini beregeda nabi ka. *I* Anduane Homogo *ina* bi o ledogoniore, lalu langiya.

11 Anduane Homogohanda *ihondo* laabo halu lalu, Isaraele Yudala libu agalini wahalu pene bayanda wali beda. Anigo Isaraele ibugua ko bini ngaru nira dege lowa Yuda ibugua bia ko hene ngago timbuniore nga. 12 Anidagua bini ngago ai Yaremaia *ina* ga lalu uyurayagi ola uyu habe. Ani olowa Anduane Homogo *ininaga* bi ogodagua labe. Isaraelealiru-o *tigua i* yu wahalu pirimigo ai *ini* koria daibulene nga. *I* Anduane

* 3:6: 2 Kin 22.1-23.30, 2 Bit 34.1-35.27

Homogo inimeore larogo ina tihondo keba naholego ini koria dai bidaba. Ani larogoni irane i wali agali dara holene irane nawini dara haabo haga kogo howa inaga keba holene wiaabo naholebira. ¹³ Isaraealiruru tigua ihondo tigatiga langialu ogodagua lalimu. Iname kagua dewaore birima. Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabe ihondo doga halu puwa ira timbuni hearu bibahende teneha pialu mbirale dama mitangi bialu bi pupu wule gime wabini wiaruha puwa mana ko biaga wiaru bialu howa inaga bi mo waha harima, lapani halu tigatiga lolene nga. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lene.

¹⁴ I Anduane Homogo inime larogo wali agali i yu wahalu pirimiruni ti inaga wali agaliore hene kamigo mitangi bialu ini koria dai bilimu. Ina tano mbiragoha howa wali agali mbira mbira haru halu hameigini mbiragoha howa wali agali kira kira haru ha bialu ininaga Hari Saiono kagoria haru daibu helolebero. ¹⁵ Ani helowa agali bayale ininaga bi mana lo ngogo talialu biaga karu tigua haru haga helo dabo helaga bulebero. Uruni tigua manda bayale buwabi mini gigabiwi howabi ti baya hangu haru holebira. ¹⁶ Ani bulebirago ai Anduane Homogo ina larogo mani tininaga dindini howa wali agali dewaore palia dame buleberemi. Ani bu howa tigua Anduane Homogo inaga Habo Nalolene Bi lo winigonaga Mbogoyi biago lalu bi mbira naloleberemi. Tigua Mbogoyi ogoni mbira mitangi bule ndo wahalu ogoni agua biyadabe lalubi bi naloleberemi. Tigua gahenge wabu aribiabi naholeberemi dege. ¹⁷ Horo ogoningi wali agalime Yarusaleme mini, Anduane

Homogo ibunaga biraga dagia nga, lolebira. Ani laragola wali agali hameigini dindi tara tarani karume Yarusalemeni ngoai halu i mitangi bialu lotu lolebira. Ani bialu howa tigua mini giambe hayago wahai halu tininaga miniha mana ko bulene ngelo henerubi wahai holebira. ¹⁸ Horo ogoningi Yudalirubi Isaraelealirubi mandagi biamaga halu dindi uyurayagi áyu tini kagoria howa daibulebira. Dai bialu tinaga dindi bamba ina tinaga mamaliruhondo tininaga dindiore ogoni wiaabo helo mirugoria daibu holebira lalu Anduane Homogohanda laya, lene.

Isaraele tigua mbirale bi pupu wulenaga gime wabiniru waholene winigo ogo

¹⁹ Anduane Homogohanda laabo halu lalu, Isaraeleru-o ina ti inaga waneiginiore halimulo hame lowa dindi bayaleore mbira dindi tara ngarubi ndo ngirugoni. Ani birugonaga tigua i yu wahalu pu nabi i aba-o laga bima ini talima ibalu haabo halimulo hamelo haru. ²⁰ Ainde ogonidagua nabi howa wali dabu binime ibu agalini helo wahalu piagadagua tigua i wahalu pirimigonaga laro. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lene.

²¹ Dugu timbuni mbira hari nene uyu ngaruha howa biarua. Isaraele wali agalirume Anduane Homogohondo ti biamogo bia lalu dugu hongo howa bialu harua. Tigua Anduane Homogo tinaga Ngode Datagaliwabe mo embeda howa yu wahalu puwa mana koru hangu bialu henego ai ti dara halu biamogo bia lowa dugu biarua. ²² Anduane

☆ **3:21:** Ais 17.10, Yar 2.32, 13.25

Homogo ibugua lalu, I waneigini mine hagaru-o ina baya hangu hamiya tínaga mana ko liahe ngelo harimidaruni mo tiga buliya ini koria dai bidaba laya, lalu Yaremaiahanda lene.✧

Ani lowa lalu, Anduane Homogo ibugua ani layagola wali agali tigua ladai bialu lalu, Anduane Homogo-o í inanaga Ngode Datagaliwabeore kegodago áyu ina ini keria dai beramagoni. ²³ Iname hari nene wiaruha puwa damahondo bi pupu wialu wali agali kayu yu palima ibaga bialu harimarunime inane biamogo nabini. Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabe ina hangu ina biamogo bialu haru dai beregoni.✧ ²⁴ Anigo iname dama mitangi bialu gime wabini mbirale tagabi mini Bala wiagohondo bi pupu wialu harima. Ani bialu harimadagoha howa inanaga nogo bulumaga sibirubi inanaga waneiginirubi inanaga mbirale bayale damene ina mamalime biabe ndelahe bialu ilu wigi bini ngelo henerubi Balahondo lomabu mialu biba haiore harima. Ina wandari igiri daliahe hemangi howa bialu henego áyu bialu haabo kamagoni. ²⁵ Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabe-o inamebi inanaga mamalimebi bambaore wandari igiri daliaheni howa ihondo mana ko dege bialu haabo henego kamagoni. Iname inaga bi mo wahalu harimagonaga taga timbuniore halu wanakui dindiha handa daliho habeheore kama, lalu Isaraele wali agalirume bi ogoni lene.

4

✧ **3:22:** Yar 30.17, 33.6, Hos 14.4 ✧ **3:23:** Iba 3.8, Yar 17.2, 17.14, 31.7

Anduane Homogohanda Isaraele wali agali-hondo lalu, I koria dai bulene nga, lenego ogo

¹ Anduane Homogohanda lalu, Isaraele wali agaliru tí dai bulene nga manda birimiyagua nde ininaga andaneha hole dai bilimu. Mbirale dama mitangi bialu bi pupu wiaga ko ngubi ininaga deni ngelo kamigoni mo wahalu inini talima ibalu haabo halimu. ² Ani buwa tígua i Anduane Homogo haluhe kogonaga minini howa bi mbira henene-ore larama lowa lo wirimiyagua nde ogoni mana henenebi bayalebi tigabibi ngadagua talialu bule lalu lalimu. Tígua anidagua birimiyagua hameig-inini dindi tara tarani bu karume ihhondo lalu, Ina mo bayale halu biamogo bia, lowa ininaga mini yaraga holebira, lene.

³⁻⁴ Anduane Homogohanda wali agali Yuda dindiha hearubi Yarusalemeha hearubi lamialu lalu, Tí inini koria dai bialu agalime dindi alialu mabu gahengeha tomo bayaleru hangagadagua tígua mana ko bialu haga ngamigo wahalu mini tigabi bayale wia aribia halu bialu halimu. Tomo bayale ogoni mbirale anihe bu karu heba hanga-maga holamini nahalimu. Yuda wali agalibi Yarusaleme wali agalibi tígua mini ko ala tawe ngemiru wahai halu ininaga wali agali heneneore hole tíni lomabu halimu. Tí anidagua nabi harimiyagua inina tígua mana ko bialu kamigonaga keba timbuni howa tíha pani nolene timbuni ibilole-bero. Ininaga miniha keba holene ira hungu ale biragola mbiralime mo hundia habe nahe wulebira, laya lene.✧

✧ **4:3-4:** Yob 41.20, Ais 1.31, Hos 10.12, Kl 2.11

Waitigime ibalu Yuda baba wai bulebira lenego ogo

⁵ Ina Yuda dindihabi Yarusalememe tanohabi bi latagi holiya Anduane Homogohanda ihondo bi langiya. Ibugua lalu, Tí dindi bibahendehe mbelo biguliru pu laga laga bima pilimu. Bi dalimuore ladaga halu lalu, Tí bibahendeore íbu ngoai halu tano wai pabe hongohe ngaruha ha do hai hole pudaba, labe. ⁶ Wali agali bibahendeore Saiono piai helonaga mo walia halu pelagi yaraga ho hadaba. Tí bame handayaho holene nawiorego bibahende abale ibida pialu ha do hole pudaba. Ina waitigi dindi abene uyurahayagi karu ti dindi wahalú tí baba wai bilimulo ibilarogoni. Tigua ibalu tí mo ko howa bo hilo wahai helo ibilarogonigo tí ha do hai halimu.*

⁷ Laiono gabua ha do haga ngagoha howa tagira ibiralidagua tínaga waitigi tini dalu wahalú ibilarogoni. Tigua hameigini dindi tara tara wali agalibi dindi wiarubi mo ko hai halu bo haeal-abagabu wahai haga kago tí baba nde ani dege bule ibiragoni. Tigua ibalu tínaga tano ngaruni bo gialabagabu wahai haragola wali agali lenego mbira naholebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lene.

⁸ Anidagua bulebiragonaga tígua dara ho howa walia halu aga karulaga ngago mo karulo howa dara halu dugu bialu halimu. Anduane Homogohanda ina baba miniha keba timbuniore ho kago wa naholebirago ani bilimu labe, laya.

⁹ Anduane Homogohanda lalu, Mbirale ogoni birangi kini karu heba agali haguane karubi gi

* 4:6: 4.21 de handabe.

hai halu loma binigo mo miaga karubi bi mana latagi haga agali karubi ti bibahendeore mogolo hai holebira, laya. ¹⁰ Ani layagola ina lalu, Anduane Homogo Bibahende Haru Haame Ho Haga-
o inime ina Yarusaleme wali agali kamaru bay-
ale holeberemi lalu larigo ina mo hondo harida. Ayu waitigime ibalu ina bibahende bo wahi holobada, lalu laru.

Waitigi hongoheore puyabu poboyogobi ale ibulebira, lenego ogo

¹¹ Waitigiru ibulebiragonaga Anduane Homogohanda Yuda wali agalirubi Yarusaleme wali agalirubi tihondo bi ogodagua lene. Puyabu poboyogobiore dindi ko dalu naibaga wali agalibi nahaga ngagoha howa ibalu inaga wali agali bu karuha anda ibulebira. Anigo puyabu ogonime widi lini ngelalu yuni aaneru hangu puloyu piagadagua ko ngago hangu pulo wahole ndo ibulebira. ¹² Puyabu ogoni hongoheore ibalu bibahende mo ko haiore hole ibulebira. Ina puyabu ogoni ibiloleberogo irane inime wali agali uruni manani howa mo talebuki bialu ti pani nelu mulenaga ani ibilolebero, lalu laya.

¹³ Anigo i Yaremaia ina wali agali bu hearuhondo lamialu lalu, De handadaba. Waitigiru arumahe ginu hagua mindibi mberane ale ibiragoni. Ami agalirunaga karisi puyabu hongohe humbirini wai ale ibalu ami agalinaga nogo hosiru gerai gibi ega bodo hariawe yagaloyu ibagadagua ndo gibiore ibiragoni. Ani birago mo ko holene anda ibiragonaga i daraore ho kogoni.

14 Yarusaleme wali agaliru-o tínaga miniha ko bulene dege mitangibu kamiruni angi waholeberemibe. Anduane Homogohanda tí pele ngialu haru dai bilo tígua mana ko bialu harimigo wahi halu ibunaga deni tíha ko mbira para nahe bayale halimu.✧

15 Dana hameigininaga tano wiagoha howabi Eberaimi hameigininaga dindi barebare wiaruha howabi agali marume mo ko holene horo tagira ibirago lalu bi yalu ibiragoni. 16 Anduane Homogohanda agali urunihondo lamialu lalu, Tígua wali agali dindi tara taraha bu karubi Yarusalemeha karubi lamialu, Tínaga waitigime tí baba wai bule abale anda ibiragoni lalu lamilimu, lene. Tigua anda ibuwa Yuda dindiha tano wima pedagoria ibalu wai hwaro lalu wali agali bu karuhondo bi hongo howa lalu holebira.

17 Anidagua bulebirago irane Yarusaleme wali agali tígua i Anduane Homogo kogohondo erembira ngialu harimigonaga waitigi uruni tigua mabu anduaneme pabe bu yaanda hagamaga Yarusaleme ho hagara bulebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore.

18 Tígua mana ko hangu biaabo halu hariga ko wiagoria pialu haabo harimigome tiniha genda timbuni ogoni anda ibulebira. Títime ko timbuni bu kamigome tínaga gubalini nogoba henego genda yu howa tandaga timbuni nalu holeberemi, lene.

Yaremaiahanda ibunaga hameigini bibahende dara henego ogo

✧ 4:14: Ais 1.16, Ya 4.8

19 Inaga bu miniha mo koore ka. Tandaga timbuni ogoni ina yabe naheoreda. Ogonime i bopeore halu inaga miniha mo ko timbuni ka. Ami agalirume mbelo biguli pulalu wai huario laga laga biaruane hale kogodago ina bi nale ne hariga ndibulo naholebero. 20 Tigua wali agalibi dindibi bibahende mo ko hai halu bo haealabaga biai hayagola mo ko hai henego nga. Abale ibalu tigua inanaga balai anda bu kamaruni bo giallo wahi haragoni ndobe. 21 Waitigi bu karuni wai wahalutini dalu angiore dai bulubadabe. Biguli pulalu wainaga pelagi yaragaho yalu pialu angiore waholobadabe.†

22 Anduane Homogohanda lalu, Inaga wali agaliru ti boga nabi mini bayale mbira nawiore kagoni ndobe. Tigua i manda nabioore kagoni. Ti mini nawi waneigini ale lulu anda ibagabu hagagobi ka. Tigua mana ko bulenenaga hangu manda bolanguahe wu howa mana bayale bulenego manda nabi ka, lalu Anduane Homogohanda laya, lene.

Yaremaiahanda de gandeba hendenego ogo

23 I Yaremaia ina handalu hewaria dindi ogo mo ko hene tara mbira wiaria de handaru. Hari dali-gaha handa daga halu hewaria wa mbira naheore wiaria handaru.☆ 24 Dindi hari timbuni wiaru de handalu hewaria uruni ema bigibigi bialu bare emene emene wiarubi ula amunana bialu

† 4:21: Tinaga waitigi ibirago de hondowa abaleore wali agali mo walia howa pelagi yaraga ha mbelo biguli pula biaga wini. Ani biragola wali agali ti tano pabe hongohe kagoa bira do hole ibida piai haga wini. 4.5-6 handabe. ☆ 4:23: Pig 1.2, Ais 5.25

hearia de handaru. ²⁵ Ina de handa amu nana bialu hewaria wali agali mbira ona hearia nahende. Egarubi yagalalu piai hayiya. ²⁶ Ala dindi bene bere bayale winiyaru ai dindi ko be abalu tauladagahe wiaria handaru. Dindi ogoninaga tano wiarubi bo gialabaga biai ho winiya. Anduane Homogo ibugua keba timbuni ho hayagome mbirale uruni tagira ibilayiya.

²⁷ Anduane Homogohanda lalu, Dindi ogo bibahendeore mo ko hene mbirale nahe bameore wulebiragoyu ina mo ko haiore nde naholebero, lene. ²⁸ Irane ogoninaga dindime dara howa kiabu dugu bialu hari ibu nde mindibi arumahe wulebira. Anduane Homogo ibugua ibunaga miniha mbirale uruni buleore lo mitangibu henego bulebiraore. Lo beregedalu wanahe biaore bulebira.

²⁹ I Yaremaia ina de gandeba handa dege bialu hewaria ami agali dewaore nogo hosirunaga biralubi maru danda timuru yalubi ibaruagoni hale howa wali agali bibahendeoreme tinaga tanoru yu wahalu ibida piai haragoni. Maru ti irabuha ha do hole pialu maru ti hari bare wiaruha ha do hole poragoni. Tano bibahendeha wali agali lenego mbira nahe dindi hangu wiaria handaru. ³⁰ Yarusaleme-o i mo ko heneore wuwa agua buleberebe. Ini aga daramabi bayaleru mo karulo kego aginagabe. Gurubu gele ale ngolome wabini bayale tara ngarume ini mo yaribia howa inaga deni hare ambuaru birigo agi bulebe. Yari urunialeme i mo wia nabulebira. Inaga lawini i kayu yaga biarume i handabe manga howa i bo wahole kagodago i yari damene nabibe laro. ³¹ Walime

waneigini gali taba honole howa dugu bialu yi laruane hale ko. Waneigini gali pigane taba hanalu howa tandaga timbuni handalu biraruabe tobaneda. Dugu o biaruago Saiono tanome bialu harua. Ibugua gi dogolo howa ga timbuni lalu, Iha mo ko holene ibu ngagonaga dara timbuni ho kogoni. Waitigi bu karume i bo wahole ibirago ainde homole kogonida, layuane hale haru, lene.

5

Yarusaleme wali agalirume Anduane Homogo erembira minigo ogo

¹ Anduane Homogohanda lalu, Yarusaleme wali agaliru-o tanoha hariga pepadaguabi wali agali ngoaiho haga hama ngaruhabi baya hanguore taya bima pugu pugu bidaba. Tigua wali agali mbi-raoreli ibu mana bayale tigabi ngadagua biagabi mana henene ngago hongo howa biagabi mbira kane handa walia harimiyagua nde i Anduane Homogo ina Yarusaleme wali agali tigua mana ko bialu harimiruni domo wahai holebero. ² Tigua bi mbira heneneore bule lalu, Anduane Homogo haluhe kagonaga minini howa iname heneneore buleberema, lalu lo wirimigo bi hangu lalu wahaluhalu piaga kami, laya.

³ Anduane Homogo-o ina wali agali bibahendeme mana bayale heneneore ngaru taluwa bialu helo hamelo ke. Wali agali uruni ina minu ba barigoyu tigua tandaga howa nahe tingi halu ka. Inime ti bope harigoyu tigua tinaga mana mo tiga bulene hame nale dege ka. Tinaga embone

☆ 5:1: 2 Bit 16.9, Ese 22.30

giambe ege tole ale halu tigua mini beregedolene hame naleore kagoni. ⁴ Ani bialu kago ainde ini mandabu handalu koria, Ti habane nabulene manda bayalebi mbira nabi dege ko bame kagonida Anduane Homogonaga mana bayale manda nabi howa Ngode Datagaliwabehanda tigua talialu bialu helo hamelo kago damene bibahende tini manda nabi dege ka, lo mitangi biru. ⁵ Ani mitangi buwa, Ina agali haguane karu hondo pialu ti baba bi lolebero. Tigua Anduane Homogonaga bi mana bayale bialu holenebi Ngode Datagaliwabehanda tigua talialu bialu helo hame ledagobi tiore manda biai haga ka, lo mitangi birugoni. Anigo ina ti hearia pu howa agali haguane uruni tihondo hale harugola tiguabi Anduane Homogonaga bi mo wahalu ibunaga hame leago talialu bia nabi mo waharaya. ⁶ Anidagua biyagonaga gabua timbuni budi ale mini laiono bu karume irabu timbuni ngagoha howa tagira ibalu agali uruni bai holebira. Biango dudu karume dindi ko yobi ngagoha howa ibalu ti bo wahai holebira. Ani bialu wali agali uruni mbirago Yuda tanoha howa tagira pialu karia gabua timbuni budi ale mini lebadi karume ibalu bo lerelo yu ibagabu ngelolebira. Urunidagua bulebirago irane tigua ko dewaore bialu Anduane Homogo erembira mialu haabo hayagonaga genda uruni ibulebira.

⁷ Anduane Homogohanda Yarusalemhondo ogodagua leda, Inaga wali agali bu karume inihondo erembira ngialu puwa mbirale dama mitangi bialu gime wabini wiaruhondo bi pupu wima piyagonaga ko ogoni ina nadomolebero. Tigua bi mbira lalu howa gime wabini bi pupu

wiaga uruninaga minini howa henene laro laga biya. Ina wali agali urunihondo tomo nalu helo dewaore mialu harugo helalu agalime ti one bedago berelalu bayanda wali taya bima poradagua bialu haya. ⁸ Agali uruninaga mini agali mendeali one bedago ha pialu nogo hosi wangabeme hosi angibuni kago taya biagadagua bialu haga ka. ⁹ Anduane Homogo i kogo ina tigatigaore larogo wali agali urunime mana ko bialu kagonaga pani nelu ina muleore ngo ndobe. Yuda hameigini uruni tigua ko biyarunaga ina tihondo biadaire bule ngo.✧

¹⁰ Isaraele wali agalirunaga waitigi kamiru-o tigua Isaraele wali agalinaga gerebi mabu mo ko hole ibidaba. Ibalu dugu wahai hole ndo. Gerebi ginigeneru inaga ndogo uruni hangu dando wahalimu. ¹¹ Isaraele wali agalibi Yuda wali agalibi tigua ini erembira ngialu piya. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lene.

Anduane Homogohanda, Isaraele wali agali mo ko helo waitigi ibilolebero, lenego ogo

¹² Isaraele wali agalime ke howa Anduane Homogo talima pole tingi howa lalu, Anduane Homogohanda mbirale mbira nabulebira. Ibugua mo ko holeneru ina kamagoria naibilolebira. Waitigirume ibalu ina mo ko naholebira. Ani bialu ina daluha hina garibi naibilolebira, lalu ka.✧ ¹³ Anduane Homogonaga bi latagi haga agali bu karume ogoale bulebira lalu latagi hararu puyabu ale pularadagua bi bame dege lalu ka. Bi uruni Anduane Homogohanda labe lene ndo

✧ 5:9: Man 29.24-26, 1 Kin 9.8-9 ✧ 5:12: Yar 14.13

bame lalu ka. Anidagua laragome mo ko holene tiniha wulebira, lalu tigua ani laga ka.

¹⁴ Tigua bi urunidagua laga kamigo ai Anduane Homogo Hongo Haiheore kagonaga bi ogo hale hadaba. Ibugua ihondo langialu lalu, Yaremaia-o wali agali urunime bi ogoni layago hale howa ina bi mbira latagi habelo áyu langerogoni ira hungu ale holebira. Ani bialu wali agali uruni ti ira gabuni ale ngagola ira hungu ogonime do waholebira, lalu langiya. ¹⁵ Anduane Homogohanda lalu, Isaraele wali agaliru-o ina tihondo bi ogodagua laro. Ina agali hameigini tara mbira dindi kaundiaha howa tí baba wai bilimulo ibilolebero. Hameigini uruni ti hongheore mbira howa tini dindini haabo hene ka. Tigua hameigini tara uruninaga bi lagago manda nabi kamigome hale naholeberemi. ¹⁶ Hameigini ogoninaga ami agali bu karu ti wai biaga honghe howa tigua danda timume wai bialu agali homelo ba debe haga ka. ¹⁷ Tigua ibalu tínaga mabuha tomo hingedemirubi anda tamuha bu wini ngamirubi nai holebira. Ani bialu tínaga waneiginibi bo hilo wahai halu tínaga nogo bulumaga sibi bu karubi bibahende bo wahaiore holebira. Ani bialu tí mabuha gerebi irane bu karubi poge irane bu karubi bibahendeore dibu wahai holebira. Tínime mitangi bialu wai pabe honghe tínaga tano buyu mabubi ngamigoha howa tí bayale holeberemabe tobaho harimigoyu waitigi agali urunime ibalu wai buwa tano uruni bo giallo wahai holebiraore, lalu laya.

¹⁸ Anigo Anduane Homogohanda ihondo bi lone lalu, Waitigi uruni ibirangi Isaraele wali

agali tí bo biba nahelolebero. ¹⁹ Mani *ina* wali agali holebiraru tigua *ihondo* hale halu lalu, Yaremaia-o inanaga Anduane Homogo kagame inahondo mana ogonidagua biyago irane aginaga biyabe, lolebira. Ani laragola *ina* *ina* bi ogo tihondo lamibe. Tigua *ini* hewago erembira ngialu puwa *tini* daluni howa wali agali hameigini tara bu hearunaga dama mitangi bialu mbirale gime wabini wiaruhondo bi pupu wialu harimi. Anidagua birimigonaga ai tí dindi taraha pu howa wali agali hameigini tara bu karu ti andaneha hama poleberemi, laya lalu Yaremaiahanda lene.

Anduane Homogohanda ibunaga wali agali-hondo bi hongo howa laminigo ogo

²⁰ Anduane Homogohanda lalu, Bi ogo Yagananaga aguaneneru Yuda dindiha bu karuhondo lamibe. ²¹ Wali agali tíore mini mandabi bayale nawiore kami. Tí dehe kamigo howa mbirale ngaru bayuwa handa nabiaga kami. Tí halehe kamigo howa bi bayuwa hale nahaga kami. Ani kamigo *ina* bi larogo bayuwa hale halimu.✧ ²² *I* Anduane Homogoore kogonigo tigua *ihondo* gi howa mogo lalu *i* andaneha nahe kamigo agibe. *Ina* iba solowaranaga pabe dindi iba angeni ngarume bidogola biraabo haga nga. Iba solowara yaribu timbuniore bialu kulu nduga laga biyaguabi iba bedago birairi haga ngagoria bolangua naholebira.✧ ²³ Anigo tí wali agali tarale mbira kamiria hendedogoni. Tigua *tinaga* mini ndibulo wahene kamigome *ihondo* dogo tara halu

✧ 5:21: Ais 6.9-10, Ese 12.2, Mg 8.18 ✧ 5:22: Yob 38.8-11

kami. Ani buwa tígua ihondo erembira ngialu piai harimigoni ndobe. ²⁴ Tínaga mabuha tomo hangalu kamigo anda helo ina iba dalu ibilarugobi nalimulo mo boga bia harugobi manda nabi dege harimida. Ina mali bibahendengi ani biaabo haruligonaga tígua nde Anduane Homogo tínaga Ngode Datagaliwabe kogo gi howa i andaneha hamiya nalarimida. ²⁵ Anigo tígua mana ko tara tara bialu harimigome ina mbirale bayale tínaga bia haga wirugo hangai hene ndobe.

²⁶ Inaga wali agali karu aria maru ti mana ko biaga ka. Agalime ega gono wia howa delo handayaho hagadagua ko biaga urunime wali agali bu karu mo ko holenaga deme mamage ho haga ka. ²⁷ Ko biaga uruni tigua mana ko bule ohowa mo hondo halu agalime ega dewa gonoha do ngagola hadowa nuha hono tolagadagua mbirale dewa ngaru tini andagaha wu tolo haga. Tigua mana ko ogonidagua biragome tínaga muni mbiraleru dewawi homogo timbuni haga. ²⁸ Tigua ani bialu howa tomo dewa naabo haragome tombe-gene timbunihe ka. Mana ko bulene ngago gi nahe howa bia dege biaga ka. Agali uruni ale kagome waneigini aija abala homene hono wahene bu karu biamogo bulene ngadagua nabiaga ka. Ani bialu yagibano bu karubi genda yu kagola tigua biamogo nabiaga ka.

²⁹ I Anduane Homogo kogome heneneore larogo mana ko uruni bialu karunaga pani nelu muleore berogoni. Wali agali urunime ko biyarunaga ina pani biadai bulebero ndobe. ³⁰ Ko mbira ale hiriribi mogole mbira dindi ogoria

tagira ibiyada. ³¹ Bi mana latagi haga karume bi latagi halu howa mbiwia harago Anduane Homogonaga bi ndo ke halu tininaga bi dege laga ka. Loma binigo mo miaga karume wali agali haru kangi nde tiguabi bi mana latagi haga agali uruninaga bi larago dege talialu haga ka. Anidagua bialu kagola inaga wali agalirumebi nde mana ko ogoniore bayale lalu turu haga ka. Anigo ina tí pani emene ndo nalimulo mo ngerogola mana ko uruni ereba haiore holebira. Ani nalimulo ngerongi tigua agi buleberemibe, laya lene.

6

Waitigirume Yarusaleme tano ho hagirabu holebira lenego ogo

¹ Beniyamini hameigini bu kamiru tí homoligo Yarusaleme tano yu wahalu ibida piai halimu. Tí puwa Tegoa tano howa mbelo biguli pulalu dindi mende Bede Hagereme ngagoria howa wali agali bu karu ti ira hagua de handalu ibida pelonaga hagua delalimu. Anidagua bulene ngago irane mo ko holene gibiore dindi abene uyurahayagi howa ibulebirago tí bibahende ibida piai holenaga ani bilimu. ² Saiono tanoore wandari mabuage ale biruwa ibuni hameledagoha pupe halu haabo haga ngagoni. Anigo Anduane Homogohanda tano ogoni mo ko halu bo haealabaga bu wahi holebira. ³ Waitiginaga kini karume ami agaliru heba wai bule Yarusaleme ibulebira. Tigua ibalu tano tagirahayagi balai anda bu palu howa tano ho hagirabu yaanda ho holebira. Ami agali uruni

nogo sibi dewaore hagagobi íbu holebira. ⁴ Ami agali haru hagane karume bi ogodagua lolebira, Ai wai maliya manda manda bialu wai dagia bama. Horombe hanuniore Yarusaleme bo anda maliya, lolebira. Ani lowa dege mani nde tigua lalu, Ainde manda manda nabi hemaore dege abale alendo halu ni paliragonida. ⁵ Ai wahalu wai mbiraga anda puwa tinaga tano wai pabe hongohu bu heledaruni bo gialabagabu wahai hamiya, lolebira.

⁶ Anduane Homogo Hongo Haiheore kago ibugua lalu, Ami agali kamiru tigua Yarusaleme kawareni irabu karuni dibu wi dindi dugu wima irigiha bialu wai pabe daligaore kago togo wialu ogoriani howa wai bilimu. Wali agali tano ogoniha bu karume tinaga damene bu hearu hingedape haga hene kago ina tano ogoniore bo haealabaga bialu mo ko hai holebero. ⁷ Dindiha iba dugualu haabo hagadagua tano ogoniha mana ko biaabo haga ka. Wali agali bu karu tigua tanoha ngaru mo ko halubi wali agali karu bameore minu baragola ti darabiore dere bu ha warago bo wigi bidagoni. ⁸ Yarusaleme ina bi hale holene nga. Bi hale nahariyagua nde ina í heba mandagi nahe yu wahalu polebero. Ani bialu ina í mo ko halu iba dalu naibile í abalu tauladaga ho wiagagobi ngelodogola wali agali mbira ini naholebira, lalu Anduane Homogohanda laya lene.

Isaraele wali agalime mini giambe howa dogo tagi ho henego ogo

9 Anduane Homogo Hongo Haiheore kago ibugua ihondo langialu lalu, Agalime pu mbira lini daga mini gerebi mabuha puwa gerebi lini dedago bibahende dai hagadagua Isaraele wali agali yu wahene kago lone bo hilo wahai holebira. Anidagua bulebirago ina ti kagoha Yarusaleme pialu agalime gerebi lini dalu maru yu wahene dedago ilama piagadagua wali agali maru yu wahene karuhondo bi ogo lone lamule pobe, laya.

10 Ani layagola ina ibuhondo ladai bialu lalu, Anduane Homogo-o ina bi aihondo lamuliyadabe. Ina bi larogo aiwa hale holobadabe. Ti wali agali Anduane Homogo manda nabi bu karubi dege howa inaga bi hale nahaga hale tuluho wahene ka. Inaga bi ogoni nagalonedo lo manda bialu tigua i hondo oba haga ka. 11 Anigo Anduane Homogo-o inaga miniha keba timbuni ira hungu biagadagua biragola kegoni. Ihabi nde anidagua dege biragola inaga miniha keba holene ogoni mo hundia habe naheore kogoni, laru.

Ani larugola Anduane Homogohanda ihondo langialu lalu, Inaga keba holene ogoni waneigini hariga teneni bu karuhondo walia halu wandari igiri daliahe bu karuhondobi walia haga bibe. Ani bialu agali karubi ti one bedarubi wali agali wahe karu yu wahole ndo ti bibahendeme inaga keba holene ogoni handa walia holebira. 12 Ina dindi ogoni mo ko hai helalu tinaga anda bu heledarubi ti one bedarubi dindi ngarubi bibahende agali dindi tara howa ibiraru ti karulo helolebero.*

13 Wali agali bibahendeme muni mbiraleru mo wulenaga mo hondo halu mana ko tara tara de-

* 6:12: Yar 8.10-12

waore biaga ka. Agali damene karumebi agali haguane mini lene karumebi bibahendeme mana ogonidagua biai haga ka. Loma binigo mo miaga karubi Anduane Homogonaga bi mana latagi haga karubi tigua nde wali agalihondo ke halu mo hondo haga ka. ¹⁴ Ina handalu hewaria inaga wali agali dere timbuniore tiwa ale bu kago hondowa loma binigo mo miaga karubi inaga bi mana latagi haga karubi tigua dere uruni huba bia nahe bameda lalu waho haga ka. Tigua wali agalihondo lamialu lalu, Ina bayale karulape kamago tigua miniha genda nahe halimu, laga. Anigo tigua bi ogoni henene ndo laga ka.✧

¹⁵ Isaraele wali agali tigua mana ko ngubiore uruni bialu hayarunaga tagaho kabe. Ndo ti taga naheore ka. Tigua mana ko uruni biyarunaga taga holene manda nabioire ka. Anidagua bialu kagonaga ina ti pani nelu merogola wali agali dindi tarani bu hearu pani mirugola ko hai hayadagua dege tibi ko hai holebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lalu Yaremaiahanda lene.

Isaraele wali agalime Anduane Homogonaga bi mo wahenego ogo

¹⁶ Anduane Homogohanda ibunaga wali agaliruhondo lamialu lalu, Hariga hagebage ngagoria howa hariga tigabi ti polene agodabe handadaba. Ani hondowa hariga bayale abale tinaga mamalirume pialu hene ngagoria pilimu. Ogoriani pirimiyagua tiha genda tandagaru anda ibulene henge nawi howa tinaga miniha dungulo holeberemi, laya. Ani layagola Isaraeleali

✧ 6:14: Ese 13.10

tigua ladai bialu lalu, Iname hariga ogoriani napoleberema, laya. ✧ ¹⁷ Anduane Homogohanda lalu, Tí biamogo bialu haru bamba helonaga agali maru dabo heledogo ai waitigi mbira ibiyagua tigua mbelo biguli pu laruagola hale halimu, laya. Ani layagola tigua ladai bialu lalu, Iname agali haguane uruninaga bi hale naholeberema, laya. ¹⁸ Ani layagola Anduane Homogo ibugua lalu, Wali agali dindi tara taraha kamiru inaga Isaraele wali agaliruhondo mana lalu minu bole ngogo tihondo languliya hale hole íbu ngoai hadaba. ¹⁹ Dindi o ngego íbi nde hale habe. Inaga wali agali uruni tigua mana ko biyagonaga ina ti pani nelo muleberogo irane tigua inaga bi mo wahalu mana lo wiwago talialu bia nabiyagonaga ani bulebero. ²⁰ Tigua Seba dindiha puwa ira hagua ngabilo delaga mini inisenesiru yolo bialubi gambe ale tara mbira ira hagua ngabilo delaga dindi tara kaundia wiaruha howa yolobu puwabi uruni bibahende inaga deni howa lotu lalu ihondo ngiagago ina turu harulibe. Uruni nakarulape bame biaga. Tigua mbirale inaga loma buwa irani bo delai hayaguabi maru tara ale lomabu ngiyaguabi urunidagua biraru bibahende bame dege bulebira. ²¹ Anduane Homogo inimeore larogo mana urunibi biaga karu ti bibahende mo ko henego pilai holebira. Aba karu ti igini heba homai halu wali agali karu tinaga nenege karu heba homamaga holebira, laya, lalu Yaremaiahanda lene.

Waitigi uyugoha howa ibira, lenego ogo

✧ **6:16:** Ais 8.20, Mal 4.4, Md 11.29, Lg 16.29

²² Anduane Homogohanda lalu, Ami agali uyugohayagi howa ibule ka. Ti agali hongoheoreyago dindi kaundiahaore karu tigua áyu wai bule danda timu yandareru manda manda bialu ka. ²³ Tigua wali agali bibahende karu dara nahaga koore howa bibahende homelo bo hilo wahai hole turu haga ka. Tigua danda timuru yalu nogo hosini biralu gerai lalu ibiragola dindi kulu mbari lama ibiragoni. Tidu yalu wabuni ibuwa Yarusaleme íla wai bule íbu kagoni, laya. ²⁴ Ani layagola Yarusaleme wali agali tigua ladai bialu lalu, Uruni bulebiragonaga bi abale hale ho bolangua harimago ina gi timbuni howa duru lalu hongo nahe kamagoni. Ai mana ko iname bialu harimagonaga dara halu mini burugu lalu walime gali taba honolene tu haragola mini burugulo biragagobi kama. ²⁵ Inanaga waitigiru dindi gibuni gibuni ngaru bibahendeha ho mabubupe howa ina baba hangu wai biai hole lowa mo giha hole hayada. Ani biyadago ai mabuhabi hariga harigabi ina ibagabu habe nahe kama, lene. ²⁶ Ani layagola Anduane Homogohanda lalu, Inaga wali agaliru-o tínime daraho kamigo walia halu aga biagane ngaru ale buwa be abalu ngagoria palu pen-dege lalimu. Ko birimirunaga dara howa kiabu dugu taraore waneigini mbiraore hangu henego homaragola aba aiyarume dugu biagadagua bialu halimu. Irane tínaga waitigi urunime abale ibuwa tí mo ko halu bo hilo waholebiragonaga ani bilimu, laya, lene.

Wali agali ege tǒlǒ siliba ko ngaligobi ka lenego ogo

27 Anduane Homogohanda ihondo ogodagua laya. Yaremaia-o í tano pabe hongohe ngaligobi kego. Ai ina inaga wali agali uruni agalime siliba henedabe be tara aledabe hondole irani delagadagua ti ina ba handabelo helaro, laya.✧

28 Ti wali agali mine halu doga haga howa bi hale nahaga ka. Ani howa wali agali tinaga ne-nege karubi mege bialu diburibu bi laga ka. Ti agali mbirale wabiaga karume ege tole siliba irani delaragola aeane dudu ibira ibira biagagobi ka.

29 Mbirale ira timbuni dedago pulaga ale ngagome pularagola ira hongoheore siliba delo deledagola dalu silibaha aeane emene para haga bidaru do taulope helonaga bialu karia anidagua dalu do taulope naharagola agali biabe biaga biago ibu biabe ndelahe ogoni bame bu wahaga ndobe. Manane ogonidagua dege inaga wali agaliru bay-ale helo mo tiga bialu wali agali ko biaga karu tale bialu bo batagi holene hariga nawidago.

30 Anduane Homogo inime ti erembira mirugola ti bibahende siliba ko hene ngaligobi dege hayada, laya, lalu Yaremaiahanda lene.

7

Anduane Homogonaga anda kagome Yuda wali agali mo bayale hela nabulebirago ogo

1 Anduane Homogohanda Yaremaiahondo lalu,
2 Ina inaga anda haraba ngogoria pu howa Yuda wali agali karuhondo ogodagua labe. Anduane Homogo mitangi bialu lotu lalimu laya, lole pu. Anduane Homogo ininaga bi o lawia harogoni

✧ 6:27: Yar 1.18

baya hangu hale kulu mia howa hale halimu, laya lalu lamibe. Inaga bi ogodagua laro. ³ I Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agali tinaga Ngode Datagaliwabe inime larogo. Tinaga dindi biagoria bayale halimulo heloliyago ai mana ko wiaru bialu kamiruni yu wahai halimu. ⁴ Horo bibahendengi agali marume tihondo langialu lalu, Anda ogo Anduane Homogonaga ka, laga biagago. Ai anda ogonime ti mo bayale holebira lo manda nabilimu. Tinime tini dege dege mo hondo haga haga biaganego de hondo halimu.*

⁵ Ti mana ko bialu kamiruni wahalu tinaga damene karu baba baya hangu tigabi bulene ngadagua bialu halimu. ⁶ Wali agali dindi tara taraha howa ti baba ibu hene karubi waneigini aba aija nahe hono wahene karubi wali dalo agalini homene bedarubi uruni warape nahe baya hangu hondo halimu. Tininaga nenege tini aria karume ko mbira nabi howa bame homelo bo wanahalimu. Dama manda bialu gime wabini ngaruhondo bi pupu nawilimu. Ani birimiyagua ko ogonime ti mo ko holebira. ⁷ Tigua inaga bi laroruni baya hangu hale halu biai harimiyagua nde ina bamba tinaga mamaliruhondo tinaga dindi henene ogoniore wiaabobo bu wiaho ngelo mirugoria ti holeberemi.

⁸ Ai hale hadaba. Tigua bi henene ndo ngaru mo dunubiaho haga kamigo bi urunime ti pele

* **7:4:** Wali agali tigua mitangi bialu Iba Gana mbugaha gilibu ngadagua Anduane Homogonaga anda Yarusalemeha ko gendabi mbira anda ibuligonaga ibugua baya hangu handayaho haabo holobabe toba haga hene. Iba Gana 132.13-14 handabe.

ngia nabulebira. ⁹ Tígua page bialu wali agali homelo bo wahalu mendeali one baba kayu yalu wali ibubi nde agali mende baba kayu yalu biaga kamigoni. Ani buwa tígua habo nalolene bi lo wialu howabi ke haga dege kami. Tígua dama mitangi bialu gime wabini Balahondo ira hagua ngabilo delaga mini inisenesiru lomabu delalu dama maru abale urunihondo bi pupu nawiaga harim-iruni áyu urunihondo bi pupu wialu kamigoni. ¹⁰ Mana urunidagua bialu howa tí i mitangi bialu inihondo lotu lalu halimulonaga anda helarugohabi nde anda íbu dege beramili. Ini kogoria kaware íbu howa tígua lalu, Ina bayale kama, lowa mani inaga anda yu wahalu puwa mana koorene ko ngubi ngaru bia timbu haga kamigo. Ai tígua mana ogonidagua bialu kamigoni bayaledabe. ¹¹ Inaga anda ogoniha tígua inihondo lotu lalimulo helarugo ai tígua manda bialu kamiria pageali ha do holene anda piagone bayale ogoniha harabe. Anduane Homogo inime tigatigaore larogo tígua bialu kamiruni bibahendeore handalu handai ko, laya.✧

¹² Anduane Homogohanda laabo halu lalu, Ai Silo tano ogoniha puwa mbirale mbira birugo hondo pudaba. Bamba Silo ogoniha tígua i mitangi bialu lotu lalu helo ngelarugo mani Isaraele wali agali tinaga mana ko bialu hemigo hon-

✧ **7:11:** Ais 56.7, Md 21.13, Mg 11.17, Lg 19.46

dowa ina tano ogoni mo ko harugoni.†☆ 13 Ani birugo bilowa áyubi tígua mana ko tara tara ngaru dege bialu kami. Mana ko uruni wahadaba lowa langialu haabo harugobi hale howa nahale hetingi ho kamigoni. Ina tí olarugola tígua ladai nabi dege kamigoni.☆ 14 Heneneore mo ngoai howa inihondo lotu lalu halimulonaga anda ogoni helarugo ai ogoni kagodago tí ina biamogo bulubabe toba harimida. Ani ndoyago Anduane Homogo inime larogo ina Silo tano bamba bo giallo waharudagua anda ogoni bo giallo waholebero. Ani buwa tinaga dindi ina bamba tí mamaliruhondo mirugo lone mo ko holebero. 15 Anidagua buwa tí damene Isaraele wali agaliru bo talia tagi harudagua tíbi nde anidagua bo talia tagi holebero. Ani bero handala tígua i yu wahalu poramigola ina tinaga dengui lone nahondolebero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lene.

Isaraeleali tigua Anduane Homogonaga bi mo wahenego ogo

16 Anduane Homogohanda lalu, Yaremaia-o ina inaga bi laregoni hale naholebero. Anigo ihondo tinaga bi lahalu biamogo bia lalu hongo howa lalu kegoni nalabe. Ihondo bi hongo howa lalu dugu

† 7:12: Bamba Yosua heneyangi Isaraelealiru tigua Silo tanoni Anduane Homogonaga Balai Anda bu helene. Yosua 18.1. Ani bialu loma binigo mo miaga ibu mini Eli heneyangibi bu helene. 1 Samuele 1.3. Ani headagoni tinaga waitigi Pilidiali hearume Isaraeleali baba wai bialu Isaraele bo poda hana halu Silo tano bo giallo wahayagola tanoha wali agali nahe bame dabulu wini. 1 Samuele 4. handabe ☆ 7:12: Iba 78.60, Yar 26.6 ☆ 7:13: 2 Bit 36.15, Ais 65.12, Yar 35.17

bialu lolenebi nawigo wahabe. ¹⁷ Tigua Yuda dindini tano ngaruhabi Yarusalemeha hariga timbuni pedaruhabi bialu karuni í de nahende dege kebe. ¹⁸ Tigua biagago ogo. Waneiginirume ira bo yu ngoai haragola abaru tigua ira mo delaga. Ani deledagoria aiyaru tigua dama wali beda manda bialu gime wabini mbira mini Dahuliya Andanaga Kuini Wali laga ngagonaga mbisigediru hiru yalu puwa lomabu miaga kag-
oni ndobe. Tigua waini ibabi mbirale tara wabu heledagohondo loma bialu odo miaga ka. Tigua mana ogonidagua bialu kagome ihondo koore bialu í mo tandaga halu ka. ¹⁹ Anigo Anduane Homogo inime bi ogodagua laro. Tigua mana urunidagua bialu karume iore mo ko halu kabe. Ani ndo. Tigua mana ko uruni bialu kagome podene tiniha dai biragola taga timbuniore ho holebira. ²⁰ Anduane Homogo Bibahende Haru Haame Ho Haga kogo inime bi ogodagua laro. Inaga tandaga holene ira hungu ale dedagola kogo agali mbirame ba hundia habe nahe kogoni. Ai tandaga timbuniore ho kogome dindi bibahendebe wali agali bibahendebe nogo tara tara hinidamirubi ira tara tara hingedamirubi tomo tara tara hingedamirubi bibahendeore bo hilo wahai holebero.

²¹ Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe ini kogome bi ogodagua laro. Tigua mbirale ihondo lomabu ngialu irame dai helaga wirimigo wahalu loma maru delalu howa maru tini nagane wiyadagua dege urunibi nde tini nai holene nga. ²² Bamba ina

✧ 7:18: Yar 44.17-19

tínaga mamaliru Iyibi dindiha howa haru tagira ibirungi tigua ihondo nogo irame dai helo lomabu delolenebi maru ogodaguaore bo delolenebi lalu langia nabi harugoni ndobe. ²³ Ina tihondo lami-alu lalu, Tí inaga wali agaliore howa inaga bi man-aore bayuwa talialu bialu halimu. Anidagua birimiyagua nde i tínaga Ngode Datagaliwabe holebero. Ina bilimu larogo talialu biaiore harimiyagua nde ti bayale holeberemi lalu lamiru.✧
²⁴ Ani lamirugolabi tigua hale ha howa bia nabi mo wahaya. Mo wahowa tinime mine halu mana ko wiaru hangu mo tene howa biaabo halu haya. Ani biyagome ti bayale biaabo nahe tini mo pila haabo haya. ²⁵ Bamba tínaga mamali Iyibi dindi yu wahalu haru tagira ibirugongi howa agali maru ininaga bi mana latagi halu helo ibilaga bialu haabo harugo kogoni. Ani birugola agali uruni tigua ibigi bialu inaga mana latagi halu haga biya. ²⁶ Ani lalu heagola tínaga mamalirume inaga bi latagi hayadaruni hale nahe mo wahaya. Ani mo wahalu howa tigua mine dewa halu mana ko wiaru biaabo haya. Mana ko biyadaruni abale henerume binirudagua ndo timbuniore bu bolangua haya.

²⁷ Yaremaia-o ina Isaraeleali bu karuhondo bi ogo latagi haregola tigua hale naholebira. Ina ga lalu olariyaguabi tigua hale howa, O ko, lalu ya nalolebira. ²⁸ Ani biragola ina tihondo bi ogodagua lamibe. Tínaga mamalirume Anduane Homogo tínaga Ngode Datagaliwabe kagonaga bi layago hale halu talia nabi howa ibunime ti mo

✧ 7:23: Har 15.26, LBM 26.12, Ais 3.10

tiga bilo maliaho habi nabiaga dege hene. Ai tigua bi henene lolene yu wahai howa tíha henene lolene mbira nawiore kami, lalu lamibe, lalu Anduane Homogohanda laya, lene.

Hinomo dindi ulini wiagoha howa wali agalime mana ko bialu henego ogo

²⁹ Yarusaleme-o ínaga mandari podo mbololo wahowa dara holene walia halu holene nga. Inaga wali agalirume Anduane Homogo mo tandaga hayagonaga ínime hari bare ngaruha iraga ho dugu bialu holene nga. Irane Anduane Homogohandaibunaga wali agali uruni handabe manga halu erembira mini kagonaga ani bulene nga. ³⁰ Anduane Homogohanda lalu, Yuda wali agali hearume ko dewaore ínaga deni howa biya. Tigua íninaga anda loma biaho helene biagoha dama mitangi bialu gime wabini ko ngubi galone nahe wiaru mo yalu íbu ngelowa urunihondo bi pupu wialu kagoni. Tigua mana ogonidagua bialu kagome íninaga deni ínaga anda ogoni mebia halu mo ngubia hayada. ³¹ Anidagua bialu tigua damanaga anda mini Tobede ogoriani howa bi pupu wialu tinaga waneiginiru loma bialu irani bo delolenaga anda mbira Hinomo dindi ulini mbira wiagoha bu helayada. Ani buwa tinaga waneiginiru loma bia howa bo delalu ka. Anigo ina tihondo ogonidagua bulene mbira ngago bilimu nale. Tigua mana ogoni bulene nga lalu mo mini wiabi nahe dege haru. ³² Anigoyu Anduane Homogo inaore laro. Mani tigua dindi ulini Tobedebi Hinomobi

✧ 7:31: LBM 18.21, 2 Kin 23.10, Yar 32.35

mini lone nalalu holebira. Dindi ogoniha wali agali dewaore homelo bo wahayago mitangi bialu dindi ogoni mini Homelo Bo Wahaga lalu lolebirago irane waitigirume ibalu Yuda wali agali dewaore bo wahai holebira. Ani biragola Tobede dindi ogoni Yuda wali agalirunaga homali dindi lene wulebira. Bo paya binirunaga tingini dewaore au loabe tobahe wulebira. ³³ Homene tingini dewa bu paya bu ngagola ega bodo hariawerumebi nogo biango gabua karumebi ibuwa nalu holebira. Nogo ega biangorume homene tingini uruni nalu kagola talu pelolene mbirali naholebira. ³⁴ Yuda dindiha tano bu ngaruhabi hariga dunini timbuni Yarusalemeha ngarunagabi mini wali agali lenego mbira munini bialu porane nahondolebere. Inime urunidagua berogola wali agali miniha dungulo ibagabu hagarubi wandari igiri pigane dabu bialu howa tomo timbuniru dawalu turu hagarubi hagarubi bibahende mo wahai harogola ereba hai holebira. Ani bialu Isaraele dindi bibahende mo ko hai hene wulebira, lalu Anduane Homogohanda laya, lalu Yaremaiahanda lene.✧

8

¹ Anduane Homogo ina bi maru ladege bero. Horo ogoningi waitigi bu karume ibalu homali ngaruha puwa kini homayarunagabi Yudanaga agali haguane homayarunagabi loma binigo mo miaga homayarunagabi inaga bi mana latagi haga homayarunagabi Yarusalemeni wali agali maru hene homayarunagabi bibahendeorenaga kuni

✧ 7:34: Yar 16.9, 25.10, Mo 18.23

minu duguai holebira. ² Yuda wali agalirume ni ege yakundiru gubalini timbuni halu uruni-hondo bulu paligi bialu ge duli hanga haga bialu tini biamogo bilonaga bi pupu wialu haga hene. Ani biaga henego waitigirume uruninaga kuni duguayaru nagalone biango ti mo wahagadagua wahene ngaria ni ege yakundirume homa kui uruni hondolebira. Ani biragola kuni uruni lone mo hora holene agali mbira naholebira. ³ Ani bialu Yuda wali agali emene hangu yu wahene holebirago uruni ina dindi tara tara ngaruha minalu garabaya piai helolebero. Ani bialu Yuda wali agali uruni tigua tini holenego naga-loneoredane hondowa tini homarimayagua karulapeda lo mandabu holebira. I Anduane Homogo Hongo Haiheore kogo ina bi o ledogoniore, laya lene.

Yuda wali agalime ko bialu taga nahaga henego ogo

⁴ Anduane Homogohanda bi ogo ina wali agali lamuliya ihondo langialu lalu, I Anduane Homogo kogo ina bi ogodagua laro. Wali agali mbira pilaragola ibu lone heya nabiagabe. Mbiralali ibu hariga pole piyagoha ndo mendeha pubagi hayagua lone beregedalu dai buwa polebiyagoha napiagabe. Nabiaga ndo aniore biaga ndobe. ⁵ Anigo Yarusaleme wali agaliru tigua i yu wahalu piyago puwa beregedalu lone dai nabi i erembira ngialu haabo haga ka. Tigua ke holene mana ngago hongo howa bialu haabo halu ini koghayagi dai bulenego hame naleore ka. ⁶ Tigua bi laga biyago ina bayuwa hale haga birugoyu tigua bi henene mbira nale dege ka. Mbiralime mini

beregedo ko lalu, Ina mana ko timbuniore bialu haru, lalu lapani nahe dege ka. Ami agalime nogo hosini biruwa wai bule hongo timbuni halu piagagobi ti bibahendeme mana ko bule hongo hai haga ka. ⁷Ega tara tara bedarume nde halo birulengengi tini biragane wiyagoria daibu biralu polene tu haragola yagalalu piaga. Anigo inaga wali agali bu karume nde Anduane Homogo ininaga bi mana lo ngogo bulene manda nabiore kagoni ndobe.

⁸Yuda wali agali tigua lalu, Inaha mini giga bulenebi manda timbunibi wiaihe kamagonigo Anduane Homogohanda ibunaga bi mana inahondo langinigo yu kama, lagago ti agua labehebe. Mana lawai haga bu hearu tigua bi mana henene lowini ngadagua langia nabi. Tigua ke howa tinime gilibu aribiaho winiru lawai haga hene. ⁹Agali manda timbuniwi karu tigua i Anduane Homogo kogohondo erembira ngialu pene kago ti manda timbunibi haruago agua binidabe. Agali uruni tini taga timbuniore howa nogo gabua uliha niao wedagoha pialu dagadagua ti ko ngagoha pialu dolebira. Ani biragola tinaga manda timbuniwi kama laganegome tini biamogo bulebirabe. ¹⁰Ti ani binigo ina tinaga dindibi onebi agali tara ibilarugohondo milolebero. Wali agali bibahendeme muni mbiraleru mo wulenaga mo hondo halu mana ko tara tara dewaore biaga ka. Agali damene karumebi agali haguane mini lene karumebi bibahendeme mana ogonidagua biai haga ka. Loma binigo mo miaga karubi Anduane Homogonaga bi mana latagi haga karubi tigua nde wali agalihondo ke halu mo

hondo haga ka. ✧ ¹¹ Ina handalu hewaria inaga wali agali dere timbuniore tiwa ale bu kago hondowa loma binigo mo miaga karubi inaga bi mana latagi haga karubi tigua dere uruni huba bia nahe bameda lalu waho haga ka. Tigua wali agalihondo lamialu lalu, Ina bayale karulape kamago tigua miniha genda nahe halimu, laga. Anigo tigua bi ogoni henene ndo laga ka. ✧ ¹² Isaraele wali agali tigua mana ko ngubiore uruni bialu hayarunaga tagaho kabe. Ndo ti taga naheore ka. Tigua mana ko uruni biyarunaga taga holene manda nabiore ka. Anidagua bialu kagonaga ina ti pani nelu merogola wali agali dindi tarani bu hearu pani mirugola ko hai hayadagua dege tibi ko hai holebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lalu Yaremaiahanda lene.

¹³ Anduane Homogo inaore larogo, Wali agali uruni ti pu mbira lini daga mini gerebibi pogebi lini nade yuni gilagilabi ko lini lone dabe nahe hagagobi ka. Ina tihondo mbirale bibahende mirugo tinaga waitigi karu haru ibalu ti bope hai helolebero.

¹⁴ Ani berogola Yuda wali agali tigua ogodagua lolebira, Irane aginaga ina bame biru ngamabe. Ina bibahende mo mogo bialu tano wai pabe hongohe mbira kago ha pu kamaria ina bayagua nde tano ogoniha homamiya ai ma. Iname Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabe kagohondo mana ko bialu harimagonaga ibugua ina homaiore helole manda bu ka. Ibugua ina wali agali homolenenaga tomia ko mbira mo ngiyagola

ogoni naradagua binigo kamagoni. ¹⁵ Ina bayale holeberemabe toba harimago ai bayale ndo harimada. Ina bayale holene mbira mani tagira ibulubada lo mandabu hemaria ai waitigirume mo gi holene yu anda ibiyada. ¹⁶ Dindi abene uuyarayagi Dana hameigini dalu ngagoria waitiginaga nogo hosime kurunu lalu buhe timbuniore laruago ti abale anda ibaruagoni. Nogo hosi urunime hongo howa koarana laruagola inanaga dindi bibahende birilalu ema biai haruagoni. Waitigime Yarusaleme tano bo gialabaga bulebi wali agali tanoha karu bibahende bo wahai holebi ina daluha mbirale ngaru damene bibahende bo haealahole bialu mo ko hai hole ibiragoni, lolebira.

¹⁷ Anduane Homogohanda lalu, De hondo halimu. Ina nogombi ko mbira wali agali hayaga ngaru tí kamigoha ibilarogola tí hayulebira. Ani ibiragola tígua nogombi urunime tí nahayilonaga mo dambola howa berelolene hariga mbira nawulebiraore, laya lene.

Yaremaiahanda lalu, Inaga wali agali daraho kogoni, lenego ogo

¹⁸ Ina dara timbuniore howa inaga miniha genda timbuni yu kogoni. ¹⁹ Inaga wali agali darabiore dindi tara tara ngaruha pu karume dugu timbuni biaruago hale ho ko. Tigua lalu, Anduane Homogo ibuni Saiono tanoha nahedabe. Saiono tanonaga kini nahedabe, lalu ka. Anduane Homogo tinaga kini ibugua ladai bialu lalu, Inaga wali agali bu karume dama mitangi bialu mbirale

gime wabu heledaruhondo bi pupu wialu kago ag-inagadabe. Wali agali tara bu hearunaga mbirale ko habane nabulene wabu wiaruhondo tigua ge duli hangaho biruwa bi pupu wialu hayagome i mo genda harimigoni ndobe, laya. ²⁰ Wali agali tigua lalu, Horo debenengi piai halu tomo bogabiru biai hayada. Anigo Anduane Homogohanda ina pele ngia nabi dege ka, laragoni. ²¹ I Yaremaia ina handalu hewaria inaga wali agali mo ko timbuniore hayadane hendedogoni. Inaga bu miniha daraore harogoni. Genda timbuni yu kogome i mini dege dindi ho kogoni. ²² Gileada dindiha marasini bayale wiagayago áyu nawidabe. Anogoda biabe biaga mbira nahe dege wiaruabe. Inaga wali agali tandaga hararu mo bayale holene nawidago aguaore buledabe.*[☆]

9

¹ Waitigime inaga wali agali bibahende bo waihai hayagonaga ina mbiraga horombebi biruwa dugu bialu biraabo holiya inaga embone iba ale halu de kogo iba duguadaga hagamadagua bilo hameledo. ² Inaga wali agali uruni ti helo wahalu i dindi kaundia mbiraha pu hole andira nemanda mbira dindi ko yobi ngagoha bu helaruyagua nde bayaleda. Ani pole hameledogoni irane ti bibahendeme biyago agalime ibu one henene bedago wahalu puwa bayanda wali bedaru talima ibaga biagamadagua tigua Anduane Homogo wahalu

* **8:22:** Yuda wali agali tigua marasini bayale Gileada dindi ogoniha howa mo yu ibaga wini. Anigo Yaremaia ibugua bi yobage lalu bi ogoni leda. Pigane Binigo 37.25 de handabe. [☆] **8:22:** Yar 14.19

pu ka. Ani puwa ti agali pagebibi dewaore bu kaligobi ka. ³ Anduane Homogohanda lalu, Inaga wali agali bu karume ke halu bi lolenego agalime timu tegelalu bole edaho manda mandabu hagamadagua kagoni. Ti dindiha bi henene lolenego emene lowa ke holenego timbuniore nga. Tigua mana ko tara tara dewa ngaru bima ibagabu haabo howa iniore tinaga Ngode Datagaliwabe kagonidalo mitangi nabi haga ka, laya.

⁴ Wali agali bu kamiru tinaga damene karunime ti mege buligo de hondo halimu. Tini hamene mbaliniore bu karu ti ohe howa mo hondo hagane Yagaba ale bu ka. Tinaga nenege karume ndelalu bi lararu de hondo halimu. ⁵ Agali bi henene laga mbira nahe bibahendeoreme tini damene bu karu mo hondo halu ke hangu haga ka. Tiha ke halu mo hondo holene mugube ka. Mana ko erekuibi ngago dege bua halu biaabo haga kagoni. ⁶ Tigua agali mende kago bame bo hangedape hole hongo halu ke hagane mana ngago bialu haga ka. Iore tinaga Anduane Homogo kogo mitangi nabi erembira ngialu haga ka, lalu Anduane Homogohanda lene.

⁷ Anigo Anduane Homogo Hongo Haiheore kagome lalu, Inimeore bule larogo ainde agalime ngolo silibaru bayale helo irame dodo para karu do taulope helo delagamadagua inaga wali agali uruni bibahende ba hondolebero. Tigua mana ko biaabo hayagonaga ina tiha bulene mende agi ngabe. ⁸ Danda timume mendeali kago homelo bogo wahagamadagua tinaga bi laragome tinaga damene bu karu mo ko hai haga ka. Tinaga ne

☆ 9:4: Pig 27

harigaha howa ti dameneruhondo biamogo bu-
lene bi lagagoyu tinaga bu miniha ti damene bu
karu mo ko helolene hangu mitangi bialu haga ka.
9 Anduane Homogo i kogo ina tigatigaore larogo
wali agali urunime mana ko bialu kagonaga pani
nelo ina muleore ngo ndobe. Hameigini uruni
tigua ko biyarunaga ina tihondo biadaiore bule
ngo. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya
lene.

10 Yaremaia ina lalu, Hari nene wiarubi dindi
datani bayale buhe wiarubi bibahende mo ngu-
bia hai halu koore wiago handalu ina dara
howa kiabu dugu biru. Wali agali ibagabu haga
wiarunaga mbirali naheore wialu nogo buluma-
garume datani nalu haga wiaruha mbira munini
buwa tani nalu naheore wiago handaru. Nogo
ega tara tararubi dindi ogoniha biru haga winiru
mbira naheore dindi ogoni yu wahalu piyai hene
embera wiago handaru.

11 Anduane Homogohanda lalu, Ina Yarusaleme
bo giallo waharogola ege tole hangu hilomogo bu
wulebira. Ina mo koore harogola dindi ogoniha
biango duduru ti hangu dalu wulebira. Yuda
dindiha tano damene bibahendeore mo ko halu
bo gialabaga bu waharogola ogoniha agali nahe
embera labu dindi wulebira, laya, lene.

12 Anigo ai Yaremaia ina bi ogodagua hale halu
lalu, Irane aginaga dindi ogo mo ko halu wali
agali mbiraorebi mbira yu wanahe dindi ogo mo
labu halu embera ngelenedabe. Agali mini bogabi
manda dingi dangiale mbirale uruni irane ogo
alenaga biya lalu latagi holene mbirali ai kabe.
Anduane Homogohanda mbirali mbirale uruni-

naga irane aihondo lamiragola wali agalihondo latagi holobadabe. ¹³ Ani lalu hewaria Anduane Homogohanda ihondo ladai bialu lalu, Mbirale uruninaga irane wali agali uruni tigua inaga bi mana lamirugo talialu bia nabi howa mo wahalu hariga ogoha pilimu lalu mo walia harugobi nape mo wa dege haya. ¹⁴ Tigua mine taraore halu tinime poa biyagoha pu pebe bialu haya. Ani buwa bamba tinaga mamalirume biawai hayadagua dege dama mitangi bialu gime wabini mini Balanaga bi pupu wialu haya. ¹⁵ Tigua ogonidagua biyagonaga Anduane Homogo Hongo Haiheore i Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kogome tigatigaore laro. Wali agali ko uruni biaga karu tandaga timbuniore nalu helo mo mulebero. Mbirale kaubi mundu ale nelu mialu iba kaubi tara tarabi nelu miradagua bulebero. ¹⁶ Ani nalu kagola dindi tara bamba tinimebi tinaga mamalirumebi de nahendene ngaruha hama purogo lelo wara tagi holebero. Ani pu kagola tinaga waitigi bu karume mbiraore hangu hangu bo wahaga bialu homa amo lelolebero, laya lene.✧

Yarusalemeni hearume dara howa dugu binigo ogo

¹⁷ Anduane Homogo Hongo Haiheore kagome bi ogodagua laya, Mbirale o biraruninaga irane baya hangu manda bilimu. Kiabu dugu baya hangu biaga wali bedaru olo ngoai halimu, laya. ¹⁸ Wali agalime lalu, Heneneore kiabu dugu birago hondowa inanaga de iba abale giligala lalu de tohe birulumaya abale ibalu tigua dugu bilo

✧ 9:16: LBM 26.33, Man 28.64, Ese 5.2, 5.12

oladaba, larimi. ¹⁹Tigua laabo halu lalu, Saionoha howa dugu biaruago hale hadaba. Tigua kiabu dugu bialu lalu, Ai ina mo ko haragoninaga taga timbuni ho kamagonida. Inanaga waitigi bu karume ibalu inanaga dindi andaru bo delaragonida. Ani biragome ina taga timbuniore ho kamagoni ndobe. Ainde ina dindi mendeha togolo yalu poleberemada, laya.

²⁰Yaremaia inime lalu, Ai Yarusaleme waliru-o Anduane Homogohanda tihondo bi mbira ina ti lamibe layago langerogo baya hangu hale halimu. Ti wane wandari emene bedaru kiabu dugu bilo baya hangu biawai halimu. Wali hangu hangume kiabu dugu manda nabi maru bedaru baya hangu biawai halu biralimu. ²¹Ogoninaga irane langerogo ogo, Homa ina kamagoria kaware ibu hapara kagodago ani bilimu. Agali haguane karunaga andagaha harimayaguabi yagibano karunaga andagaha harimayaguabi ta nabi homa anda ibu dege biya. Waneigini harigani gini bialu karunaga homa ibalu lola haya. Hamaga mo ngoaiho haga ngarunaga igiri daliaheru ngoaiho hearia homa ibu ibalu lola haya. ²²Homenerunaga tingini dindini ngubi biango ti mbaule ngu tarabi agalime widi gandulo hili mogobu wima poradagua bialu dindini wima pene. Homenerunaga tingini mo mogo bulene mbirali nahedagola bame wiagadagua wima polebira, labe lalu bi ogoni ina latagi habe lalu Anduane Homogohanda i langiya.

²³Anduane Homogohanda lalu, Agali manda timbuniwi kamirume i manda timbuniwi haruda lowa tini mini yaraga holene nawi. Agali hon-

gohe kamirume i hongohe kogoda lowa tını mini yaraga holene nawi. Muni dewawi kamirume muni dewa ngogonida lowa tını mini yaraga holene nawi. ²⁴ Mbiralime mbiralinaga mini mo yaraga hoa biyagua nde ibugua Anduane Homogo ini kogo ala manda buwa ininaga mini dege mo yaraga holene nga. Ogoni irane horo bibahendengi ina wali agali dindi bibahendeni bu karuni dara halu biamogo bialu ti bibahendehondo mana bayale tigabi dege biai haruli. Anduane Homogo inime mana urunibi hangu bulene turu haruli. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lalu langiya, Yaremaiahanda lene.✧

²⁵ I Anduane Homogo kogome ina bi ogodagua laro. Agali marume mana bulene nga layago talialu tinaga dongone podo mabu biagane mana binigoyu ininaga bi larogo hale halu bia nabia-gaore ka. ²⁶ Agali uruni Iyibialirubi Yudalirubi Idomoalirubi Amonoalirubi Moabalarubi agali dindi ko dalu naibaga wiagoha howa tinaga mandari podo tumagi haga karubi ti bibahende inaga bi larogo hale halu mbira nabiaga kagoni. Agali uruni tinaga miniha Ngode Datagaliwabe mitangi nabiaga headagua dege Isaraeleali karumebi mana ogonidagua dege talialu biaga ka. Urunidagua bialu kagodago Isaraele agali karuni tinaga dongone dege podo mabu buwa miniha galone manda nabi hene ka, lalu Anduane Homogohanda laya, lalu Yaremaiahanda lene.

10

✧ 9:24: Mai 6.8, 1 Ko 1.31, 2 Ko 10.17

Mbirale gime wabini ngaru bame lowa Anduane Homogo ibu kiniore ka lenego ogo

¹ Isaraele wali agaliru-o Anduane Homogohanda tíhondo bi larago hale hadaba. ² Ibugua lalu, Tígua wali agali tara tara bu karunaga mana ko ngago talialu nabilimu. Mbirale nahendene ale hari daligani birago hondowa wali agali marume gi haga ka. Tígua mbirale uruni birago hondowa gi nahalimu.✧ ³ Wali agali uruni tigua mana birago habane nabulene ngaru biaga ka. Tigua ayu mo yalu irabuha puwa ira mbira kago dibaga. Dibalu yu daibu ngagola mbirale irame wabiaga mandabi kagome ira ogonime agali ale wabu nge-laga ka.✧ ⁴ Ani wabu ngagola agali mandabime ngolo silibaru mo yalu ibuwa ogonime mbirale biago paraho dambi halu yári biaho ngelaga. Yári bia hai halu mbirale ogoni ibira holilono baya hangu dagia mbirani nilime bapara howa nge-laga. ⁵ Dama mitangi bialu bi pupu wulenaga gime wabini ogonibi ngago nagalone bameore nga. Agalime tinaga mabuha egame tomo nolilono mbirali kabe toba halu ega ibida pelonaga agali ale mbira wabu helagagobi dege nga. Mbirale gime wabini urunime bi nalagabi tinime ge halu napiagabi ngagola agalime mo yalu piaga ndobe. Anigo dama mitangi bialu gime wabini ogoni alerume ko bayalebi mbira nabibehe dege nga. Ani ngago manda bialu tígua urunihondo gi holene nawi, lalu laya, lene.✧

⁶ Anduane Homogo-o í ale mende naheore. Íni

✧ **10:2:** Har 23.24, Ais 47.12-14

✧ **10:3:** Ais 40.19, 44.9-20

✧ **10:5:** Ais 41.23-24, 46.1, 46.6-7

hangu hongo gibi daligaore ke. Í mini timbuni lenebi hongohebi kegoni. ⁷Í wali agali bibahende bu karunaga kini kego manda bialu wali agali bibahendeme ihondo gi hai halu í andaneha hai holene nga. Dindi bibahendeha agali manda timbunibi mini gigabiwi karubi kini bu karubi ti bolangua hai howa í daligaore ke. Mendeali í kegobi nahe iniore kegoni.✧ ⁸ Agali uruni mini nawi ale lulu howa mana ko nagalone hangu bialu ka. Uruni tigua mbirale irame wabini ngagoha puwa agi manda bule piagayabe. ⁹ Agalime Sebena dindiha howa siliba mo yu ibalu Ubas dindiha howa ngolo mo yu ibalu ngolo siliba uruni mbirale wabiaga mandabi karuhondo mo miaga. Mo miragola tigua dama mitangi bialu bi pupu wulenaga mbirale irame wabuwa o bigo ngolo siliba urunime daligani paraho dambi halu yári biaho ngelaga. Aga labolabo wabiaga kago tigua nde aga bayaleore daramabi tagalitaya alerume bu gombedagabi wabuwa mbirale wabu wini ngago mo karula haga biaga ka. ¹⁰ Anigo Anduane Homogo í Ngode Datagaliwabe heneneore kegoni. Í Ngode Datagaliwabeore haluhe howa kini haabobo hole kegoni. Ína keba harengi dindi ngaru dumbirumbi bialu ema biaga nga. Ínaga keba holene ogonime wali agali dindi tara tarani karunaga hongo mo pirilape haga ke.

¹¹ Isaraeali tigua wali agali Anduane Homogo manda nabi karu ogodagua lamilimu. Tínga dama mitangi bialu mbirale bi pupu wulenaga gime wabini urunime dindibi haribi wabini ndoy-

✧ **10:7:** Mo 15.4

ago. Mbirale gime wabini dindini ngarubi hari li kago andaneha karubi uruni bibahende haéal-abagabu wahai howa mbira nawulebiraore lalu lamilimu, lene.✧

Anduane Homogonaga mini yaraga halu iba gana lenego ogo

(Yaremaia 51.15-19)

¹² Anduane Homogohanda ibunaga hongome dindi wabini.

Ibunaga mini bayale gigabiwigome dindi bibahende wabialu

hari daliga mo yangala halu daligaha karu bibahendebi wabini.

¹³ Ibunime bi laragola hari kulukulu hongoheore lalu iba hariha bedagome u timbuni laga.

Dindi bibahendeha howa beraliba pobo tara tara iraga howa mo mogo bilaga.

Ibugua iba dalu dindini ibilalu hari daba bilaga.

Puyabu tara tara ibu andaha wia do ho winiru mo heya halu pulame helo pelaga.

¹⁴ Ibugua ani birago hondowa wali agali karu ti lulu ale halu mini nawiore ho haga.

Dama mitangi bialu mbirale ngolome wabiaga agali bu karu tibi nde mbirale tinime bialu kagonaga taga pani nolebira.

Mbirale bi pupu wulenaga gime wabini uruniha galone mbira naheore.

Uruniha buhe lolenebi nawiore.

¹⁵ Ti nagaloneore ngago hondowa wali agalime uruni mebia holene karulape nga.

Anduane Homogo ibugua horo mbirungi ko bayalebi dabaki bule ibiragola

✧ **10:11:** Iba 96.5, Ais 2.18, 65.16

dama mitangi bialu mbirale gime wabini
uruni ti ko halu ereba hai holebira.

¹⁶ Yagabanaga Ngode Datagaliwabe kago ibu
urunibi ndo tara mende ale mbira kagoni.

Mbirale ngaru karubi bibahende ibugua
wabiai hene ka.

Ibugua Isaraele wali agaliore ibunaga helo lowa
daba bagiho helene ka.

Ibunaga mini Anduane Homogo Hongo Hai-
heore kagoni.

*Anduane Homogohanda Yuda wali agali bo tal-
iatagi holebero lenego ogo*

¹⁷ Yuda wali agaliru-o tínaga waitigirume
Yarusaleme ho hagira bu yaanda hai hayada.
Ani biyadago tígua tínaga dabudabu wirimidaru
kabu biai halu yalu ibida pudaba. ¹⁸ Anduane
Homogohanda lalu, Horo ogoningi ina wali agali
Yuda dindiha bu kamiru bibahende bo taliatagi
hai holebero. Ina tíha genda timbuniore anda
ibilarogola tí mbirali yu wa nahe bibahende
tandaga nai holeberemi. I Anduane Homogo ina
bi o ledogoniore, laragoni. ¹⁹ Ani laragola Yuda
tígua ogodagua loleberemi. Ainde ina darabi
mo ko haragonida. Inanaga genda timbuniore
dere ale bidago dabi habe nahe bidaligobi wu
kamagonida. Genda uruni inahaore ibini ngago
nde iname harugo lowa yu habehe kamagoni,
loleberami.

²⁰ Yarusalemeore bo gialahole bialu balai anda
ko budubaga bini ngaligobiore ngagoni. Balai
anda ogoni mo heya halu bulene mbirali nahe-
ore. Inanaga waneiginirume ina helalu piaiore

halu erebaho wahene. Wali agali bibahende Yarusaleme wahaluhai piaia haya, lalu loleberemi. ²¹ Ina ladai ogodagua. Agali haguane wali agali haru haga dindi ogoniha hagaru ti mini nawi ka. Tigua Anduane Homogohondo tinaga mini haru habe lalu bi nalamiaga ka. Ani bialu tigua biabe bayale mbira nabi hearia waitigirume wali agali dindi tara taraha bo purogo lai heleneya. Nogo sibi haru hagame baya hangu haru nahe karia biango dudume ibalu bo taliatogo laradagua biniya.

²² Hale hadaba. Agali mbirame bi abale yalu ibiya. Dindi abene uyurahayagi howa kilikulu timbuni laruagoni. Waitigiru tini dindi wahaluhai Yuda dindi tano bu ngaruniha wai bule ibarua. Tano uruni bo gialobaga biai haragola biango dudu bu karu ti dege haga wulebira.

Yaremaiahanda Anduane Homogohondo wali agali biamogo bia lalu henego ogo

²³ Anduane Homogo-o ina wali agali bu kamarume inanenaga holene bayuwa haru habe naheore kama. Ina hariga polene ngagoria inaneme haru pobe nahe kamago manda bido.✧

²⁴ Anduane Homogo-o inaga wali agali kamaru inime mo tiga bibe. Ina keba howa mo tiga buleni nabibe. Keba howa ani biriyagua nde ina habe nahe holeberema. ²⁵ Dindi tara taraha wali agali maru i mitangi nabiaga karubi i mini olalu ihondo bi nalaga karubi urunihondo inaga keba waliala lalu ina ti bo wahai holene karulape. Waitigi uruni tigua inaga wali agali Yagaba aguanene

✧ **10:23:** Min 20.24, Ais 26.7

biaru bo wahai hayagoni ndobe. Tigua ina bo biba hai halu inanaga dindi andarubi mo ko halu bo labu hai haya.

11

Isaraele wali agalime Anduane Homogonaga habo nalolene bi lowinigo mo habo lenego ogo

¹ Anduane Homogohanda Yaremaia ihondo ogodagua laya. ² Inaga habo nalolene bi lowinigo baya hangu hale mia howa hale habe. Ani hale howa ina Yuda wali agali Yarusaleme wali agalibi ogodagua lamibe. ³ I Anduane Homogo Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kogo ina bi ogo laro. Mbirali ibu inaga habo nalolene bi lowirugo mo habo laragome ibuha mo ko holene wulebira. ⁴ Ina habo nalolene bi ogoni tinaga mamaliru baba bamba ti Iyibi dindiha howa haru tagira ibirungi lowinigo nga. Ti Iyibi dindini heangi ira dene ale wiagola poboyogobiore wiagoria hemiria haru tagira ibirugoni. Ti ani hearia ina tihondo lalu, Tigua inaga bi larogo hale howa bilimu larudagua birimiyagua ti inaga wali agaliore holeberemi. Ani kamigola i nde tinaga Ngode Datagaliwabeore holebero, lalu lamiru. ⁵ Ina tihondo lalu, Ani birimiyagua ina tinaga mamaliruhondo dindi bayale tomo mbirale anda hai holene mbira ngulebero lalu lowirugo nguleberoore, lalu lamirugoni. Anigo ai dindi ogoni tinaga mamaliruhondo ngulebero lo wirugoria ti ayu ogoniha kamigoni, laya. Anduane Homogohanda bi ogoni layagola ina ladai bialu lalu, An-

duane Homogo-o heneneore inime larigonidagua bibe, laru.

⁶ Ani larugola Anduane Homogo ibugua ihondo langialu lalu, Áyu ogoni ina Yuda dindiha tano bu ngaruhabi Yarusaleme tanoha hariga pedadagua puwabi inaga bi ogodagua lamibe. Wali agaliruo inaga habo nalolene bi lowini ngago bayuwa hale howa talialu bilimu. ⁷ Ina tinaga mamali Iyibi dindiha howa gi mialu haru tagira ibirungi ina tihondo bi hongohe mbira lamialu lalu, Inaga bi mana baya hanguore hale howa talialu halimu, lalu lamiru. Ani lamialu ina bi ogoni dege laabo halu harugo áyu tí kamiruhondobi lalu haabo ko. ⁸ Anigo tinaga mamalirume bi uruni hale habe manga howa talialu nabi haya. Tigua mana ko bulene ngago mitangi bialu mine halu tininaga hame leago hangu bialu haabo haya. Ina tihondo habo nalolene bi lowini ngogo ogoni taluwa bialu hadaba lalu lamirugoyu tigua ogoni bibe manga hai haya. Ani biyagola wahalu ai habo nalolene bi lowini wiagoha pani mulene nga lo wiadagua ina ti pani nelo migi biru, lamibe laya, lene.*

⁹ Anduane Homogohanda ihondo laabo halu lalu, Yuda wali agalirubi Yarusaleme wali agalirubi tigua inaga bi lowirugo nabimiya lalu ka. ¹⁰ Tigua i erembira ngialu tininaga mamalirume mana ko biaga wiaru lone talima pialu haabo haya. Ani bialu tigua dama mitangi bialu mbirale gime wabini wiaruhondo bi pupu wima piaga ka. Isaraele hameiginibi Yuda hameiginibi ti bibahendeme inaga habo nalolene

* **11:8:** Yar 3.17, 7.24-26, 9.14

bi tinaga mamaliru baba lowirugo puguai haya. ¹¹ Ani biyagonaga i Anduane Homogo ina tiga tigaore larogo ti yo pialu polene nawiha wara hana howa minu baore bulebero. Anidagua berogola tigua i olalu, Ina biamogo bia, lalu ha haragola ina ti biamogo nabi waholebero. ¹² Ina ti biamogo naberogola Yarusaleme wali agalibi Yuda wali agalibi tinime mbirale dama mitangi bialu gime wabini ngaruha pialu ira hagua nga bilo mini inisenesiru lomabu delaga wiyadagua pugupugu bulebira. Ani bialu mbirale gime wabini urunihondo bi pupu wialu, Ina biamogo bia, lalu holebira. Ani lalu holebiragoyu tiha mo ko holene ibu nganggi mbirale gime wabini urunime biamogo nabulebira. ¹³ Yuda wali agaliru tinaga dama mitangi bialu mbirale gime wabini ngaru tininaga tano dewa ngadagua gime wabini ru dewaore bu wigi biyada. Ani bialu tigua dama mitangi bialu mbirale bi pupu wulenaga gime wabini mini Balahondo ira hagua ngabilo inisenesi lomabu delolenaga dabu dewa bu ngelayada. Lomabu delaga dabu dewaore Yarusaleme tanoha hariga pedaru bibahendeore dagalai howa wu karula piai heledagonida. ¹⁴ Yaremaia-o wali agali uruni tiha genda timbuni ibu nganggi tigua i olalu biamogo bia laragola ina tinaga bi ogoni hale naholebero. Anigo ina tinaga bi lahalu ihondo biamogo bia ha nalabe. Ina tinaga genda timbuni ngago mo waha lalu ihondo dugu bia halu bi hongo howa olaabo nahe wahabe laro laya, lene.

¹⁵ Anduane Homogo ibugua bi laabo halu lalu,

Inaga wali agaliru-o ina tí gubalini timbuore ho kogoni. Anigo tígua mana ko tara tara dewaore bialu kami. Ani bialu howa inaga anda kagoha tí agi bulenaga poramilibe. Tígua nogo inaga bo lomabu delole yalu eberemigome genda tara tara ina mo waharogola tí yo pialu poleberemabe tobaho kamibe. Ani ndoyago. Genda tandaga ko uruni tíha ibilolebero larugo naibiyagua tí turu holeberemibe. ¹⁶ Bamba ina Isaraele tí ira olibe lini bayale dagane kaligobi ka laruli. Ani laruligo ai áyu ina hari daba timbuni bilarogola Isaraele wali agali ira olibe ale kamigo bo haealabaga bialu barogola ira yuni maganeru bule togo lagadagua tí bilibulu purogo loleberemi.

¹⁷ I Anduane Homogo Hongo Haiheore ina Isaraele Yudala ira ale hangarugo ai áyu inime dege ira ogonilabo gabu helolebero. Ani buleberogo irane Isaraele wali agali Yuda wali agalirubi tígua dama mitangi bialu mbirale gime wabini Bala wiagohondo bi pupu wialu ira hagua ngabilo delaga inisenesirubi lomabu delalu harimigonaga ko holene ogoni ibilolebero. Tígua mana ogonibi bialu harimigome i mo kebaore harimigoni ndobe, laya lene.

Yaremaia bo wahole binigo ogo

¹⁸ Yaremaia ina Anduane Homogohondo bi ogodagua laru, Anduane Homogo-o agali maru hearume i mo ko hole bialu hearia ina ihondo ogoale bira lalu langirigoni. ¹⁹ Pigane biaore uruni ale bulubada manda nabi howa agalime nogo sibi igini bole haru halu poragola piagadagua pialu haruya. Agali uruni tígua ndinde

lowa lalu, Ira mbira bayale howa liniru wene dalu kaore dege dibu wahagadagua wali agali mani holobadarume abogo hene lalu ibunaga mini manda nabilo agali ogoniore bo wahamiya, lalu heneya. Tigua anidagua lalu heago helowa dege ina lalu, ²⁰ Anduane Homogo Hongo Haiheore kego í wali agali bibahendenaga bu miniha ngago damene handaore biaga howa ina manani lo tiga buwa mo tale biahaga kegoni. Ai inaga genda ogoni Anduane Homogo inaga giha mo ya harogoni. Anduane Homogo ina mana liahe biaga uruni mo ko howaore baregola hondole hameledo, laru.

²¹ Agali Anadodoali bu hearume i bo wahole hame lowa tigua ihondo ogodagua laya. Anduane Homogonaga mana ina latagi nahabe. Lalu keria ina handarimayagua í homabelo bo waholeberema, laya. Ani layagola Anduane Homogohanda inaga bi larugo hale howa ibugua lalu, ²² I Anduane Homogo Hongo Haiheore kogome ina buleorego laro. Ina Anadodo wali agaliru bo wahai holebero. Tinaga waitigirume igiri daliahe bu karu bo wahai holebira. Ogoningi Anadodo wali agali ti tomo nolene biba hai halu nawi kagola tinaga waneigini homai holebira. ²³ Ina Anadodo wali agaliru bo wahai holene horo mbira pongo bo winigo ngo. Horo ogoni tagira ibirangi ti mbi-raore hangubi yu wahene mbira nahelole bibahende bo wahaiore holebero, lalu Anduane Homogohanda laya, lalu Yaremaiahanda lene.

Yaremaia ibu genda yu howa Anduane Homogohondo hale henego ogo

¹ Anduane Homogo-o ina mana tigabiore bialu haabo haga kego ina ila lai nalabehe. Anigo ina mana maru i wa nale kogo inihondo hale haro. Wali agali mana ko biaga karu ti bayale dege haabo kago irane agibe. Maru ke halu mo hondo hagane mana bialu karu tibi nde bayale dege kago agidabe. ² Ina ti ira ale dindini hingedegola pini bayale dindiha piaga. Ti bayale andaho howa lini dewa dagagobi kagoni. Tigua ini mini lene kego lalu kago howa i mitangi nabi tinaga mini kaundiaha helowa ani laga ka. ³ Anigo Anduane Homogo ina jore mandabi ke. Ina mana bibahende berogobi i manda biaiho kegoni. Ina inaga mini ngogo handai howa iha bu mini pagaho koria hendedegoni. Anigo agalime nogo sibi boleneru tale bialu haru pubagi hagadagua inaga waitigi bu karu taliabagi habelo hamelo ko. Ani bulene horo inime manda bu winigo tagira ibirangi uruni homelo bo wahai habelo hameledo. ⁴ Anduane Homogo-o ina inanaga dindiha genda ibilarigome dindi yobialu datani mbirale bibahende wiarubi gaulai haya. Mbirale uruni ereba hai harago dindi lone bayale angi holebirabe. Wali agali dindi ogoha karu tigua mana ko biaabo haragome nogo ega bu karuni homai haragoni ndobe. Ani bialu howa wali agali uruni tigua lalu, Mbirale inaha ibulebira lenego Yaremaia ibu de nahondolebira,

laga ka, lalu Yaremaiahanda lene.*

⁵ Anduane Homogohanda ihondo ladai bialu lalu, Yaremaia-o ina genda áyu handalu kegoni mani timbuniore ibulebiragobi ndo handaregoni. Í agali baba gerai lalu keria ha lariyagua nde nogo hosi baba gerai agua loleberebe. Ini daluha bayale ngangni mini tumutumu wu hariyagua nde iba Yodanahayagi irabu timbuni ngagoha howa agua holeberebe.✧ ⁶ Ini dameneore bu karume í bo wahole ndelayagoni. Tigua í talima ibalu minule ibiyagoni. Í damene urunime bi bayaleore layagua ti henene lara lowa ina mo henene nahabe, lalu Anduane Homogohanda langiya lene.

Anduane Homogohanda ibunaga wali agalime ko biyagonaga genda ho henego ogo

⁷ I Anduane Homogo ina bi ogodagua laro. Ina Isaraele wali agali wahalu piru. Ina ti ininaga wali agaliore helo dabo helarugo ai erembira mialu waharu. Ina wali agali uruni gubalini ho henego tinaga waitigirume ti bope helo yupe harugoni. ⁸ Inaga wali agali uruni tigua inihondo waitigi ho kagoni. Laiono gabua irabuha haga karume hongo howa ngororo lagadagua wali agali urunime ihondo ani lalu ka. Anidagua bialu kagonaga ina ti handabe manga ho kogoni. ⁹ Inaga

* **12:4:** Marume bi ogoni ogodagua lo beregedaga. Ngode Data-galiwabehanda mbirale iname beremago nahondolebira, laga. Anigo ai wali agalime Yaremaia ibunihondo leneyagua nde tigua mitangi bialu Yaremaia ala homolebira laluyaguabi tigua ibu homelo bo wahole mandabu howayaguabi mbira lene nga. Yaremaia 11.18-23 ngago de handabe. ✧ **12:5:** Yar 49.19, 50.44

wali agali ti ega igini ale beda. Ani bedagola ega bodo hariawe bedarume ibu mabu bialu bo nolebira. Nogo biango gabua maru bu karume olo mogo bialu tiguabi ega emene ogoni bo nole ibidaba lolene nga.

¹⁰ Waitigi bu hearunaga agali haguane dewaore ibalu i mabuha gerebi irane bu hearu mo ko hai haya. Inaga mabu bayale wiwago geme hengedo wahayagola dindi mo ko halu ege kekeleke tagira piya. ¹¹ Dindi ogoni ko mbirale anda nahaga wialu wali agali mbira naheore dindi dabulu wulebira. Ani wiragola mbiralime dindi ogoninaga genda ngago mitangi nabi kagola dindi ogoria ko dalu naibaga yobi wulebira. ¹² Waitigi dewaore dindi ko dalu naibagahayagi howa ibalu mbirale ngaru mo ko hai holebira. Ina dindi ogonibi wali agali bibahende karubi mo ko hai holenaga waitigi ani ibilolebero. Ibiragola wali agali lenego mbiraoreli hangubi mbira bayale naholebira. ¹³ Inaga Isaraele wali agali tigua mabuha widi hengedaru lini nade datani anihe tara andaho aribia helolebero. Tigua biabe erekuibi bu wiyago lini mbira do na nabi biabe bame bu waholebira. I Anduane Homogo kogonaga keba timbuni kogonime tinaga widi lini nadedagonaga taga timbuni ho holebira, lene.

Anduane Homogohanda Isaraelenaga waitigi hearu baba bi pongo bo winigo ogo

¹⁴ Anduane Homogohanda lalu, Ina wali agali maru Isaraeleali baba kaware haparaho karunaga lalu bi mbira yidogo lolebero. Ti agali koore howa dindi ina ininaga wali agalihondo mirugo tigua mo ko haya. Ani biyagonaga ina

waitigi odaruni tini dindi ngagoria nahelo tani dugu wahagadagua ti dugu batagi holebero. Yuda wali agali tibi waitigi dombeneha karuni ina ti dugualu taliatagi holebero. ¹⁵ Ina tihondo ani buwa mani nde ti lone dara halu tininaga dindi tara taraha helo haru dai bigi bulebero.✧
¹⁶ Ani berogola wali agali tara bu karume inaga wali agali hearuhondo dama mitangi bialu gime wabini Balanaga mini lalu ibuhondo bi pupu wiawai henego wahalu inaga mana ngago lo manda biai holene nga. Ani manda bialu heneneore howa tigua Anduane Homogo i haluhe kogo lalu inaga minini howa lo wialu bi layagua nde tibi inaga wali agaliore holebira.✧ ¹⁷ Anigo hameigini maru padaru ti inaga bi hale holene hame nale hayagua ina ti dindi ogoniha nahelo bo dugualu taliatagiore holebero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lene.✧

13

Yaremaiahanda ibunaga agame manane mo walia henego ogo

¹ Anduane Homogohanda i Yaremaiahondo langialu lalu, Ina áyu ogoni puwa labolabo bay-ale mbira yolo bialu muwa karulo hole pu. I labolabo ogoni ibaha nangelabe, laya. ² Ani laya handala ina puwa Anduane Homogo ibugua bibe lalu langiyadagua bialu labolabo biago mialu karularu. ³ Ani karulo hewagola Anduane Homogohanda lone langialu lalu, ⁴ Labolabo

✧ **12:15:** Yar 48.47, 49.6, 49.39 ✧ **12:16:** Yos 23.7, Ais 49.6, Yar 3.17, 16.19 ✧ **12:17:** Iba 2.8-12, Ais 60.12

karulo harigoni yalu Iba Yuberedisi puwa egeanda mbira kagoha mo do habe, laya. ⁵ Ani laya handala Anduane Homogoibunaga bi layago hale halu ina labolabo biago mo yalu puwa egeandaha mo do haru.

⁶ Horo dewa peagola Anduane Homogohanda ihondo lone lalu, Ayu ogoni heyalu Iba Yuberedisi puwa labolabo ina mo doha larugola mo do harigoni mo pu, laya. ⁷ Ani laya handala puwa labolabo egeandaha mo do harugoria piru. Puwa labolabo biago handalu hewaria goba halu ogonime galone mbira bibe nahe wiaria handaru.

⁸ Ai Anduane Homogohanda ihondo lone lalu, ⁹ I Anduane Homogo kogo ina bi ogodagua laro. I Yuda wali agalime mine hayagonagabi Yarusalemebi bope harogola libunaga mini timbuni mini lene wu hayagoni ereba halu labolabo ogoni mo ko hayadadagua ko holebira. ¹⁰ Wali agali mana ko ngago hangu mo tene howa bialu haga uruni ti inaga bi mana ngago hale holilono tinaga hale mo ndibulo wahene ka. Ti mine halu tininaga miniha buabirago ale bialu haga ka. Tigua dama mitangi bialu gime wabini ngaruhondo bi pupu wule piaga kago. Ani buwa wali agali uruni ti labolabo biago mbirale mbira bibe nahe ko halu budabaga biyadagua tibi ko hai holebira. ¹¹ Bamba ina Isaraealirubi Yudalirubi agalime labolabo baya hangu bo bu hagadagua ti Anduane Homogo iniha hapara howa helo helaru. Ti inaga wali agaliore ka lene helobi tigua ininaga mini yaraga halu inihondo turu haga bu howa ini mini timbuni-

✧ **13:10:** Yar 9.14, 11.8, 16.12

wiore ka lalu helobi dabo helarugoyu tigua inaga bi ogoni hale nahagaore kagoni, laya.

Yarusalemeore iba be pambu laradagua bulebira lenego ogo

¹² Anduane Homogohanda laabo lalu, Yaremaia-o ininaga bi ogo Yarusalemeni latagi habe. I Anduane Homogo Isaraele tinaga Ngode Datagaliwabehanda bi ogodagua laro. Agalirume waini iba be dindime wabini ngagoha hambu yaga, labe. Ai Yarusaleme wali agali tigua bi ogo hale howa ihondo lalu, Ina manda bu handalu keria ina bi ogoni manda nabi kabe toba kebe, lolebira. ¹³ Ani laragola ina tihondo ogodagua lamibe. I Anduane Homogo ina ogodagua laro. Dindi ogoniha wali agali bibahende bu kamiruni taha ina waini iba dewa hambu berela harogola tigua lulu timbuni yu ibagabu holeberami. Debidinaga aguanene kini hene karubi loma binigo mo miaga karubi Anduane Homogonaga bi mana latagi haga karubi wali agali bibahende Yarusalemeha kamirubi ti bibahendeha waini iba be dindime wabini ngagoha biru tolagadagua ina ti bibahendeha waini iba biru tolai helolebero. ¹⁴ Ani buwa agalime iba be dindime wabini ngaru tini mo tilitola lalu bo pambulobaga biagadagua ina ti bibahende mo ko hai helolebero. Wali agali lenegobi wandari igiri daliahebi waneigini galibi ti bibahendeore mo ko hai holebero. Ina ti dara howa mbiraore hangubi mbira yu wa nahelole bibahendeore bo hilo wahai holebero. I Anduane Homogo ina laro, lene.

Anduane Homogohanda Yuda wali agali mo ko hole ngago ogo

¹⁵ Yuda wali agali tihondo Anduane Homogohanda bi layago tigua mine nahe baya hanguore hale hadaba. ¹⁶ Anduane Homogo tinaga Ngode Datagaliwabe ibugua ti hari nene ngaruha mana ko ngaru bule pialu kamiria tinaga dindi ogoria mo aruma helaragola ti piloligo tigua ibu mini lene timbuniore helalimu. Tinaga dindi ogoria wa kagola ibagabu hole lo manda bu kamiria Anduane Homogohanda wa holene ngago mo aruma holigo de hondo halimu. ¹⁷ Anigo tigua inaga bi hale nahe mine halu haabo harimiyagua tinaga waitigirume ibalu Anduane Homogonaga wali agali kamiruni dindi tara ngaruha bo garabaya bu yalu poligo de hondo halimu. Anidagua biragola Yaremaia ini hangu ogoria yu wahene howa dugu bialu kogola de iba inaga deha howa giligala lalu denguiha pugulope halu holoboda lo mitangi bu haru. ¹⁸ Ani mitangi bu hewagola Anduane Homogo ibugua ihondo langialu lalu, Kinibi ibu aiyabi libu haru bedaria puwa bi ogodagua lamibe. Libunaga manda karulaga biago nagalone halu ko hayago libugua dindi ogo handayaho habe nahedago wahalu pilibu. ¹⁹ Yudanaga dindi emene mbira abene unurahayagi tano mini Negebe ngagonaga pabe panga payayagola ai pabe panga dugulene mbirali naheoreda. Mbirali nahedagoni irane Yuda wali agali bibahende tinaga waitigime ibalu dindi taraha garabaya bu yalu piai hayagome nahedagoni.

²⁰ Yarusaleme-o inaga de kegonime dindi gibuni uyurayagi howa agali tidini i keria ibaru-

ago agi biaruabe handarene. Ai wali agali ina turu howa handaya ho hariliru áyu agohayagi kabe.* 21 Wali agali maru ina nenege hinu harigonime mani beregedalu ini bope halu handayaho haragola ina bi agi loleberebe. Ina manda bu handalu koria walime gali taba honole howa tandaga timbuni nagadagua i tandaga timbuni nolebereda. 22 Tandaga uruni irane agime biaruadabe lo mitangi biriyagua ogoni inime mana ko wiaru bialu harigonaga pani naruda lo mitangi bibe. Inimeore bia ko halu hene ngegome inaga aga minu golalu ini mo ko haragonida lo manda bibe. 23 Mbirali ibunaga tingini mindibi heneyagua ibugua mo beregedalu honabi holebirabe be budi ale gabua mbira mini lebadi kago ibunaga tingini gilimugalimubi bedago mo tara ho aribia holebirabe. Anidagua bibe naheore nga. Anidagua dege ina mana ko biaga ngeru yu wahalu mana bayale bia aribia habe naheore wulebira. 24 Yarusaleme-o dindi ko wali agali nahaga ngagoha howa puyabu ibalu widi aeane puloyu piagadagua inaga wali agali bu karuni ina balu purogo lelebero. 25 Ina i embeda halu puwa mbirale dama mitangi bialu gime wabini wiaruhondo bi pupu wima pirigonaga anidagua bulebero. 26 Ina i taga timbuni habelonaga agali bu karume inaga pindu hendelo aga bu kegoni mo yaraga halu ininaga dengui

* **13:20:** Hobane uruniha Anduane Homogohanda Yarusaleme wali agaliruhondo bi leda. Anigo bi yobage lalu Yarusaleme ibuni wali mbira ale beda lowa wali ogonihondo bi tigatiga latagi hene. Wali agali tanoha bu karu ti wali ogoni ibu waneigini haradagua bida.

bu dambi helolebero. ²⁷ Ína mana ko ngubiore bialu heruni ina handalu manda bu ko. Ína hongo howa mbirale dama mitangi bialu gime wabini wiaruhondo bi pupu wule hari neneruhabi dangite wiaruhabi ibagabu harigoni. Ína walime ibu agalini wahalu puwa agali mende karu baba kayu yu palima ibaga biagadagua bialu kegoni. Í nogo angibunime wangabe taya bialu goe lama ibaga biagadagua bialu kegoni ndobe. Yarusaleme í daraore ho kogoni. Í ko kegoni howa í bayale dodo nahe domo waheneore hoa nahe kegonida. Í ogonibi dege kene mali agira biruleberebe, lalu Anduane Homogohanda lene.✧

14

Yuda dindiha dalu naibi winigo ogo

¹ Yuda dindiha dalu naibi wiangi Anduane Homogohanda Yaremaia ihondo bi ogo langini. ² Yuda dindini wali agali karu áyu genda timbuni yu howa dugu bialu ka. Tinaga tano wiaruni mo ko hai haragoni. Ani birago dindi ogoriani wali agaliru bame henge wiagoria palu paya paya bima puwa dugu hongo howa bialu ka. Yarusalemeni karume dugu hongo howaore bialu ka. ³ Agali haguane karume tinaga biabe biagahondo iba biraga uli tombo wini ngaruha iba hambu pudaba learia iba nabere wiaria handalu iba be bame yalu dai biragoni. Wali agalime miniha genda timbuni howa taga halu tinaga wanakui handa dindi haragoni. ⁴ Yuda dindini dalu naibi

✧ 13:27: Ais 65.7, Yar 5.8, Ese 6.13

dege wiane dindi yo bialu leboladaga haya. Ani biyagola wali agali maru tomo tini mabuha bialu naga hearu tibi nde genda timbuni yu howa wanakuí handa tara haragoni. ⁵ Nogo gabua mini dia karume igini hono wiragolabi ti datani nolene nahe. Ani biragola tinaga igini hono wahalú poragoni. ⁶ Nogo dongi gabua karumebi hari nene ngarunaga howa biangome biagadagua buhe ala laga bialu halo tongo lara. Ti datani nolene nahedagola de ále lalu homabehe ka. ⁷ Wali agalime ihondo bi ogodagua lalu ka, Anduane Homogo-o iname í erembira ngialu inaga deni mana ko dewaore bialu harimagome ai inane pani nolene ibiragonida. Anduane Homogo-o í mini lene timbuniore kegoni mitangi buwa ina dara halu biamogo bia. ⁸ Ina Isaraele wali agali kamarume ihondo mini mbiraore wialu ina biamogo bibelo hame lowa mini dunubia ho kama. Ani kamagola genda timbuni mbira anda ibirangi inime ina abaleore biamogo biaga kegoni. Anigo áyu urunidagua biaga ndo haradagua bidego aginagabe. Mbi mbiru hangu bame nenege íbu palialu poradagua berego aginagabe. ⁹ Agali nahende karia mo mogola hagadaguabi ami agalime ibuni hongo nahe howa mendeali biamogo bialu wai bibe nahe hagadaguabi kego agibe. Anigo Anduane Homogo ini ina heba mandagi haabo haga kegoni ndobe. Inime ina ininaga wali agaliore holomaya dabarigoni. Ani birigo manda bialu ina yu wanahabe, lalu ka.✧

¹⁰ Isaraele tigua anidagua layagola Anduane

✧ 14:9: Iba 27.9, Ais 63.19

Homogohanda ladai bialu lalu, Wali agali uruni ti mbirani hangu ho dambolo nahaga howa ibaga ibaga hangu bialu hole hamelaga ka. Ani ibaga bialu howa tinime birago mamage nahaga kagoga ina tihondo turu nahe ko. Tigua mana ko biyago mitangi bialu ina pani mulebero, laya.

¹¹ Anduane Homogohanda ihondo langialu lalu, Yaremaia-o wali agali uruni ti bayale helo biamogo bia lalubi ihondo hale nahabe. ¹² Tigua tomo nane haga howa ihondo bi lalu, Biamogo bia, layaguabi ina tinaga bi hale naholebero. Tigua loma mbirale ihondo irani bo delai hayaguabi widiru lomabu ngiyaguabi ina wali agali urunihondo turu naholeorebero. Tinaga waitigime ibalu ti bo wahai helolebero. Hina garibi timbuni ibilalu ti homai helolebero. Warago timbuni ibilarogola ti bo homelai helolebero, laya.

¹³ Ani layagola ina ladai bialu lalu, Anduane Homogo-o ina bi lariruni henene dege lari. Anigo Anduane Homogo Bibahende Haru Haame Ho Haga-o inaga bi mana latagi haga agali karume bi mende ale ogodagua mbiwia halu wali agali ihondo lalu, Tinaga waitigirume ti bo wa naholebira. Hina garibi napolebira. Anduane Homogo inime ti dindi ogoria bayale halimulo handayaho haabo holebero larigo dege latagi halu ka, lalu lamiru.

¹⁴ Ani lamirugola Anduane Homogohanda ladai bialu lalu, Agali uruni tigua inaga minini howa lene ale tingi howa ke halu ka. Ina tihondo bi ogodagua lalimu lalu bi mbiraore hangubi nalamiore haru. Agali mbiwia haga uruni tigua

tihondo bi lalu karuni ke howa tininaga miniha howa tagira ibiraru ale dege latagi haragoni. Tigua de gandeba handarima laga birarubi bibahende ke dege hara. Tigua mani ogoale mbira bulebira lalu mbiwia hararubi ke howa bame bi dege lalu kagoni. ¹⁵ Anigo Anduane Homogo ina heneneore larogo. Agali uruni tigua inaga minini howa bi ogoni lele ina dabalu pudaba lene ndome lara. Tigua lalu, Dindi ogoria wai nabulebira. Hina garibi napolebira, laga karu tini waitigirume ibalu bai holebira. Hina garimebi tini ala homai holebira. ¹⁶ Wali agali maru agali uruninaga bi larago hale haga karubi ti bibahende waimebi hina garimebi homaiore holebira. Waitigi ibirarume wali agali waneigini homenerunaga tingini mo yu ibuwa Yarusaleme tanoha hariga ngagoria mo ngelama polebira. Homene uruninaga tingini mo hora holene mbi-rali naholebira. Yarusaleme wali agalime mana ko ngubi wiaru hangu bialu hayarunaga ina ti bo wahai holebero, laya.

¹⁷ Anigo Anduane Homogohanda ihondo lalu, Yaremaia-o ininaga bi hangu lamibelo hamelo ko. Ogodagua lamulene nga. I Yaremaia kogo inaga wali agaliru darabiore waitigirume bai hayadagonaga horombe mbiragabi dugu bialu de iba ibalu pugulopebe bialu haabo hole hamelo ko. ¹⁸ Ina tano tagirahayagi puwa handalu koria waime agali bo waheneru wiaria de hendedo. Tanoha ibaga bu howa handalu koria wali agali hina garime tingini mo kohe homole wima pearia hendedo. Loma binigo mo miaga hearubi Anduane Homogonaga bi mana latagi haga hearubi

ti ogoale beramada manda nabi bame ibagabu karia hendedo labe, lalu Anduane Homogohanda j̄ Yaremaiahondo ani lene.

Yaremaiahanda Anduane Homogohondo wali agalinaga bi lahalu dalu ibila lenego ogo

¹⁹ Anduane Homogo-o Yuda wali agalinaga dindi ogo yu wahai haribe. Saiono tanobi manga halu yu waore harigonibe. Ina mani lone bayale agua holebe tobahe mo ko howa ina balu kegoni agibe. Ina bayale holeberemabe tobaho harimago ai bayale ndo kama. Ina mani bayale karulape holene henge wulebirabe tobaho harimago ai ani ndo inanaga waitigirume ibuwa ina mo ko howa balu mo gi haga bialu haabo kagoni ndobe. ²⁰ Anduane Homogo-o heneneore inanaga mamalirumebi ina áyu kamarumebi ínaga deni mana ko biaabo halu harimagoni lapani harama.

☆ ²¹ Anigo ín̄i mini leneore kego manda bialu ina erembira nangibe. Ínaga tano ín̄inaga haru howa biragane dagia ín̄i andaga biagobi waitigi karume mege bialu mo ko halu kagoni mitangi bialu ogonidagua bialu nahelabe. Ina baba habo nalolene bi lo wirigobi mitangi bialu mo habo nalabe. ²² Dama mitangi bialu gime wabini ko ngubi urunime iba dalu ibilagabe. Be hari ibuni hangume iba dalu ibilolebirabe. Ani nabibeheore ndobe. Anduane Homogo-o í̄ hangu inanaga Ngode Datagaliwabe kegome mbirale uruni biai habehe kegoni. Í̄ hangu mbirale uruni biai haga kegome ai ina biamogo bibelo hondo kamagoni laro, lalu Yaremaiahanda lene.

☆ **14:20:** Neh 9.2, Iba 32.5, Yar 8.14

15

Yuda wali agali mo ko holene wulebira lenego ogo

¹ Ai Anduane Homogo ibugua ihondo lalu, Yaremaia-o hale habe. Mosese Samuelelame ini koria kaware ibuwa wali agali uru biamogo bia ledale ina dara halu biamogo nabi dege kole. Wali agali uruni tinaga dengui i lone nahondolego ogoria nahelo talu peladaba. ✧ ² Ani laregola tigua ihondo hale howa lalu, Ina agoha polomayabe, layagua nde ogodagua labe. Anduane Homogo inime laro. Wali agali maru warago ko tara tara ngarume balu homelo dabo heledogo ti warago baragola homolebira. Maru waiha homelo dabo heledogo ti wai bu pialu karia wai tigime baragola homolebira. Maru ti hina garime homelo heledogo hina gari tagira ibirangi tibi nde homolebira. Maru garabaya andaha homelo heledogo ti wai bialu garabaya minu yalu polebira. ✧ ³ Anduane Homogo inime homolene ale mbirale maria urunime ti balu bo biba hole dabo ngeledo. Tinaga wai tigime bo paya bidagola biango dudu karume tinaga tingini ngaru gililo yu ibagabu helo. Ega tara tara bedarubi biango nogo gabua bu karumebi uruninaga tingini nalu no amo laragola mbirali yu wanaholebira. ⁴ Wali agali dindi tara tarani bu karume Anduane Homogo inime Yuda wali agalihondo mana ogonibi biya lalu bi larago hale howa tigua gi timbuni halu mogolo holebira. Hesegaia igini Manase ibu Yuda wali agalirunaga kini heangi mana ko timbuni

✧ **15:1:** Har 32.11-14, Dag 14.13-19, 1 Sml 7.5-9 ✧ **15:2:** Mo 13.10

Yarusalemeni bialu hayagonaga pani mialu ti ani bo wahai holebero, lalu Anduane Homogohanda laya.*☆

⁵ Anduane Homogohanda lalu, Yarusaleme wali agaliru-o tí dara holobadagobi tíhondo dugu bu ngulubadagobi tí bayale henedabe be hako henedabe handama ibulubadagobi mbirali ai kabe. ⁶ Anduane Homogo ina henene tigatigaore langerogo tígua ì erembira ngialu kaundiaha pu waharimigoni ndobe. Ani birimigonaga ìninaga gioreme tí balu mo ko harogoni ndobe. Tíhondo dara haabo halu haruligonigo ai áyu tí baba manga timbuni ho kogoni.☆ ⁷ Puyabume widi aeane pulo wahagadagua bialu ina wali agali Yuda dindini tano wiaruha hearu bibahende bo taliatagi hai harugoni. Tigua mana ko biyaru wanahe biaabo halu hemiria wali agali bibahendebi tinaga waneiginirubi bo wahaiore harugoni. ⁸ Ami hearubi bo wahai harugola ti oneru áyu dalo birama peda. Wali dalo dagalabe naheore iba angeni iba mu ngaligobi beda. Horombe ami agali uruni aiyá berearu bo wahai helo lowa tinaga waitigi hearu ibilaru. Tiha tandaga timbuni abaleore ibilalu mo gi timbuni helaru. ⁹ Wali mbira waneigini karia aiyá bedayaguabi uruni bibahende homai helarogola waneigini aiyá dara tene handalu gi ge hongo nahe birulebira. Turu howa dungulo birulene winigo gendaho birulene íbu aribia haragola taga tene handa walía holebira. Manane alendo

* **15:4:** Bi ogoni 2 Kini 21.10-15 handabe. ☆ **15:4:** 2 Kin 21.1-16, 2 Bit 33.1-9 ☆ **15:6:** Yar 2.13, 7.24, Hos 13.14

halu ni abale anda piagadagua Yuda maru yu wahene heagua abale bo hilo wahai helo tínaga waitigiru ibilolebero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lene.

Yaremaia ibugua Anduane Homogohondo ibunaga genda wiago latagi henego ogo

¹⁰ Yaremaia ibugua lalu, Aiore mini burugu ledogo i aiyahanda dindi ogoria holiya abule taba henenedabe. Dindi bibahendeha agali bu karu baba keba ha lai la bialu kogo aginagadabe. Tigua i ngulenebi ina ti mulenebi dano mbira nahe kogodago bibahendeme Anduane Homogohanda i mo ko helo laga bialu kagoni, laro. ¹¹ Anigo Anduane Homogo ibugua ihondo lalu, I miniha genda nayu habe. Ina i biamogo berogola i bayale holebere. Ani kegola inaga waitigi karume tiha genda anda ibirangi ina ti biamogo bia lama i keria ibilo ina mo manda bia holebero. ¹² Anduane Homogohanda wali agalihondo lamialu lalu, Aeanebi boronosibi biamaga howa wabini hongohe ngaru agali aiwa minu gai bulebirabe. Waitigi uyurayagi howa ibulebirarunaga hongo taraore aeane alehe ibulebira, laya.

¹³ Ani ibiragola tínaga munirubi dabudabu maru ngamirubi bibahende bame mo mulebero. Irane tínaga dindi bibahendeni mana ko wiaru bialu haabo harimigonaga ani bulebero. ¹⁴ Inaga miniha tandaga holene ira hungu ale dalu haabo kagome ti bibahende dai holebira. Ina Isaraele wali agali ti minalu agali mendenaga garabaya biabe bialu halimulo minu merogola tigua dindi

ala tí handa nabini ngagoha garabaya haru puwa helolebira, lalu Anduane Homogohanda laya.

¹⁵ I Yaremaia kogo ina ogodagua laru, Anduane Homogo-o inaga genda bu ngaruni hendedego ai ina i mitangi bialu pele ngibe. Agali maru i mo ko halu karuni inime ti pani mibe. Ti ba puda hariyagua tigua dai bialu i bo home-ore lolebira. Inaga biabe bulene wiago bialu hewaria tigua ihondo bi ko lalu kagonigo manda bibe. ¹⁶ Tomo nolene mendealime ngiragola abale yamiagadagua ina bi ihondo langiriruni bibahende hale hai harugo. I Anduane Homogo Ngode Datagaliwabe Hongo Haiheore kegome inaga bu miniha turu howa dungulo holene tolaiho kogoni.

¹⁷ Agali maru bame turu halu oba haga karu baba i hole turu nahe ini hanguore harugoni. Irane inaga hongo iha karula halu inaga keba holenebi iha karula dege kegoni manda buwa ani harugoni. ¹⁸ Anigo ai inaga miniha tandaga ngago ereba nahe wiaabo ho ngagoni irane aginagadabe. Inaga dere bidago dabi nahe timbu hayadago aginagada. Heneneore ina i biamogo nabidane hendedo. Agalime iba bedabe toba howa iba biraga uliha iba hambu pialu karia iba nabere hundiyaada handala iba nane wahalu piagagobi i haruda, laru.

¹⁹ Ani larugola Anduane Homogo ibugua ihondo ladai bialu lalu, Ina mini beregedalu ini kogoha lone hole dai biriyagua nde ina i lone haru dai bialu ininaga biabe biaga wirigoha bialu helolebero. Inaga ne harigaha bi habane nabulene lalu kego wahalu bi bayale hangu

latagi halu hariyagua nde inaga bi mana latagi haga howa bi lagane ne hambu í holebere. Ani howa wali agali tigua í talima ibilo ina ti talima napobe. ²⁰ Wali agali uruninaga deni í ege tole mini boronosime pabe bini hongoheore kaligobi helolebero. Ani kegola tigua í baba waitigi ha holebirago ai ini í heba mandagi kogola í bope naholebira. Inime í biamogo bialu íla mandagi haabo holebero. Bi ogoni Anduane Homogo inime larogoni. ²¹ Wali agali mana ko biagabi mendeali dara halu mitangi nahaga karunaga giha keriahi ina í biamogo bialu haru dai berogola tigua í mo ko naholebira, lalu Anduane Homogohanda Yaremaiahondo lamini.

16

Anduane Homogonaga bi hongohe larago Yaremaia ibugua latagi holene nga lenego ogo

¹ Anduane Homogohanda Yaremaia ihondo langialu lalu, ² ina dindini kengi wali dabu nabi waneigini nahonowi habe. ³ I Anduane Homogo ina dindi ogoriani aba aiyahabi waneigini bu karuhabi mbirale tagira ibulebirago langero. ⁴ Ti bibahendeore homai holebira. Maru warago ko tara tarame homalu maru waitigime bo home-lalu maru tomo nolene nawiore howa hina gari halu homolebira. Ani homai haragola ti dara halu dugu bulenebi mo hora holenebi mbira naholebira. Homene tingini uruni dindini ti wiradagua wima pedaria ega bodo hariawe bedarumebi nogo biango gabua karumebi ibalu no waholebira.

⁵ I Anduane Homogo kogo ina lone ogodagua laro. Wali agali dugu bialu karia í duguanda napobe. Mbirali homaragola dara howa dugu nabibe. Wali agali uruni hondowa ina ti gubalini nahe holebero. Ina ti dara howa bayale helo biamogo nabulego ina dara halu dugu nabibe, lalu Anduane Homogo ibugua lene. ⁶ Agali homogo bu karubi yagibano bu karubi dindi ogoria henego ta nabi bibahendeore homai holebira. Ani homaragola uruni dara howa mo hora holene mbirali mbira naholebira. Mbirali homaragola dara howa gi dambia hale poda mandari angariru mia biagadagua bulene mbira naholebira. ⁷ Anigo marume mbiralinaga damene mbira homayago dara howa dugu bialu duguanda bedagola nde ibunaga iba tomoru ibu miniha mo paliaho biruwa nalu berelo yalu naibulebira. Mbirali ibu aba aiyare homayagonaga daraho bedaria mbiralime ibu dara howa biamogo bule naibulebiraore.

⁸ Agali marume tini andagaha tomo timbuni dawa nalu ibabi nalu kagoha í ti heba mandagi nalu birule napobe. ⁹ I Anduane Homogo Hongo Haiheore howa Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabeore kogo ina heneneore larogo hale habe. Ina wali agalinaga miniha dungulo holenebi turu howa bi lolenebi wali agali dabu bulenenaga turu holenebi urunialego bibahende mo ereba haiore holebero. Wali agali áyu kamiru tí kamiore dege mbirale uruni birane de hondoleberemi.✧

✧ 16:9: Yar 7.34, 25.10, Mo 18.23

10 Yaremaia ina bi ogoni wali agalihondo lami-
alu keria tigua agua ladai bulebira. Anduane
Homogo ibugua inaha mbirale mo ko holene
uruni damene ibilole biaruago irane agibe. In-
ame mana tiga nabi mbira ago birimagodabe.
Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabe
kagohondo mana ko mbira agi birimabe, lalu hale
holebira. 11 Wali agali tigua bi anidagua laragola
ina tihondo ogodagua ladai bibe. I Anduane
Homogo ina tihondo bi ogo laro. Mbirale uruni
buleberogo irane tinaga mamalirume i erembira
ngialu puwa dama mitangi bialu mbirale gime
wabini wiaruhondo bi pupu wima piyagonaga
ani bulebero. Tigua inaga mana hale habe manga
halu ibi wahalu piya.* 12 Mana ko abale tinaga
mamali henerume bialu henedagua ndo tigua ko
timbuniore bialu kamigoni. Ti bibahendeoreme
mine gibi halu tininaga mini kome hame ledagoha
piai halu kami. Ani bialu howa tigua inaga bi
mana hale habe mangaho kamigoni. 13 Anidagua
bialu kamigonaga ina ti dindi ogoniha howa bo ba
tagi halu dindi tara mbira bamba tiguabi tinaga ma-
malirumebi manda nabini ngagoha piai helole-
bero. Ti ani pu howa mbiraga horombebi dama
mitangi bialu gime wabini ngaruhondo bi pupu
wialu haabo holeberemi. Ani bialu kamigola ina
ti dara halu biamogobi nabulebero, laya lene.

*Anduane Homogohanda wali agali tini dindiha
lone haru dai bulebero lenego ogo*

14-15 I Anduane Homogo ina bi ogodagua laro.
Ina wali agali uruni bo taliatagi ha holeberogo

* 16:11: Neh 9.26-29, Ese 11.21, 1 Pi 4.3

mani ina dindi tinaga mamaliru helo mini ngogoria lone haru dai bulebero. Wali agali uruni tigua henene larama lalu bi mo hongo howa Anduane Homogo haluhe haabo kagonaga minini howa ina Iyibi dindiha howa haru tagira ibiyagonaga henene larama lalu kagoni. Mani tigua Anduane Homogo haluhe haabo haga kagonaga minini howa henene larama lalu, Ibugua ina dindi tara dindi abene uyurahayagibi dindi tara wiaruhabi bo pelai henego ai lone inanaga dindi henene ngagoria holomaya haru daibu heledagoni, lolebira lene.

Anduane Homogonaga deni wali agalime ko mbira binigo mo do habe nahe lenego ogo

¹⁶ Anduane Homogohanda lalu, Agalime wena nu bu yalu puwa ibaha bape halu wena de-waore minagadagua waitigirume ibalu Yuda wali agaliru minu yalu piai helolebero. Ani buwa mani agalime nogo gabua tiaru irabuha taya bi-agadagua bialu wali agali taya bilo waitigi maru ina lone ibilolebero. Ani ibilarogola tigua wali agali maru ibida puwa hari bare ngaruhabi ege-anda karuhabi bira do haga bidaru baya hangu ilalu minu yu piai holebira. ¹⁷ Irane Yuda wali agali tigua mana biaga damene ngago bibahende ina manda biai kogoni ndobe. Tigua ko bialu hene ngaruni inaga deni mo do habe nahe nga.✧

¹⁸ Tigua mana ko dama mitangi bialu mbirale bi pupu wulenaga gime wabini ko ngubiore dewa wiaru dindi inime ti helo mirugoha wu tolelowa tiha ko dewa ngelo ka. Anidagua bidagonaga

✧ **16:17:** Iba 90.8, Lg 12.2, 1 Ko 4.5, Hi 4.13

ina ti pani dewaore nelo mulebero. Mbirale bi pupu wule gime wabini urunialego holenehebi buhe lagabi ndo bame ema nabiaga homenenaga tingini bame ngaligobi dege nga. Dama mitangi bialu bi pupu wulenaga gime wabini urunime dindi ogoni inaga deni mo dodo hai hene nga, laya lene.

Wali agali dindi bibahendeha karume Anduane Homogo manda biai holebira lenego ogo

¹⁹ Yaremaiahanda lalu, Anduane Homogo inime genda iha ibiragola i biamogo bialu ho hagirabu yaanda howa mo hongoho helaga ke. Ani kego ai wali agali dindi tara tara ngaruha howa i keria ibirarume ogodagua lolebira. Ina mamalirunaga bi pupu wiaga gime wabini ngarume ina biamogo bulene ale ndo bame nagalone winiya. ²⁰ Agalime ibuni biamogo bilonaga mbirale gime wabibehebe. Wabibe naheore. Agalime mbirale ibuni biamogo bilonaga gime wabiyagua nde wabini ogoni ibu henene ndo biamogo nabibehe nga, lolebira, lene.

²¹ Anduane Homogohanda ladai bialu lalu, Ti ani lolebirago manda bialu bi ogoni larogo hale hadaba. Ina wali agali bu karuni bibahende halu mbira hangu lawai harogola tigua inaga hongo holene timbuni ngogo baya hangu manda biai holebira. Ani bialu inaga mini Anduane Homogo henego kadalo manda bu holebira, lalu Anduane Homogohanda laya lene.✧

✧ **16:21:** Iba 9.16, Ais 43.3, Amo 5.8

17

Yuda wali agali tinaga mana ko biaga wiaruni wahabe nahe henego ogo

¹ Anduane Homogohanda lalu, Yuda wali agaliru-o tínaga ko ngaruni domo wahabe naheore kamigoni. Tínaga bu habaneha ege tole ale kami. Ani kamigola tínaga mini ege tole ale ogoriani mbirale mbira ayu tibu aleme tínaga ko birimigoni gilibu nga. Ani bialu tínaga ko uruni tীনaga lomabu delolene dabu biarunaga nguni mariani nogo bulumaga ne gayane ale kagoria gilibu nga. ² Horo bibahendengi tínaga wali agali bu karunime mbirale dama mitangi bialu bi pupu wiaga wiarubi dama wali beda mitangi bialu gime wabini mini Aserabi ogoni labonaga lomabu delolene dabu hari nene ngaruhabi ira timbuni bu karu tenehabi bu helaga birimigo mitangi biaabo haga kamigoni. ³ Tígua dindi uruniha pialu mbirale urunihondo ina tínaga muni ngamirubi mbirale bayale tara tara ngamirubi bibahendeore tínaga waitigiruhondo mo miaiore holebero. Tígua dindi ogo bibahendehe mana ko bialu mo bia hai harimidago. Ainde tínaga waitigirume anda ibalu dindi tínaga bi pupu wiaga wirimidaruni bibahende karulai helolebero. ⁴ Tínime mo ko harimidagome tí dindi bayale ina ngirugo yu wahalu poleberemi. Ina tínaga waitigi bu karunaga garabaya biabe ale bialu halimulo helolebero. Tí dindi manda nabini tara mbiraha pu holeberemi. Inaga keba holene ira dene ale wu hewaria tígua pulo hungu bia harimigola ai hungu bialu daho wulebira.

Agalime mana kira taliaga ogo

⁵ Anduane Homogo ibugua lalu, Mbiralime ini erembira ngialu agalinaga hongome ibu bayale holenaga biamogo biaga lo mitangi biyagua anidagua mitangi biaga kago ibuha mo ko holene wulebira.✧ ⁶ Ogoni ibu dindi ko iba dalu naibaga ege kelekele dindi ngagoha ira emene tilatila kaligo ale ka. Urunibi karu tiha bayale holene handa walia naholebira.

⁷ Anigo mbirali ibu Anduane Homogo ihondo mini mbiraore wialu yu tiga bu howa ina hangu ibu biamogo bulubadalo manda bu karu ina ti biamogo bulebero.✧ ⁸ Ogoni ibu ira iba angeni hengene bayale anda hagagobi holebira. Ibunaga pini ibaha dalipe kagome gaea timbuni birangi ira ogoni ibu gabu holigonaga gi nahaga. Ibunaga yuniru bayale gahenge haabo halu dalu naibirangi ibu gau holobada lowa gi nahaga ka. Horo bibahendengi ibunaga lini dolene tu haragola ibu lini bayale daabo haga ka, lalu Anduane Homogohanda lene.✧

Anduane Homogohanda wali agali bibahendeme mana bialu kago mo tale biai hagago ogo

⁹ Anduane Homogohanda ogodagua laya. Wali agali bibahendenaga bu miniha ke howa mana ko bulene dege mitangi biaabo haga ka. Wali agali tinaga mini koore kago ai tigua birago heneneda aiwa lolebirabe.✧ ¹⁰ Ai Anduane Homogo ini kagome wali agali bibahendenaga mini wu karu bibahende manda biai ho kogoni. Ani manda bu

✧ 17:5: Ais 30.1-2, 31.1-3 ✧ 17:7: Iba 2.12, 34.8, 146.5, Ais 30.18

✧ 17:8: Iba 1.3 ✧ 17:9: Md 13.15, Mg 7.21-22, Lm 1.21, 7.11, Eb

howa ina tinime bialu henedarunaga pani karulape miadai biruli.✧

¹¹ Agali mbirame ohowa muni dibadaga howa mo wini ngaru ti ega mbirame habane wialu pedagola ega mendeme aribia howa kayu bialu ibunaga wini tingi howa palia aribia haganegobi ka. Muni ke howa mini uruni alego agali ogoni ibuni wahe nahe wene igiri daliahe kaore dege abale biba halu ereba hai haga. Ani bidagola mani agali maru bu karume ibu mini nawi luluore henedane handa walia haga.

Isaraele ti Anduane Homogohanda biamogo bilo lowa malia ho henego ogo

¹² Inanaga Anduane Homogonaga anda loma bia hene biago kininaga biragane dagia ale yari taraore biahe baya taraore mbira nga. Bambaore hari nene mini lene ogonibi dege winigo wiaabo ka. ¹³ Anduane Homogo-o ina ina Isaraele wali agali biamogo bibelo ihondo mini dunubia ho howa ina bibelo maliaho kamagoni. Mbirali ihondo erembira ngialu piyaru ti taga timbuniore holebira. Mbiralime agali mbiranaga mini dindini gilibu ngago hondowa mani mini ogoni doma hole bidagola hondo embeda hara-malidagua maru inihondo erembira ngiaga uruni ti embedaho waholebira. Ti ani holebirago irane Anduane Homogo-o i iba gagahe duguagagobi howa ina wali agalinaga holene gahenge ngiaga kegonigo tigua i yu wahalu piyai hayadagome ani bulebira.

✧ **17:10:** 1 Sml 16.7, Iba 62.12, Lm 2.6, 8.27, Mo 2.23

Yaremaiahanda ibu biamogo bilonaga Anduane Homogohondo hale henego ogo

¹⁴ Anduane Homogo-o i dabi holiya inaga warago ngogo mo wahabe. I bayale holiyanaga ina i haru dai bibe. Inaga mini hangu yaraga halu haga kogoni. ¹⁵ Isaraealiruru tigua ihondo mege bialu ogodagua lalu, Anduane Homogohanda mbirale ko uruni bulebero layago aginaga layadabe. Ibugua mbirale uruni heneneore bule mitangibu heagua nde abale áyu ogoni bilo, laga ka. ¹⁶ Anduane Homogo-o inaga wali agaliruru ina haru holiya dabo helarigonigo inaga biabe ogoni wanahe bialu kogoni. Wali agali uruni kagoha mo ko holene mbira ibilabe lalubi ina ihondo hale naheore kogo ini manda bide. Ina bi lalu harugo damenebi ina baya hanguore manda biai kegoni. ¹⁷ Mbirale gi holene ko mbira anda ibirangi urunime i mo gi nahe howa inaga ha do holene iniore kegoni manda bido. ¹⁸ Ani bialu áyu agali maru i mo ko hole bialu karuni tininaga mini mo batara halu mo taga habe. Ini dege mo taga nahabe. Ti gi timbuni helo hiriribi mbira tihondo bibe. I dege mo gi nahabe. Ti kagoha mo ko holene ibilalu tini bo wahaiore habelo hamelo kogoni.

Yuda wali agaliruru tigua Sabada horongi bulene mana talialu holene winigo ogo

¹⁹ Anduane Homogohanda ihondo langialu lalu, Yaremaia-o ina tanonaga pabe panga haraba mini Wali Agalinaga Panga laga biagoria pu habe. Yudanaga kiniruru ti tano pabe bu ya anda henehayagi

howa tagira polenebi anda ibulenebi hariga ogoninaga dege piagago ogoriani pu habe. Ani bialu Yarusaleme tanonaga panga haraba timbuni dunini maru ngaruhabi pu ha dege bibe. ²⁰ Ani pu howa bi ogodagua labe. Yudanaga kini kamirubi Yuda wali agalibi Yarusaleme wali agalibi tí bibahende hariga pabe panga ogoha uba andatagi biaga kamiru tígua tínaga hale mia howa Anduane Homogo ininaga bi larogo baya hangu hale hadaba. ²¹ Anduane Homogo ina ogodagua laro. Tíni bayaleore holene hamelo kamiyagua Sabada horongi dabudabu damene bibahende Yarusaleme tano pabe ogoha yalu anda naibalimu.✧ ²² Ani bialu tíni andagaha howabi mbirale mbira yalu tagira napilimu. Sabada horo ogonangi biabebi heba nabuleore laro. Bi ogoni mitangi bialu halimu lalu bamba ina tínaga mamaliruhondo lamiwadadagua bialu Sabada horo bayale helo ininagaore loma biaho ngeledogo mitangi bialu halimu.✧ ²³ Anigo tínaga mamalirume mana ogoni mo wahalu tigua nabioire hene. Ina ti mana bayale ngaru lawai holilono mine halu hale habe manga haga hene.

²⁴ Tigua ani bialu henego ai áyu tígua Anduane Homogo ininaga bi larogo hale halu Sabada horongi dabudabu damene Yarusaleme tanoha yu anda naibalimu. Sabada horo ininaga wu bagi heneore mbira ngago ai horo ogonangi tigua biabe bulene damenego bibahende nabi halimu. Tígua inaga bi larogo talialu birimiyagua ²⁵ nde Debidi aguaneru hangume kini ha aribia haga

✧ **17:21:** Neh 13.15-22 ✧ **17:22:** Har 20.8-10, Man 5.12-14

bialu Yarusalemeni kini holebira. Ani howa kini haluibunaga agali haguane dabo helaga bini bu karubi tigua hosini biralubi karisini heyu halubi Yarusalemeha pu ibu bialu uba andatagi bialu holebira. Yarusaleme tanohabi Yuda dindihabi wali agali bu holebira. Ani kagome wali agali dewaliore tanoha pabe panga haraba ngagoria uba andatagi bialu holebira. ²⁶ Ani biragola wali agalirume dindi tara tara ngaruha howa loma biniru yalu Anduane Homogo ininaga anda ibugu bulebira. Wali agali Yuda dindiha tano wima pedaruha bu karumebi Yarusaleme tano kawareha bu karumebi Beniyamini hameiginiru daluha howabi hari barebareha dindi wima pedaruha howabi ni paliragohayagi hari barebare emene wima pedaruha howabi wali agali maru Yuda dindinaga abene unurayagi padarumebi uruni bibahendeore ini koria ibai holebira. Ibalu tigua loma irani dai helolenebi nogo bo lomabu delolene marubi widi lomabu delolenebi ira hagua ngabiaga mini inisenesi lomabu delolenebi Anduane Homogo inihondo kai lalu lomabu ngulene marubi yalu ibugu ibugu bulebira. ²⁷ Anigo tigua inaga bi larogo mo wahalu inaga Sabada horo ngago ininagaore wu bagi hene ngela nabi howa dabudabu ngaru Yarusaleme tanonaga pabe haraba ngagoria Sabada horongi yu uba anda halu birimiyagua nde ina tanonaga pabe panga ogoriani ira hedape harogola pabe uruni dai halu kininaga anda timbuni Yarusaleme tanoha bu karubi bibahendeore dai helo ira da timbu helolebero. Ani dalu kane dege ira ogoni dalu hundia

nabulebira, lalu Anduane Homogohanda lene.

18

Anduane Homogo ibu todobene be dindime wabiaga agali ale kago ogo

¹ Anduane Homogohanda ihondo lalu, ² Inaga bi mbira ihondo langero. Ina todobene be dindime wabiaga agali mbira kago ibu andaga pobe, laya. ³ Ani layago hale halu ina agali todobene be wabiaga biago andagaha pialu agali ogoni ibugua todobene be dindime wabialu hearia handaru. ⁴ Anigo todobene o wabialu hayadagoni wabia ko haya. Agali ogoni ibugua todobene be wabia ko hene biago budabaga buwa dindi mbiraore ogoni degeme lone mo gedaore howa mende ibuniore hameleagobi mbira wabiya.

⁵ Ani biyagola Anduane Homogohanda ihondo lalu, ⁶ Isaraele wali agaliru tihondo bi mbira larogo. Agali todobene be wabiaga o kagome ibuni wabuabirago ale wabialu kadagua ina Isaraele wali agali ti inime buabirago ale bulene nakarulapedabe. Dindi todobene wabiaga agali biago ibunaga giha yu kadagua Isaraele ti inaga giha yidogoni ndobe.✧ ⁷ Mbirungi nde wali agali maruhondobi hameigini dindi tara tarani bu karuhondobi lamialu ina ti mo ko halu bo hilo wahai holebero laruli. ⁸ Anidagua larogola wali agali uruni tigua mana ko bialu hayago wahalu mini beregedalu mana bayale biadai biyagua nde ti mo ko hole larugo waharuli. ⁹ Marungi nde wali agali marubi hameigini maruhondobi ina ti

✧ **18:6:** Ais 45.9, Md 20.15, Lm 9.21

mo bayale halu mo hongo holebero lalu lamiruli. ¹⁰ Ani ledogola uruni tigua mana bayale tigabi bulene ngago wahowa inaga deni ko ngaru hangu bialu hayagua ti biamogo bulebero lalu lamirugoni wahalu biamogo nabiruli. ¹¹ Anigo Yaremaia-o ina Yarusalemeha karubi Yuda wali agali bibahendehondobi bi ogodagua lamibe. Anduane Homogo ina bi larogo hale hadaba. Ai ina tí pani ngialu mbirale tí bolene ko tara mbira manda mandabu ngelo kogoni. Ani bidogo tí bibahendeme mana ko bialu kamiruni wahai halu mana bayale ngaruni talialu bidaba laya lalu lamibe. ¹² Anigo Yaremaia-o wali agali tigua bi ladai bialu lalu, Iname ogonidagua bibe manga kamago wahalu waha. Ina inaneme buabirago ale buleberema. Ina bibahendeoreme mine hai halu inaneme mana ko ngaru bule dimagoli ho kamagoni ndobe, lolebira, lalu Anduane Homogohanda lene.

Wali agalime Anduane Homogo mo embeda ho henego ogo

¹³ Anduane Homogohanda laabo halu lalu, Wali agali dindi tara tarani bu karuhondo mana koore Isaraele wali agalirume bialu kagonidagua dindi mendeni mbira biya lene hale harimibe lalu tigua hale halimu. ¹⁴ Horo mbiru hangubi Lebanono hari nene ngagoha dalu dindiguni nawi lene mbira hale halu dindi ogoniha howa iba baya libule ibagaru horo mbiru hundiai haya lene mbira hale harimibe. ¹⁵ Urunidagua nabiaga ngagoni. Ai inaga wali agalirume ini kogo mo embeda halu puwa damarunaga dabuni ira hagua nga bilo delaga inisenesiru lomabu delaga ka.

Anidagua bialu kagome mana tigabi bayale ala bialu haga winiru embeda halu yu wahai haga. Áyu koore ngagoha pupe halu ka. ¹⁶ Ani bialu kagome tinaga dindi mo ko halu mbirale anda nahaga wulebira. Wali agali dindi kaundiaha howa ibirarume dindi ko ogonibi ngago hondowa mogolalu gi timbuni ho holebira. ¹⁷ Waitigime inaga wali agaliru baba wai bule ibiragola ina ti mo gi halu puyabu unugohayagi howa hongohé ibalu widinaga aeaneru pulo yalu piagadagua ibida piai helolebero. Tiha mo ko holene ogoni ibirangi ina ti biamogo nabi erembira mialu waholebero, lalu Anduane Homogohanda laya lalu Yaremaiahanda lene.✧

Wali agalime Yaremaia mo ko hole manda binigo ogo

¹⁸ Wali agali tigua lalu, Iname Yaremaia ibuhondo mbirale bulene mbira ngago abale bima. Ibugua bi lalu karuni henene ndo lalu ka. Loma binigo mo miaga karu tigua mana ina lawai haga wiyago yu wanahe lawai halu holebira. Agali mini timbuni gigabiwi bogabi karu tiguabi nde bi bayale ina langiaga wiyago biabe ogoni bialu langialu holebira. Ngode Datagaliwabenaga bi mana latagi haga karu tibi nde biabe ogoni bialu holebira. Anidagua bilo áyu iname agali Yaremaia biagonaga bi nahalehe wahalu ibu godi deni pu helamiya, laya.

¹⁹ Ani layagola Yaremaia ina Anduane Homogohondo lalu, Anduane Homogo-o ina bi larogobi waitigi bu karunime i mini lalu bi laragonibi hale

✧ **18:17:** Yob 27.21, Yar 13.24, 46.21

howa manda bibe. ²⁰ Agali mbirame mendeali-hondo bayale biragola ko biadai biagabe. Agali uruni tigua ĭ gundu pilelonaga uli tombaho kago ai mana ala ĩna biruligo manda bibe. Abale ĩni keria kaware ibuwa keba ho kegoni wahalu wali agali uruni biamogo bibe laruligonigo ²¹ ai wahalu wali agali uruni tinaga waneiginiru hina garime homai helabelo hameledo. Wali agali uruni tinaga waitigi karume ibalu maru bo hilo wahelo hameledo. Agali karu warago hongophe tara tara ngarume bo homelelo hameledo. Igiri daliahe karubi wai hamaha homelo. Wali bedaru ti waneiginibi nahe biralu ti agalinibi mbira nahe dalo wali berelo hameledo. ²² Waitigi karu ti ibalu uruni baba wai biragola mogo lowa gi timbuni halu dugu taraore bilo waitigi abale ibilabe. Inaga waitigi karume ĭ minalu bole gono wiahama peda. ²³ Anduane Homogo-o tigua ĭ bole ndelalu kagoni ĩ manda bide. Anidagua bialu kago ai ĩna ti dara halu ko biyago domo wa nahabe. Tihondo keba howa tinaga waitigi karume bo biba helo helabe, lalu Yaremaiahanda lene.

19

Yuda wali agali todobene be dindime wabini pambulo waharadagua bulebira lenego ogo

¹ Anduane Homogohanda ĩhondo lalu, Yaremaia-o todobene be dindime wabini mbira ĩna yolobu yalu puwa agali ala hene miniwi maru karubi loma binigo mo miaga maru karubi ti ĩ baba mandagi ma lalu ² Hinomo dindi biagoha pole hariga Yarusaleme tanoha howa tagira piaga pabe kawareni panga mini Todobene Be Dindime

Wabini Pambu Lene laga ngago tagira pilimu. Ani puwa ina bi ogodagua lalu lamibe.☆ ³ Yuda wali agalirunaga kini kamirubi Yarusaleme wali agali kamirubi ti bibahendeme bi o larogo hale hadaba. I Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agali tinaga Ngode Datagaliwabe ini kogome bi henene larogo. Mani ti dalu ogoria mo ko holene timbuni mbira ibilolebero. Ani ibiledogola wali agali mbirale ogoni ani ibilaya larane hale hararume mogo taraore lolebira. ⁴ Wali agali tigua ihondo erembira ngialu puwa dama karunaga dabuni ira hagua ngabiaga inisenesiru lomabu delalu kagonaga anidagua bulebero. Wali agali tinibi Yudanaga kiniru tibi tinaga mamali henerubi bibahendeoreme bamba dama uruni manda nabioire hene. Anigo ayu dege howa tigua dama tara tararuhondo bi pupu wialu kagome dindi ogo inaga deni mo ko halu dodohe ngelayada. Irane nawini ngagoria tigua agali mende homelo bameore bo wahalu kagonaga darama dindi ogoria odo paya bidagoni. ⁵ Dama mitangi bialu gime wabini mini Balahondo bi pupu wulenaga anda bia howa anda uruniha howa ti waneiginiru Bala odagonihondo loma bialu irani bo delaga ka. Anigo inaga mana ogoni ndo ina tihondo ogonidagua bilimu nale. Ti mana ogonidagua bulene nga lalubi mbira inaga mini ti natalebumi.☆ ⁶ Anigo ai Anduane Homogo inimeore larogo maniore dindi ogoni mini Tobede lalubi dindi ulini Hinomo lalubi mbiralime nalalu holebira. Dindi ogoni mini

☆ 19:2: 2 Kin 23.10, Yar 32.34-35 ☆ 19:5: LBM 18.21

Wali Agali Dewaore Bo Wahene lalu lolebira. ⁷ Dindi ogoniha Yuda wali agalirubi Yarusaleme wali agalirubi tigua mbirale tara tara bulene para ho ngago ina hapai halu mo waharogola tigua mbira bibe nahe holebira. Waitigi agali karu ibalu tini abale bo hilo wahai helolebero. Ani berogola tinaga tingini homa payabu ngaru nogo gabuarumebi ega bedarumebi ti tomo halu nai helo mulebero. ⁸ Yarusaleme mo ko heneore wulebira. Ani ngagola wali agali dindi taraha howa ibirarume ko hiriribi uruniore Yarusalemeni tagira ibinidago hondowa hiriri halu gi taraore holebira. ⁹ Waitigirume Yarusaleme wali agaliru baba wai bule howa pigane Yarusaleme tano ala ho hagira bulebira. Ani biragome Yarusaleme wali agali tininaga tomo winiru no biba howa genda timbuni yu holebira. Ani howa nolene nawidagola tininaga waneiginiru balu nolebira. Nolene nawi degedagola tini balu naga naga bulebira, laya lamibe, Anduane Homogohanda lene.

¹⁰ Anduane Homogohanda laabo halu lalu, Yaremaia-o ina bi ogoni lai howa todobene be dindime wabini yidegoni agali í heba ibiyaru ti handayaho kaore pambu labe. ¹¹ Ani pambu lowa inaga bi ogodagua lamibe. Anduane Homogo Hongo Haiheore kogome Yuda wali agali mo ko hai halu Yarusaleme tano todobene be pambulo waharagola lone wabibe nahe wiagadagua ngelo ina Yarusaleme bo giallo wahai holebero. Ani bo giallo waharogola agalime lone biadai bibe nahe wulebira. Yuda wali agali homararunaga homali Tobede dindini ngagola homenerunaga

tingini au lolebe tobahe wulebira. ¹²⁻¹³ Anduane Homogo ina tiga tigaore larogo dindi ogobi wali agali ogoria karuhondobi pani mialu bai holebero. Ani berogola inaga deni Yarusaleme dodohe ngubi Tobede dindi ale dege wulebira. Kini andagabi wali agali maru karu andagabi Yarusaleme tanoha anda bibahende karuni inaga deni dodohe ko hai hene dege holebira. Irane Yarusaleme wali agalirume tinaga anda dangini daligaha iraga howa yakundiruhondo mbirale lomabu mialu ira hagua ngabilonaga delaga mini inisenesiru delalu dama tara tara hearuhondo waini ibaru loma bialu odo wigi biyagonaga ina mo ko halu bo giallo wahai holebero, lalu Anduane Homogohanda lene.

¹⁴ Ani langiya handala ina bi lamibe layadagua lamule Tobede dindi wahalu Yarusaleme dai buwa Anduane Homogonaga anda Yarusalemeha anda polene pabe panga haraba wiagoha anda puwa tamuha wali agali ngoaiho haga wiagoria pu haru. Ani pu howa wali agali bu hearuhondo bi ogodagua lamiru. ¹⁵ Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Data-galiwabehanda bi lenego languliya baya hangu hale hadaba. Ibugua lalu, Wali agali bibahende Yarusaleme tanoha kamirubi maru Yarusaleme tano kawareni ha para parabu haga kamirubi ti bibahendeme mine halu inaga bi mana hale nahaga kamigoni. Ani bialu kamigonaga inime ti pani ngialu bo wahai holene ko hiriribi mbira yu ibule lalu lo wirugoni mo yu anda ibulebero, laya lalu Yaremaiahanda lene.

20

Yaremaiahanda loma binigo mo miaga Pasuahondo bi hongohe laminigo ogo

¹ Yaremaiahanda bi ogonidagua lalu heagola loma binigo mo miaga mbira ibu hale ho hene. Agali ogoni ibu Ime igini mini Pasua howa ibu Anduane Homogonaga anda handayaho haga agali haguane mbira hene. ² Ibugua Yaremaianaga bi hale howa agali maru bu hearuhondo lalu, Yaremaia tibume minu balu Anduane Homogonaga anda panga mbira mini Beniyamininaga Panga Daliga laga wiagoria pu senime dariba hadaba, layagola dariba hene. ³ Ani buwa horo mendeni Pasua ibugua Yaremaia golope hayagola Yaremaiahanda ibuhondo lamialu lalu, Anduane Homogohanda inaga mini Pasua ndo inaga mini Wali Agali Bibahende Mo Gi Hai Haga wero, leda. ⁴ Anduane Homogoibunime lalu, Ina ogodagua bulebero, leda. Ina iha ko mbira anda ibilo henge merogola anda ibirago hondowa inibi inaga nenegeali bu karubi bibahendeme mogo lalu gi hai holeberemi. Ini handayaho keore dege inaga nenegeali karuni waitigime ibalu ti bo wahai holebira. Ina Yuda wali agali bibahendeore Babilono dindiha kini kagonaga giha minu ya hai holebero. Anidagua berogola ibugua maru homelo bo wahai halu maru Babilono dindiha garabayabu yalu dai bulebira. ⁵ Ani bialu tinaga waitigirume tano ogoha muni ngamiruni bibahende mo yai helalu yari bayale ngamiru bibahende mo yai helalu Yuda kininaga muni yarirubi bibahende mo yai dege helolebero. Waitigi agali

urunime hongo howa wai buwa ti wayali halu mbirale uruni aria mbira ibira naheore Babilono dindiha mo yalu piai holebira. ⁶ Pasua-o hale harene. Ínibi ínaga damene í andagaha mandagi haga kamirubi tí bibahende Babilono dindiha garabayabu yalu piai holebira. Ína ke howa bi dewa ínaga nenegeru lamirigo ai ínaga nenege urunibi ínibi tí bibahende Babilono dindiha howa homai haramigola tínaga tingini Babilono dindiha hora holebira, lalu Yaremaiahanda lene.

Yaremaia ibugua genda yu howa Anduane Homogohondo gomogomo bi lenego ogo

⁷ Anduane Homogo-o i ínaga biabe biahalu ha lowa mo hondo hariya. Ani birigola ina nde ínaga bi ogoni hale halu biruya. Ína ihondo hongoore harigola ina ínaga bi larigo mo wahabe nahe harugoni. Anidagua birugo ai áyu wali agali bu karu bibahendeme i mege bialu oba halu haabo ka. ⁸ Bibahendengi ínaga bi latagi halu koria ina bi hongo howa loliya ogodagua la lalu mo la hariligoni. Wai ibulebira tíha mo ko holene ibulebira loliya mo la haga í kegoni. Anduane Homogo-o ínaga bi lamerogola wali agali hale hararume ihondo bi koru lalu mo taga haabo haragoni. ⁹ Ina lalu, Anduane Homogo í mitangi nabi waharo, lalu ínaga minini howa ina bi latagi nahe yu waharogoni, laruyaguabi ínaga bime ínaga kabanaha ira hungu ale kikiaulo dalu haabo ka. Ina latagi nahole lowa yu donge hole bialu koria anidagua bibe nahe ínaga kuniha howaore hongohe datagi haragome bi nale donge habe nahe kogoni. ¹⁰ Ina hale haga bialu hewaria agali

hearume tini dege lagalaga bialu lalu, Yaremaia ibu agali bi laga howa ibugua bi laragome wali agali bibahende o karu mo gi hai halu kago agali ogoni godi deni íbu helamiya abaleore ibilo, laga biya. Agali inaga nenege bu henerumebi mo ko holene mbira iha ibalu i bope halu hengedo wahelo hamelowa handaya ho ka. Tigua lalu, Iname Yaremaia mo hondo howa ibugua mana liahe biyagonaga pai pai biadai bimabe, lalu kagoni. ¹¹ Anduane Homogo-o ainde í ami agali hongohe mbira haradagua buwa ina i mo wiaga kegoni. Anidagua kegola mbirale ko uruni tiniha dai biragola tigua i mo ko habe nahe holebira. Anidagua birago hondowa tini taga timbuniore holebira. Taga holene ogoni ereba nahe tiha wiaabo holebira. ¹² Anduane Homogo Hongo Haiheore kego ina wali agali bibahendenaga miniha wu karuni ogoale nga lo manda biai howa godini íbu karu ti tigabi dabolene ngadaguaore dabaga kegoni. Ani kegonigo áyu ina inaga genda ogo inaga giha ya harogoni. Wali agali o karume mine halu ko biyagonaga pani ina merego hondole hameledo. ¹³ Anduane Homogohanda wali agali ko biaga karume burupale yagibano karu bo wahalilonoibunime biamogo bialu haga kagonaga ina turu howaibunaga mini yaraga halu ibagana lama.

¹⁴ I aiyahanda horo i taba henenedangi Anduane Homogohanda i mo ko henedale nde karulapedale. Ibugua horo ogoningsi mbirale tara bayale mbira binidale nde ogoni bayaleore kaleda.

¹⁵ Horo ogoningsi agali mbirame i taba hanaya

lama i aba turu helo lamule puwa lalu, i oneme igiri taba hanayago ai i igini mbira ka, lalu lamiyagome agali ogoniore i aba mo turu hole napelo Anduane Homogohanda bo wahenedale nde karulapedale. ☆ 16 Anduane Homogohanda tano timbuni wiaru bo gialo wahayadagua agali ogoni mo ko halu bo wahelo hameledo. Anduane Homogohanda tano uruni dara emeneorebi naheore hene. Egabiore laragola wali agali tano uruniha karume waitigirume abale ibalu ho paya biraria handalu mogo lowa gi halu dugu timbuni bialu yiyi laragola agali ogonime hale helo hameledo. Horombe ni hanuni haragola waitigi biarume tanoha wai bule anda ibalu howa wai hvaro lalu kagola ibu hale helo hameledogoni. 17 Ainde agali ogoni ibugua i aiya tombeha berewaore dege ba nabinida. Ani binidale nde i aiyanaga tombe inaga homali bu hinalu aiya tombehe biraabo kagola i aiya ibu gali bere dege biraabo kaleda. 18 I aiya tombeha biraabo hoa nale tagira ibirugome genda tara tara wiaru yu howa horo bibahendengi taga pani naabo halu homolobodago aginagadabe, lalu Yaremaiahanda lene.

21

Anduane Homogohanda Kini Sedegaianaga bi hale nahenego ogo

1 Kini Sedegaiahanda agali kirali Yaremaia i hewaria pudaba leneyago labo ibiyagola ogonongi Anduane Homogohanda ihondo bi langiya. Agali kirali ogonilabo Malagia igini Pasuru Masea igini

☆ 20:15: Yob 3.1-19

loma binigo mo miaga Sebanaijala libugua ibuwa ihondo langialu lalu, ² Babilononaga Kini Nebugadenesahanda ina baba wai bialu kago ai Anduane Homogohanda ina biamogo bilo ina inanaga bi ibuhondo lahabe. Nebugadenesahanda ina baba wai nabi wahalu pelonaga Anduane Homogohanda bamba ina mamaliru biamogo bialu agalime nabiaga ale mbira biniyadagua buluba badago ani bilo ina Anduane Homogohondo bi lamibe, laya lene.✧

³ Ani layagola ina agali kirali biago labohondo lamialu lalu, Libugua Kini Sedegaihondo bi ogodagua lalibu. ⁴ Anduane Homogo Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kago ibugua bi ogodagua laya, Ayu Babilono kini kagome ibunaga ami agali haru halu ibuwa Yarusaleme tano ho hagira bidagoni. Ani biragola tí Isaraele wali agalinaga ami agalime wai bule tanoha howa tagira pialu karia ina Babilonoha howa Kaledeali bu karume tí Isaraeleru baba wai bialu tí bope helo ina uruni biamogo bulebero. Ani berogola tínaga ami agali karume wai biaga danda timu yu karu yalu dai bidaba laragola tano tamuha yalu dai bulebira. ⁵ Inime tihondo bu miniha keba timbuniore howa tandaga ho kogo tí baba hongo howaore wai bialu pani ngialu bolebero. ⁶ Wali agalibi nogo tara tara bu karubi bibahende bo wahaiore holebero. Tí kamigoha warago ko tara mbira ibilarogola ogonime tí homoleberemi. ⁷ Anduane Homogo ina lone ladege berogo. Wali agali dewaore warago ko ogonimebi waimebi

✧ 21:2: 2 Kin 25.1-11, 2 Bit 36.17-21

hina gari ibiragomebi tí homoleberemi. Ani bidagola mani wali agali nahome yu wahene bu karu Kini Nebugadenesa halu ibunaga ami agali bu karume ibalu Kini Sedegaia íbi ínaga agali haguane bu karubi heba minu yu piai helolebero. Waitigi hiriribi urunime Isaraele wali agali bo wahaí hole lo mandabu ka. Nebugadenesa ibugua bidaba lalu bi laragola ibunaga ami agali karume ayu tibu wai biagane nene gadele ngagome tí dibai holebira. Ibugua tí dara halu yupe naholebira. Tí kamiruni aria mbiraligo helo wa naholebira. I Anduane Homogo ina bi lo ledogoniore, laya lene.

⁸ Anduane Homogohanda laabo halu lalu, Yaremaia ina ínaga bi ogo wali agali lamibe. Anduane Homogo ina bi ogodagua laro. Áyu tíhondo hariga kira tí dabolenaga mo walia haro. Hariga mbirago tí homa nabi bayale holene nga. Mendegoha tí homolene nga. ⁹ Wali agali tano ogoniha haga karu bibahende homai holebira. Maru waitigime bo wahalú maru hina garime homalu maru warago ko mbira ibiragome homalu urunidagua bialu homai holebira. Anigo ti homa nabi holene hamelo heagua nde Babilononaga ami agali tano ho hagirabu kagoha hole tano wahalú tagira polene nga. Tagira poragola Babilono ami agali bu karume minu yania haragola ti homa nabi holebira. ¹⁰ Ina Yarusaleme mo ko helo yu wahalú tano ogoniore mo ko halu bo gialahole biai helo mandabu henego ko. Babilononaga kini kagome tano ogoni karulowa ibunaga ami agali karuhondo lamialu, Tano bibahende bo heda hadaba, lelo ina yupe holebero. I Anduane Homogo

ina bi o ledogoniore, laya.

Anduane Homogohanda Yudanaga kinibi ibu damenebi pani mulebero lenego ogo

¹¹⁻¹² Anduane Homogohanda laabo halu lalu, Yaremaia-o ina Yudanaga kini kagobi ibu damene darama mbiraore bu karuhondobi ogodagua lamibe. Debidi aguanene bu kamiru tigua Anduane Homogo inime bi larogo hale hadaba. Horo bibahendengi tigua godi hale halu howa bi tigatiga lolene ngadaguaore lalimu. Agali mbirame mendealinaga mbirale ngago mo page biniyagua nde anduane kago ibuni ya dai bia lalu ibu gendaho kago mo palia halimu. Anidagua nabirimiyagua nde ina tigua mana ko bialu kamigonaga keba timbuni halu ti pani ngialu mo ko holebero. Inaga bu miniha keba holene ira hungu ale bialu kago mbiralime bahundia habe nahe holebira. ¹³ Yarusaleme-o ina daligani howa handape halu dindi ulini panda panda ngaruha handa amu nana bialu i ege tole mbira daligaore wini wiradagua bide. Ani buwa Yarusaleme wali agali tigua bi ogodagua laga kami. Ina baba wai bibehe mbira ai kabe. Inanaga tano ogoha anda ibabehe mbirali ai kabe, lalu haga kami. Ani lalu kamigo Anduane Homogo inimeore tihondo henene larogo ina ayu ila waitigi harogoni. ¹⁴ Anduane Homogo ina tiga tigaore larogo tigua mana ko bialu harimigonaga pani ngialu ti minu bolebero. Ina Yarusalemeha ira hedope harogola dangiha bo dalu ira hungu timbuni kilikulu laradagua bialu Yarusalemeni kini anda kagobi anda damene bu karu bibahendebi daiore

helolebero, lalu Anduane Homogohanda laya lene.

22

Yaremaiahanda Yudanaga kinihondobi wali agalihondobi bi latagi henego ogo

¹ Anduane Homogohanda lalu, Yaremaia ina Yudanaga kini kago andaga puwa ² ibuhondo bi agua labe, í Debidinaga aguanene howa kininaga dagiani biruwa ina Anduane Homogonaga bi o larogo hale habe. Kini inibi inaga agali haguane karumebi inaga wali agali karumebi tí bibahendeme bi ogo hale holene nga. ³ Anduane Homogohanda lalu, Tígua mana bayale tigabiore ngaru talialu bilimu. Agali mbirame mendealinaga mbirale ngago mo page biniyagua nde anduane kago ibunaga mbirale page binidaru yadai bialu ibu gendaho kago mo palia halimu. Waneigini ti aba homene karuhondo mana ko nabi wali dalo ti agalini homene bedaruhondobi wali agali dindi taraha howa tí baba mandagi ibu hene karuhondobi uruni mo ko nahe bayuwa helo halimu. Dindi ogoria howa tígua wali agali ko nabi karu bame homelo bo wa nahalimu. ⁴ Tígua inaga bi larogo hale howa talialu bialu haabo harimiyagua nde mani tinaga Kini Debidi aguanene ti dege ha aribia haga bulene wulebira. Ani howa kini tini nogo hosime gililo yalu piaga mini karisini bialu nogo hosinibi bialu tano ogoninaga pabe haraba ngagoria puibu bigi bialu holebira. Ani bialu tinaga agali hagianerubi wali agali bu karubi ti kini heba puibu bigi bialu holebira. ⁵ Anigo tígua inaga bi larogo talialu nabirimiyagua nde ininaga

minini howa larogo ina kini andaga ogoni mo ko halu bo gialabaga bulebero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lene.*

⁶I Anduane Homogo ina Yuda kini kago hameigini holebiragonaga lalu bi ogodagua laro. Kininaga hameigini í bayaleore mbira ale kegoni. Í baya dege lalu Gileada dindi alebi Lebanono hari alebi mbira kegoni. Anigo ina í mo ko harogola í ko ngubiore dindi ko yobi be abalu taule ngaligobi wialu wali agali lenego mbira naholebira. ⁷Ina í mo ko helo agali maru ibilolebero. Tigua ayuru yalu ibuwa inaga anda ira tamia kambulo mbaraleme bideru bo gialobaga bialu gabuwa irani dai helolebira.

⁸Ani bidagola mani wali agali dindi tara tara bu ngaruha howa dindi ogoriani ibalu bolangua haga bulebira. Ani ibalu tigua Yarusaleme mo ko hene ngago de hondowa tini lagalaga bialu lalu, Anduane Homogohanda tano timbuni ogoni mo ko henedago irane aginagadabe, lolebira. ⁹Ani lowa tini degedege laedene bialu lalu, Mbirale o biyadagoni irane wali agali uruni tigua habo nalolene bi tinaga Ngode Datagaliwabela lowinigo wahalu puwa dama mitangi bialu mbirale gime wabini wiaruhondo bi pupu wima piyagonaga mo ko henego nga lolebira, laya lene.

Yaremaiahanda wali agalihondo Kini Yoahasana dugu bulene nga lenego ogo

¹⁰Yuda wali agaliru-o Kini Yosai homayago tigua ibu dara howa dugu nabilimu. Tigua ibu igini

* 22:5: Md 23.28, Lg 13.35

Kini Yoahasanaga dara howa dugu timbuni bu-lene nga. Yoahasa ibu ina kamagoria howa tigua haru piyago ibu lone dai nabulebira. Ibugua ibuninaga dindi lone nahondolebiraore. ¹¹ Yoahasa ibu mini mende Sulumu henegome ibu aba Yo-saia henegoria ibu kini ha aribia hene. Anduane Homogohanda Yoahasa mitangi bialu bi mbira ogodagua lene. Yoahasa ibu Yarusaleme yu wahalu puwa lone dai nabulebira.✧ ¹² Waitigi bu hearume dindi taraha minu garabayabu yalu piyago ha halu homolebira. Ibuni dindi ogoria lone nahondolebiraore, laya lene.

Yaremaiahanda Anduane Homogonaga bi Kini Yahoiaгимihondo laminigo ogo

¹³ Anduane Homogohanda laabo halu lalu, Agali mbiragome ibuni hangu mitangi bialu maru mo hondo howa mana tigabi ndo bialu anda timbuniore hobane dewa daligahayagi haga hagabi bu helayago ibuniha genda timbuniore wulebira. Ibunaga damene bu hearume anda ogoni bia had-aba lowa ibugua tihondo yolobi mbira namiya. Agali urunime biabe bameore bu wahalu piya.✧ ¹⁴ Ibugua bi ogodagua laga biya. Ai ininaga anda timbuniore bu helolebero. Anda ogoni daligaha hobane dewa helolebero, laya. Ibugua wá anda ibilonaga diri tombelo wigi bialu anda hái ira tamia bayaleore wiaru bogo mbaralaga buwa hai para haya. Anda biago mo yári bia halu peni daramabime hiraya. Ani biyagonaga ibuha genda timbuniore wulebira.

✧ **22:11:** 2 Bit 36.1-4 ✧ **22:13:** Yar 17.11, Mai 3.10, Hab 2.9

¹⁵ Kini-o inaga ira tamia bogo mbaralaga biniru dewaore mo ngelowa kegome i mo kini bayale helenego kobe toba ho kebe. I aba ibu iba hinaru karulape nalu turu ho haga hene ndobe. Ibugua wali agalihondo mana bayale tigabi dege bialu hayagome ibuni holene bayale wini. ¹⁶ Ibugua wali agali yagibano hearunaga godi hale halu manani tigabi dabolene wiagoria howa mo tale biaga henegome wali agali bayaleore hai hene. Anduane Homogo inaore tigatiga larogo mbirali ini kogo baya hangu mandabi kagome biagane mana ngago ogoniore. ¹⁷ Anigo ina ini hangu mitangi halu mbirale ngaru dimagoli halubi mbirale uruni mulenaga ke halu ohowa biagabi ke. Mbirali ko mbira nabi bame kago ina homelo bo wahaga kegoni. Wali agali bu karu bope halu mo ko haabo haga mbira i kegoni ndobe. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore.

¹⁸ Irane anidagua bialu kegome Anduane Homogohanda Yosaia igini Yuda wali agalinaga Kini Yahoiaigimi mitangi bialu lalu, Yudanaga Kini Yahoiaigimi homarangi wali agali mbirame dara howa lalu, Ai i hameneore-o i mbaliniore-o, lalu mbirame dugu bialu naholebira. Mbiralime, Inaga agali haguane-o inaga kini-o, lalubi dugu nabulebiraore.✧ ¹⁹ Agalime nogo dongi homaragola mo wahagadagua ibu homaragolaibunaga tingini bameore mo waholebira. Tigua Yarusaleme tanonaga pabe tagirahayagiibunaga tingini gililo yalu tagira puwa mo waholebira, laya, lene.

✧ **22:18:** 2 Kin 23.36-24.6, 2 Bit 36.5-7

Anduane Homogohanda Yarusalemehondo bi hongoheore lenego ogo

²⁰ Anduane Homogohanda lalu, Yarusaleme ina Lebanononaga hari ngaruha irigi howa bi dalimuore labe. Basana dindinaga hari ngagoria inaga bi hale helobi Abariminaga hari bu ngagoria howabi ina dara halu kiabu dugu hongo howa bialu habe. Agali inaga nenege bu hayaruni homai hayagonaga ani bibe. ²¹ Abale i bayale howa mbirale dewa wu hengi ina ihondo bi langirugoni. Inaga bi laruruni ina hale habe manga hari. Bamba i igiri daliahe hengi howa inaga bi larogo mo wahaabo haga harigo ayubi ina anidagua biaabo haga kegonida.* ²² Waitigi agaliru puyabu ale ibalu inaga agali haguane karu puloyu piai holebira. Waitigi agalirume inaga nenege bu karu dindi kaundiaha garabayabu yalu piai holebira. Inime mana ko biaga wirigo mitangi budai bialu tagaho holebere. ²³ Tigua Lebanononi ira tamia bayale bu hearu aria dibu pelowa anda bia hayagola i bayaleore ko manda bu kebe. Tandaga hondolene timbuniore walime gali taba hanalu biruwa tandaga handalu biragagobi ina ga lalu dugu bialu holebere, laya lene.

Anduane Homogohanda Kini YahoiaGINIHONDO bi lenego ogo

²⁴ I Anduane Homogo haluhe haabo haga kogome Yudanaga Kini YahoiaGIMI igini YahoiaGINI ihondo bi tigatiga mbira langero.* I baya taraore howa inaga gi tigayaginaga hondone magi i

☆ **22:21:** Yar 19.15, 32.30

* **22:24:** Kini YahoiaGINI ibunaga mini mende Konia hene.

gubalini haga ale keyaguabi ina nde í yu wahole kogoni. ✧ ²⁵ Waitigi agalirume í mo ko hole manda biragola ti hondowa gi hariliruhondo ina í ti giha minu ya holebero. Agali uruni Babilononaga Kini Nebugadenesa haluibunaga ami agali biaru tigua í bo wahole karu tihondo ina í minu mulebero. ²⁶ Íbi í aiyabi libu haru dindi tara ngagoha minu yu pu waholebero. Dindi ogoni libu dalu ndogo libu dindi ogoniha halu homoleberebi. ²⁷ Libugua libuni dindi ogoria lone hondole dai bulene hame timbuni lo ha holeberebigi nde dai bibe naheore wulebira, lene.

²⁸ Yaremaiahanda lalu, Kini Yahoiajini ogoni ibu iba be dindime wabinigo pambu lene wali agalime hame nale ngaligobi hayadabe. Anduane Homogo ibugua Yahoiajini halu ibu one waneiginiru dindi tara ti manda nabini ngagoha pelolebero layadago irane agibe. ²⁹ Isaraelenaga dindio Isaraelenaga dindi-o ina Anduane Homogonaga bi larago bayuwaore hale harene. ³⁰ Anduane Homogohanda ogodagua lara. Agali ogoni ibu waneigini mbira hono wia nabi daloali ale ka lalu gilibu wibe. Ibugua birago damene bibahende bayale mbira naholebira. Ibu igini bu karu aria mbirameibunaga henge mialu kini ha aribia halu Kini Debidinaga biragane dagia ngagoria bira aribia howa Isaraele dindi handayaho howa ha aribia haru naholebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lalu, Yaremaiahanda lene.

23

✧ **22:24:** 2 Kin 24.8-15, 2 Bit 36.9-10

Kini bayale mbirame Isaraeleali haru holebira lenego ogo

¹ Anduane Homogohanda bi ogodagua laya, Agali haguane bu kamiruni tígua inaga wali agali karu mo ko halu kamigonaga tíha genda timbuniore ibulebira. Tí nogo sibi baya hangu hinu haga agali bayale ndo howa bo talia togo laga kamigoni. ² Anduane Homogo Isaraele wali agalirunaga Ngode Datagaliwabe inime inaga wali agaliru haru haga agali haguane kamiru tihondo bi ogo larogo. Tígua inaga nogo sibi bu hearu talia togo lalu baya hangu handayaho naharimi. Ani birimigonaga Anduane Homogo inime heneneore bulego larogo. Tígua mana li-ahe birimigonaga ina mana lalu pani nalimulo handayaho holebero. ³ Ani bialu inaga nogo sibiru inime dindi tara taraha talia togo laruruni bibahende lone mo mogo bialu haru dai biai howa tini haga pabeha helolebero. Heledogola tigua waneiginiru dewaore hono wialu ho dame bulebira. ✧ ⁴ Ani kagola Anduane Homogo inime ti haru helo agali haguane dabo helaga berogola tigua haru holebira. Ani kagola nogo sibiru ti gi holene mbira nawi howa hada payabu holebira. Ti aria mbira pu ereba naholebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lene.

⁵ Anduane Homogo inime larogo. Ira dibini tene kagoria dongoria bialu anda hagamadagua mani ina agali bayaleore mbira Kini Debidinaga aguaneneme hondo helole horo pongo bo winigo ngelo ko. Agali ogoni ibu mini tigabi mana bayale bulene

✧ **23:3:** Yar 32.37, Ese 34.13

ngagonaga haru haga kini holebira. Ani howa ibugua wali agali dindi bibahende ha karuhondo mana bayale dege bialu haabo holebira.✧ 6 Agali ogoni ibalu ibu kini kangi Yuda Isaraelebi bibahende genda mbira nawi bayale dege holebira. Tigua lalu, Kini ogoni ibunaga mini ogo Anduane Homogo Ibu Inanaga Mini Tigabi Wulene Teneore Ka, lolebira.

7-8 Anduane Homogo inime larogo, Ina wali agali dindi ogoha heneru bo batagi haruruni lone haru dai bulenaga horo mbira pongo bo winigo ngeledo. Horo ogoningi ina ti lone haru dai bialu tininaga dindi ogoria helarogola bayuwa turu hagabu holebira. Tigua tinaga bi larogo heneneore lowa mo hongo halu ogodagua laga, Heneneore Anduane Homogo haluhe kago ina Iy-ibi dindiha howa haru tagira ibiyagonaga minini howa larogoni, laga heneya. Ai ti haru halu dai berogola tigua bi lo aribia halu lalu, Heneneore Anduane Homogo haluhe kago ibunaga minini heneneore larogo. Ibugua ina Isaraele wali agali uyurayagi howabi dindi tara taraha howa abale bo talia togo layaru lone inane dindiore wirimagoria haru dai biragonida lolebira, lalu Anduane Homogohanda lene.

Bi mana henene ngadagua ndo latagi haga hearuhondo Yaremaiahanda bi lenego ogo

9 Yaremaia ina lalu, Agali bi mana henene ngadagua ndo latagi haga karuni mitangi bialu inaga miniha gi timbuni howa duru lalu kogoni. Ina Anduane Homogo ibunaga bi mana tigabi

✧ 23:5: Yar 33.14-16

bayaleore ngago baya hangu manda biai howa kogome *i* agali lulu iba dewa nowa luluyu ibagabu hagadagua kogoni. ¹⁰ Yuda wali agali dindi ogoriani karu tigua Anduane Homogo yu wahalu onene agalini karume tinaga one agaliniru yu wahowa tini bame kayu yama ibaga biagadagua bialu ka. Ani bialu kagome Anduane Homogohanda bi layago mitangi bialu koria dindi ogo mo ko haragoni. Dangi dataniru bibahende bu karuni gau lai halu dindi ogo hangume kiabu dugu bialu kagoni. Wali agali bu karume hariga tiga nabi ngagoha pupebe bialu howa mana ko ngubi ngaru hangu mo tene howa biaabo halu kagoni, laru.

¹¹ Ani larugola Anduane Homogohanda lulu, Loma biniru mo miaga karubi *i* naga bi mana latagi haga karubi ti bibahendeme *i* manda nabi karume biagadagua dege bialu kagoni. Ti *i* naga andaha biabe bialu ha howa dege mana ko ngaruni bule gi nahe elahe howa bialu kagoni.

¹² Ani bialu kagonigo ai ti hariga pialu karuni *i* na mo gondola holebero. Ani buwa *i* na ti arumaha pelo helape harogola ti pilolebira. *I* nime ti mo ko holene horo pongo bo winigo ngeledogo horo ogoni tagira ibiragola *i* na ti mo ko howaore bole ngo. *I* Anduane Homogo *i* na bi o ledogoniore, lene.

¹³ Ibugua laabo halu lulu, Samariaha bi mana latagi haga agali hearume bamba mana ko ogodagua bialu hearia handaru. Tigua dama hearu mitangi bialu bi pupu wule gime wabini Balanaga minini mbiwia halu howa *i* naga Isaraele wali agali heneru hariga ko ogoniha haru

piai haya.* ¹⁴ Anigo ina Yarusalemeha bi mana latagi haga karume mana koore ngubi nabibehe ngaru bialu heane handaru. Tigua wali agali dabu binigonaga mana pugualu ke dewa halu ka. Maru karume mana ko ngaru bilonaga tigua mo hongo haga ka. Mbiraorelimebi mana ko uruni erembira mialu pubagi nahe bibahendeme biai haga ka. Yarusaleme wali agali koore Sodom Gomorala wali agali henegobi kane hondo ko.✠

¹⁵ Anigo Anduane Homogo Hongo Haiheore kogo ina bi mana latagi haga Yarusalemeni karu uruni mitangi bialu bi ogodagua laro. Ina tiha tandaga nolene timbuniore ibilolebero. Tandaga ogoni tomo mbirale nabe nahe kaubi alebi iba ko tomia binigobi nelo mo nela holebero. Ani buleberogo irane bi latagi haga urunime ti Anduane Homogo manda nabi howa bialu hagogagua bialu wali agali dewaore ti talima pelo biawai hayagola mana ko ogoni dindi bibahendeha biame hayagonaga ina ani bulebero, lalu Anduane Homogohanda laya, lalu Yaremaia ibugua lene.

¹⁶ Anduane Homogo Hongo Haiheore kago ibugua Yarusaleme wali agaliruhondo lamialu lalu, Bi mana latagi haga karume mbiwia halu bi larago hale nahalimu. Urunime ti mo hondo howa ke halu ti bayale holeberemi lolebira. Tigua de gandeba hendene tingi howa tininaga miniha winiru dege latagi haga ka. Tigua bi uruni latagi

* **23:13:** Samaria ogoni Isaraele wali agali tinaga tano dunini timbuni mbira uyurahayagi wini. Ani winigo Yaremaia ibu wene naheha waitigi ibuwa Samaria tano bo gialabagabu wahaluh Samaria wali agali dindi taraha garabayabu yalu pene. ✠ **23:14:** Pig 18.20, Ese 16.49

helo ina nalami ko. ¹⁷ Agali urunime ti mine howa wali agali inaga bi mo wahalu karuhondo ke howa lalu, Anduane Homogo ibugua tí bayale haabo holeberemi, laya lalu laga bialu ka. Wali agalirume mine howa tinime hameleda ale bialu haga karu tihondo bi mana latagi haga biaru tigua mbiwia halu lalu, Mo ko holene mbira tíha nawulebira, lalu haga ka laya, lene.

¹⁸ Ani layagola Yaremaia ina lalu, Bi mana latagi halu mbiwia haga agali biaruni aria mbi-ralime Anduane Homogo ibugua ogo ale bule lo-manda bu kago ti namandabi ka. Ti mbiraoreli hangumebi Anduane Homogonaga bi larago hale hene nahe. ¹⁹ Ai hale hadaba laro. Andu-ane Homogonaga lembo holene ngagome puyabu iba dalu heba ibagadagua daliga howa dalialu puyabu timbuniore humbirini wai ibiradagua bialu agali ko biaga uruninaga embone dambigi bulebira. ²⁰ Anduane Homogohanda keba haho ngane mbirale bule mitangi biyaruni biaiore halu waholebira. Maha wali agali tigua mbirale uruni áyu langerogo wále howa manda biai holebira laro, lalu Yaremaiahanda lene.

²¹ Anduane Homogohanda lone lalu, Ina bi mana latagi haga agali uruni pudaba nalewaore tinime abale porabupe halu bi latagi hole piya. Ina tihondo bi ogo lalimu lalu lamia nabiwaore tinime inaga minini howa mbiwia halu mani bulebiragonaga bi latagi haya. ²² Ti ibuwa inaga miniha mitangi bidodagua manda buwa lamidale nde tigua inaga wali agali íbu ngoai halu inaga bi mana heneneore ngago tihondo lamule pedale. Ani lamidale wali agali uruni tigua nde hariga ko

ngagoha pupebe bialu karuni wahalu beregedalu mana ko ngaru bialu karunibi wahai kale.

²³ Anduane Homogo ina tihondo hale harogo. Tigua manda bialu kamiria i dindi mbiraore hangunaga Ngode Datagaliwabe kabe tobaho kamibe. Ani ndoyago i dindi bibahendeha haame howa Ngode Datagaliwabe kogoni. I degeme kawarebi kaundiahabi haga ko. ²⁴ Agali mbira handabe nahe ha do heagua Anduane Homogo ina handabe nahe kobe. I Anduane Homogoore howa dindiha harihabi haame kogome ha do karuni handa walia hai holebero.✧ ²⁵ Agali ke howa mbiwia haga karuni tigua ke howa inaga minini howa latagi halu hayaruni hale harugo ai tigua lalu, Emaga mbira handarugo Anduane Homogohanda hondo ngiya, laga biaga ka. ²⁶ Ainde agali uruni tigua wali agalihondo bi henene ngadagua ndo lamiaga kago horo agongi mini beregedalu waholobadabe. ²⁷ Tini lomanda bialu iname emaga uruni wali agalihondo lamirimayagua nde bamba tinaga mamalirume i yu wahalu dama mitangi bialu gime wabini Bala-hondo bi pupu wialu henedagua dege ayubi nde inaga wali agalirume i embeda halu pelo tigua ani bialu kagoni. ²⁸ Anduane Homogo ina heneneore larogo. Mbiwia haga karume emaga mbira handayagua nde bame emaga handayago latagi holene nga. Ai ina agali mbiraligohondo inaga bi mana latagi helonaga lamiruyagua nde ibugua inaga bi ogoni tigatiga latagi holene nga. Inaga bi ogoni tomo nolene widi lini bayaleore ngaligobi

✧ **23:24:** 1 Kin 8.27, Iba 139.7, Amo 9.2-3

nga. Agali mbiwia haga uruninaga bi bame widi puni ale nga. ²⁹ Anduane Homogo inime bi hene-neore larogo. Inaga bi ogoni hongoheore ira hungu alebi ege tole timbuni hari neneha ngaruni bo podobaga biaga hama timbuni wiagagobi nga. ³⁰ Anigo hale hadaba. Anduane Homogo inime tigatigaore larogo. Mbiwia halu inaga bi mana latagi haga ko lalu karuni tigua inaga bi henene ndo lalu ka. Agali karunaga bi mo pagebu yu howa lalu ka. ³¹ Heneneore larogo agali mana urunidagua biaga karuni tigua lalu bi ogoni Anduane Homogonaga larama lowa ke haga karuni baba ini waitigi ho kogoni ndobe. ³² Agali uruni tigua emaga nagaloneru Anduane Homogonaga bi ogoni lalu ke howa inaga wali agali karuhondo latagi haga bu karuni Anduane Homogo i ti baba waitigi ho kogoni. Tigua ke howa bi tara tara dewaore lalu kagome inaga wali agali heneru kaundiaha haru pu tara haya. Ina tihondo bi ogoni latagi hole pudaba nale. Anigome tigua wali agali uruni biamogo nabiaga ka. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lene.

Yuda wali agalime Anduane Homogo mo genda henego ogo

³³ Anduane Homogohanda Yaremaia ihondo lalu, Wali agali mbiramebi inaga bi mana latagi haga mbiramebi loma binigo mo miaga mbiramebi ihondo hale halu lalu, Anduane Homogohanda bi gendabi mbira ihondo layabe be

nalebe,[†] laragola ina tihondo bi ogodagua lamibe. Tígua Anduane Homogo ihondo genda mo ngialu kamigoni. Ani bialu kamigonaga ina tí bo batagi holebero, lalu lamibe. ³⁴ Inaga bi mana latagi haga mbirameyaguabi loma binigo mo miaga mbirameyaguabi agali damene karu aria mbi-rameyaguabi bi mbira lalu, Anduane Homogo-naga bi ogoni gendabioveda layagua agali ogoni ibunibi ibu damene bibahende karubi mana lalu bo waholebero. ³⁵ Tígua tínaga nenegebi tí hamene karu bababi bi lalu howa Anduane Homogo-handa bi agua ladai biyabe lalu hale haga bilimu. ³⁶ Anigo tígua Anduane Homogonaga bi ogoni gendabida lalubi mbira nalalimu. Tínaga bime dege tíni mo genda haga kami. Anduane Homogo Hongo Haiheore i Ngode Datagaliwabe haluhe kogome bi larogo tínime mo libilaba laga kami. ³⁷ Agali mbirame bi mana latagi haga karuhondo bi mbira hale hoa biyagua nde ogodagua lolene nga. Anduane Homogohanda ladai agua biyabe lariyaguabi ndo Anduane Homogohanda bi agua layabe lolenebi nga. ³⁸ Anigo tígua lalu, Anduane Homogonaga bi gendabioreya, larimiyagua inime tihondo heneneore larogo. Tígua bi ogonidagua lalu langirugo hale nahe tingi howa lone Anduane Homogonaga bi gendabioreya larimidago mine harimida. ³⁹ Ai tigatigaore larogo bi anidagua laga karuni heneneore ini kogoria nahelo dindi kaun-diaha bo pelolebero. Ina tínaga mamaliruhondobi

[†] **23:33:** Hiburu bi lalu Genda Bila kirabali irane mbiraore dege manda biaga. Yarusaleme wali agalirume bi ogoni manda buwa mo ginibia halu ogodagua, Anduane Homogonaga bi gendabiore, laga hene.

tínihondobi dindi bamba ngini biago heba mo waholebero. ⁴⁰ Ani berogome ina tí mo taga harogola tíha taga holene wiaabo kagola tígua embeda naholeberemi, lalu Anduane Homogohanda lene.

24

Yaremaia ina poge lini do henearia handaru, lenego ogo

¹ Kini Nebugadenesahanda Yarusaleme bo haealabaga biai halu Yuda wali agali bu hearu Babilonoha garabaya haru piai hene. Ibugua Kini Yahoiaigimi igini Kini Yahoiaigini ibu mini mende Konia henegobi Yuda dindiha agali haguane hearubi agali mbirale tara tara wabiaga mandabi hearubi haru pene. Ani biyagola mani howa Anduane Homogohanda de gandeba mbira i Yaremaiahondo walia haya. Ani walia hayagola ina handalu hewaria mbasigedi nu kiraha poge lini dewaore do henearia handaru. Mbasigedi nu kira ogonilabo Anduane Homogonaga anda panga haraba wiagoria winiya. ² Mbasigedi nu mbiragoha poge lini bayaleore pigane denego boga biragola do wiagagobi henearia handaru. Nu mende wiagoha poge lini ko tagaraga mbiralime nabe nahe hono wiaria handaru. ³ Ani hondo hewagola Anduane Homogo ibugua ihondo langialu lalu, Yaremaia-o ina mbira agi hendedebe, laya.

Ani layagola ina ibuhondo ladai bialu lalu, Nuha poge lini do hono ngaria hendedo. Poge lini maru baya taraore do wialu maru tagaraga

☆ 24:1: 2 Kin 24.12-16, 2 Bit 36.10

ko ngubi mbiralime nabe naheore do ngane hendedo, laru.

⁴ Ani larugola Anduane Homogo ibugua ihondo bi mende lalu, ⁵ I Anduane Homogo Isaraele wali agalirunaga Ngode Datagaliwabe kogome ina Yuda wali agali maru bo taliatagi halu dindi tara Babilono dindiha garabayabu yalu pu helenego ini mitangi bialu koria wali agali uruni ti poge lini bayale do wiyagobi ka. ⁶ Ani kagola ina ti baya hanguore handayaho howa ti biamogo bialu tihondo bayale dege bialu haabo holebero. Ani bialu ti dindi ogoriani helo lone haru dai bulebero. Haru dai buwa ina ti hingedape nahe baya hangu mo hongo halu holebero. Ina ti bayale anda helo hangaradagua bialu lone dugu wa naholebero. ⁷ Ani helowa ina tinaga bu miniha mini gahenge mo wia harogola tigua iniore Anduane Homogo henedalo manda bulebira. Ani manda buwa tigua iniha mini hanaho howa i koria dai bialu ti inaga wali agaliore howa i nde tinaga Ngode Datagaliwabe holebero.

⁸ Ani buwa Anduane Homogo ina Yudanaga Kini Sedegaia halu ibu damene karubi ibunaga agali haguane bu karubi Yarusaleme wali agali tini dalu ogoniha karubi maru iyibi dindiha pu karubi ti poge lini tagaraga ko ngaru agalime nabe nahedagola mo wahagadagua ina ti bibahende wahi holebero. ⁹⁻¹⁰ Wali agali dindi tara tarani padarume Yuda wali agaliruhondo ina mbirale uruni biya larane hale howa ti mogo timbuni lo holebira. Wali agali uruni maru waitigime bo wahalu maru hina garime homalu maru warago ko tara tara ngarume balu homelolebira. Ani

biragola ina ti minalu dindi tara tara ngaruha purogo lelolebero. Anidagua bialu ina ti dindi tinaga mamalirubi tinibi helo mirugoria nahelo bo talia togolai holebero. Wali agali dindi tara tara Yuda wali agali pu helaga berogoha hene dindi aba bu karume Yuda wali agali mege tara bialu bi koku lalu ti hondo oba halu holebira. Wali agali tara uruni tigua mendeali kagohondo ha halu howa lalu, Yuda wali agali mo ko hayadagua i ko habe, laga bulebira, lalu Anduane Homogohanda laya lene.

25

Kini Nebugadenesahanda Yuda wali agali mo ko holebira lenego ogo

¹ Yosaia igini Yahoigimi ibu Yudanaga kini mali tebira henego mali mane hayagola Anduane Homogohanda bi mbira Yuda wali agalihondo lole manda buwa bi ogoni i Yaremaiahondo langini. Mali ogoningsi Babilonoha Nebugadenesa ibu kini pigane hene.✧ ² Anduane Homogonaga bi mana latagi haga Yaremaia ihondo bi ogo langiyago ina Yuda wali agalibi Yarusaleme wali agalibi ti bibahende hale hai helo tihondo latagi halu haru. Ina tihondo lamialu lalu, ³ Amono igini Yosaia ibu Yudanaga kini mali haleria (13) hene lowa hama ibalu mali áyu kamago pira kirani tebira (23) kama. Mali pira kirani tebira (23) uruniha howa Anduane Homogohanda bi mana langiyago ina ti hale halimulo latagi halu haabo harugo nde tigua hale habe mangaho harimigoni

✧ 25:1: 2 Kin 24.1, 2 Bit 36.5-7, Dan 1.1-2

ndobe. ⁴ Anduane Homogohanda ibunaga bi mana latagi haga agali dewaore ibilaga biyarume bi latagi hayagola tígua mine halu bi hale nahe haabo harimi. ⁵ Anduane Homogonaga bi mana latagi haga agali uruni tigua lalu, Wali agali tí hangu hangume bu mini beregedalu hariga koha pialu kamigo wahalua mana ko bialu kamirubi wawai halimu. Tígua mana ko uruni wawai harimiyagua nde dindi ogoni Isaraele wali agali tínagaore wiaabo helo bamba Anduane Homogohanda tí mamaliruhondo mini ngagoria bayale haabo halimulo helolebira. ✧ ⁶ Tígua dama mitangi bialu mbirale gime wabini ngaru talima pialu urunialehondo bi pupu wialu uruninaga biabe bi-ahalu holene nawiore. Tígua tíninaga gime mbirale mbira wabirimigome Anduane Homogo mo keba nahalimu. Tígua Anduane Homogonaga bi layago talialu bialu kamidale nde ibugua tíha ko holene naibile kale, lene.

⁷ Anduane Homogo ibugua tihondo ogodagua lara. Tígua inaga bi hale nahe howa dama mitangi bialu bi pupu wulenaga mbirale tínaga gime wabirimirume i mo keba harimi. Mana ogonidagua bialu harimigome tíha ko holene ogoni tínime mo wirimigoni, lara laya.

⁸ Anidagua birimigome Anduane Homogo Hongo Haiheore kago ibugua tihondo lalu, Tígua inaga bi mana talialu nabi harimigonaga ⁹ ina agali dindi abene uyurahayagi padaru bibahende olai halu inaga biabe biahaga agali Babilononaga Kini Nebugadenesa kago ibubi ola

✧ 25:5: 2 Kin 17.13, Yar 18.11

dege bulebero. Ani olarogola agali uruni tigua dindi ogonibi wali agali padarubi dindi maru kaware palia paraho padarubi bibahendeore mo ko hai helo ibilolebero. Dindi ogoni mo ko haiore halu labuore ngelonaga bibahendeore bo gialo wahai hole agali dindi abene uyurahayagi karu ibilolebero. Anidagua dindi labu ho ngaria hondowa wali agali tara bu karume ti mogo timbuniore lo holebira. ¹ Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lene. ¹⁰ Ina anidagua bialu bu miniha dungulo holenebi turuho holenebi agali karume wali dabu bulene manabi bibahende biba hai helolebero. Agali marume widi dambialu ege tole mo beregedaga ngago mo beregedaga bialu widi lini tilitola lalu dambiaga agali mbira nahedagola biabe ogoni biaga wiyago nabi bame wulebira. Ani bialu dindi uruniha weli nawiyagola tinaga wa holene halebi mbira nadolebira.* ¹¹ Dindi ogoni bibahende bo labu halu mo ko hai hene bameore wulebira. Ani bialu wali agali karu tigua Babilono kini kagonaga garabaya biabe ale bialu mali pira karia (70) haabo holebira.*

¹² Mali pira karia uruni piai kagola Anduane Homogo ina Babilono dindinaga kini kagobi ibunaga wali agali bu karubi bibahende tigua mana ko biyagonaga pani nelu mulebero. Anidagua bialu Babilono dindi timbuni Kaladia dindiha ngago mo ko howa bo labu harogola dindi bameore wiaabo hene wulebira. ¹³ Ina Babilono dindibi kinibi pani nelu dindi bibahendeha mo

* **25:10:** Ais 24.7, Yar 7.34, 16.9, Ese 26.13, Hos 2.11, Mo 18.22-23

* **25:11:** 2 Bit 36.21, Yar 29.10, Dan 9.2

ko holene ibilolebero lalu Yaremaia lamirugo ibugua latagi hai hayaruni bibahende mbuga ogoha nga. ¹⁴ Ina Babilono dindiha bu karume ko bialu hayarunaga yolo pani nelu mulebero. Kini hongohe dindi tara taraha bu karume ibalu Babilono bo haealabaga bialu wali agali garabaya biabe ale biahalu helolebira, laya.

Anduane Homogohanda wali agali dindi tara taraha karu pani nelu mulebero lenego ogo

¹⁵ Anduane Homogo Isaraelenaga Ngode Datagaliwabe ibugua ihondo lalu, Yaremaia-o ina gabo beha waini iba berelo yu kogoni inaga keba holene ngagonaga manane yu ko. Waini iba gabo be ogoniha bedaore wali agali dewaore bu kagoaha yalu pobelo ngulebero. Ani ngerogola tigua waini iba gabo be ogoniha howa nelu ina mo na habe. ¹⁶ Tigua waini iba ogoni nalu luluyu holebirago irane aginagabe. Ina tinaga waitigi ti mo ko halu bai helo ibilarogome ani bulebira.

¹⁷ Ani laya handala ina gabo be waini iba bere biago Anduane Homogonaga giha howa yamialu wali agali dindi tara taraha hearia puwa ti nelu mirugoni.* ¹⁸ Ina Yarusaleme ala pialu Yuda dindiha tano maru wiaruhabi pialu kini heagobi agali haguane bu hearubi hearia puwa Yuda dindiore mo koore hene wilonaga ina ti waini iba ogoni nelu miru. Wali agali tara tara bu

* **25:17:** Bi Yaremaia ibugua wali agalime waini iba gabo beha nelu mo yalu piya ledago waini ibuni henene ndo ogoni manane dege leda. Manane ogoni Ngode Datagaliwabehanda wali agali tigua mana ko bialu hayagonaga pani mialu bolebero lalu lene nga. Yaremaia 46.51 handabe.

karume uruni bidago de hondowa ti mogo lalu gi timbuni holebira. Ani hondowa wali agali uruni tigua wali agali mende kagohondo ha halu howa tigua lalu, Yuda wali agali mo ko hayadagua í ko habe, laga bulebira. Mbirale uruni áyubi ani dege bialu ka. ¹⁹ Ani bialu ina gabo beha waini iba bedago Iyibi kini karubi tinaga agali haguane karubi wali agali bibahende bu karumebi ti nai helo yu pu mulebero. ²⁰ Iyibi wali agalibi dindi tara tara wali agali Iyibi dindiha íbu karu tibi nelo mulebero. Ani bialu Usu dindiha kini bu karubi Pilidia dindiha kini bu karu tihondobi nelo mulebero. Pilidianaga tano Asegelonobi Gasabi Egeronobi Asadodonaga mendehayagi karubi tigua waini iba ogoni nelo mulebero. ²¹ Ani bialu Idomo dindiha karubi Moaba dindiha karubi Amono wali agalirubi ²² Taia dindiha kini karubi Saidono dindiha kini karu bibahendebe dindi maru solowara bedago ange mendeha dindi dewa wuyu pedarubi bibahende nelo miai holebero. ²³ Ani bialu Dedana dindiha karubi Tema dindiha karubi Busu hameigini padarubi hameigini mbira tinaga mandari podo tubagi haga bu karu tibi nelo mia dege bulebero. ²⁴ Ani bialu Arebia wali agali tinaga kini bu karubi wali agali tara tara dindi ko iba dalu naibaga ngaruha bu karunaga kini karubi ²⁵ Simiri wali agalirunaga kini bu karubi Elama kini karubi Media kini karubi ²⁶ dindi abene uyurahayaginaga kini bu karu bibahende ti kawareni heaguabi kaundiaha kayaguabi bibahendeoreme nelo mulebero. Wali agali bibahendenaga kini dindi bibahendeni karu tigua gabo be ogoniha howa waini iba bedago nai helo mulebero. Ani nai kagola Babilononaga kini

kago ibunibi na maro bulebira.

²⁷ Anduane Homogohanda ihondo langialu lalu, Yaremaia ina bi ogo wali agali bibahendeme hale helo latagi halu lamibe. I Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kogo ina tihondo, Waini iba ogoni nadaba, laya labe. Waini iba timbuniore nowa luluyu halu magu taguialu dindini pilope halu lone hongo halu heyabe nahe helo nalimu, labe. Ani larogoni irane ina waitigi bu karu ti baba wai bule ibiloleberogo ani bilimu. ²⁸ Yaremaia inaga giha gabo be yu kego tigua yamia nabiyagua tihondo bi ogodagua lamibe. I Anduane Homogo Hongo Haiheore kogome larogo tigua waini iba ogoni yamialu nadaba larogonigo noleneore nga, lalu lamibe. ²⁹ Ina wali agali dindini bu karu bibahende mo ko hai holebero. Ani buleberogo ininaga tano lomabia hene Yarusaleme o ngagoria ala mo ko holebero. Tigua mitangibu handalu kamiria ti mo ko naholobada lo mandabu kamibe. Ani ndoyago. Ina hameigini tara tara bu karu dindi bibahendeha wai bule ibilolebero. I Anduane Homogo Hongo Haiheore kogo ina bi o ledogoniore, laya labe.

³⁰ Yaremaia ina bi ina langerogoni bibahende wali agali uruni hale helo latagi hai habe. Anduane Homogo ibuni dahuliya andaga dahabaneha howa hari kulu laradagua ibugua ibunaga wali agaliruhondo bi hongo howa ladali holebira. Agalime gerebi lini dowo geme hingedalu howa bi hongo howaore lagadagua Anduane Homogo ibugua wali agali dindi bibahendeni bu karuhondo bi hongo howa

laragola ti bibahendeore hale hai holebira.
³¹ Ibugua bi hongo howa laragome dindi bibahendehe karume hale hai hene lolebira. Ibugua bi hongo howa ladaga holobadagoni irane Anduane Homogo ibugua wali agali dindi bibahendeni bu karu bibahende manani godi lole íbu hai helolenaga lolebira. Ibugua wali agali mana ko biaga karu bibahende bo wahai helo tinaga waitigi ibilolebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lene.

³² Anduane Homogo Hongo Haiheore kago ibugua laabo halu lalu, Dindi bibahendeore bo haealabaga bialu mo ko hai holenaga dindi mbi-rani howa ala bama puabo halu dindi bibahendehe bo maro bulebira. Mo ko holene timbuni ogoni iba dalu puyaburu dindi lene mbi-ragohe howa ibalu dindi bibahendehe pupe haralidaguaore ibulebira, laya. ³³ Horo ogoni tagira ibirangi Anduane Homogohanda wali agali de-waore bo hilo wahai haragola homai holebira. Homararunaga tingini dindi bibahendehe wiame holebira. Ani ngagola dara howa dugu bialu holenebi mo hora holenebi mbira naholebira. Homene tingini uruni bame dindini biango ti wiradagua wima polebira.

³⁴ Agali haguane kamiru tíni dara howa ki-abu dugu bilimu. Wali agali haru haga agali bu kamirubi tí dara timbuni howa dindini abalu ngarunaga palu pendege loyu ibaga bilimu. Áyu tí waitigirume ibalu nogo sibi wangabe bo podagadagua tínaga wali agali bu karu bo wahai hole ibiragonaga tígua dugu hongo howa bialu halimu. Todobene be dindime wabini bayale

ngaru pambu lagadagua tí bope halu bo purogo lelolebira. ³⁵ Mo ko holene ogoni ibirangi agali haguane kamiru tí ibida polene nawulebira. Wali agali haru haga kamirubi tínaga ha do holene mbira nawulebiraore. ³⁶ Anduane Homogohanda nogo sibi datani nalu haga dindi bayale ngaru heba mo ko hai holebiragonaga nogo sibi hinaga karume dugu biaruago hale hadaba. Haru haga karubi tinaga sibi datani nalu helolene mbira nahedagola mini burugulalu kiabu dugu biaruago hale hadaba. ³⁷ Anduane Homogohanda miniha keba timbuniore ho howa dindi bayale nogo sibiru ti paliaga dangite timbuni wiago heba mo ko hai hene. ³⁸ Anduane Homogo ibuni ibiraha laiono gabuame ibuni haga ngagoha howa tagira ibagadagua ibulebira. Anduane Homogohanda keba timbuniore howa Yuda dindi mo ko halu bo haealabagabu wahelonaga waitigiru abale ibilolebira. Ani ibiragola dindi mo labu ho wahene mbirale mbira nawi bame dindi hangu ibira holebira, lalu Yaremaiahanda latagi hene.

26

Wali agalime Yaremaia homelo bo wahole manda binigo ogo

¹ Yosaia igini Yahoiagimi ibu Yuda wali agalinaga kini heangi Anduane Homogohanda Yaremaiahondo bi lamialu lalu, ² Anduane Homogo inime langerogo Yarusaleme tanoha wali agali íbu ngoai haga hama ngagoria pu habe. Pu howa wali agali Yuda dindi bibahendeha howa

✧ **26:1:** 2 Kin 23.36-24.6, 2 Bit 36.5-7

i mitangi bialu lotu lole inaga andaha anda ibiraruhondo inaga bi mana latagi habe. Ina bi langiruruni mbira yu wanahe bibahende lamiaiore habe. ³ Wali agalime inaga bi uruni lameregola hale halu tigua mana ko bialu hayaru wahi halu bu mini beregedalu holebira badago nde ani lamibe. Tigua bi uruni hale halu mini beregedayagua nde ti mo ko halu pani mule laruruni wahaluhalu mini wiadai bialu biamogo bulebero, laya. ⁴ Anduane Homogohanda ina tihondo bi ogodagua labe laya. Tigua inaga bi mana langirugo hale halu baya hangu talialu bialu halimu laya lalu lamibe. ⁵ Agali maru ininaga bi mana latagi halu mbiwia haga biarume bi langiyarubi baya hangu hale halimu labe. Bibahendengi agali maru inaga bi mana latagi hole pudaba laga birugolabi tigua uruni hale nahagaore kamigoni. ⁶ Tigua inaga bi mo wa haabo harimiyagua bamba inaga anda Silo tano bo giallo waharudagua inaga anda ogobi bo giallo waholebero. Ani berogola wali agali mani holebirarume tini ha halu howa lalu Anduane Homogohanda Yarusaleme tano bo giallo wahayadagua i mo ko hene koore ngubi holebere laga bulebira, labe laya.✧

⁷⁻⁸ Ani laya handala Yaremaia ibu heyalu puwa Anduane Homogohanda bi lamibe layaruni wali agalihondo lamule pene. Ani puwa lamiyagola loma binigo mo miaga hearubi mana latagi halu mbiwia haga hearubi wali agali bibahende bu hearu tibi bibahendeme bi ogoni hale dege hene. Tigua Yaremaiahanda bi layago hale hai howa

✧ **26:6:** Yos 18.1, Iba 78.60, Yar 7.12-14

Yaremaia minu yania howa lalu, Áyu í homolene nga, lene. ⁹ Tigua lalu, Bi ko áyu Anduane Homogonaga minini howa laro lowa bamba Silo tano mo ko hayadagua Anduane Homogonaga anda ogo mo ko holebira larigo agibe. Ína bi ko ogo-nidagua lolene nawi. Dindi ogo mo ko haragola dindi ogoriani wali agali lenego mbira munini bu naholebira laridagua lolene nawi, lene. Tigua ani lai howa wali agali bibahende Anduane Homogonaga andaha biru hayarubi abale tagira ibai howa Yaremaia hegoria ho mabu bini.

¹⁰ Ogoningi Yuda wali agalinaga agali haguane maru kini andagaha berearume bi ogoni layago hale halu abale puwa Anduane Homogonaga anda daligaha tini biragane mbira panga haraba mini Panga Gahenge laga winigoria pialu berene.

¹¹ Ani biruwa loma binigo mo miaga hearubi mana latagi halu mbiwia haga hearubi ti bibahendeme wali agali bu hearubi agali haguane hearubi tihondo lalu, Agali ogo ibugua tano ogo mo ko holebira lalu mbiwia halu layago tí bibahendeme hale hai harimigo ai ibuni homelo bolene nga, lene.

¹² Ani layagola Yaremaia ina ladai bialu lalu, Anduane Homogo ibunime tano ogobi ibunaga anda ogobi kirabali mo ko holebira lalu ina latagi hole pu layaru bibahende latagi hai harugoni.

¹³ Ai mana ko áyu bialu kamiruni wahai halu tí áyu kamiruni lone ho beregedai halu dai buwa Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabe mini yaraga halu holene nga. Tínga bu mini beregedalu dai buwa ibugua ledago talialu bialu harimiyagua nde ibugua tí bai halu mo ko holene

yu anda ibule layagoni naibulebira. ☆ ¹⁴ Anigo áyu i t́naga gini kogonigo t́nime iha bulene tigabi ngago mitangi bidamidagua bia dege bidaba. ¹⁵ Anigo t́gua i barimiyaguabi nde i Anduane Homogohanda ogodagua bulebero lalu ibunaga bi uruni yalu pu layagola ibirugo ai irane ogoninaga agali mbira ko nabi kago homelo barimiyagua nde t́ni pani nolene wulebira. Pani nolene ogoni tano ogobi wali agali tano ogoha haga karu bibahendemebi nai holeneore wulebira, lalu Yaremaiahanda lene.

¹⁶ Yaremaiahanda bi ogoni lai hayagola agali haguane hearumebi wali agali bibahende hearumebi tigua loma binigo mo miaga hearubi bi mana latagi halu mbiwia haga hearubi tihondo lamialu lalu, Agali ogo ibugua bi Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabenaga minini howa latagi halu kagoni. Ani biragome iname ibu bo waholene irane mbira nawidago ibu ba nabimiya, lene.

¹⁷ Ai Yuda wali agalinaga agali ala hene miniwi maru hearume heyuwa wali agali ngoaiho hearuhondo lalu, ¹⁸ Bamba agali Hesegaia ibu Yuda dindini kini heangi bi mana latagi halu mbiwia haga Moresede tanoha agali mbira mini Maiga henego ibugua mbiwia halu Yuda wali agali hearuhondo lalu, Anduane Homogo Hongo Haiheore kago ibugua Yarusalemeore balu bo gialohole bialu Saionoore bame godo mende mende buwa kagola e hangabehe wulebira. Anduane Homogonaga anda kagoria irabu

☆ **26:13:** Yar 7.3, 26.3, 26.19

tegi aribia holebira, lalu latagi heneyago.☆
19 Ai Maigahanda bi ani layago hale howa Kini Hesegaiahandabi Yuda wali agali hearumebi ibu homelo bo wahenebe. Bo wanaheyago. Kini Hesegaia ibugua ani nabi howa Anduane Homogo ibunaga andaneha ibu dai buwa Anduane Homogohanda ibu dara habe lalu hene. Ani layagola Anduane Homogohanda wali agali uruni mo ko halu bole hayago nabe wahene. Anigo áyu iname Yaremaia bo wahole bialu kamagonime inaneha genda timbuniore mo yu anda ibuleberema, lalu hene.

20 Mani howa agali mbira mini Uria ibu Semaia igini howa tano mini Kiriada Yarimi howa ibu henegome lalu, Heneneore Yuda dindibi Yarusaleme tanobi Yaremaiahanda layadaguaore mo ko holebira, lene. 21 Kini Yahoiagimibi agali haguane bu hearubi ami agali bu hearubi tigua Uriaanda bi ogonidagua layago hale howa ibu homelo bo waholene hariga mbira taya bialu hene. Tigua bi ogonidagua lowa kinihanda Uria ibu homelo bo wahole taya bialu ka layago hale halu ibu gi howa Iyibi dindiha ibida pene. 22 Ani ibida pu hearia Kini Yahoiagimihanda Agabo igini Elenadanabi agali marubi heba Iyibi dindi Uria damu pudaba lene. 23 Ani laya handala tigua puwa Uria Kini Yahoiagimi berearia minu yalu dai bini. Minu yalu dai biyagola kinihanda ibu homelo ayu tibume ma pugulene nga layagola tigua balu homelayagola ibunaga tingini wali agali daga nawini ko karu homaragola hora haga wiagoha bape halu hora hene.

☆ 26:18: Mai 3.12

²⁴ Anigo wali agali tigua Yaremaia homelo bo wahole bialu hemiria agali mbira Sabana igini mini Ahigama henegome Yaremaia mo wiyagola tigua Yaremaia mo ko nahe helo wahene.

27

Yuda wali agalime Kini Nebugadenesa andaneha holene winigo ogo

¹ Yosaiia igini Sedegaia ibu Yudanaga kini heangi Anduane Homogohanda Yaremaia ihondo langialu lalu, ² Ira mbalape mbira mo ya nogo dongoneru mo ya bigi bialu puwa nogo bulumagame biabe bilonaga mani dariba hamagamaga bu haga ngaligobi mbira wabuwa ininaga mani mo paga howa yu habe. ³ Ani buwa ina inaga bi mbira languleberogo kini uruhondo pelabe. Idomo kini kagobi Moaba kini kagobi Amono kini kagobi Taia kini kagobi Saidono kini kagobi ti bibahende hondo inaga bi lamibe. Kini uruni tinaga agali dabo helene haguane maru Yarusalemeha Kini Sedegaia baba bi lole ibu karu tigua tinaga kini urunihondo lamule pelo lamibe. ⁴ Agali urunihondo bi ogodagua labe. I Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kogome tinaga kini karuhondo bi ogodagua laro. ⁵ Ini hongo timbuniheore kogome dindi wabialu wali agalibi mbirale dindini ngarubi karubi ema bialu piaga bedarubi wabiai hene i kogoni. Ini hameme wali agali dindi tu wa muabirago miruli. ⁶ Ayu dindi uruni bibahende inaga biabe biahaga Babilononaga Kini

✧ 27:1: 2 Kin 24.18-20, 2 Bit 36.11-13

Nebugadenesahondo mo miai haru. Ani bialu nogo gabua bu karubi ibugua handaya howa haru hai holebira. ⁷ Áyu hameigini dindi tara tarani karu bibahende ibu andaneha halu mani ibu igini aguanene holebirarunaga andanehabi ha dege bulebira. Tí Babilononaga andaneha haho ngamine dege Babilono mo ko halu bo haealatogo lolene horo ina mbira wubagiho ngogo ogoni tagira ibulebira. Horo ogoni tagira ibirangi kini hongoheore karume ibalu Babilono bope halu tinaga garabaya biabe ale biahalu holebira.

⁸ Anigo wali agali dindi mbirahayagi padarume Babilono kini kagonaga biabe biaha ira mbalapeme nogo bulumaganaga mani daribaho helagadagua nahelayagua nde ina wali agali dindi ogoniha padaru bo haealabaga bu wahi holebero. Anduane Homogo inime tinaga waitigi bu karu ti baba wai bilo ibilarogola ti tomo nolene tubagi hai halu warago ko tara ngaru anda ibulebira. Anidagua bialu ina Kini Nebugadenesahanda wali agali dindi ogoniha padaru bibahendeore bo wahi helo helolebero.

⁹ Aniore bule ngogo tigua bi latagi halu mbiwia haga karumebi de gandeba handaga karumebi emaga hendenegonaga galone dabaga karumebi damahe karumebi hubibi biaga bu karumebi tigua bi larago hale nahalimu. Agali uruni ale biaga karume bi ogodagua lolebira, Tí Babilono kini kago andaneha naholeberemi, lalu kago ¹⁰ henene ndo ke halu tí mo hondo hara. Ani bialu karu tigua agali uruninaga bi larago mo henene harimiyagua ina tí dindi tara ngagoha bo talupe lolebero. Ani berogola tí mo ko heneore

holeberemi. ¹¹ Ani anigo agali hameigini dindi mbirani padaru tigua Babilononaga kini kagome ti handayaho helo yupe ho kagola Babilononaga kini kago ibugua agali uruni haru holebira. Ani haru howa nogo bulumagame biabe bilonaga ira mbalapeme mani dariba hamagamaga biagadagua tigua biabe bialu hole ani bilo wahayagua nde ina wali agali dindi ogoniha karu ti helo wahalu tininaga mabu ngaruha tomo hangalu helo waholebero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya.

¹² I Yaremaiahanda bi ogonidagua dege Yudanaga Kini Sedegaiahondo lamialu ogodagua laru. Yuda wali agali tíore tínaga ma Nebugadenesa andaneha podape halu Nebugadenesa halu ibunaga wali agalirubi tigua tí handaya ho helo halimu. Tígua ani haru helo harimiyagua nde bayale holeberemi. ¹³ Anduane Homogo ibugua lalu, Hameigini mbiragome Babilono kini kago andaneha habe manga hayagua nde uruni ti waitigime bo wahai halu hina garime homalu warago ko tara ngarumebi balu homelolebira. Inibi inaga wali agali bu karumebi mine halu ogonidagua bialu kamiria tíha mo ko holene ogoni anda ibuligo de hondo halimu, laya. ¹⁴ Anidagua bulene ngago manda bialu mbiwia haga agali karume, Tí Babilono andaneha nahalimu, laragola bi ogoni hale halu mo henene nahe halimu. Bi uruni ke hangu howa lalu holebira. ¹⁵ Anduane Homogo ibugua tigatigaore lalu, Agali uruni tigua bi ogoni lole pudaba larugola ibini ndo tini miniha howa loabirago ale hangu lalu ka ndobe. Tígua agali ke haga uruninaga bi hale halu mo henene harim-

iyagua nde Anduane Homogo ina tínaga dindiore ngamigoria howa tí bo batagi harogola homoleberemi. Ani bialu ke howa mbiwia haga karuni tibi homolebira, laya laru.

¹⁶ I Yaremaiahanda Anduane Homogonaga bi ogoni loma binigo mo miaga hearuhondobi wali agali bu hearuhondobi lamialu, Anduane Homogo ina tigatigaore larogo agali mbiwia haga karume lalu, Anduane Homogonaga andaha wiaga mbirale wiaru mo yalu puwa Babilonoha ngaru uruni Yarusalemeni ngelo lone mo yu dai bulene kaware dege ngagoni, laragola tigua tihondo ke howa larago mo henene nahalimu.

¹⁷ Tano ogo mo ko halu bo gialabagabu wahaiore holigo agali urunime bi larago hale nahalimu. Tí bayale holenaga Babilono kini kago andaneha holene nga. ¹⁸ Agali uruni ti bi mana latagi halu mbiwia haga henene heneyagua Anduane Homogohanda ibunaga bi tihondo laminiyaguabi nde mbirale maru Anduane Homogonaga andaha wiaga wiarubi kini andagaha wiaga wiarubi Yarusaleme bibahendehe wiaga wiarubi waitigirume abale mo yalu Babilono pu nabi ngelayago mo yalu napelonaga tigua Anduane Homogo Hongo Haiheore kago ibunihondo bi lamulebirabe.

¹⁹⁻²¹ Kini Nebugadenesahanda Yarusaleme ibalu ibugua Yuda wali agalinaga Kini Yahoiaigimi igini Kini Yahoiaigini minu yalu agali haguane Yarusalemenagabi Yudanagabi bu hearu bibahendeore Babilono dindiha garabaya bu yu piiai hene. Ani buwa ibugua mbirale bayale maru Yarusalemeha ngelo wahene. Ibugua ege

tole boronosime anda gene wabu helearubi iba biraga dange be timbuni boronosime wabu wini wiagobi iba dange be mo paga howa berelaga gene boronosime wabu helegobi mo ya nabi ngelo wahalu pene. Ani bialu inaga andaha mbirale bayale damene wiarubi kininaga andaha wiarubi Yarusaleme bibahendeha wiarubi mo yai nahe dege. Ani binigonaga i Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kogo ina tihondo bi ogodagua laro. ²² Waitigi ibulebirarume mbirale uruni Babilono mo yu piai holebira. Mbirale uruni Babilonoha ngane dege horo mbira inime wiabagiho ngeledogo tagira ibirangi inaga mbirale uruni lone mitangi bulebero. Horo ogoningi mbirale uruni lone mo yu dai bialu Yarusalemeha ngelolebero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lalu Yaremaiahanda lene.

28

Hananaiahanda wali agalihondo ke henego ogo

¹ Sedegaia ibu Yuda dindiha kini heane dege mali maria hene. Mali ogoninaga ege dauni hayagola Anduane Homogonaga bi mana latagi haga agali mbira mini Hananaia Gibeono tanoali Asura igini henego ogoni ibu Anduane Homogonaga andaha ibini. Ibuwa loma minigo mo miaga hearunaga deni howabi wali agali maru bu hearunaga deni howabi ibugua ke halu bi latagi howa mbiwia halu hene.* ² Ibugua lalu,

* **28:1:** 2 Kin 24.18-20, 2 Bit 36.11-13

Anduane Homogo Hongo Haiheore ina Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kago ibugua bi ogodagua laya, Babilononaga kini kagome tí agalime nogo bulumaga kira tinaga biabe bilo ira mbalapeme nogo kiranaga mani dariba hamagamaga biagadagua buwa tí handayaho howa haru ka. Ani heagola ina hende ogoni minu tungulo hole birugo ai ibugua tí naharu holebira. ³ Mali kira ngago andaneha howa dege ininaga andaha wiaga damene Kini Nebugadanesahanda Babilono mo yu pene biaruni bibahende Yarusaleme mo yu dai biai holebero. ⁴ Ani bialu Yahoiagimi igini Kini Yahoiagini Babilono garabaya bu yalu piyagobi Yuda wali agali piyarubi bibahende haru dai bulebero. Anidagua larogoni irane Anduane Homogo inime ira mbalapayabi bulumaganaga mani hende hamagamaga biaga ngagome ti hende hamagamaga buwa haru kago golope holebero lalu laro. Ai Anduane Homogo inaga bi lai harugoni, lene.

⁵ Ani layagola Anduane Homogonaga bi mana latagi haga Yaramaia ibugua loma binigo mo miagarubi wali agalirubi bibahende Anduane Homogonaga andaha bu hearunaga deni howa bi ladai bini. ⁶ Yaremaia ibugua lalu, Heneneore Anduane Homogo ibugua Hananaia inime áyu laridagua bilo hameledo. Áyu ina mbiwia harigoni henene ani biai helo hameledo. Ibugua mbi-rاله ibuninaga andaha wini biaru mo yu dai biai halu wali agali Babilonoha bu karubi bibahende Yarusalemeha haru dai biai helo. ⁷ Anigo áyu inibi wali agali hale ho kamirubi tígua bi mende

larogo hale hadaba. ⁸ Abaleore howa hama ibinigo áyu kamagoniha howa Anduane Homogonaga bi mana latagi haga agali ala hama ibinirume lalu wai bulenebi mo ko holenebi warago ko tara tara bolenebi wali agali dewaore bu karuha ibalu dindi timbu wima pedaruhabi tagira ibulebira lalu lo wigi bini. ⁹ Anidagua lenego ai agali mbirame mbiwia halu Anduane Homogonaga bi mana latagi haga áyu karume latagi halu wali agali bayale holene ibulebira lalu mbiwia hayagua iname bi ogoni henene larabe be ke harabe tobaho holeberema. Anigo mani howa tinaga bi larago henene hayagua nde heneneore agali ogoni ibu Anduane Homogohanda bi ogoni latagi hole pu layagola ibinidalo manda buleberema, laru.

¹⁰ Yaremaiahanda bi ogoni lai hayagola Hananaiahanda ira mbalape Yaremaianaga mani mo paga howa yayago yamini. Yamuwa Hananaiahanda ira mbalapayabi biago bo kambulobaga bini.

¹¹ Ani buwa ibugua wali agali bu hearunaga deni howa lalu, Anduane Homogohanda bi ogodagua laya. O berogonidagua dege ina Nebugadenesahanda wali agali dindi bibahendehe hearunaga mani ira mbalapayabi mo paga halu mo ya kago ina ani bo kambulo wahai holebero, laya. Mali kira napedaha dege howa ani bulebero laya, lene. Bi uruni layago hale halu Yaremaia ibu pene.

¹² Hananaiahanda ira mbalape nogo bulumaga biabe bilonaga hende hamagamaga biaga Yaremaianaga mani mo paga howa yu hene biago bo kambulobaga bu wahalu puwa horo dewa

dege hemigola Anduane Homogohanda Yaremaiahondo ogodagua lamini. ¹³ Ibugua lalu, Ína áyu ogoni Hananaia karia puwa bi ogo lamibe. Anduane Homogohanda lalu mbirale irame bulumaganaga mani dariba hamagamaga biaga biago bo kambulo waharigonigo ai mani ína aeaneme wabu aribia holebere. ¹⁴ I Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kogome bi larogo. Inimeore wali agali bibahende dindi bibahendeha bu karu tigua tinaga mani dariba hamagamaga buwa yu helonaga aeaneme wabinigo mo merogola ai tigua Babilononaga Kini Nebugadenesa ibugua garabaya biabe ale bialu helonaga heledo. Nogo biango gabua bu karubi ibugua dege handayaho helo heledo, lene.

¹⁵ Yaremaia ibugua bi urunidagua lai howa Hananaiahondo laabo halu lalu, Hananaia-o bi ogo hale habe. Í Anduane Homogohanda pu laya handala ndo ibiriya. Inime wali agali ke howa la hondo harigola tigua ínaga bi larigo mo henene hai haya. ¹⁶ Anidagua biyago Anduane Homogo ibugua ogodagua laya. Heneneore ina í dindi ogoria nahabelo í biba helolebero. Inaga bi larigome wali agali dewaore inaga bi larogo hale nahelo lowa haru pubagi harigonaga mali mbira ogo piai nakaore dege í abale homolebere, laya lalu lamiru.

¹⁷ Ani leaha mali ogoninaga dege ege kane hayagola Hananaia ibu homene.

Yaremaiahanda Yuda wali agali Babilono hearuhondo bi gilibu wia henego ogo

¹ Yaremaia ibugua Yarusalemeni howa beba mbira agali haguanebi loma binigo mo miaga hearubi bi mana latagi haga hearubi Yuda wali agali hearubi uruni ti ala Nebugadenesahanda Babilono dindiha garabayabu yalu pu helene biaru hearia beba gilibu pelene.✧

² Yaremaiahanda beba gilibu pelenedagoni Babilono amirume Yarusalemeni ibalu Kini Yahoiaginibi ibu aiyabi ibu anda handayaho haga agali hearubi agali haguane hearubi Yuda dindiha Yarusalemeha hearubi mbirale bayale tara tararu wabiaga mandabi hearubi bibahende garabaya minu yalu peha beba ogoni gilibu pelene. ³ Horo ogoningi Yudanaga Kini Sedegaiahanda agali kirali Sabana igini Elasa Hiligaia igini Gemariala Kini Nebugadenesa Babilono hearia pole piyaria Yaremaiahanda beba gili biyago Yuda wali agali Babilono dindiha hearu mule libugua yu pudaba lalu mini. Beba ogoniha bi gilibu winidago ogodagua.

⁴ Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kago ibugua bi ogodagua lara. Yuda wali agali Yarusalemeha hemiria ina tí bo batagi halu Babilono pelene kamiru tihondo bi laro.

⁵ Babilono ogoniha howa tigua anda bialu e hangalu tomoru bialu nalu halimu. ⁶ Agali tigua waliru dabu bialu waneigini hono wialu halimu. Ani bialu mani tinaga waneiginirume dabu bigi bialu waneigini hono wia aribia helo

✧ 29:1: 2 Kin 24.12-16, 2 Bit 36.10

ani bilimu. Tí hameigini palia timbuore halu wali agali emene hangu hole lowa mo emene nahalimu. ⁷ Inime tí dindi ogoniha henemane haru pu heledogo ai tígua dindi ogoni bayale ngelonaga biamogo buwa biabe bialu mo bayale halu halimu. Ani bialu ina dindi ogoni mo bayale holiyanaga ihondo bi lalu halimu. Ani larogo irane dindi ogoni bayale wiayagua tibi nde bayale dege holeberemigonaga larogoni. ⁸ I Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agali tínaga Ngode Datagaliwabe kogome tigatigaore larogo. Agali ke howa mbiwia halu bi mana latagi haga karumebi de gandeba handaga karumebi tihondo ke halu mo hondo holigo de hondo halimu. Agali maru emaga handaga karume emaga handaragola emaga galone dabaga karume galone latagi haro laragola mo henene nahalimu. ⁹ Tigua inaga minini howa mani bulenenaga henene larama lalu ti ke halu mbiwia haga ka. Inime tigatiga larogo tigua anidagua lole pudaba lalu ina lamini ndoore lalu ka. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya.

¹⁰ Anduane Homogohanda bi ogodagua laya. Ina Babilonome mali pira kariani (70) mo ko mbira nahe bayale helo heledo. Mali ogonidagua hai kagola Babilono mo ko holebira. Mo ko harangi ina buleore lalu bi lo wirugo lola helo tí mitangi bialu Yarusaleme haru dai bulebero. ¹¹ Tíore biamogo bulenego Anduane Homogo inime ogoale buleda lalu manda bu ko.

☆ **29:10:** 2 Bit 36.21, Yar 25.11, Dan 9.2

Tíore mo ko holene hame nale howa mo bayale holene manda bu kogoni. Ina tí mo bayale hole larogoni mitangi bialu horo ogoni tagira ibilo malia ho halimu.✠ 12 Horo ogoningi tígua ini koria kaware ibalu ini olalu halimu. Ani lalu kamigola ina tínaga bi laramigo hale holebero.✠ 13 Horo ogoningi tígua tínaga minimebi gubalinimebi hongo howa i taya birimiyagua i handa walia holeberemi.✠ 14 Ini Anduane Homogo ina heneneore larogo tígua ini koria ibuleberemi. Anidagua bialu ini koria dai beremigola ina tí mo bayale holebero. Ina tí dindi bibahendeha garabayabu yalu pelaruruniha kamiria howa haru dai biai holebero. Haru dai bialu abale dindi tini haga wirimigoha helai holebero. I Anduane Homogo ina bi o ledgoniore, lene.✠

15 Tígua lalu, Anduane Homogohanda ina Babilono dindini hemagola ibunaga bi mana latagi haga inahondo ngiya, laga kami.*

16 Anigo Anduane Homogohanda agali mbira Yuda dindini áyu ibu kini howa Debidinaga biragane dagia wiagoria bedagonagabi tí damene maru garabaya nape yu wahene karunagabi ibugua bi larago hale halimu. 17 I Anduane Homogo Hongo Haiheore kogome ina ogodagua laro. Yuda dindiha wali agali maru yu wahene bu karu baba wai bilo waitigi

✠ 29:11: Ais 40.9-11, Yar 30.9-10, 30.18-22 ✠ 29:12: Iba 50.15, 145.19, Yar 33.3 ✠ 29:13: Man 4.29, 1 Bit 22.19, 2 Bit 6.37, Yar 24.7 ✠ 29:14: Ais 43.5-6, Yar 16.15, 23.8, 30.3 * 29:15:

Hobane ogonibi hobane 21-23 ogonihabi Anduane Homogohanda bi mana latagi haga agali ledago agali kira ogonilabonaga bi lowia dege bida.

ibilolebero. Ani bialu ina ti tomo nolenego biba helalu warago ko tara tara ngaru ibilaga bulebero. Ani berogola ti poge lini tagaraga ngago wali agalime nabe nahe ngaligobi wulebira. ¹⁸ Anidagua bini ngago wali agali dindi tara tarani bu karume ina o birudagoni hale howa tigua mogo lalu gi timbuni ho holebira. Ani bialu ina Yuda wali agali uruni dindi tara tara ngaruha piai helolebero. Ani peledogoha wali agali dindi anduane karume Yuda wali agali uruni mege bialu bi kuru laede halu hondo oba haga bulebira. Ani lalu howa tigua dege wali agali maru karuhondo ha halu howa tigua lalu, Yuda wali agali mo ko hayadagua fore mo ko helo, laga bulebira. ¹⁹ Tigua inaga bi mo wahayagonaga Anduane Homogo inime mo ko holene tara tara uruni tagira ibilolebero. Ina inaga biabe bialu bi mana latagi haga maru ibilaga birugome bi layagola tigua hale habe manga haya. Tí Babilono dindiha garabaya bu kamiru tibi agali uruninaga bi hale naharimi. ²⁰ Anigo ina wali agali Yarusalemeha howa bo batagi halu Babilonoha pelene kamiru tigua Anduane Homogo ina bi áyu larogo bayuwa hale halimu.

²¹ I Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kogome ina agali kira bi latagi halu mbiwia haga henene ndo laga kago Kolaia igini Ahaba Masea igini Sedegaiala mitangi bialu bi ogodagua laro. Libugua inaga minini howa laraba lowa ke haga ka. Libugua anidagua biyagonaga ina libu Babilononaga

Kini Nebugadenesa giha minu ya holebero. Ani minu ya kogola ibugua agali bu karume t́ninaga deni howa homelo badaba laragola libu homelo bo waholebira. ²² Anidagua biragola Yuda wali agali Babilonoha kamiru t́gua mendeali kago ha halu lalu Anduane Homogohanda íore Sedegaia Ahabala mo ko howaore Babilononaga kini heagome irani bo delayadagua delelo loleberemi. ²³ Ina agali kirali ogonilabo mo ko holeberogo irane libugua Isaraele wali agali t́niha mana ko dewa bialu hayagonaga ani bulebero. Libugua wali agali libu damene hearu one kayu bialu inaga minini howa bi henene laro lowa ke halu bi laga biya. Libugua bi uruni latagi halibu lalu ina mbira nalamiore ko. Anduane Homogo inime mana libugua biaga ngago manda biai howa laro. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lalu lene.

Yaremaiahanda Semaiahondo bi hongohe lenego ogo

²⁴ Anduane Homogohanda lalu, Yaremaia ina bi ogo Nehelama dindi ngagoria agali mini Semaia kagohondo lamibe. ²⁵ I Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Data-galiwabe kogome bi ogodagua laro. Semaia ina beba mbira gili bialu Yarusalemeha hearuhondobi loma binigo mo miaga Masea igini Sebanaiahondobi loma binigo mo miaga maru hearuhondobi pelalu howa bi ogodagua lariya.

²⁶ Anduane Homogo ibugua Sebanaiia í ibunaga loma binigo mo miaga Yahoiaada

henegoria ha aribia howa Anduane Homogonaga anda handayaho habelonaga ibunime í dabo helaya. Anigo ina agali lulu mbira ona howa bi mana latagi haga tingiho heagua nde ibunaga gi geru minu kabu bigi buwa dariba holene nga. Ani bialu ibunaga mani aeane mbira dariba ho helolene nga. ²⁷ Ani bulene wiaruago ina Anadodoali Yaremaiala bi lo tiga nabiriyago irane aginagabe. Agali ogoni ibugua bi mana latagi halu tí kamigoha laabo haga ndo kabe. ²⁸ Ibugua beba mbira gili buwa ina Babilono dindiha hemaruhondo ibilowa lalu, Tí garabaya luore haabo holeberemigo tigua anda bialu e hongowa mabuha tomo bialu nalu halimu, lalu bi lowia hayiyago ndobe, lene.

²⁹ Loma binigo mo miaga Sebanaiia ibugua Semaiahanda beba gilibu wia hayadagoni mo yalu Yaremaia hearia puwa dagalene. ³⁰ Ibugua bebani bi gilibu wiyadago dagalai hayagola Anduane Homogohanda Yaremaiahondo lamialu lalu, ³¹ Yaremaia ina Yuda wali agali Babilono dindini garabaya pu karuhondo bi ogo lo pelolene nga. Anduane Homogohanda Nehelamali Semaia kagonaga lalu, Semaia ibugua inaga bi mana latagi helo dabalu tí hemigoha ina pu nalene kogoni. Ibutime mitangi bialu bi mana latagi haga tingiho howa tihondo ke halu tigua ibunaga bi larago mo henene halimulo lalu haga kagoni ndobe. ³² Anduane Homogo ina tigatigaore larogo Nehelamali Semaiahanda wali agali bu hearume inaga bi mana hale nahe wahalu pelonaga haru

pubagi haya. Anidagua biyagonaga ina ibubi ibu aguanene mani holebirarubi tihondo pani mulebero. Ani bialu mani inaga wali agaliru lone bayale helarongi ibu aria lenego mbira howa mbi-rاله uruni handa nabulebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lalu Anduane Homogohanda laya, lene.

30

Anduane Homogohanda ibunaga wali agaliru mo bayale holebero lenego ogo

¹ Anduane Homogohanda Yaremaiahondo lamialu lalu, ² Anduane Homogo i Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kogome inaga bi langirugo bibahende beba mbirani gilibu wibe. ³ Anduane Homogo inaga Isaraele wali agalibi Yuda wali agalibi bibahende horo mbira pongo bo winigo tagira ibirangi ti lone mo bayale helolebero. Ina dindi tinaga mamaliruhondo bamba minigoria haru dai bialu tinaga dindi ogoniore ngelo lone mo ngulebero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lalu lamini.

⁴ Anduane Homogohanda Yuda wali agali Isaraele wali agalila mitangi bialu lalu, ⁵ Anduane Homogo inaore larogo. Wali agali tiha mo palia holene karulo howa hendore holene henge nawiore howa tigua gi timbuniore halu dugu bigibigi bialu kago hale harua. ⁶ Agua biyabe agalime waneigini gali taba hanagabe. Tinaga tinini gime minu yaniaho hama pedago irane agidabe. Tigua walime waneigini gali taba honolene tu

kaware biruwa tandaga timbuni handalu bira-gadagua bedaria hendedo. Tinaga dengui mo tara halu gi haiho kago irane agidabe. ⁷ Mo ko holene timbuniore tagira ibulebiragonaga dara timbuniore ho kogoni. Áyu mo ko holene ogoni ale ibiraligobi ndo mo ko holene timbuni gibi mbira tagira ibulebira. Inaga Isaraele wali agali bu kamiru horo ogonongi tíha genda timbuniore tagira ibulebira. Ani ibiragola inime ti mo wialu haru dai bulebero. ⁸ I Anduane Homogo Hongo Haiheore kogo ina bi ogodagua laro. Horo ogoni tagira ibirangi ina Isaraele wali agali tinaga waitigirume ira mbalapeme tinaga mani dariba hamagamagabu howa garabaya heledagoni bo tongola hole bialu ti golope holebero. Ani bialu tinaga waitigi bu karunaga garabaya biabe ale lone bialu holene henge nawulebiraore. ⁹ Tigua Anduane Homogo tinaga Ngode Datagaliwabe ini kogo andaneha haho wiaabo kane dege haabo halu tinaga kini mbira Debidi aguanene ti handayaho helo ina dabo heledogo ogoni ibu andaneha hai holebira, lene.

¹⁰ Anduane Homogohanda lalu, Yagabanaga aguanene inaga biabe biahaga Isaraele wali agaliru-o tíore gi halu duru nale halimu. Ina heneneore larogo tí dindi taraha garabaya helene kamigoria howa ina tí golope halu haru dai bulebero. Tíninaga dindi wirimigoria howa lone haru dai berogola bayaleore holeberemi. Ani daibu kamigola ti mo gibia holene mbirali naholebira.* ¹¹ Anduane Homogo ini tí heba howa tí biamogo bialu haabo holebero. Wali

* **30:10:** Yar 46.27-28

agali tí garabaya biabe ale bialu harimigoha haga biaruni bibahende bo wahai holebero. Anigo tí dege bo wa naholebero. Ina tí birimigonaga mana lalu ina mana tigabi bialu tí bo wahai naholebero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lene.

¹² Anduane Homogohanda lalu, Isaraealiru-o tí minu bayagoni dere dabi habe naheore timbuni bu kamigoni. ¹³ Ina biamogo bia, lalu ihondo bi langulene mbirali naheore. Tí naga dere bidaru lone dabi helonaga hai holene marasinibi nawi dege. ¹⁴ Tí naga nenege agali maru abale hayaruni tigua tí mitangi nahe mo embeda hai haya. Tí mana ko dewaore bialu harimigome tí ha bia ko hene tiga nabi dewaore ngelo kamigoni. Ani ngelo kamigola ina tí hondo mana urunibi birugoni ndobe. ¹⁵ Ai tí naga dere ogoni dabi naholebirago dugu dewa biaabo nahe wahadaba. Tígua mana ko dewa bialu harimigome tí niha mo ko hene kamigoni. Anidagua birimigonaga ina tí ha dere ogoni ibilaru. ¹⁶ Ani ibilarugoyu maru tí mo ko haga uruni tiniha mo ko holene wulebira. Uruni tibi nde dindi yu wahalu dindi mendeha garabaya bu yalu polebira. Maru tí mo ko halu tí naga tomo hingedamiru mbirale ngamirubi mo page biaga biarubi nde tini mo ko halu tinaga mabuha tomo hingedaru bu kayu bialu mbirale ngamiru mo kayu biaga biaru tinihabi nde anidagua dege bulebira. ¹⁷ Tí naga waitigi uruni tigua lalu, Saionoha galone mbira naheore bame ko ngubi o ngagoni ndobe. Tano mo ko holilono mbiralime mitangi nahaga ngagoni lolebira. Anigo Anduane Homogo ina bi ogodagua laro. Tí naga dere bu

kamigoni mo dabi halu t́naga tinginibi mo dabi dege holebero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lene.✧

¹⁸ Anduane Homogohanda lalu, Ina Yagaba aguaneneru dara holene irane nawi ngagoria howa dara halu biamogo bulebero. Ani berogola tini dindi ngagoria lone daibu howa tininaga andaru bu holebira. Ani bialu Yarusaleme ala wini biagoria wiadai bulebira. Kininaga anda ala hene gumuni wiagoria lone biadai bulebira.

¹⁹ Ani buwa Isaraele wali agali tigua ihondo turu howa kaj lalu holebira. Ainde turu howa ibagana dalimu laragaraga bialu holebira. Ani bialu kagola ti emene hangu karuni mo dewa helarogola ti dewaore halu palia timbu holebira. Ani palia timbu kagola ina wali agali tara tara bu karume ti mo ko halu haga karu mo wahalu uruni tigua Isaraele wali agalirunaga mini mo yaraga halu helolebero. ²⁰ Ani heledogola Isaraele ti hongohe abale hagagobi helolebero. Ani bialu tininaga dindi wini biagoriani bayale karulape helo helolebero. Ani heledoria wali agali tara tara bu karume ti mo ko hole bialu karu ina tibi nde mo ko holebero. ²¹ Isaraele wali agali karu aria agali mbiragome tinaga haru haga agali haguane howa ibugua ti haru holebira. I Anduane Homogo kogome ina bulegobiore larogo. Agali haguane ogoni ini kogoha kaware haru daibu helolebero. Ina ani bulebero larogoni irane agalinaga hame hangume ini kogoha kaware ibabe nahe kago manda bialu ani bulebero. ²² Ani berogola Isaraele ti inaga wali agaliore halu ini tinaga Ngode

✧ **30:17:** Yar 33.6

Datagaliwabeore holebero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lalu lene.

²³ Wali agali mana ko ngubi ngaru hangu mo tene haga bu karu bibahendeha Anduane Homogonaga keba holene timbuniore iba dalu puyabu heba ibagagobi ibalu puyabume ti bo elo lope hai hagamagua bialu holebira. ²⁴ Ibugua tandaga haho ngane dege bule lo mitangi bu wiyaru biai halu waholebira. Horo hamaro bulene tagira ibirangi uruni bibahende manda biai holeberemi, lalu Yaremaiahanda lene.✧

31

Isaraele wali agali daibulebira lenego ogo

¹ Anduane Homogohanda lalu, Inaga horo mbira dabo wiabagiho wini ngago tagira ibirangi Isaraele hameigini bibahende ti inaga wali agaliore kagola ini tinaga Ngode Datagaliwabeore holebero. ² Anduane Homogo inimeore henene larogo inaga Isaraele wali agaliru tinaga waitigiru ibiya handala dindi ko wali agali nahaga dindi lebolahe ni hangu daho wiaga wiaruha ibida pu henego ka. Ai ina ti gubalini howa dara timbuni halu ti hada payabu halo birulene ngagoria birule

✧ **30:24:** Yar 23.19-20, 25.32

pelolebero, laya lene.*

³ Anduane Homogo ibu i Yaremaia hewaria dindi kaundiaha howa ibuwa lalu, Isaraeleru-o tí ini kogoria daiore bilimulonaga ina tí gubalini halu mana bayale tigabi ngaru bialu kogoni.☆

⁴ Isaraele wali agaliru tí hongohe halimulo ina mo hongo holebero. Ani berogola tígua wandari mabuagerume wali agali hondo bedaru mo turu holenaga irabitele kelengele lalu iba gana lalu mali liagadagua tinaga bu miniha ogonibi holeberemi. ⁵ Ani howa tígua Samaria dindiha hari barebare ngaruha gerebi iraneru hangalu lini daragola do naga bialu tíni lone turu ho holeberemi. ⁶ Horo uruningi Eberaimi dindi barebareha agali haguane karume hongo howa olalu, Ai Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabe karia Saiono nene dai bima, lalu holebira, lene.

⁷ Anduane Homogohanda laabo halu lalu, Yagananaga aguanene karunaga turu howa tinaga mini yaraga halu iba gana la hadaba. Uruni ti

* **31:2:** Be 31.1-22 howa lairi karuni Isaraele wali agali maru Yuda dindi mendenaga uyurayagi haga henego wali agali urunime Ngode Datagaliwabenaga bi mo wahalu mana ko wiaru dege bialu hemiria ibugua uruni dindi mendehayagi garabaya bu yalu pelene. Be 31.8 ti dindi ogoniha luore henego Ngode Datagaliwabehanda tininaga dindi biagoria lone haru dai buwa ibuni andaneha hai helolebero lene. Be 31.5 Isaraele wali agalinaga tano timbuni Samaria wini. Be 31.6,9,18,20 handabe. Eberaimi hameigini timbuniore howa Isaraele dindi gibuni uyurahayagi paliaga karu hameigini Eberaimi ibu paliaga hene. Ai Anduane Homogohanda bi lalu howa hameigini Eberaimi lalu layagua bi ogoni Isaraele wali agali dindi gibuni uyurahayagi karu manda bialu lolebira. ☆ **31:3:** Man 4.37, Iba 25.6, Yar 24.6

wali agali maru karu bagihene lowa ti duniniore ka. Inihondobi turu halu iba gana ogodagua ladaba. Anduane Homogohanda ibunaga Isaraele wali agali heneru haru dai biya lalu turu howa iba gana ladaba. ⁸ Anduane Homogo inime hene-neore larogo. Inaga Isaraele wali agali uyurahayagi karubi dindi bibahendeha ho giligala lo karubi bibahende haru dai biai holebero. De kohe karubi ge kohe karubi wali tombeha gali bere bedarubi wali gali áyu dege taba hanabehe bedarubi tanabi bibahendeore ti haru ibaiore holebira. Isaraele ti ho timbu halu ho damebi howa tinaga dindi henene wiyagoriani hole dai biai holebira. ⁹ Inaga wali agaliru ti inime haru dai berogola horo ogoningi tigua dugu bimabi ihondo bi lamabi dai bulebira. Ina ti iba nolene bayale gagahe bedagoria haru ibulebero. Hariga tigabinibi haru eberogola ti pilolene henge mbira nawulebira. Anidagua bule larogoni irane ini tinaga aba howa Eberaimi ibu i igini waheneore kagonaga ani bulebero, lalu Anduane Homogohanda lene.

¹⁰ Hameigini dindi tara tarani kamiru-o Anduane Homogo ina bi larogo hale mia howa baya hangu hale hadaba. Hale howa wali agali dindi tara tara kaundiaha iba solowara timbuni bedago ange mendehayagi karuhondo lamima puwa ogodagua lamilimu. Anduane Homogo ina inaga Isaraele wali agali ala bo talia tagi haruru ai áyu lone haru dai bulebero. Nogo sibi hinaga karume tinaga nogo sibiru baya hangu haru hagadagua inime inaga wali agali baya hanguore

✧ **31:8:** Man 30.4, Ais 42.16, Ese 34.16, Mai 4.6

haru howa handayaho holebero. ¹¹ Anduane Homogo ini Yagabanaga aguanali áyu tinaga waitiginaga giha karu bibahende gi mialu haru dai bulebero. ¹² Ani haru dai berogola ti ibalu Hari Saiono neneni howa turu halu ga lara-garaga bialu holebira. Anduane Homogo inime tihondo mbirale bayale ogobi dege dege meroru yu howa ti turu timbuni ho holebira. Ina widiru gerebi lini ibaneru olibe lininaga welirubi de-waore tihondo mialu nogo sibiru bulumagarubi de-waore tihondo merogola tigua turu timbuni ho holebira. Ti bayale dege lalu manane mbira dindi ibane bereha mabu gumbile ngaligobi holebira. Tiha mo tandaga holene mbira nawiore holebira. ¹³ Horo uruningi wandari mabuage bedarume turu ho howa mali lialu holebira. Igiri dalia-hebi agali wahebi bu karume turu timbuni ho holebira. Tigua ala tandaga howa kiabu dugu bialu hayaruni ina turu holene mo aribia holebero. Tinaga bu miniha dara holene wiarubi mo wahai howa mo palia holenebi mo wia halu turu halu dungulo holenebi mo aribia holebero. Ani berogola ti turu taraore howa hadapayabu holebira. ¹⁴ Wali agalirume inaga loma de-waore yalu ibiragola loma binigo mo miaga karume tomo dewa bu payabu ngelo howa tomo garibi nale holebira. Inaga wali agali uruni ti tomo de-waore mialu kogola ti karulape nalu tombe howa holebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lene.

*Anduane Homogohanda Isaraele wali agali
dara henego ogo*

15 Anduane Homogohanda bi ogodagua lalu, Lama tanoha bi mbira laruago bi ogoni gibi yiyi lalu dugu biaruago hale ho ko. Lama tanoha kiabu dugu timbuni biaruagoni irane Leselohanda ibu waneigini biaru bibahendeore mbira nahe homai hayadagonaga bialu ka. Ibu waneiginiru bibahende homai hayagola wali agalime ibunaga bu miniru mo palia holenaga bi la debodebo bilobi hame naleore beda, lalu gilibu nga.†☆ 16 Anigo Anduane Homogo inime larogo, Leselo-o ina dugu beregoni wahalu inaga de iba domo wahabe. Ina í waneigininaga bayale biaharigo embeda nahe ihondo bayale biadai bulebira. Inaga waneigini biaruni tinaga waitigirunaga dindi yu wahalu ini bederia dai bulebirago ai lone dugu nabi wahabe. 17 Inaga waneiginiru ti ogonidagua bialu tininaga dindiore wiyagoria birule dai bulebirago. Mbirale uruni heneneore tagira poragola hondole mini dunubiaho birabe. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lene.

18 Isaraele hameigini hearume kiabu dugu bi-ayuarubi nde hale haru. Tigua kiabu dugu bialu howa lalu, Anduane Homogo-o agalime tinaga nogo bulumaga daluaru gabua haragola tibume waralu mo tiga bialu hagadagua iname bia laredagua bulumaya mo tiga bialu harigoni.

† 31:15: Leselo ogoni Yagaba one berenego Isaraele wali agali tigua ti mamali aija tene ogoni manda biaga. Leselonaga homali dindi Lama tano ogoriani nga. Ani binigo manda buwa wali agali uruni tigua mitangi bialu Leselo ibuni tano ogoniha biruwa ibunaga waneigini aguane aguanaliru nahedagola dara howa dugu bialu bedabe toba howa bi ogoni lene. ☆ 31:15: Pig 35.16-19, Md 2.18

Ai Anduane Homogo-o ini hangu inanaga Ngode Datagaliwabe kego ina ini keria dai biai holomaya ina ina haru dai bibe. ¹⁹ Abale iname i yu wahu halu pirimago ai ayu ina bu mini beregedo kama. Iname ko birimaru mitangibu dai buwa ayu taga timbuni howa ma podalu de handa dindiho kama. Ina wandari igiri daliahe hemangi howa mana ko wiaru bialu harimago ai ayu uruni birimagonaga taga timbuniore kamagoni layua.

²⁰ Anduane Homogo ina larogo I igini Isaraeleore kago ndobe. Inime ibu gubalini timbuni ho kogoni laro. Bibahendengi ibunaga mini lalu ibuniore mitangi haabo haruli. Inaga bu miniore ibuha ngelo haruli. Ani biruligo ai ayu ina ibuore dara halu biamogo bulebero, laya lene. ²¹ Isaraele wali agaliru-o tinaga dindi wahalu ibirimigoni hariga ogoha howa ibirimada manda bialu ai ogoha dai buleda lalu mo walia hagane manane mbira heladaba. Ani bialu tininaga tano biagoriani hole dai bidaba. ²² Ti i wane mabuage ale birarimigo biruwa ini erembira ngirimigoni. Ani lenedangi howa mini burugu lalu tombene hondoki ho kamiruni wahalu ini koria agoangi dai buleberemibe. Anduane Homogo inime dindi ogoria mana gahenge talialu bulene mbira ogobi mo wero. Walime agali minu yania howa agalio jore gubalini ha lolene wulebira, lalu Anduane Homogohanda laya, lalu Yaremaiahanda lene.

Anduane Homogo ibunaga wali agali ti bayale holebira lenego ogo

²³ Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalirunaga Ngode Datagaliwabehanda lalu,

Ina Yuda dindi lone mo bayale howa Yuda wali agaliru ti tinaga dindini tano ngaruha bayale helo helai holebero. Ani helarogola tigua ogodagua lolebira, Anduane Homogo ibunioreme ibunaga hari nene loma bia hene ngago mo bayale helo. Ibu hari ogoniha howa ibugua wali agalime mana bayale tigabi hangu biaabo helo, lalu lolebira. ²⁴ Nogo sibi hinaga karubi mabu e hangaga karubi ti bibahende ta nabi Yuda dindini tano bu ngaruha hai holebira. ²⁵ Mbiralinaga tingini hongo nahe ibira hayagua inime ibu lone mo hongo holebero. Ani bialu mbirali ibu miniha genda yu heagua ina ibunaga bu miniha mo palia halu karulape helolebero, lalu Anduane Homogohanda lene.

²⁶ Ani layago hale howa i Yaremaia ina heyuwa handa amu nana bialu howa i u bayaleore paliruda lo mitangi biru.

²⁷ Anduane Homogo inime ogodagua laro, Agali tomo hangaga karume ti mabuha tomo dewa hengedaru bayale anda hai hagadagua ina horo mbira pongo bo winigo tagira ibirangi Yuda hameiginibi Isaraele hameiginibi nogo tara tarabi dewaore helo mo dewa holebero. ²⁸ Bamba ina ti bo dugu wahelobi bo gialabaga bilobi mo ko helobi tiha ko anda ibilobi handayaho haruli. Ani handayaho harudagua áyu ti lone bayale helonaga biabe biadai bilobi tomo hangadai bilobi inimeore handayaho holebero. ✧ ²⁹ Horo uruningi wali agalirume bi yobage lalu, Aba aiyarume gerebi lini boga nabi dedaru do naragola waneiginirunaga ne gi lolebira, laga

✧ **31:28:** Yar 1.10, 44.27, Dan 9.14

winigo mani nalolebira.✧ ³⁰ Bi yobage ogoni nale mendego lolebirago ogo, Agali mbira ibugua gerebi lini boga nabi dedago do nayagua ibuninaga ne gi lolebira. Horo ogoningi agali mbirame mana ko biyagua ogoninaga ibuni homolebira, lene.✧

³¹ Anduane Homogohanda laabo halu lalu, Hale hadaba. Horo mbira pongo bo winigo ogoni tagira ibirangi ina Yuda wali agaliru bababi Isaraele wali agaliru bababi habo nalolene bi gahenge lo wulebero.✧✧ ³² Habo nalolene bi mbira bamba ti Iyibi dindiha howa tinaga mamaliru gini yalu ina haru tagira ibirungi howa lo wirugoni ale ndo taraore lo wulebero. Ala ini ti agalini ale harugoyu ai tigua ko bialu habo nalolene bi ogoni lowinigo mo habo laya. ³³ Áyu ina Isaraele wali agali ti baba habo nalolene bi gahenge lo wuleberogo ogo. Tinaga bu miniha inaga mana hela halu inaga bi tinaga bu habaneha gilibu wia holebero. Ani buwa i tinaga Ngode Data-galiwabe holebero. Ti nde inaga wali agaliore holebira.✧ ³⁴ Horo ogoningi agali mbirame ibu damene mende kagobi ibuni hameneorehondobi lamialu lalu, Anduane Homogo kago manda bulene nga, lalu lamulene nawulebira. Irane agali haguane karubi agali damene bu karubi ti bibahendeoreme i manda biai hene holebero. Ina tinaga ko binidaru bibahende domo wahai howa lone mitangibu dai nabuleorebero. I Anduane

✧ **31:29:** Ese 18.2 ✧ **31:30:** Man 24.16, Ais 3.11, Ese 18.4, 18.20 ✧ **31:31:** Md 26.28, Mg 14.24, Lg 22.20, 1 Ko 11.25, 2 Ko 3.6 ✧ **31:31:** Hi 8.8-12 ✧ **31:33:** Yar 24.7, 32.40, Hi 10.16

Homogo ina bi o ledogoniore, lene.✧

³⁵ Anduane Homogohanda horombe wá helonaga ni helalu mbiraga wá helonaga ege yakundiru heleda. Ibugua iba solowara timbuni bedaru mo emabia haragola ue timbuni lalu mo kulu ndugu laga bilo mo la haga ka. Ibugua mini Anduane Homogo Hongo Haiheore lenego kagoni. ³⁶ Isaraele wali agaliru tiore ni ege yakundiru kadagua haabo holebira. Anigo ni ege yakundiruni biabe ina tigua bilo mo mirugo nabiyagua nde horo ogoningiore Isaraele wali agali bo amolo wahai holebero, lalu ibugua bi ogoni lowini. ³⁷ Agalime hari li kago luni tubagiru arane yangalenaga abidabe hondole manda nabibehe ngadaguabi dindi unura kabaneha anda puwa uruniha ngaru bibahendeha handai nahabehe ngadaguabi Anduane Homogo ibugua Isaraele wali agaliru tinaga ko biyagonaga erembira mialu Isaraele bibahende pani nelo mialu nahabeheore kagoni. Anduane Homogo ibugua bi o layagoniore, lalu Yaremaiahanda lene.

³⁸ Anduane Homogohanda laabo lalu lalu, Horo mbira tagira ibulebirago ogonungi Yarusaleme inaga tano wilo lone biadai bulebira. Yarusalemenaga pabe uyugohayagi timbuniore bima pialu agali mamage handa amu nana bu haga mini Hananele Anda Daliga laga kago ogoniha howa amu pialu pabe pauledagoria panga haraba mini Pau laga kagoria biatagi holebira. ³⁹ Bima pialu tubaria amuraore

✧ **31:34:** Ais 11.9, Mai 7.18, Hab 2.14, 1 Te 4.9, Hi 10.17

ni paliragohayagi hari nene mini Garebe kagoria howa pu paulalu dindi emene mini Goa ngagoria tagira polebira. ⁴⁰ Ai uyurahayagi dindi ulini homa hora haga homalibi ira punga yu wahagabi ngago ibu tano pabe bu yanda hene tamuha wulebira. Amu ni tagira ibiragohayagi pialu amuraore Kidirono dindi uli uli ngaruni bibahende pabe bu ya anda hene tamuha wiai holebira. Timbuniore pialu uyurayagi mini Nogo Hosi Panga Haraba laga ngagoria tagira polebira. Ani bidagola tano pabe bu yanda hene ogoniha bibahende loma biahalu Anduane Homogo ininaga hangu wulebira. Ani ngagola waitigirume lone ibalu tanobi tanoha mbirale ngarubi bibahende abale bo gialobagabu wahayadagua lone nabulebira. Tano ogoni ibu hongoheore wiaho wiaabo holebira, lalu Anduane Homogohanda laya Yaremaiahanda lene.

32

Yaremaiahanda dindi mbira wiago ibu yolo binigo ogo

¹ Sedegaia ibu Yuda dindiha kini heane mali pini hayagola Anduane Homogohanda Yaremaiahondo bi ogo lamini. Babilononaga Kini Nebugadenesa ibubi nde kini heane dege mali pira mbirani halini hayagola (18) Anduane Homogohanda bi ogo Yaremaia lamini. ² Ogoningi Babilono ami agali hearume Yarusaleme tano ho hagirabu heagola bi mana latagi haga agali Yaremaia ibu kininaga anda tagirahayagi Yarusaleme

☆ 32:1: 2 Kin 25.1-7

ami agaliru ti haga wiagoria ibu garabaya hene. ³⁻⁵ Yaremaiahanda mbiwia halu Anduane Homogonaga bi mana latagi halu lalu, Anduane Homogohanda agua laya. Heneneore larogo ina Babilono kini kagome tano ogo karulelo yupe holebero. Ani berogola Babilono ami ibiragola Sedegaia ibu yo pialu napolebira. Anduane Homogo ina Kini Sedegaiaore Babilono kini kagome minilo yupe harogola Sedegaia ibugua Kini Nebugadenesa wanakuihayagi heyu howa ibuhondo bi hale haga birago ladai bialu holebira. Ani bialu Nebugadenesahanda Sedegaia Babilono dindiha garabayabu yalu polebira. Ani pu kane dege ina ti lone mitangi bulene horo manda bu harudago tagira ibilo holebero. Ani berogola tigua Babilono baba wai biyagua ti wayali naholebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya, lene. Sedegaia ibu bi ogoni hale howa ibugua Yaremaiahondo keba halu lalu, Ina bi ogoni aiwa langiyagola mbiwia howa latagi halu kebe, lowa Kini Sedegaiahanda Yaremaia garabayabu haabo helene.

⁶ Yaremaia ibugua lalu, I garabaya andaha hewangi Anduane Homogohanda ihondo bi ogodagua laya. ⁷ Hale kebe. I aba hamene heyogone Salumu igini Hanamele ibu i keria ibulebira. Ani ibuwa ibugua ihondo dindi mbira Anadodo tano ngagoria ibunaga ngago ogoni ina yolo bia lolebira. I ibu aba hamene howa dindi ogoni ina yolo bulene karulape kego manda bialu ani lolebira.* ⁸ Ani lole ibulebira lalu

* **32:7:** Loma Binigo mbuga lowinigo ngago ogoha Be 25.25 gilibu ngago handabe.

Anduane Homogohanda langiyadagua Hanamele ibu ami agali ti hagahayagi i garabaya hewaria hondo ibalu Hanamele ibugua ihondo lalu, i i hameneore howa inaore bibebe kego manda bialu inaga dindi mbira Beniyamini hameigini daluha Anadodo tano kawareni wiwago yolo bibelo hameledo. Dindi ogoni ininagaore ngelo yolo bia, lene. Hanamele ibugua bi o layadagoni hale howa Anduane Homogohanda ina ani buliya hamelayada lo manda biru. ⁹⁻¹⁰ Ani manda buwa agali maru bu hearu hendeaore ina dindi ogoni henene yolo bule lalu habo nalolene bi gilibu wialu ininaga gi magi wiru. Ani buwa ina muni siliba genda magi handari kira (200) handalu dindi ogoninaga yolo Hanamele miru. ¹¹ Ina beba kirani dindi ogoninaga habo nalolene bi gili binigo bi uruni mbira mo habo nalole lalu lo mbira haribadago gilibu wiru. Beba ogoni paulo ndibu lalu mendego bame ngelaru. ¹² Ani bialu beba kira ogoni ina agali mbira Mahasea aguane Neria igini Baruguhondo miru. Ina dindi ogoni yolo bule bialu hewago agali maru bu hearume de handaya. I hamene Hanamelebi agali maru beba tinaga mini gilibu wiyarubi Yudali dindi ogoniha hearubi ti bibahendeme dindi ogoni yolo bule bialu hewago de handai haya. ¹³ Agali uruni tigua handayaho heaore dege ina Baruguhondo lamialu lalu, ¹⁴ Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kago ibugua ogodagua lalu, Barugu ina beba kira dindi yolo bini lalu bi lo winidagoni mende ndibuleda mende ndibu naleda ogonilabo

ina yamialu be dindime wabini ngagoha ko nahe bayale lu wiaabo helonaga mo do habe. ¹⁵ Ani larogo irane Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kago ibugua lalu, Mani howa dindi andabi gerebi maburubi bibahende dindi ogoriani ngago lone yolo bulene wulebira, layagonaga ina ani gilibu wiru.

Yaremaiahanda Anduane Homogohondo bi lenego ogo

¹⁶ I Yaremaia ina Neria igini Baruguhondo beba habo nalolene bi gilibu wini biago mo muwa ina Anduane Homogohondo bi ogodagua laru, ¹⁷ Anduane Homogo Bibahende Haru Haame Ho Haga-o ininaga hongo timbuniore ho kegome dindi harila wabiniyago ina bibe nahe mbira nawiore. ✧ ¹⁸ Wali agali bibahende dara hai haga howa ina mbiralime ko biragonaga dege tinibi tinaga waneigini aguane karubi bibahende pani nelo miaga kegoni. Ngode Datagaliwabe i hangu dunini bolanguahebi hongheorebi inaga mini Anduane Homogo Hongo Haiheore kegoni. ¹⁹ Ina bayale bulenego dege manda bialu haga ke. I hongo gibihe howa mbirale timbuni gibiore ngaru ina biai haga ke. Wali agali bibahendeme bialu karuni handai ho haga kegoni. Ina mana tinime bialu karu hondowa tini biyadagua pani karulape nelo talebu ta haga ke. ✧ ²⁰ Bamba ina Iyibi dindini nahendene ale dewa birigoni. Ayubi nde ina Isaraele wali agali bu kamagohabi wali agali dindi tara tarani

✧ **32:17:** Pig 18.14, 2 Kin 19.15, Lg 1.37 ✧ **32:19:** Yob 34.21, Iba 33.13, Ais 28.29

bu karuhabi nahendene ale bialu haabo haga kegoni. Ani bialu kegonaga wali agali bu karu bibahendeme í mini leneore kegoni lai haga ka. ²¹ Íninaga hongo timbuniore hegome ína agalime nabiagane ale hongohe tara tara mogole hiriribi wiaru bialu Iyibi wali agaliru mo gi bia hari. Anidagua birigome ína Isaraele hameigini ínaga wali agali haru tagira pialu ogoria holomaya haru ibiri. ²² Ani haru ibuwa ínime bamba inanaga mamaliruhondo dindi ogo inahondo ngulebero lalu bi lo wiridagua ina mo ngiri. Dindi ogo bene bere mbirale bayale anda hai holene wiago ina ngiri. ²³ Ina dindi ogoriani karulole íbu howa iname ínaga bi larigo hale nahe howa mana inahondo langirigobi nabi mo wahalu pugualu harimagoni. Iname anidagua birimagola ína inaha mo ko holene uruni ibilaga biriyagoni.

²⁴ Áyu nde Babilono amime Yarusaleme ho hagira bu yaanda howa ina baba wai bialu kagoni. Tigua tano karulolenaga tini heyu howa wai bule lowa tanonaga pabe tagirahayagi dindi dugu hono wima irigi halu kagoni. Waitigi urunime ina ho hagira bu yaanda howa ina baba wai bialu kagola ina hina gari timbuni bialu warago ko timbuni balu haabo kama. Anidagua bidagome Babilonoali tigua Yarusaleme karularagoni. Mbirale tagira ibulebira lalu bi lo wirigoni áyu tagira ibirago í de hendedegoni ndobe. ²⁵ Heneneore Babilonome tano ogo karularagoni. Anigo Anduane Homogo Bibahende Haru Haame Ho Haga o ínime ihondo langialu ina dindi ogo yolo bialu agalime habo nalolene bi lo wirugoria gi magi

wia larigo ndobe, lalu Yaremaiahanda Anduane Homogohondo bi ogoni lene.

²⁶ Ani layagola Anduane Homogohanda Yaremaia lamialu lalu, ²⁷ Ini Anduane Homogo wali agali bibahendenaga Ngode Datagaliwabeore kogni. Mbirale mbira ina nabibehego nawiore. ✧
²⁸ Anigo Anduane Homogo ina dindi ogo Kini Nebugadenesabi Babilononaga ami agali Kaladia hameigini urunibi ti mo merogoni ndobe. Tigua tano ogoni karulalu ✧ ²⁹ irame bo heda holebira. Yuda wali agali tigua anda daliga danginihayagi iraga howa dama mitangi bialu mbirale gime wabini mini Bala wiagonaga mini yaraga halu ibuhondo ira hagua ngabi mini inisesiru lomabu delalu waini ibabi odo loma birimigobi bo heda hai holebira. Tigua urunibi bialu hayagome i mo keba timbuni hayagoni. ³⁰ Yuda wali agalibi Isaraele wali agalibi ti piganeore hemingi howa tigua mana ko dege bima ibalu haabo henego kagoni ndobe. I Anduane Homogo kogome ina tigatigaore larogo horo bibahendengi tinaga mana ko ogonime i mo keba halu haabo ka. ³¹ Yarusaleme tano ogoni pigane biyangi howa Yarusaleme wali agalime i mo keba hama ibalu haabo henego ka. Ani biyagonaga tano ogoni i lone de nahondoleorego ina bo gialabaga biai holebero. ³² Yuda wali agalibi Isaraele wali agalibi tigua i mo keba holenaga mana ko tara tara wiaru bialu haabo harimi. Wali agali bu hearubi kini bu hearubi agali haguane bu hearubi loma binigo mo miaga hearubi mbiwia halu bi mana latagi

✧ **32:27:** Dag 16.22, Yar 32.17 ✧ **32:28:** 2 Kin 25.1-11, 2 Bit 36.17-21

haga hearubi ti bibahendeoreme mana ko dege bialu haya. ³³ Tigua ihondo erembira ngialu i koriabi naibagaore hene. Ina tihondo lawai haabo harugola tigua inaga bi hale habe manga howa ina ti mo tiga buliya naibagaore.✧ ³⁴ Ani howa Isaraele wali agali tigua i mitangi bialu lotu lalu helonaga anda helarugoha tigua dama mitangi bialu mbirale gime wabini ko ngubiore wiaru mo wu haya. Tigua ogonidagua biyagome inaga anda ogoni mebia haya.✧ ³⁵ Ani bialu dindi ulini Hinomo wiagoha dama mitangi bialu bi pupu wiaga mini Balanaga dindi mo ngelaya. Ani mo ngelowa dama mini Molegehondo tini waneigini bo lomabu migi bialu haya. Anigo ina tihondo ogoniale bilimu lalu mbira nale haru. Tigua mana ko ngubi uruniale bialu Yuda wali agalimebi ko bilo mo bia holobada lo manda nabiore henego ko, laya lene.✧

Anduane Homogohanda ibunaga wali agalihondo bayale bulebero lenego ogo

³⁶ Anduane Homogo Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kagome ihondo au laya. Yaremaia-o wali agalime ogodagua lalu ka. Waitigime ina baba wai bule ibirago ai hina gari timbunibi tagira ibalu warago ko tara ngagomebi ina minaragoni. Anidagua bialu helowa Anduane Homogohanda tano ogoni Babilono kini kagome ibalu karulelo waholebira, lalu kagoni. Anigo ina tano ogoni mitangi halu bi mende larogo hale habe. ³⁷ Ina heneneore buleberogo ogo. Inaga bu

✧ **32:33:** Yar 2.27, 7.13, 7.24 ✧ **32:34:** 2 Kin 23.10, Yar 7.30-31, 19.1-6 ✧ **32:35:** LBM 18.21, 2 Kin 23.10, Yar 7.31

miniha keba ho hewangi ina wali agali bibahende bo talia togo larugola ti dindi tara tara wiaruha pugu pugu binigo ai lone haru dai biai holebero. Ani haru dai bialu ti bayaleore helo dindi ogoria helolebero. ✧ 38 Ani daibu helowa i tinaga Ngode Datagaliwabe kogola ti nde ina wali agaliore holebira. ✧ 39 Tigua mini dewa nawilo ina tinaga mini mo mbiraore harogola ti hariga mbiraore degeni pialu holebira. Tigua ini andaneha haabo haragola ina tibi tinaga waneigini aguanene mani holebirarubi uruni bibahende mo bayale hai ho helolebero. 40 Ani bialu ina ti baba habo nalolene bi gahenge lo wulebero. Ani berogola habo nalolene bi gahenge ogoni ereba nahe wiaabo holebira. Tihondo mana bayale bialu ina ti mo bayale ho helaga mana wirugoni wa nahole lalu habo nalolene bi ogoni lo wulebero. Tigua i helo wahalu lone napelobi ini andaneha haabo helobi ina mini bayale tihondo talebu mulebero. ✧ 41 Ani bialu ina tihondo bayale dege biaabo holebero. Inaga minimebi gubalinimebi tihondo turu timbuni halu ti dindi ogoriani bayale haabo helo mo bayale ho helolebero.

42 Anduane Homogo ina bi laabo halu ogodagua laro. Pigane ina tiha genda tandaga tara tara wiaru ibilarugoni. Anigo áyu ina tihondo bulebero lalu lo wirudagua ti bayale helo mbirale bayale holene hangu mo wia holebero. 43 Wali agali karu tigua bi ogodagua larago, Anduane Homogo ibugua dindi ogo Babilono mo miyagome

✧ 32:37: Man 30.3, Yar 23.6, Ese 37.21 ✧ 32:38: Yar 30.22, 31.33

✧ 32:40: Ais 55.13, Yar 31.31-33

dindi bibahendeore mo ko hai halu wali agalibi nogo biangobi mbira muninibu naheore ngagoni ndobe, laga ka. Anigo Anduane Homogo ina ogodagua laro. Mani Yuda wali agali ti tini dalu ogoniha lone daibu howa tinaga dindi ngaru maru muni mia marume munime dindi yolo bia bialu holebira. ⁴⁴ Dindi ogoni heneneore yolo bini lalu habo nalolene bi lo wiragoria gi magihe wulebira. Ani bialu wali agali dewalinaga deni howa muni aba dindi abalame henene dobo berabagoni lalu bi gilibu wulebira. Tigua Beniyamini hameigini dindi ngagoria dindi yolo bialu Yarusaleme kawareni anda emene emene bu karuhabi yolo bialu Yuda dindiha tano maru ngaruhabi dindi hari bare bare wuyu pedaruhabi Yuda dindinaga abene unurayagibi ni paliragohayagi dindi hambene baragahe wima pedaruhabi dindi uruni bibahendeha muni mia munime dindi yolo bia bulebira. Ina ti dindi ogoriani haru dai buwa mo bayale harogome ti turu halu ani bulebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lalu Yaremaiahanda lene.

33

Anduane Homogohanda bulebero lowinigo bilonaga mini dunubiaho holenego ogo

¹ Yaremaia ibu kini andaga ami agali ti hangu haga wiagohayagi garabaya dege haabo heagola Anduane Homogohanda ibuhondo bi mbira lone lole ibini. ² Anduane Homogo ibugua dindi bibahende wilonaga wabiaga bayale kago ibunaga mini Anduane Homogoore howa bi ogodagua i

Yaremaiahondo leda. ³ Ina i olariyagua bi larego damene ina hale halu biai holeberogo ihondo bi la dege bibe. Mbirale baya gibi í nahendene wia do hene ngarubi ina í mo walia haga bulebero.*

⁴ I Anduane Homogo Isaraele wali agali tinaga Ngode Datagaliwabe kogo ina bi aularo. Yarusalemeni anda bu karubi Yuda kininaga anda karubi bibahende waitigime ibalu wai pabe tagiraha ho hagira buwa dindi dugu wima iraga halu ogori-ani howa wai bulebira. Ani biragola Yarusaleme wali agali tigua tininaga anda gialalu ira ege tole ngaru yalu puwa tanonaga wai pabe mo hongo hole giallo yalu polebira. ⁵ Ani bialu tigua Babilonoaliru baba wai bule polebira. Yarusaleme wali agalirume mana ko dege bialu kagonaga keba ho kogo howa ina ti biamogo bulene hame naleore kogoni. Ani kogola tano ogoniha tinaga waitigirume ibalu bo wahaga birarunaga tingini tini andaga karuha homene bu payabu wulebira.

⁶ Ani bidagola mani ina tano ogoni biamogo berogola wali agali ogoniha holebiraru lone bayale halu tano ogonibi lone bayale dege wulebira. Ina tinaga holene bayale mo wia harogola tinaga waitigirume ti baba wai bulene henge nawi howa tini bayale holebira. ⁷ Horo ogonangi Isaraele hameiginirubi Yuda hameiginirubi bibahende bayale hai helolebero. Ani buwa ti hongohe ala hayagobi dege heladai bulebero. ⁸ Tigua mine halu ihondo mana ko timbuni bialu hayadaruni ina domo wahai halu ininaga deni tiha ko mbira nawi bayale dege hai helolebero. ⁹ Ani helaro-

* 33:3: Ais 48.6, 55.6-7, Yar 29.12, 32.17

gola hameigini dindi tara taraha bu karume Yarusaleme wali agaliru ina mo bayale halu mana baya hangu biaabo harogo hondowa tigua i baba dungulo howa inaga mini yaraga halu i mini le-neore ka lolebira. Wali agali tara uruni tigua Yarusaleme wali agali bayale kago hondowabi ina ti mbirale bayale tara tara ngaru mo miruligo hondowabi mogo lalu de handawabu wulebira, lene.

¹⁰ Anduane Homogohanda lalu, Wali agalime áyu ogodagua lalu ka. Tano ogoni ko hai haragoni. Ogoniha wali agalibi nogo biango tara tarabi mbira naheore ngagoni. Yuda dindinaga tano ngaruhabi Yarusalemeha hariga pedaruhabi mbirali naheore ngagoni, lalu kago henene laragoni. Ani laragoyu mani ogorianiore wali agali dindi uruniha íbu hai holebira. ¹¹ Ani howa tigua turu taraore ho howa wali agali dabu birarunaga tomoru dawa nalu holebira. Ani bialu howa tigua ihondo kai lalu loma biniru mo yalu Anduane Homogo ininaga andaha iba gana lama ibulebira. Tigua ibalu howa iba gana ogodagua lolebira, ☆

Iname Anduane Homogo Hongo Haiheore kagohondo kai lamia.

Ibu bayaleore howa inahondo mana bayale hangu biaabo halu haga ka.

Ibugua ina gubalini ho haabo haga kagonaga kai lamia,

lolebira. Horo ogoningi Anduane Homogo ina dindi ogo ala bayale wiyagobi lone wiadai bilole-

☆ **33:11:** 1 Bit 16.34, 2 Bit 5.13, 7.3, Esr 3.11, Iba 100.5, 106.1, 107.1, 118.1, 136.1

bero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lene.

¹² Anduane Homogo Hongo Haiheore kago ibugua lalu, Dindi ogoninaga tano ngaru bibahende mo ko hai henego wali agali nogo biangobi mbira naheore ngagonigoyu mani tano uruniha wali agali dewa bu holebira. Dindi ogoniha datani bayaleru andaho kagola nogo sibi haru haga karume dindi bibahendeha tinaga nogo sibiru datani nelo haru haame holebira. Anidagua biragola nogo sibiru datani bayale bu karu naga bialu palu wima polebira. ¹³ Ani padagola sibi anduane tinime nogo sibiru bayuwa dagalaga bialu holebira. Tigua biabe uruni hari emene bare bareni tano ngaruhabi hari uruni tene teneha tano ngaruhabi dindi emene mbira Yuda dindinaga abene unurayagi dindi emene mbira mini Negebe ngagoha howabi Beniyamini hameigini dindihabi Yarusaleme tano kaware ngaruhabi Yuda dindi tano bu ngaru bibahendehabi nogo sibiru hinalu haga haga bulebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lene.

¹⁴ Anduane Homogohanda lalu, Ina bi lo wialu Yudali Isaraelealibi tihondo mbira bulebero lalu lo wirugo bulene horo biagoni tagira ibiragoni. ¹⁵ Horo ogoningi ira dibini teneha hongone de lalu andaho aribia hagadagua Debidi aguanene mbirame kini ho aribia holebira. Agali ogoni ibugua dindi bibahendeha wali agali bu karu bibahendehondo mana bayale tigabi ngaru hangu bialu holebira. ¹⁶ Ani bialu kangi Yuda wali agalibi Yarusaleme wali agalibi tiha genda

✧ **33:14:** Yar 23.5-6

mbira nawi bayale hangu holebira. Ani howa tinime Yarusaleme mini lalu, Anduane Homogo Ibu Inanaga Mini Tigabi Wulene Tene Ka, lolebira. ¹⁷ Anduane Homogo ina ogodagua lo wero. Debidi aguaneneru hangume Isaraele wali agalinaga kini ho aribia haga bulebira laro. ✧ ¹⁸ Ani bialu mendebi nde loma tara tara inihondo bu ngialu irani dai helolenebi widi lomabu delolenebi nogo tara tara bo lomabu ngulenebi uruni bibahende Libai hameigini ariame hangu mo miaga haga bulebira, lalu lene. ✧

¹⁹ Ani lowa Anduane Homogohanda Yaremaiahondo lamialu lalu, ²⁰ I Anduane Homogo ina heneneore larogo mbiraga horombebi libunaga holene henge mo ngelarudangiore libu heba habo nalolene bi lo wirudagoni mbiralime mo iriari nabibeheore. ²¹ Anidagua dege ina inaga biabe biahaga Debidi ibu aguanenerume hangu kini ho aribia haga biaabo holebira lalu habo nalolene bi lo wirudago mbiralime mo habo labe naheore. Ani bialu agali maru inaga biabe biaga Libai hameigini aria loma binigo mo miaga karu baba habo nalolene bi lo wirugobi mbiralime mo habo nalabeheore. ²² Mbiralime harini yakundi karubi iba angeni iba mu bu ngarubi dagalabe naheore. Ogonidagua inaga biabe biahaga Debidi ibu aguanenerubi Libai hameigini loma binigo mo miaga bu karu ti ariarubi ina mo dewaore helarogola mbiralime dagalabe naheore holebira, lene.

²³ Anduane Homogohanda i Yaremaiahondo

✧ **33:17:** 2 Sml 7.12-16, 1 Kin 2.4, 1 Bit 17.11-14 ✧ **33:18:** Dag 3.5-10

au laya, ²⁴ Wali agalime bi ogodagua lalu kago hale haribe. Bamba Anduane Homogohanda Yuda Isaraeela ibuninaga wali agaliore helo dabo helene. Ani helenego ai áyu ibugua ti erembira mialu handa tara hayada, lalu ka. Wali agalime bi ogonidagua lalu inaga wali agaliru mo ko halu mege bialu, Ti biamogo bulene mbira nahe ti burupale kagoni ndobe, laga ka. ²⁵ Ani lagago i Anduane Homogo inaore tigatiga larogo mbiraga horombelahondo habo nalolene bi lowialu dindi harila libuhondobi mana mialu binigo bialu kagoni. ²⁶ Ina heneneore larogo Yagaba hameigini bu karubi inaga biabe biahaga Debidibi ti erembira mialu handa tara nahe ti baba habo nalolene bi lo wirugo wiaabo holebira. Abarahama aguanenerubi Aisaga aguanenerubi Yagaba aguanenerubi bibahende handame ho helonaga Debiti aguaneneme kini helolebero. Ina ti dara holene irane nawini howa inaga wali agali karu dara halu ti lone bayale helonaga bi-amogo biaabo holebero, lalu Anduane Homogohanda laya, lalu Yaremaiahanda lene.

34

Anduane Homogohanda Kini Sedegaiahondo bi laminigo ogo

¹ Babilononaga Kini Nebugadenesa ibugua ibunaga ami agalirubi dindi maru ibugua handayaho haga wiarunaga ami agalirubi haru ibuwa Yarusalemenibi Yuda dindiha tano maru wiagoriabi wai bialu heangi Anduane Homogohanda Yaremaiahondo bi ogo lamini.✧

✧ **34:1:** 2 Kin 25.1-11, 2 Bit 36.17-21

² Anduane Homogo Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kago ibugua Yaremaiahondo lalu, Ína Kini Sedegaia karia puwa bi ogodagua lamibe. Í Anduane Homogo kogome ina tano ogoni Babilononaga kini kagohondo merogola ibugua tano ogoni bo heda holebira. ³ Ani biragola Sedegaia í yo pialu ibida napolebere. Tigua í Nebugadenesa karia minu yalu pu heledagola libu bi loleberebi. Ani bialu tigua í Babilono minu yalu polebira. ⁴ Anigo ai Yudanaga Kini Sedegaia-o Anduane Homogo ina íhondo bi mende larogo hale habe. Waitigirume í bo wa naholebira. ⁵ Í hodagua halu homolebere. Í homaregola bamba í mamalime Yudanaga kini homeneru hora halu howa ira hagua nga bilo inisenesiru delagadagua tigua inaga tingini hora halu howa í mini yaraga halu inisenesi delolebira. Tigua dara timbuni howa kiabu dugu bialu lalu, Inanaga agali haguane homayada, laga bialu holebira. Í Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lalu Anduane Homogohanda Yaremaiahondo lene.

⁶ Ani layagola Yaremaia ibugua Kini Sedegaia ibu Yarusalemeni hearia puwa bi ogoni lamini. ⁷ Ogoningi Babilononaga kini heagoibunaga ami agalirume Yarusaleme tanohabi Lagisi tanohabi Asega tanohabi wai bialu hengi bi ogoni lamini. Waitigime Yuda dindi bibahendeni tano hongohewe wai pabe timbuni bu mabubi hearu bo podohana haga bialu ti karulai halu tano tebira Yarusaleme tano Lagisi tano Asega tano uruni dege karulole wai bialu hene.

Yudalirume tinaga garabaya biabe ale biahaga

hearuhondo mana ko bialu henego ogo

8 Kini Sedegaiabi Yarusaleme wali agalirubi tigua tinaga garabaya biabe ale biahaga wali agali hearu golope hamiya lalu bi lowini. 9 Tigua ogodagua bimiya lowa lalu, Isaraele wali agali mbira tinaga damene dege bu karunaga garabaya biabe ale biahaga heagua nde ogoni ibu golope halu pu lamiya. Yuda wali agali dege kago garabaya biabe ale bialu helolene nawi, lalu lowini. 10 Agali haguane dewali bu hearumebi bi ogoni karulapeda lowa e lai hene. Tigua bi lo wialu wali agali garabaya biabe ale biahaga hearu golope halu pudaba lene. 11 Ani lowa dege mani howa ti mini mende wialu wali agali golope hene biaruni lone haru dai bialu tinaga garabaya biabe ale bia helo helene. 12 Anidagua biyagola Anduane Homogohanda Yaremaiahondo bi ogodagua lamini. 13 I Anduane Homogo Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe ina tinaga mamaliru Iyibi dindiha garabaya biabe ale biahalu hearia golope halu haru tagira ibuwa mani ti baba habo nalolene bi mbira lo wirugoni au laru. 14 Tigua tinaga damene degeme garabaya biabe ale biahaga heledemiru ti mali waragaria biabe bialu hayagua nde mali kane tagira ibugu biragola golope halu pudaba lalimu lalu langirugoni. Ani larugola tinaga mamali bu heneru tigua ina bi o larudagoni hale howa talialu bia dege nabigaga hene. 15 Tigua ayu dege mini beregedo howa inaga deni mana bayale tigabi wiaru bialu harimi. Ani bialu ti hangu hangume tinaga wali

☆ **34:14:** Har 21.2, Man 15.12

agali garabaya biabe ale biahaga hayaruhondo lamialu, Tí garabaya biabe ale biahaga ndo golope hene hole pudaba, larimigoni. Tígua inaga anda loma biahene heagoha inaga wanakuini heyu howa, Wali agali garabaya biabe ale biahaga bu karu golope halu pudaba lamíya, lalu habo nalolene bi lo wirimi. ¹⁶ Anidagua larimigo lowa dege wali agali golope halu pudaba larimiru lone minuyu dai bialu tínaga garabaya biabe ale biahaga helo heladai bidami. Tígua mana ogonibi bialu kamigome inaga mini timbuni lenegore kogo mo dindiha halu kamigonida. ¹⁷ Ani birimigonaga i Anduane Homogo ina tihondo bi ogodagua larogo hale hadaba. Tígua inaga bi mo wahalu tini damene biaru pelo golope naharimigo ina tí golalu yupe harogoni. Ina tí yupe harogola tini pialu homai holeberemi. Maru waitigirume bo waharagola homalu maru warago ko ngagome baragola homalu maru hina garime homalu buleberemi. Anidagua bialu kamigola wali agali dindi tara tara ngaruha padarume tíha birago hale howa ti gi timbuni halu mogolai holebira. ¹⁸ Tígua inaga deni heyu howa habo nalolene bi mbira lowialu buleore larimigo mo habo larimigonaga ina tihondo mana mbira buleberogo ogo. Mana ogoni nogo bulumaga mbira bowa bo daga birimi. Ani buwa dagane lene labo labo ngelowa tini hanuni pu íbu birimigoni ndobe. Ani bu howa mani tínaga wali agali bu hearu dewaoreme habo nalolene bi lo wiyago mo habo lai harimi. Anidagua bialu kamigonaga ina tini nogo bulumaga bo daga birimidagua bule-

bero. ¹⁹ Áyu ina wali agali nogo bulumaga dagane lene labo labo ngelowa dombeni bolangua halu pu íbu biyaruni Yudanaga agali haguane karubi Yarusalemenaga agali haguane karubi kini andagaha haga agali haguane karubi loma binigo mo ngiaga bu karubi wali agali maru bu karubi tigua bulumaga biago biyadagua ina tihondo bulebero. ²⁰ Wali agali uruni ina waitigi karunaga giha minu ya harogola tigua bo wahai holebira. Anidagua biragola tinaga tingini egaru nogo biango gabua biru karume ibalu nai holebira. ²¹ Ani bialu ina Kini Sedegaiabi ibunaga agali haguane maru bu karubi bibahende ti waitigiali Babilononaga kini kago ibunaga ami agali bu karu giha minu ya holebero. Ani berogola Babilononaga ami agali uruni tigua tí yupe halu pudaba lolebiragoyu* ²² ai ì Anduane Homogo kogome agua bulene nga lalu tihondo lamerogola tigua lone Yarusaleme dai buwa wai bo anda pialu tano bibahende irame bo heda hai holebira. Ani bialu ina Yuda dindiha tano ngaru bo gialabaga bu wahai harogola tano bameore wialu wali agali lenego mbira naholebiraore. Ì Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lalu lene.

35

Legaba hameiginirume tinaga mamalinaga bi lo wiadagua bialu henego ogo

* **34:21:** Yaremaia mbugaha bi gilibu ngagoni mbirale uruni biyangi howa gilibu wini ndogo uruni biyangiore gilibu winigo tiga tigaore Yaremaia 37.5,11 ogoniha gilibu ngago de handabe.

¹ Yosaiia igini Yahoiagimi ibu Yuda dindiha kini heangi Anduane Homogohanda i Yaremaiahondo bi langialu lalu, ² [☆] Ina Legaba hameigini bu karu hondo puwa ti baba bi lalu Anduane Homogo inaga anda hobane mbira kagoha ti haru anda ibabe. Ani ibuwa ina ti waini iba nelu hambu mibe, laya. ³ Ani laya handala ina agali mbira Legaba hameigini aria Yaremaia mendenaga igini Yasanaia heago ibu Habasinia aguane mbira henego hondo piru. Hondo puwa ibu hamene bu hearubi ibu igini hearubi ibu aria maru hearubi haru ibai haru. ⁴ Ani ibalu Anduane Homogonaga anda heagoha bi mana latagi haga Hanana talima piaga aria Igidalianaga anda hobane heagoha haru anda ibirima. Hanana ogoni ibu Ngode Datagaliwabenaga bi mana bayuwa hale halu biaga mbira hene. Anduane Homogonaga agali haguane hearunaga anda hobane heago kaware dege daligaha Salumu igini Maseaibunaga anda hobane henegoha anda ibirima. ⁵ Ani buwa ina waini iba beha berelowa agali Legaba hameigini uruni ti nelu mialu howa lalu, Waini iba o bedago nadaba, laru.

⁶ Ani larugola tigua lalu, Iname waini iba ogoni nanoleberema. Ina mamali Legaba igini Yonadabahanda mana mbira wabu wialu ina hameigini kamarubi ina igini aguanene mani holebilarubi bibahendeme waini iba nanalimu lene. ⁷ Ani lowa ibugua inahondo bi marubi langialu, Tigua e andabi nabi gerebi mabubi nahangalimu, lalu mana lene. Ina horo bibahendengi

☆ 35:1: 2 Kin 23.36-24.6, 2 Bit 36.5-7

balai andaha dege haabo holene nga lene. Iname mana ogoni talialu harimayagua nde ina dindi ogoni nabaile howa ogoriani lu haabo holeberema lene. ⁸ Ina mamali Yonadabahanda bi mana o lenedagoni iname talialu bialu haabo haga kama. Inanebi ina one waneiginirubi bibahende waini iba nanaga kama. ⁹ Iname andabi nabiaga gerebi mabubi nahangaga mabu marubi nahangaramali. ¹⁰ Ani nabi ina balai anda hangu bu haabo haramaligome Yonadabahanda mana langinidagoni taluwa biaiore halu haabo haramali. ¹¹ Ani hemaria Nebugadenesa Babilononaga kini kagome ina baba wai bule Kaladia ami Siria amibi ibiyangi urunime ina bo wahlilono gi halu ina bi lo mbira howa Yarusaleme tanoha hamiya ma lenego ibu kama. Ani buwa áyu Yarusaleme haabo kamagoni, lalu ladai biya, lene.

¹² Tigua bi ogoni lai hayagola Anduane Homogohanda Yaremaiahondo lamialu lalu, ¹³ I Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kogo ina bi o larogo. Ina Yuda wali agalibi Yarusaleme wali agalibi tihondo ogodagua lamibe. I Anduane Homogo inaga mana lo ngogo wali agali tigua talialu bialu helo mana lawai holenegro hamelo ko. ¹⁴ Bamba Legaba igini Yonadabahanda ibunaga waneiginirubi hameigini mani holobadarubi tí waini iba nane halimu lene. Anidagua lenedangi tinaga mamalinaga bi hale howa nane dege hama ibinigo áyubi ogoni dege haabo ka. Anigo ina tihondo bi mana langiaabo ha harugoyu tigua hale nahe harimigobi dege haabo kami. ¹⁵ Inaga mana latagi haga agaliru pu larugo ibugu biya. Tigua ibuwa

ogodagua laya, Tí bibahendeme bu mini beregedowa mana ko wahai halu mana tigabi bialu halimu. Ani bialu tígua dama mitangi bialu mbi-rale gime wabu ngaruhondo bi pupu nawilimu. Tígua inaga mana taluwa bialu harimiyagua nde tí halimulo dindi bayale tínaga mamaliruhondobi tínihondobi ngirugoria holeberemi, lalu langini. Agali bi mana latagi hagane ibiyarume bi uruni lalu hayagoyu tígua inaga bi mana uruni hale naharimi. ¹⁶Legaba igini Yonadaba ibunaga waneigini aguanene hama ibinidaru tigua nde ti mamalinaga bi mana yu howa baya hangu taluwa bialu haga. Anigo wali agali áyu kamiru tígua inaga bi hale nahagaore haabo kamigoni. ¹⁷Anigo ai i Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kogo ina Yuda wali agalibi Yarusaleme wali agalirubi tígua hale halimulo bi ogo laro. Bamba tihondo ina bi mana langirugo tí hale naharimigonagabi ina tí nde olalu harugoyu tí ya nale harimigonagabi ina tíha mo ko holene ibilole lalu lo wirugo ibilarogoni, laya lalu Yaremaiahanda lene.

¹⁸Mani Yaremaia ibugua Legaba hameigini biaru lamialu lalu, Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kago ibugua layago langero lowa lalu, Tígua tínaga mamali Yonadabanaga bi hale halu ibugua bilimu layadagua bialu haga kami. ¹⁹Anigo i Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kogo ina bi larogo Legaba igini Yonadaba ibu igini aguaneneru aria mbirame inaga anda kogoha biabe bu aribia haga bialu haabo holebira, laya lalu Yaremaiahanda

lene.

36

Baruguhanda Anduane Homogonaga andaha howa mbuga dagalenego ogo

¹ Yosaia igini Yahoiaigimi ibu Yuda dindinaga kini heane mali maria peagola Anduane Homogohanda Yaremaiahondo bi ogodagua lamini. ✧

² Ibugua lalu, Anduane Homogo ina Yuda dindihabi Isaraele dindihabi hameigini dindi tara tara ngaruhabi ogodagua bulebira lalu langiruruni bibahende mbuga mbirani gilibu wiai habe. Inaga bi bambaore Kini Yosaia heangi langirugoria howa ala gili bialu áyu ogoria langerogobi gili bibe. ³ Yuda wali agali bu karuha tandaga bulene tara tara dewa ina mo yu anda ibiloleberogo lalu langerogoni hale howa tigua mana ko bialu karuni wahai halu bu mini beregedelo. Ani biyagua nde ina tinaga ko wiyaru domo wahai holebero laya, lene.

⁴ Ani layagola Yaremaiahanda Neria igini Barugu olalu ibu lowa Anduane Homogohanda bi lene biaru bibahende layadagua latagi hai hayagola Baruguhanda mbuga mbirani gilibu wiai hene. ⁵ Mani Yaremaia ibugua Baruguhondo lalu, Inime Anduane Homogonaga andaha pobe nahe kogonigo ⁶ Barugu ina Anduane Homogonaga bi áyu mbugani gili birigoni Anduane Homogonaga andaha yalu puwa bi uruni wali agali bu karu hale helo dagalo mibe. Horo mbira wali agali ti tomo nane

✧ **36:1:** 2 Kin 24.1, 2 Bit 36.5-7, Dan 1.1-2

haga heangi Anduane Homogonaga andaha íbu ngoai haragola ogoningi ína mbuga ogoni mo yalu puwa wali agali Yuda tano bibahendeha howa íbu karume hale helo daga latagi habe. ⁷ Anduane Homogohanda wali agali urunihondo keba timbuniore ho kago howa ibugua wali agali uruniore mo tandaga holene gibiore ibilolebero laya. Anigo tigua mana ko bialu hayaru wahalu mini beregedalu Anduane Homogohondo biamogo bibe lalu bi layagua nde ti bayale holebira, laya.

⁸⁻⁹ Yahoiagimi ibu Yuda dindinaga kini heane mali daunigonaga ege dini hayagola Yuda wali agalirume tomo nane wahowa Anduane Homogo mitangi bialu lotu lolene horo mo wini. Ani buwa wali agali Yarusaleme tano howabi Yuda dindi bibahendeha howabi Anduane Homogonaga andaha íbu ngoai hene. Ani ngoai ho heagola horo ogoningi Barugu ibugua Yaremaia-handa bibe lalu lamiyadagua bialu mbuga mbirani bi gilibu wiyago Anduane Homogonaga andaha yalu pene. ¹⁰ Yalu pialu anda tamuha pu howa ibugua Anduane Homogonaga bi mbuga mbirani gilibu wiyago daga layagola wali agali bibahende hearume hale hai hene. Barugu ibu mbuga ogoni dagalalu howa anda tamu hobane heagoha ubanda tagi biaga panga haraba wiagoria howa dagalalu hene. Tamu hobane ogoni Sabana igini Gemaraia mbira henego ibu tamu wini. Sabana ogoni ibu bamba kininaga bi larago beba gili biaga hene. Anda tamu hobane ogoni daliga wali agali íbu ngoaiho haga wiagoria Anduane Homogonaga anda haraba panga mini Panga

Gahenge laga wiagoria hene.

Baruguhanda kininaga agali haguane hearuhondo mbuga biagonaga bi dagalo minigo ogo

¹¹ Sabana aguane Gemaraia igini Migaia ibu Anduane Homogonaga andaha howa Baruguhanda Anduane Homogonaga bi mbuga biagoria gilibu wini dagalayago haleho hene. ¹² Ani hale halu ibu kini andaga pole dalipe halu pene. Puwa anda hobane mbira kininaga beba gili biaga biragane wiagoha pialu kininaga haru haga hearu ngoai ho berearia anda pene. Haru haga agali berearu ti kininaga beba gili biaga Elisamabi Semaia igini Delaiabi Agabo igini Elenadanabi Sabana igini Gemaraiabi Hananaia igini Sedegaiabi agali marubi mandagi ngoai ho berene. ¹³ Ti berearia Migaia ibuwa ibugua Anduane Homogonaga bi mbugani gilibu winiru wali agali bu hearume hale hai helo Baruguhanda dagalayaruni bibahende garea lomiai hene. ¹⁴ Agali haru haga biarume Migaiahanda bi layago hale howa agali mbirame Barugu ibilo haru ibule pu lene. Agali Barugu damu piyadagoni Selemaia aguane mini Yahudi ibu Nedania igini hene. Selemaia ibu Kusi igini hene. Yahudi ibugua Barugu hearia puwa lalu, Mbuga ina wali agali hale helo daga latagi harigoni mo yalu ibu, lene. Ani layagola Barugu ibugua mbuga biagoni agali haru haga biaru ngoaiho berearia mo yalu ibini. ¹⁵ Mo yalu ibiyagola agali haru haga biarume lalu, Mbuga ogoriani bi gilibu ngaruni ina hale holomaya dagalole birabe, lene. Ani layagola Baruguhanda ti

hale helo mbuga biago dagalalu berene. ¹⁶ Tigua bi mbugani gilibu wiaru dagalayago hale howa ti mogo timbuni lalu gi howa tini handaya haga haga bini. Ani buwa tigua Baruguhondo lamialu lalu, Heneneore kini ibu bi ogoni hale helo lamule porama, lene. ¹⁷ Ani lowa tigua hale halu lalu, Ína bi uruni agua bialu mbuga ogoriani gili binibe. Yaremaia ibugua bi uruni gili bia lalu langigi biyagola ína gili bigi biribe ina hale holomaya langi, lene.

¹⁸ Ani hale hayagola Baruguhanda ladai bialu lalu, Ogoni henene. Yaremaia ibugua langiyagola ína gili biaga wiagome mbuga ogoria bi layago gilibu wirudagoni, lene. ¹⁹ Ani layagola haru haga biarume lalu, Áyu ogoniore Yaremaia karia abale dai bialu libu haru ibida pialu mbiraha ha do hole pudaba. Agali haguane karume bi ogoni hale hayagua libu bo waholebirago dindi piagone mbira libu ha do kabigo agali marume hondolani hondowa halibu, lene.

Mbuga biago daga layagola kini ibugua hale halu keba howa budu delenego ogo

²⁰ Agali haru haga biarume mbuga biago muwa kininaga beba gili biaga Elisamanaga tamu wiagoha mo ngelene. Ani mo ngelowa kini biago wali agali ngoai haga wiagoha berearia pialu tigua mbirale o biyaruni lamiai hene. ²¹ Lamiai hayagola kini ibugua bi uruni hale howa Yahudihondo mbuga ogoni mo pu lene. Yahudi ibugua mbuga ogoni Elisama tamuha wini biago mo yalu kini berearia ibini. Mo yalu ibuwa ibugua kinibiibunaga agali haguane

hearubi ti hale helo dagalo mini. ²² O binidagoni ege dini hayagola dagare bulene horo tagira ibiyangi kini ibu ibuni andaga hobane mbira biragane wiagoha ira deagoria dagare dogo bialu berearia mbuga biago mo yalu ibini. ²³ Yalu ibuwa Yahudi ibugua mbuga biago dagalalu hene. Wene obeneni dagalalu heaore dege kini biagome ayu tibu emene mbirame mbuga Yahudihanda dagalayagoyagi poda muwa iraha delene. Dagalaga biyagola emene podo delaga bialu kini ibugua mbuga biago budalu bibahende irani delai hene. ²⁴ Ani delai howa kinibi ibunaga agali haguane biarubi ti bibahendeme bi mbuga biagoria wini dagalayago hale hai howa tigua ko biyarunaga taga halu daraho kama lalu walia halu tinaga aga buda nabi halu gi naheore hene. ²⁵ Agali maru Elenadanabi Delaiabi Gemaraiabi tigua kinihondo mbuga ogoni nadelole lowa hongo howa lamiyagolabi kini ibugua tinaga bi uruni hale nahe howa budu delaiore hene. ²⁶ Ani bialu kini ibugua ibu igini Yaramelebi Asariele igini Seraiabi Abadele igini Selemaiabi tigua agali kirali bi mana latagi haga Yaremaiabi beba gili biaga Barugubi minu yalu ibule pudaba lene. Ani layagola agali uruni tigua ogonilabo minule taya bima pialu hearia Anduane Homogohanda agali ogonilabo mo do heagola tigua nahende tayabu wahene.

Yaremaiahanda mbuga mende gilibu aribia henego ogo

²⁷ Kini Yahoiagimi ibugua Anduane Homogonaga bi Yaremaiahanda Barugu lamiyagola ibugua gilibu wigi bini biago budu

delayagola mani Anduane Homogohanda Yaremaiahondo lalu, ²⁸ Mbuga mende muwa Yudanaga Kini Yahoiagimihanda budu delayagoni bi o biaruni dege lone gili bibe. ²⁹ Ani bialu Kini Yahoiagimihondo bi mbira ogodagua gilibu pelabe. I Anduane Homogo inioreme larogo. Kini Yahoiagimi ina mbuga biago irani delalu Yaremaiahondo bi ogodagua lari. Babilononaga kini ibuwa inanaga dindi ogo bo gialobaga bialu mo labu halu wali agali bibahendebi nogo tara tara karu bibahendebi bo hilo wahai holebira, lalu gilibu winiyago ihondo ani bulebira lalu aiwa langiyabe, lalu hale harigoni. ³⁰ Ai áyu Anduane Homogo inaore Kini Yahoiagimi ihondo larogo, Inaga waneigini aguaneneoremebi Kini Debidinaga biragane dagia ngagoria biruwa haru ho haga kini mbira naholebira. Kini Yahoiagimi i homarengibi nde inaga tingini mbiralime mo yu hora nahe dindini ngelowa kagola nime do yogo bialu mbiraga dagare bialu pibira ibira haragomebi libulo waho wulebira. ³¹ Inabi inaga waneigini aguanenerumebi inaga agali haguane karumebi ti bibahendeoreme ko birimigonaga ina bo hilo wahaiore holebero. Ina abale tihondo bi langirugoni ti hale nahe harimigo ai ani bulebero larudagua genda timbuniore Yarusaleme tanohabi Yuda dindi bibahendehabi ibai helolebero, lalu Anduane Homogo ibugua lene.

³² Anduane Homogohanda bi ani layagola Yaremaia ibugua mbuga gahenge mbira gili biaga agali Baruguhondo lone gili bilo mo mini. Ani

muwa Yaremaiahanda bi abale kini ibugua delayagobi lone ladai bini. Ani bialu bi marubi ogonibi dege latago halu Baruguhanda gili bilo lamini. Ani lamiyagola Barugu ibugua bi uruni bibahende mbuga gahenge ogoriani gilibu wiai hene.

37

Anduane Homogohanda Kini Sedegaiahondo bi lole winigo ogo

¹ Babilono dindinaga Kini Nebugadenesahanda Yahooiagimi igini Yahooiagini ibu Yuda dindinaga kini henego mo aribia halu Yosaiia igini Sedegaia ibu Yuda dindiha kini helo dabo helene.*

² Sedegaia ogoni ibuguabi ibunaga agali haguane hearumebi ibunaga wali agali bibahende hearumebi Anduane Homogonaga bi Yaremaiaha howa latagi haga biyago hale nahagaore hene.

³ Horo mbirungi Kini Sedegaiahanda agali kirali Selemaia igini Yahugalabi Masea igini loma binigo mo miaga Sebanaiabi libuhondo lalu, Libugua Yaremaia karia puwa au lalibu. Kini ibugua lalu ina bayale holomaya biamogo bia lalu Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabhondo bi lahabe laya, lole pudaba, lene. ⁴ Ogoningi tigua Yaremaia garabaya nabi heangi howa ibunime ta nabi poa biyagoha puibu bialu ibaga biai haga hene. ⁵ Horo ogoningi Babilononaga ami henerume Yarusaleme ho hagira bu hearia tigua Iyibi dindinaga ami dewaore Iyibi dindiha howa Yarusaleme ibule

* 37:1: 2 Kin 24.17, 2 Bit 36.10

harigani ibira layago hale howa Babilono ami biaru ti wahalu dai bini.

⁶ Ti ani bialu heangi Anduane Homogohanda bi mana latagi haga Yaremaiahondo bi maru laminigo ogo. ⁷ I Anduane Homogo Isaraele wali agalirunaga Ngode Datagaliwabe ina larogo. Yuda wali agalirunaga Kini Sedegaia ibugua ina ti biamogo buledabe nabuledabe hondole hale ho pudaba layadago. Ani biyadago ai dai buwa kinihondo ogodagua lamibe. Iyibi dindiha kini kagonaga ami ti biamogo bule tagira ibalu hariga obeneni howa ti beregedalu tininaga dindi dai bialu ti kamiria anda naibulebira. ⁸ Ani biragola Babilononaga ami biaru lone dai buwa ti baba Yarusalemeni wai bialu tano ogoni ti karulowa irame bo heda hai holebira. ⁹ Anduane Homogo inaore larogo. Tigua lo mitangi bialu, Babilono ami biaruni Yarusaleme lone nadai bulebira, lolamini. Ani larimiyagua tini mo hondo haramigoni. Babilono ami ti ibulebira larogo heneneore ibulebira. ¹⁰ Tigua Babilono amiru baba wai bialu uruni bibahende bo podahana harimiyaguabi tinaga ami agaliru dewaore bo homelai harimiyaguabi maru timu heba homabehe yalu dai buwa wai hamani anda karuha wiyaguabi tigua hibu lalu ibuwa Yarusaleme tano bo heda halu delolebiraore laro, laya lene.

Yaremaia garabaya binigo ogo

¹¹ Babilono ami biarume Iyibi kininaga ami harigani ibira layago hale howa ti Yarusaleme wahalu pialu tini dalu dai bini. ¹² Horo ogoningi Yaremaia ibu Yarusaleme wahalu Beniyamini

hameigini dalu wiagoha dindi mbira ibu damenerunaga wiago ibuni mo wule pene. ¹³ Ani pole lowa Yarusaleme tano wahalu tano pabe panga mbira mini Beniyamininaga Panga laga winigoria tagira pole pene. Ani tagira pialu hearia Yaremaia ibugua ami haru haga haguane mbira Hananaia aguane ibu Selemaia igini mini Iriya henego ibu wali agali panga haraba ogoniha ubandatagi ai birabe hondole lowa mamage ho hearia ibini. Ibiyaria Iriya ibugua Yaremaia abale minu yania howa lalu, I Babilono wali agaliru baba Babilono dindiha hama polenaga ohalu pialu heria handa walia kogoni, lene.

¹⁴ Ani layagola Yaremaiahanda ladai bialu lalu, I ke haregoni. I Babilonoaliru karia pole ndo poro, lene. Ani layagola Iriyahanda Yaremaianaga bi layagoni mo henene nahe howa ibugua Yaremaia agali haguane berearia minu yalu pene. ¹⁵ Agali haguane biarume Iriyahanda bi layago mo henene howa tigua Yaremaiahondo keba timbuniore hene. Keba howa tigua Yaremaia tibume minu balu beba gili biaga agali mbira Yonadana henego ogoni andaga mo garabaya anda buhinu winigo ogoniha Yaremaia garabaya helo helene. ¹⁶ Garabaya anda ogoni hobane dindiha henego ai Yaremaia ibu garabaya anda ogoniha luore hene.

¹⁷ Mani howa Kini Sedegaiahanda, Yaremaia i koru ibilo agali maru nahendelo ohalu damu pudaba, lene. Ani layagola tigua Yaremaia damu puwa haru dai biyagola kini libuni hanguore biruwa kini biagome Yaremaiahondo hale halu lalu, Anduane Homogohanda ihondo bi mbira

langiyabe nalangibe, lene. Ani layagola Yaremaia ibugua kinihondo ladai bialu lalu, E Anduane Homogo ibugua bi mbira ogodagua langiya. Mbiralime í minalu Babilononaga kini bedago ibunaga giha minu ya holebira laya, lene. ¹⁸ Ani lowa Yaremaiahanda kinihondo hale halu lalu, Ina ihondobi inaga agali haguane karuhondobi wali agali maru karuhondobi ko mbira agi birugonaga i garabaya heledamibe. ¹⁹ Inaga bi mana latagi haga agali biarume mbiwia halu lalu, Babilonoalime í baba wai nabulebira, laga bialu hayaru uruni tini áyu agoha kabe. ²⁰ Aiore agali haguane o ina ihondo bi mbira hale hole hameledogo. Ina i dara halu beba gili biaga agali Yonadana ibunaga garabaya anda biagoaha hole daibia nalabe. I garabaya anda ogoniha pu koria homoligo, laro lene.

²¹ Ani layagola Kini Sedegaihandanda biabe biaga hearu lamiyagola tigua Yaremaia ibu kininaga anda pabe tamuhayagi helo ami agaliru heba hene. Ani helowa kini ibugua ibunaga mberedi hiraga andaha howa horo bibahendengi mberedi mbira Yaremaia mo migi bilimu lene. Ani miaabo halu howa tano ogoniha mberedi biba hayagola tigua mbira mulene nawiyagola howa Yaremaia ibu ami agali biaru heba garabaya hayagoaha haabo hene.

38

Yaremaia iba biraga gundu uli mbiraha minupe henego ogo

¹⁻³ Yaremaiahanda wali agali bu hearuhondo bi ogodagua lalu hene. Anduane Homogohanda

lalu, Wali agali tano ogoha kamiru bibahende homai holeberemi, laya. Tínga waitigirume balu home layaguabi hina garime homarimiyaguabi warago ko tara tara ngarume homarimiyaguabi uruni mbira mbiragome homolene wulebirago ai tí bayale nahome hole hame larimiyagua nde Babilonoali amiru karia tagira pialu polene nga. Tagira pialu poramigola Babilono amirume tí abale minalu ba nabulebira. Anduane Homogohanda lalu, Tano ogo Babilono kini kagonaga amirume karulelo yupe holebero laya, lene. Ani layagola hale hene agali haguane uru. Madana igini Sebadaia Pasua igini Gedalaia Selemaia igini Yahugala Malagaia igini Pasua imaru agali mari-ali uruni ti hale hene.

⁴ Agali haguane uruni tigua hale halu puwa kinihondo lalu, Yaremaia ibugua bi laragome ami agali tano mamage haga karunaga hongo bo podalu wali agali bibahende karunaga hongobi bo poda dege birago ibuni homolene nga. Agali ogoni ibugua wali agali bayale helo biamogo bulene hame nale howa bibahende homai helo hamelo kagoni, lalu kini lamini.

⁵ Tigua anidagua layagola Kini Sedegaia ibugua ladai bialu lalu, Ogoni tíni hame ledamidagua bilimu. Ina nabitababe lalu hapai naholebero, lene. ⁶ Ani laya handala agali haguane biaru tigua Yaremaia iba biraga uli mbira wiagoha haru puwa pu luni mbirame Yaremaia minu hende howa iba uli biagoha yupe hene. Uli ogoniha iba nabere dindi waru dege wini. Yaremaia ibu iba biraga gundu uli ogoniha hearia ibunaga ge waru timbuni wiagoha namu lai hene. Uli ogoni kini

igini Malagaia mbira henego ibunaga winigo ai ogoni kini ibunaga anda pabe tamuhayagi ami hagueneru haga wiagoha wini.

⁷ Agali mbira Sudanali kininaga agali haguane dege mini Ebedemelege henego ibu hale halu hearia tigua Yaremaia iba uli ogoniha minupe ka layago hale hene. Horo ogoningi kini ibuni tanonaga pabe panga mini Beniyamininaga Panga laga winigoria wali agalinaga godi hale halu berene. ⁸ Ani bereagola Ebedemelege ibugua kini andagaha howa tagira pialu kini berearia puwa lalu, ⁹ Agali timbuni-o agali urunime Yaremaiahondo mana ko liaheore bialu iba uli ko wiagoha minupe harimiya. Ai ibu ogoniha ngelo waharimayagua ibu tomo naneore wialu homolobada. Ai tano ogoha tomo nawi biba hayadago í manda bidegoni, lene. ¹⁰ Kini ibugua bi ani layago hale howa Ebedemelegehondo lalu, Ai Yaremaia homoligo ína agali í heba kamaruni aria pira tebira (30) haru halu puwa Yaremaia iba uli ogoniha howa dugu yamule pudaba, lene. ¹¹ Ani laya handala Ebedemelege ibugua agali uruni haru halu kini andagaha hobane mbira dindiha henego ogoniha anda puwa labolabo haragaya wiaru mo yalu iba uli wiagoha Yaremaia berearia yalu pene. Mo yalu puwa pu mbirani dariba howa Yaremaia bereagoha bape hene. ¹² Bape halu howa Yaremaiahondo lamialu lalu, Labolabo uruni ínaga adogeha ala mo yuwa pu luni bape harogo ínaga gi adogeha magui habe. Iname í pume hendeho yameramagola pume í noligonaga ani bia, lene. Ani layagola Yaremaia ibugua Ebedemelegehanda bia layadagua biai

hene. ¹³ Ani biai heagola tigua Yaremaia iba uli wiagoha howa dugu yamialu kininaga anda pabe tamuhayagi ami agaliru ti haga wiagoha garabaya helo helaabo hene.

Kini Sedegaiahanda Yaremaiala bi lone lenego ogo

¹⁴ Mani howa Sedegaiahanda, Yaremaia *i* korria ibilo damu pudaba, lene. Damu puwa haru dai biyagola Anduane Homogonaga anda panga haraba tebone wiagoria Yaremaia ibu kini lola hene. Libuni hanguore biruwa kini ibugua Yaremaiahondo lalu, *Ina ihondo bi mbira hale hoa kogo inabi nde yu donge nahe tigatigaore latagi habelo hameledo, lene.* ¹⁵ Ani layagola Yaremaiahanda ladai bialu lalu, *Ai ina ihondo bi hene-neorego langiruyagua ina i homoliya bo waholebere. Ai ihondo mini maru bayale talebu ngialu bi langiruyagua nde inaga bi ogoni ina hale naholebere, lene.* ¹⁶ Ani layagola Kini Sedegaiahanda Yaremaiahondo lalu, Heneneore larogo Anduane Homogo haluhe kago ibuni wali agali bibahende bu kamarunaga holene tene howa ibuni daligaore kagonaga minini howa heneneore larogoni. *Ina i bo wanaholebero. Agali ko i mo ko holene karunaga gihabi mo ya nahole larogoni, lene.*

¹⁷ Ani layagola Yaremaiahanda Sedegaia lami-alu lalu, Anduane Homogo Hongo Haiheore howa ina Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kago ibugua ogodagua laya. *Ina wai biadai nabi wahalu ini Babilononaga ami ibirarunaga giha ya hariyagua nde tigua i ba nabi wahalu tanobi bo heda naholebira laya. Ani biragola inibi i*

one waneigini damenerubi bibahende homa nabi bayale holeberemi. ¹⁸ Ai íni Babilono amirume minilo wa nahariyagua ina tano ogo ti milo wahalalu bo heda helo yupe holebero. Ínibi nde ti helalu yopialu napolebereore lalu, Anduane Homogohanda ani laya, lalu lamini. ¹⁹ Ani layagola Sedegaiahanda Yaremaiahondo lalu, Ainde Babilono amirume Yudali maru ti bamba ibida puwa Babilonoha hene karunaga giha minu ya hayagua tigua í mo ko holigonaga giho kogoni, lene.

²⁰ Ani layagola Yaremaiahanda ladai bialu lalu, Babilono amiru tigua í Yudaliruhondo minu mia nabulebira. Anduane Homogohanda iha howa bi ihondo langirago bibahende ina hale halu buleneore nga. Ani biriyagua tigua í homabelo bo wanahe bayale helolebira. ²¹ Íni Babilono amirume minilo wa nahariyagua ko uruni iha ibulebiragonaga Anduane Homogohanda ihondo de gandebaha mo walia haya. ²² Ina de gandeba ogoniha handalu hewaria wali kini andaga berene biaru bibahende Babilono dindiha haru puwa tigua ami haru haga agali haguane hearu migi biya. Ina hale halu hewaria wali biarume agua layua, Kini Sedegaia-o inaga nenege biarume í mo guya halu mo hondo hayago nahende tigua ihondo henene larabe toba harigoni. Áyu mo ko holeneme íla lola kagola inaga ge waru tabuha anda pialu namu lai hene ale kegoni. Ani hegola inaga nenege biarume í yu wahalalu ibida piyai haya, layuago hale haru. ²³ De gandeba handarudagoni hondowa manda bialu

hewaria heneneore Babilono amirume ibalu inaga one waneigini bibahende ogonidagua bialu minu yalu piai holebira. Ini yo pialu ibida polene henge nawulebira. Babilononaga kini kagome i minu yania holebira. Anduane Homogonaga bi larago mo wahariyagua Babilono amirume tano ogo bo heda halu delolebiraore laro, lene.

²⁴ Ani layagola Sedegaiahanda Yaremaiahondo ladai bialu lalu, Iya bi laribagoni mendeali nalamibe. Mbirali hale helo lamiriyagua ini homolene wulebira. ²⁵ Agali haguane bu karume iya bi lalu biraribago hondowa libu agi dege laribibe lalu ihondo hale halu lalu, Ina kinihondo agi laribe. Ina hale holomaya bi ogoni yu donge nahe langi. Bi bibahende langiai hariyagua nde iname i homabelo bo wa naholeberema, lalu lolebira. Tigua anidagua layagua nde ²⁶ ina tihondo lamialu lalu, Mbira nalego bi mbira hangu kinihondo i Yonadana andaga biagoha garabaya lone nahole lalu hale haru. Ogoniha lone garabaya dai bu haruyagua nde i homoloboda lalu kini lamiru, labe lalu kini biagome Yaremaiahondo lamini. ²⁷ Mani howa agali haguane biarume Yaremaia berearia ibuwa agi laribe lalu hale hene. Ani hale hayagola ibugua kinihanda labe layadagua ladai bini. Agali mbirame kini ibu Yaremaiala bi laribigo hale naheore. Ani biyagola agali haguane biarume Yaremaia homelo bolene hariga mbira nawiyagola tigua Yaremaia helo wahalu pene. ²⁸ Ani biyagola Yaremaia ibu kini anda pabe tamuhayagi amiru haga wiagoha garabaya haabo heane dege tinaga waitigirume ibalu Yarusaleme

karulene.✧

39

Babilono ami agalime ibalu Yarusaleme karulene go

(2 Kini 25.1-12, Yaremaia 52.1-11)

¹ Sedegaia ibu Yuda dindini kini henego mali dini hayagola ogoninaga ege pini layagola Babilono Kini Nebugadenesahanda ibunaga ami agali haru halu Yarusaleme ibuwa tigua tano ho hagira bialu wai bialu hene. ²Tigua wai dege bialu howa Sedegaia ibu kini henego mali beane (11) hayagola mali ogoninaga ege mane horo dingingi Babilono ami uruni tigua tanonaga gibuni mbirahayagi wai pabe bo podabaga bialu Yarusaleme tanoha anda pene.

³ Ani buwa Babilononaga kini heagonaga agali haguane bu hearu tigua tanoha anda puwa wai pabe panga mbira mini Panga Dombeni laga wiagoria puwa ina tano ogoni handaya ho haru kamagoni lowa pu berene. Agali haguane uruni tinaga mini Negala Sarese imaru Samaga Nebo imaru Sasegimi imarubi Negala Sarese mendebi uruni berene.

⁴ Kini Sedegaia halu ibunaga ami agaliru tigua handalu hearia Babilono ami anda ibiya handala ti ibida pole manda bini. Mbiragaore ti heyalu puwa kini mabu wiagoria pabe bu gimbu bini heagoria hariga wia do henego ogoniha pora bialu tagira pole pene. Ani pialu Iba Yodana peagoha pole hariga peadagua pene. ⁵ Ani pole

✧ **38:28:** Ese 33.21

pialu hearia Babilono ami agali biarume talima pugu pugu bialu dindi tigabi panda panda Yarigo tano kaware wiagoria Kini Sedegaia minu yania hene. Minu yania halu tigua ibu Kini Nebugadenesa hearia haru dai bini. Horo ogoingi Kini Nebugadenesa ibu Hamada dindiha Libila tano wiagoria hene. Ani hearia tigua Sedegaia haru ibiyagola de hondowa Nebugadenesa ibugua ibu mana ko biyagonaga pani nolene nga lene. ⁶ Babilonoali biarume Sedegaia igini hearubi Yuda wali agalinaga agali haguane hearubi bibahende Libila tanoni minu yalu pu heagola Kini Nebugadenesa ibugua bidaba layadagua tigua Sedegaia ibu deni handaya helowa ibu igini biaru homelo bo wahai hene. Ani bialu Yuda wali agalinaga agali haguane biaru tibi homelo bo wahai hene. ⁷ Ani bialu kinime bidaba layadagua tigua Sedegaianaga de kirabali halu wahalu gi geru seni pume minu daba howa Babilono haru pene. ⁸ Ani bialu heatambu Yarusaleme tanoha Babilono ami agali biarume kini anda heagobi wali agali marunaga anda bu hearubi bibahende bo heda hai hene. Ani bialu Yarusaleme tanonaga wai pabe hongohe bu hearuni bibahende bo gialopaya biai hene. ⁹ Babilononaga ami agali haru haga haguane mini Nebusaradana ibugua ami agali haru halu Yarusaleme dai buwa wali agali maru yu wahene hearu minu garabayabu yalu Babilono piai hene. Ani bialu Yuda wali agali maru ibida pialu ti heagoha pu hene hearubi heba minu garabayabu yalu Babilono dege piai hene. ¹⁰ Ani bialu wali agali maru mbirale nawi yagibano hearu dege

Yuda dindiha helo yupe ho helene. Wali agali helo yupe hayadaruni ti tininaga dindi mbira nawi heneyagola ibugua gerebi mabu wiarubi mabu tara wiarubi wali agali uruni ti karulo helo mo mini.

Yaremaia garabaya golope henego ogo

¹¹ Kini Nebugadenesa ibugua Yaremaia mitangi bialu ibunaga ami agali haru haga haguane Nebusaradana Yarusaleme hearia bi lo pelalu lalu, ¹² Ína Yaremaia damu puwa bayuwa haru habe. Ibuha mo ko hole mbira buleni nabibe. Ibugua ibunaga hame ngago talialu bia lalu íhondo hale harago ína bibe, lalu bi lawia hene. ¹³ Ani layagola haru haga agali haguane Nebusaradanabi agali haguane kirali ibu andaneha haga Nebusabanabi Negala Saresebi Babilonoali agali haguane maru bu hearubi ¹⁴ tigua agali maru Yarusalemeha ami agali haguane haga wiagoha Yaremaia garabaya hearia damu pudaba lene. Damu pialu haru dai buwa tigua agali mbira Sabana aguane ibu Ahigama igini Gedalaia heagome Yaremaia handayaho helo ibu andaga haru pu lene. Anidagua biyagola Yaremaia ibu Yuda wali agaliru heba Yuda dindiha hene.

Anduane Homogohanda Ebedemelegehondo bi laminigo ogo

¹⁵ Ala Yaremaia ibu ami agali haga wiagoha garabaya heangi Anduane Homogohanda bi ogodagua lamini. ¹⁶ Ína Sudanali mbira mini Ebedemelege kagohondo bi ogodagua labe. Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kago ibugua

ihondo ogodagua laya. Bamba ina dindi ogo mo ko holene ibilolebero lalu lowirugo áyu tagira ibilarogoni. Ina tano ogoni bayale ngela nabi mbira bule lowirugo berogola ina de hondolebere. ¹⁷ Anigo Anduane Homogo ina uruni berongi í biamogo bulebero. Ina agali maru ti hondowa í giho haga harigonaga giha í minu ya naholebero. ¹⁸ Inime í baya hangu mamage howa haru kogola tigua í bo wa naholebira. Ina ihondo mini mbiraore wu haga kegome í nahomolebere. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya, lene.

40

Nebusaradana ibugua Yaremaia golope henego ogo

¹ Nebusaradana ibugua Yaremaia garabaya heago golope hayagola Anduane Homogohanda Yaremaiahondo bi lamini. Yaremaiabi Yuda wali agali Yarusaleme wali agalirubi ala seni pume hende hamagamaga bialu Babilono garabaya bu yalu pene. Ani yalu harigani pialu hearia Lama tano wiagoria ami haru haga agali haguane Nebusaradana ibugua Yaremaia heba garabaya haru heneyane de hendene.

² Horo ogonongi ani hondowa Nebusaradana ibugua Yaremaia emene habagi howa lamialu lalu, Anduane Homogo ínaga Ngode Datagaliwabe ibugua dindi ogoriani ko holene ibulebira lalu layadagua ibiyadagoni. ³ Ko holene uruni áyu o birane íni de hendedegoni. Isaraele wali agalime mana ko wiaru bialu haabo howa Anduane Homogonaga bi mo waharimi. Irane ogonimeore

ko holene ogoni tíha ibiragoni ndobe. ⁴ Anigo bi o larogo hale halu áyu ina seni pume ínaga gini dariba hayadago golope harogo í golope hene habe. Ani berogola ina í porodagua Babilono ibua biyagua nde ina í baya hangu handayaho holeberogo ai ma. Manga biyagua nde wahalu hondo habe. Ani bialu dindi tara tara ngaruha ínime poa biragoha ta nabi pobelo golope hene kegoni, lene.

⁵ Yaremaia ibu Nebusaradanahanda bi layaruni hale howa pu nabi hondo hene. Ani heagola Nebusaradana ibugua lone lalu, Ani poa nabiyagua nde Sabana aguane Ahigama igini Gedalia karia dai bibe. Babilononaga Kini Nebugadenesahanda agali ogoni ibugua Yuda dindiha tano ngaru handayaho helo heleda. Ibu wali agali maru karu baba holebirago íbi nde ibula mandagi habe. Ani hoa nabiyagua nde dindi maru ngaruha ínime hoa biragoha hole pobe, lene. Ani lalu nde Nebusaradana ibugua mbirale mbira Yaremaia mo turu halu mialu tomo marubi talebu mialu Yaremaia ibu pelo yupe hene. ⁶ Ani biya handala Yaremaia ibu Gedalia hearia Misiba tano pole pene. Puwa Yaremaia ibu wali agali yu wahene Yuda dindiha hearu baba mandagi hene.

Gedalia ibu Yuda dindinaga gabumane haguane henego ogo

(2 Kini 25.22-24)

⁷ Yudanaga ami agali marubi agali haguane marubi Yuda dindi gibuni wiaruha haga haga bu hene. Tigua hale halu hearia Babilono kini kagome Gedalia ibu gabumane haguane

Yuda dindiha howa wali agali yagibano Babilono dindiha garabaya nape yu wahene hearu handayaho helo dabo heleda layago ti hale hene.✧
8 Ani hale howa agali haguane uruni tigua tinaga ami agaliru haru halu Misiba tanoha Gedalia hearia pene. Agali haguane penedaruni Nedania igini Isimalebi Karea igini kirali Yohanana Yonadanalabi Tanahumede igini Seraiabi dindi Nedobali mbira mini Ebai igini bu hearubi Maga dindi wiagoali Yasaniabi uruni ti pugu bini.
9 Gedaliahanda agali uruni ibiyago hondowa tihondo lalu, Ina tihondo heneneore larogo tigua Babilonoali karu andaneha hole gi nahe halimu. Tigua dindi ogoria kamingi Babilono kini kago andaneha howa ti bayale holeberemi. 10 Ini Misiba dindi ogoria kogola Babilonoali tigua oali hondo ibirangi ina Yuda wali agali tinaga bi lahaga holebero. Tigua tano tini halu ibirimidaruha hama dai bialu ira liniru do wialu gerebi liniru dowo waini iba wabialu olibe lini weliru maninaga hambu wigi bule dai bidaba, lene. 11 Horo ogoningi Yuda wali agali maru Moaba dindihabi Amono dindihabi Idomo dindihabi dindi tara tara wiaruha hearumebi hale halu hearia Babilono kini heagome wali agali maru Yuda dindiha helo wahalu ibugua Gedaliahanda wali agali uruni haru helo dabo heleda layago hale hene. 12 Ani layago hale howa Yuda wali agali waime ba togolaya handala dindi maruha ibida pu haga biniru ti Yuda dindiha dai bigi bini. Dai bialu tigua Gedalia ibu Misiba tanoni hearia hondo pugu bini. Ani bialu mani mabu wiaruha tomo bayale tara

✧ 40:7: 2 Kin 25.22-24

tara wiarubi gerebi lini dearubi bu wialu tomo dewaore bu payabu wini.

*Isimalehanda Gedalaia bo wahenego ogo
(2 Kini 25.25-26)*

¹³ Horo mbirungi Karea igini Yohananabi Yudanaga ami agali haru haga marubi ti Gedalia hearia Misiba dindi ibini. ¹⁴ Tigua ibuwa Gedaliahondo lalu, Amononaga Kini Balisi kagome agali mbira Nedania igini Isimale ibugua í bo wahole pu lene ibirago í manda nabi kebe, lalu lamini. Ani layagola hale howa Gedalia ibugua bi ogoni mo henene nahe wahene. ¹⁵ Ani biyagola Yohanana ibu Gedalia emene haru pu bagi howa ibugua lalu, Ina Isimale bo wahole poliya ina í pu lolene karulapedabe be waha larebe. Ani bo waharuyagua mbiralime de nahende howa aiwa bo wahayabe toba holebira. Agali ogonime í belo wahariyagua Yuda wali agali í andaneha bu karuni purogo laragola inanaga wali agali emene bu karuni mo ko holene wulubadago, lene. ¹⁶ Ani layagola Gedaliahanda Yohananhondo ladai bialu lalu, Ina mana ogonidagua bulene nawi. Isimalehanda í bo wahole ka laregoni henene ndo lare, lene.

41

¹⁻² Isimale ibu Elisama aguane Nedania igini howa ibu Yudanaga kini heneru aria mbira hene. Ani howa ibu kini aria agali haguane mbira howa ibugua mali ogoningi dege ege kane layagola agali pirali haru halu Babilononaga gabumane agali haguane Gedalaia hearia Misiba tano ibini.

Ibu Gedalaia heba mandagi tomo nalu birama lo biruwa Isimale halu agali pirali biarume tinaga ayu tibume Gedalaia homelo bo wahene.✧ ³ Ani bialu Isimalehanda Yuda wali agali maru Misiba dindiha Gedalia heba haga bu hearubi homelo bo wahaluh Babilono ami agali maru horo ogonongi Misibani bu hearubi homelo bo wahaluh bini.

⁴ Horo mendengi wali agali bu hearume Gedalia homaya manda nabi heaore ⁵ agali pira halira (80) Segeme tanoalibi Silo tanoalibi Samaria tanoalibi Misiba tano kawareni hariga wiadagua ibini. Tigua lomabu mulenaga widirubi ira hagua ngabilo lomabu delaga inisenesi wiarubi Anduane Homogohondo lomabu mule Yarusaleme yalu pole pialu hene. Agali uruni tigua daraho kama lowa mo walia halu tinaga aga budabaga bini karuleru tinaga angari minu dogaiheru tinaga tingini darama ibilo minu podagabiru ibini. ⁶ Isimale ibugua agali uruni ibira layago hale howa Misiba yu wahaluh ti harigani lola hole pene. Agali urunime ibubi nde ti baba daraho kabe toba helonaga dugu bima harigani lola hole pene. Ibugua puwa tihondo lalu, Tigua Gedalia hondo ibidaba, lene. ⁷ Ani laya handala ti tanoha anda pialu hearia Isimale halu ibunaga agali biarume agali ibiyaru maru homelo bo waha tinaga tingini tanoha iba berelo uli tombo wini wiagoha bape haga bini.

⁸ Ani biyagola agali o bayadaru aria pirali hangu yu waheneyago tigua Isimalehondo lalu, Iname tomo dewaore widirubi balirubi olibe lini welibi

✧ 41:1-2: 2 Kin 25.25

mone ibanebi dangi teha do kamago í mo ngulumaya ina ba nabi wahabe, lene. Ani layago hale howa Isimale ibugua agali pirali uruni nabe wahene. ⁹ Iba uli ogoni bamba Misiba tanoha Isaraeleali Kini Basanaga ami agalime wai ibalu ho hagirabu yaanda hayagola wali agali tano ogoniha hearu ti iba biraabo helonaga Yudali Kini Asahanda tombo wini. Isimalebi ibunaga agali biarumebi Gedalia halu wali agali bo paya biyaru bibahendenaga tingini mo yu puwa iba biraga uli ogoniha wu tolelene. ¹⁰ Ani biai halu mani Isimalehanda Yudanaga kini biago wane berearubi wali agali maru Misibaha bu hearubi minu yalu pene. Wali agali uruni Babilononaga ami haru haga agali haguane Nebusaradandanda ti garabaya helo yalu nape yu wahalu Gedaliahanda Misibani handayaho helo helene. Isimalebi ibunaga agali biarubi ti Misiba yu wahalu hariga Amono dindihayagi peadagua pole pialu hene.

¹¹ Ani pialu peagola Karea igini Yohanana Yuda ami haru haga agali haguane marubi Isimalehanda mana ko ogoni biya layago hale hai hene. ¹² Tigua hale howa tinaga ami agali bu hearu haru halu Isimale baba wai bule haruru talima pene. Talima pugu pugu bialu Gibeono tanoha iba kuyama timbuni bereagoria pialu hearia tali minini. ¹³ Ani tali minayagola wali agali Isimalehanda Misiba howa minu yalu ibiyarume Yohanana halu agali haguane maru biaru ibiyago de hondowa turu timbuni hene. ¹⁴ Tigua ani hondowa Isimale yu wahalu Yohanana hearia gerai lalu ibida dai biai hene. ¹⁵ Ani biyagola

Yohanana halu ibunaga agali biarume Isimale minule bialu hearia Isimale ibu ibunaga agali halirali hangu haru halu ibida pialu Amono dindiha pene.

¹⁶ Ani biya handala Yohananabi ami agali haru haga biarubi tigua Misiba wali agali Isimale giha hearia minu yu dai biyaru haru halu Gibeono tano wahalu pene. Ami agali marubi agali marubi wali waneiginirubi kini aria bu hearunaga biabe biahagarubi uruni ti haru pene. ¹⁷⁻¹⁸ Wali agali waneigini piyaru tigua manda bialu hearia Babilono kini heagome keba howa ina bo wahlilono ti gi howa Iyibi dindiha hama pole-naga harigani pialu hene. Ani penedagoni irane Isimalehanda agali mbira Gedalia dabalu Yuda dindi handayaho helo helayago bo wahayago-naga tigua kinihondo gi howa ani pialu hene. Ani puwa tigua Bedeleheme tano kawareni Gerudu Kimihama dindi wiagoria anda puwa ogoriani emene hene.

42

*Wali agali hearume Yaremaiahondo, Ina Andu-
ane Homogohondo inanaga bi la habe, lenego ogo*

¹ Ani howa mani Karea igini Yohanana halu Hosaia igini Yasaniabi* ami agali haguane hearubi wali agali mini lene nalene hearubi bibahende-oreme ² Anduane Homogonaga bi mana latagi haga Yaremaia hearia pene. Puwa tigua ibuhondo lamialu lalu, Ina wali agali emene yu wahene

* **42:1:** Yasania mini mende Asaria. 43.2 de handabe.

bu kamaru biamogo bilonaga ína Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabe kagohondo bi lahabe. Abale ina dewaore harimago áyu nde ina emeneore o kamagonidago de hendedegoni.

³ Áyu Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabehanda inahondo ogoale bia ogoha pu lalu bi langilo hamelo kama, lene.

⁴ Anidagua layagola Yaremaia ibugua tihondo ladai bialu lalu, Tígua bi laramigoni e laro. Ina Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabehondo tígua bi larimidagua hale haro. Ani hale harogola Anduane Homogo ibugua ladai birago mbira yu donge nahe bibahende tihondo langiai holebero, lene.

⁵ Ani layagola wali agali biarume Yaremaiahondo lamialu lalu, Heneneore laramago Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabehanda bia laradagua iname biaiore holeberema. Anduane Homogo ibu mana heneneore tigabi bulene ngadaguaore biaga kagome mbirale mbira bilimulenego iname nabirimayagua nde ibugua ina baba godi lalu ko birimi lelo. ⁶ Anduane Homogohanda inahondo turu holene bi ladai biyaguabi ina hale hoa nabigo ladai biyaguabi íhondo langiradagua iname talialu biai holeberema. Iname Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabenaga bi hale halu birimayagua nde ina bayale holeberema, lene.

Anduane Homogohanda Yaremaianaga bi layago ladai binigo ogo

⁷ Yaremaiahanda bi lo heane dege horo pira peagola Anduane Homogohanda Yaremaiahondo

ladai bialu lamini. ⁸ Ani lamiyagola Yaremaia-handa Yohananabi ami haru haga agali haguane hearubi wali agali mini lene nalene hearubi bibahendeore olalu, Ibai hadaba, lene. ⁹ Ibiyagola ibugua tihondo lamialu lalu, Tígua Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabhondo hale habe lalu ihondo langirimigoni Anduane Homogohanda ogodagua laya. ¹⁰ Tí oali Yuda dindini harimiyagua nde ina tí bope nahe mo hongo halu holebero. Ina tíhondo genda tandagabi ngirugoni mitangi bialu inaga miniha gendaho kogni. Anigo ina tí ira hangagadagua hongoleberogo mani dugu wa naholebero.* ¹¹ Tígua Babilononaga kini kagohondo gi timbuni ho harimigo ai gi nahe halimu. I Anduane Homogo kogo ina tigatiga larogo ini tí baba mandagi haabo kogonigo tí gi holene nawi. Tí ibunaga giha yu karia ina biamogo bialu haru dai bulebero. ¹² Ina tíhondo dara holene nawini dara ho kogodagua kini ibuguabi tí hondowa dara helo ibuha dara holene mo wia holebero. Ani berogola ibugua tí tininaga dindi dai bilolebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lene.

¹³⁻¹⁶ Anigo tígua Anduane Homogo tinaga Ngode Datagaliwabe kagonaga bi mo wahalu lalu, Ina Yuda dindiha habe manga kamagoni. Ina Iyibi dindiha hole pu kamagola waitigime ina baba wai nabulebira. Ani bialu iname wai bu pole-naga mbelo biguli hale nahe tomo nolenebi tubagi nahe bayale holeberema, lalu larimiyagua nde Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kagome tíhondo

* 42:10: Yar 1.10

ogodagua lara. Ina tí Yuda wali agali emene kamiruhondobilarogo hale hadaba. Tígua harugo lalu Iyibi dindiha hole pirimiyagua nde tígua áyu gi ho kamiruni Iyibi dindiha pu kamiria henene talima ibulebira. Tí waitigime bo homelalu hina garimebi homelolebira. ¹⁷ Wali agali Iyibi dindi pole hongo howa lalu karu bibahende homai holebira. Maru waitigime bo wahai halu maru hina garime homalu maru warago ko tara ngagome bo homelolebira. Ina mbirale ko uruni tíha mo ibilaga berogola tí damene lenego mbira yu wahenebi ibida pu henebi mbira naholebira. Tí bibahende ereba haiore holeberemi.

¹⁸ I Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kogo ina tigatigaore larogoni. Abale ina Yarusaleme wali agalihondo keba ho howa ti bo hilo wahaiore harugoni. Ani birudagua tíguabi nde mine halu Iyibi dindiha pirimiyagua ina tí bibahende bo hilo wahai holebero. Ani berogola wali agali dindi tara taraha karume ina tihondo anidagua biya larago hale howa ti mogolalu gi holebira. Tí hiriribi kamigo de hondowa tigua tí mege bialu mo ngubia halu tinaga waitigi bu karuhondo ha halu howa, Yuda wali agali mo ko hayadagua tí mo ko helo, laga bulebira. Ani bialu tína dindi o ngago mani lone de nahondoleberemiore, laya lene.

¹⁹ Yaremaiahanda Anduane Homogonaga bi ogoni lai howa ibugua tihondo lalu, Yuda wali agali emene hangu kamiru tígua bi ogo hale hadaba. Anduane Homogohanda tí Iyibi dindi napilimu laya. Anidagua layago mitangi bialu áyu ina

tíhondo bi hongo howa langerogo hale halimu. ²⁰ Tígua ihondo Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabehondo inanaga bi lahabe larimigonaga laro. Tígua ihondo ogodagua larimi. Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabehanda inahondo bi langiraru ina langiai habe. Ibugua ogo ale bia ogoha pu lalu ladai birago iname talialu buleberema, larimi. Ani larimigo lowa áyu tígua mana ko tara mbira beremigo langero. ²¹ Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabehanda bi tíhondo lamibe layago damene ina áyu o langirugoyu tígua bi ogoni hale halu bia nabi kami. ²² Anigo tígua mbira manda bilimulo langero. Dindi tí pole hamelo kamigoha pu kamiria tí maru waitigime baragola homalu maru hina garime homalu maru warago ko tara tara baragome homalu homai holeberemigo manda bilimulo laro, lalu lene.

43

Yaremaia halu wali agali bibahende Iyibi dindi haru penego ogo

¹ Anduane Homogohanda Yaremaiahondo bi wali agali lamibe layaru bibahende latagi hene. Ibugua bi lai heagola ² Hosaia igini Asariabi Kareia igini Yohananabi mine haga agali maru hearubi tigua Yaremaiahondo lalu, Ina bi ogoni ke howa lare. Ina Iyibi napobe lalu Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabehanda lama pobe lalu ihondo langiyago ndo langiri, lene. ³ Bi ogoni Neria igini Baruguhanda ina hingedape holenaga í mo mini wia hayagola lama ibirida. Babilono

amime ibalu ina bo waha Babilono garabaya bu yalu pu bigi bilonaga ina madane birida, lene.

⁴ Tigua bi ogonidagua layagola Yohananabi agali haguane maru hearubi Yuda wali agali bu hearubi tigua Anduane Homogohanda bi layago wahalulu ti Yuda dindini ha nabini. ⁵⁻⁶ Yohananabi agali haguane biarubi tigua Yuda wali agali bu hearu haru halu pole pene. Ibu Yuda wali agali waneiginirubi bamba waitigime bo garabayabu yalu dindi tara taraha pu howa lone Yuda dindini daibu hene hearu bibahende haru halu pole pene. Ani bialu wali agali marubi Yudanaga kini wane berearubi Babilono ami haru haga haguane Nebusaradana ibugua Gedaliahanda handayaho habe lalu piyarubi heba Yuda wali agali bibahende bi Yaremaiabi Neria igini Barugubi[☆] ⁷ ti bibahendeore Yohananahanda Anduane Homogonaga bi layago wahalulu Iyibi dindiha haru pene. Ani pialu tigua Iyibi dindiha Tabanese tano wiagoria anda pene.

⁸ Ti Tabanese tanoni pu hemigola Anduane Homogohanda Yaremaiahondo lalu, ⁹ Iyibi kini kag-onaga anda mbira tano ogoniha kago Yuda wali agali marume de hendedaore ina ege tole maru dugu yuwa kini anda haneni timeni ngagoriani hangama pobe. ¹⁰ Ani bialu howa Yuda wali agali karuhondo ogodagua labe. Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kago ibugua lalu, I Anduane Homogo ina agali inaga biabe bihaga Babilononaga Kini Nebugadenesa dindi ogoha ibilolebero. Ani ibilalu ege tole o hangayagoria ina kininaga dagia

☆ 43:5-6: 2 Kin 25.26

mo ngelalu ibunaga balai anda biragome dindi ege tole uruni dangila dambi holebira. ¹¹ Ibugua Iyibi dindi bo haealabagabu wahole ibirangi ina wali agali maru tinde warago ko tara ngarume ti balu homelole dabo helenego waragome homolebira. Maru ti dindi mendeha garabaya pelo dabo helenego waitigime ti garabayabu yalu polebira. Maru ti waiha bo wahelo dabo helenego waime ti bo waholebira. ¹² Ani bialu ina Iyibi wali agalinaga dama anda bu karu bo heda holebero. Anda uruniha dama mitangi bialu bi pupu wulenaga gime wabini ogoniha ngaru Kini Nebugadenesahanda maru ibu daluha mo yu pialu maru iraha do taulo pelolebira. Ani bialu nogo sibi haru haga agalime nogo e ibunaga agani irigi harago minu bo wahai hagamagua ibugua Iyibi dindiha ngaru bibahende bo hilo wahaiore holebira. Anidagua bialu ibugua Iyibi bope halu wayali howa Iyibi dindi wahalu polebira. ¹³ Nebugadenesa ibu Iyibi dindiha harangi howa ibugua Iyibi wali agalinaga nihondo bi pupu wulenaga ege tole timbuni luni hingedago bo gingirulobagabu wahai halu Iyibi wali agalinaga bi pupu wule gime wabini ngarunaga anda bu karubi bo heda hai holebira, lalu Anduane Homogohanda laya lalu Yaremaiahanda lene.

44

Anduane Homogohanda Yuda wali agali Iyibi dindini hearuhondo bi lenego ogo

¹ Anduane Homogohanda ibunaga bi Yaremaia ibugua Yuda wali agali Iyibi dindiha hearuhondo

latagi helonaga lamini. Wali agali uruni ti Iyibi dindini Migidolo tano wiagohabi Tabanese tano wiagohabi Membisi tanohabi Iyibi dindi abene unurayagi wiaruhabi hene. ² Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kago ibugua ogodagua laya. Ala Yarusaleme tanohabi Yuda dindiha tano wiaru bibahendenibi ina mbirale bigi biruru ti de handai harimigoni. Ayu tano uruniha mbirali naheore mo ko hai hene ngagoni. ³ Yuda wali agali tigua mana ko dewa biaabo hayagome i mo keba hayagola ina ti mo ko halu bo hilo wahi haru. Tigua dama mitangi bialu mbirale gime wabini wiaruhondo bi pupu wialu uruninaga dabuni ira hagua ngabilo inisenesiru lomabu dela bigi biya. Bamba ti mbirale gime wabini urunihondo bi pupu wulene manda nabioore hene. Yuda wali agali ayu kamirumebi tinaga mamali ala henerumebi dama mitangi bialu mbirale bi pupu wulenaga gime wabini ogoni manda nabi dege hene. ⁴ Yuda wali agali ti hemigoha inaga biabe biahalu bi mana latagi haga agali dewa ibilalu haabo haru. Ani ibilarugola tigua inaga bi mana latagi halu lalu, Tigua mana ko ngubi ina turu naharuligo ale bialu kamigo wahi hadaba, laabo haya. ⁵ Ani lalu heago helowa Yuda wali agali bu hearume hale habe manga haya. Tigua mana ko bialu hemigo wa nahe howa dama mitangi bialu mbirale gime wabini wiaruhondo bi pupu wialu lomarubi mialu haabo haya. ⁶ Tigua anidagua bialu hayagonaga ina ti baba keba timbunioore howa ti pani nelu mialu Yuda dindiha

tano wiarubi Yarusalemeni hariga wiarubi bibahende bo haealabaga bialu mo ko hai harugo ngagoni.

⁷ Anigo i Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kogome ina tihondo hale haro. Tigua tini mo ko halu kamigo aginagabe. Tigua anidagua bialu kamigome Yuda wali agali bibahendebi tinaga waneiginirubi bibahende bo hilo wahai halu ti aria lenego mbira nahelo hamelo kamibe. ⁸ Ayu nde tigua Iyibi dindini ibu howa dama mitangi bialu mbirale gime wabu wialu urunihondo bi pupu wialu ira hagua ngabilo delaga inisenesiru lomabu delalu kamigoni agibe. Tigua mana ogonidagua bialu kamigome i mo kebaore harimigo tiha mo ko holene wulebira. Anidagua biragola hameigini dindi tara tarani bu karume ti mege bialu wali agali mendego ha halu howa tihondo lalu, Yuda wali agali mo ko hayadagua ibi mo ko helo, laga bialu holebira. ⁹ Tinaga mamali ala henerumebi Yudanaga kini henerumebi tinaga one berenerumebi mana ko dewa bialu henego ti embeda kamibe. Anidagua dege tiguabi ti one bedarumebi mana ko dege bialu kami. Tigua mana ko uruni Yuda dindi bibahendehabi Yarusaleme tanoha hariga pedaru bibahendenibi bialu harimigo embeda ho waharimibe. ¹⁰ Tigua mana ko bialu harimigonaga taga nahe tini mo dindiha howa i andaneha naharimigoni. Ina bi larugobi hale habe manga halu inaga mana tihondobi tinaga mamaliruhondobi laabo halu harugo hale nahagaore kamigoni ndobe.

¹¹ Anidagua bialu harimigonaga i Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kogome tí baba waitigi halu Yuda wali agali tí bibahende ha mo ko holene ibilole mitangi bu kogoni. Tí aria lenego mbiraore hangubi mbira yu wa naholeberoore. ¹² Yuda wali agali emene hangu dagalene ti Iyibi dindiha pole hongo halu karu ti bibahendeore biba helo bo hilo wahai helolebero. Ti Iyibi dindini howa maru waitigime bo wahai halu maru hina garime homaga bulebira. Agali haguane bu karubi agali damene bu karubi bibahende ta nabi homaiore holebira. Hameigini dindi tara taraha bu karume ti hondowa mogo lalu mege bialu hondo oba halu holebira. Ani lalu howa tigua tinaga waitigiru ha lalu, Yuda wali agali mo ko hayadagua tíbi mo ko helo, laga bialu holebira. ¹³ Ina Yarusaleme wali agali pani nelu mialu bo wahai harudagua Iyibi dindini pu karu tiore bo hilo waholebero. Ti maru waitigime bo waharagola homalu maru hina garime homalu maru warago tara tara ngagome balu homaga bulebira. ¹⁴ Yuda wali agali emene hangu yu wahene Iyibi dindiha hole ibini kamiru tí bibahendeme Yuda dindiha hama dai bulene hamelo kamigoyu tí dai nabuleberemi. Tí pani nalu mo ko holene ngagoria pu tara lalu tíni daluha ibida dai bulene mbira nawulebiraore. Tí bibahende homai harami handala mbira mbira hangu dai buleberemi, lalu lene.

¹⁵ Wali agali dewaore íbu ngoaiho heagola Yaremaiahanda bi ogoni latagi halu hene. Yuda wali agali maru Iyibi dindi abene unurahayagi haga

hearuru tibi nde íbu ha dege bini. Agali ogori-
ani íbu henedaru ti onerume dama mitangi bialu
mbirale gime wabini ngaruhondo ira hagua nga-
bilo inisenesiru lomabu delaga beda manda bu
henerubi ti onerubi wali marubi bibahendeme
Yaremaiahondo ladai bialu lalu, ¹⁶ Ina Anduane
Homogonaga minini howa bi inahondo langialu
ha kegonigo iname bi ogoni hale naholebere-
maore. ¹⁷ Mbirale inane hameme buleore lalu bi
lo wirimadaru buleberema. Iname ira hagua nga-
bilo delaga inisenesiru dama wali beda mitangi
bialu bi pupu wiaga mini Dahuliya Andaganaga
Kuini Wali laga bedagonaga dabuni lomabu de-
lalu waini ibabi odo lomabu muleberema. Bamba
inanaga mamalirumebi inamebi agali haguane
henerumebi kinirumebi dama wali beda mitangi
bialu mini Dahuliya Andaganaga Kuini Wali laga
ogonihondo lomaru mialu haga kama ndobe. In-
ame Yuda dindiha tano wiaruhabi Yarusaleme
tanoha hariga timbuni pedaruniha howabi loma
uruni ale bu mialu haabo haramali. Iname mana
ogonidagua bialu hemagola inane bayale halu
inanaga tomo dewaore wialu inaha mo ko holene
mbira anda naibi bayale harimagoni. ¹⁸ Anigo
iname Dahuliya Andaganaga Kuini Walihondo
lomabu mialu haganego wa harimangi howa
hama ibinigo áyu o kamangi ina mbirale tubagi
hai halu maru waitigime bo wahai halu maru
hina garime homaga biya, lene.

¹⁹ Ani lowa wali berearume bi lagimbu bialu
lalu, Iname Dahuliya Andaganaga Kuini Wali
ogonihondo lomaru mialu biruwa ina balawame
mbisigedi wabialu howa wali ogoninaga bigiya

wabu hiruwa iname waini iba loma bialu odoba harimago ina agalini bu karume bayaleda lowa turu naholobadabe, lene.

²⁰ Tigua bi layaru Yaremaia ibugua hale hai howa wali agali bibahende bu hearuhondo ladai bialu lalu, ²¹ Tíguabi tínaga mamalirumebi agali hagianerumebi kinirumebi tí bibahendeme Yuda dindiha tano wiarunaga howabi Yarusalemeha hariga timbuni pugu biaruha howabi tígua ira hagua ngabiaga inisenesiru lomabu delalu hemigola Anduane Homogohanda mana ogonibi birimigonaga miniha genda nahe ibu manda nabi kabe toba ho kamibe. Ani ndoyago ibugua bu miniha mo pehowa mitangi bu henego ka. ²² Tígua mana ko ngubi uruni bialu haabo hemigola Anduane Homogohanda tínaga mana ko uruni manga timbuni haya. Ani manga ho howa ibugua tínaga dindi bo labu halu mo ko hene wiaabo helalu wali agali mbira munini bu nahe áyu wiaabo kagoni ndobe. Ani bini ngago mitangi bialu wali agali tara karume tinaga waitigiru ha halu lalu, Íore Yuda dindi mo ko hene ngagobiore habe, laga bialu kagoni.✧

²³ Tígua dama mitangi bialu mbirale tarahondo ira hagua ngabiaga inisenesiru lomabu delaga birimigo Anduane Homogonaga deni mana ko ngubiore birimi. Ani bialu tígua ibunaga bi mo wahalu puwa ibunaga bi mana lo wiarubi talialu nabi dege harimi. Anidagua bialu harimigome mo ko holene tíha wiyago wiaabo kagoni ndobe, lene.

✧ **44:22:** Yar 25.11, 25.18, 25.38

24 Ani lowa Yaremaiahanda Yuda wali agali-hondo bi maru lalu walime biyagonagabi ladege bialu lalu, Yuda wali agali oali Iyibi dindiha íbu kamiru tígua Anduane Homogohanda bi larago bayuwa hale hadaba. 25 Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Data-galiwabe kago ibugua lalu, Tíguabi tí one bedarumebi mbirale mbira bule lalu bi lo wirimigo henene tagira pelonaga bialu harimi. Tígua buleore lowa bi lo wialu lalu, Iname Dahuliya Andaganaga Kuini wali bedagohondo ira hagua ngabilo inisenesiru lomabu delolebi waini iba odo lomabu mulebi lalu lo wirimago ogoni hene-neore tagira pelo buleberema, larimi. Ai tígua bule lalu lo wirimigo tagira pelo nde biaore bilimu laro. 26 Anigo Isaraele wali agali oali Iyibi dindini kamiruni tígua í Anduane Homogo inime bi larogo hale hadaba. Ininaga mini timbuni mini leneore kogoni howa heneneore laro. Yuda wali agali Iyibi dindiha bu kamiru tígua mbirale mbira buleore lalu inaga minini howa lone naloleberemi. Tígua Anduane Homogo Bibahende Haru Haame Ho Haga kagonaga minini howa heneneore bulego larogoni lalu mbira naloleberemi. 27 Í Anduane Homogo ina tigatigaore larogo tíhondo bayale mbira ina nabuleore laro. Ina tí mo ko hai holenaga handayaho kogoni ndobe. Yuda wali agali Iyibi dindiha bu kamiruni bo wahai helonaga tínaga waitigi bu karu ibilarogola tí maru bo wahalumu maru hina garime homalu tí aria lenego bibahendeore homaiore holeberemi. 28 Tí kamiru aria mbira mbira hangu Iyibi dindi yu wahalumu Yuda dindiha dai buleberemi. Anidagua birangi

Yuda wali agali emene hangu Iyibi dindiha íbu harimiru tígua bi larimigo henededabe be ina bi larugo henededabe tígua hondoleberemi.

²⁹ I Anduane Homogo ina tigatigaore larogo tíhondo manane mbira walia holebero. Tí Iyibi dindini kamiore dege mo ko halu bo hilo wahai holebero. Tígua mbirale uruni tagira ibirangi inaga bi ledogo habo nalagada lo manda bilimu. Ina tíhondo bule lalu bi lo wirugo biaiore holebero.

³⁰ Anduane Homogo ina mbirale buleberodaruni ogodagua bulebero. Ina Yudanaga Kini Sedegaia Babilononaga Kini Nebugadenesanaga giha minu yaharudagua Iyibinaga Kini Hobora kago ibu bo waholene waitigi kagonaga giha minuya holebero, lalu Anduane Homogohanda Yaremaiaha howa latagi hene.*✧

45

Yaremaiahanda Anduane Homogonaga bi mana Baruguhondo laminigo ogo

¹ Yosaiá igini Yahoiaigimi ibu Yuda dindiha mali tebira kini howa mali mane heagola Yaremaiahanda Neria igini Baruguhondo bi lamini. Yaremaiahanda Anduane Homogonaga bi ibuhondo lamiyago damene Barugu lamiyagola Barugu ibugua mbuga mbirani gilibu wiai hene. Libugua biabe ogoni bialu biruwa

* **44:30:** Yaremaianaga bi te ogoniha howa bibahende Iyibi henedagoha biba haya. O henedagoningi Yaremaia ibu agali waheore miniwi henego ai agali mandabi hearume manda bialu Yaremaia Iyibi dindiha halu homeneda lo manda biya. ✧ **44:30:** 2 Kin 25.1-7

Yaremaia ibugua Baruguhondo lamialu lalu,[☆]
 2-4 Anduane Homogo Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe ibugua íhondo bi ogodagua lara, Barugu-o ína bi agua lari, I genda tandagabi timbuniore handalu kogoha Anduane Homogohanda genda dewaore lone mo tago halu ka. Ina dugu dege bialu haabo halu ainde manga ko. Iha genda damene ngago ereba nahe wiaabo ka, larigoni. Ani larigo ai Barugu-o Anduane Homogo ína íhondo bi ogo ladai berogo hale habe. I Anduane Homogo ína mbirale bini ngoru bibahende bo gialahole bero. Ani bialu ína hangarugo damene bibahende dugu wahai haro. Mbirale bo giallo wahai halu dugu wahai holeberodaruni dindi bibahendeha ani biaiore holebero.[☆] 5 Ani buleberogo ai íha bayale dege ngelo hamelo kego agibe. Ina mini ogonidagua wu kegoni wahabe. Ina dindi bibahende mo ko hai harogola dindi í poleberogoha tigua í bo wa nahelo ína biamogo bialu í homa nabi ibida pobelonaga hariga walia holebero. I Anduane Homogo ína bi o ledogoniore, laya lalu Yaremaiahanda lene.

46

Waime Iyibiali bope holebira lenego ogo

1 Anduane Homogohanda dindi tara tara ngarunaga lalu bi mana latagi haga Yaremaia ibuhondo lamini. 2 Yosaia igini Yahoiaigimi ibu Yuda dindiha mali tebira kini howa mali mane heagola Babilono Kini Nebugadenesahanda

☆ 45:1: 2 Kin 24.1, 2 Bit 36.5-7, Dan 1.1-2 ☆ 45:2-4: Yar 1.10

ibunaga ami agali haru ibuwa Iyibi baba wai bini. Iyibinaga Kini Nego heagonaga ami agali bu hearu ti Kagemisi tano Iba Yuberedisi pedago kawareni hearia Babilono amime Iyibi ami bope hene. Anduane Homogohanda bi mbira Yaremaiahondo lamiyadaruni Iyibi dindinaga lalu lenego ogo.[☆]

³Iyibinaga ami agali hagianeme bi dalimu lalu, Iyibi ami agali kamiru tigua tinaga wai humbi wirimiru mo manda manda bialu wai pole hadaba. ⁴Nogo hosi harimiru haru ibu manda manda buwa hosini irigi howa biradaba. Ege manda wirimigo mo karulalu wai bule tidiyu hadaba. Tinaga yandareru de hadaba. Wai biagane aga gabame wabini ngamiru mo karuladaba, laya.

⁵Anduane Homogohanda lalu, I agi hendedobe. Iyibiali urunime gi halu ibida dai birane hendedogo agua biyabe. Ami agali hongohe karuha mbirale mo gi holene ale wiai howa tigua de handadai nabi gerai lalu ibida dai biragoni hendedo. ⁶Agali gerai gibi laga karu ibida pobe nahe. Wai biaga pari wayali karu yo pialu polene nawi. Dindi abene uyurahayaginaga Iba Yuberedisi porago angeni ti odopebe bu ngagoni.

⁷Hameigini timbuni iba Naili poragobi halu hongo timbuni iba Naili li ngaligobi irigiho kago aibe. ⁸Ogoni Iyibiali ndobe. Iyibiali ti timbuniore iba Naili ale howa tinaga hongo timbuni iba li wiagagobi ka. Iyibi ibugua lalu, Ina hameigini palia timbu halu dindi bibahendeha ho dame biai holebero. Dindi bibahendenaga tano ngaru

[☆] **46:2:** Ais 19.1-25, Ese 29.1-32.32

bo giallo wahai halu wali agali tano uruniha bu karubi bo hilo wahai holebero. ⁹ Inaga nogo hosini bedemiru gerai lalu pudaba. Inaga wai biaga karisini kamiru tí gerai hongo howa ladaba. Inaga ami agali hongohe bu kamiru tibi Sudana dindi Libia dindilanaga ami agali wai humbi yaga kamirubi Lidia dindinaga ami agali danda timume wai biaga kamirubi tí bibahendemeore wai bule piai halu pudaba, laya lene.

¹⁰ Wai timbuni ogoni Anduane Homogo Hongo Haiheore kago ibugua bulebira. Badai bulene horo ogoni ibunaga nga. Ibugua waitigi karu pani nelo mulene horo ogoningi tagira ibulebira. Ibunaga ayu tibu nene gadele yidagome agali dewaore bo homai helolebira. Ayu tibu ogonime agali tingini nalu darama heba na dege bialu tombehe wulebira. Horo ogoningi Anduane Homogo Hongo Haiheore kagome agali uruni bo wahai halu dindi abene uyurahayagi Iba Yuberedisi poragoria loma ogoni bu mulebira.

¹¹ Iyibi dindi íore wandari mabuageni ko dere dururume no homahe ko bedaligobi ngegoni. Í dabi helo Gileada dindiha pialu marasini mbira taya bu pobe. Erekuí bini marasini uruni taya bialu holeni. Marasini mbira í dabi holene-naga nawulebirago habane nabulene dege nga.

¹² Inaga ami agali biarume ibida pialu karia tini dege dege pilo bahaga binigo dindini wiai ka. Í wai wayali nahe ibira harigome íni taga timbuni ho kegoni. Í tagaho kego dindi tara tara ngaruha karume te hale holebira. Dindi bibahendeha karume inaga dugu berego hale hai holebira,

lalu Anduane Homogohanda laya lalu Yaremaia-handa lene.

Kini Nebugadenesahanda Iyibini wai bule ibulebira lenego ogo

¹³ Babilono Kini Nebugadenesa ibugua Iyibi baba wai bule ibiyangi Anduane Homogohanda Yaremaiahondo bi laminigo ogo,[☆] ¹⁴ Migidolo tanohabi Membisi tanohabi Tabanese tanohabi Iyibi dindiha tano maru ngaruhabi bi ogo lamiai habe. Waitigi bu karume tí bo hilo wahaiore holebirago Iyibiali kamiru hongo halu heyu howa wai bule manda manda bu halimu. ¹⁵ Tínaga bi pupu wiaga gime wabini Abisi biago ibu hongo howa heyu ha nabi ibira helolebirago aginagabe. Irane Anduane Homogohanda mbi-rاله gime wabini ogoni mo podobagabu ibira helelelebiraga. ¹⁶ Iyibiali dewaore tini pilo yahaga bilelelebiraga. Tini degedege laedene bialu lalu, Ai ina hameigini karia dai bialu inane dindi pugupugu bialu ma nalarami. Waitigime dindi ogo bo haealabaga bialu mo labu haragonidago inane daluha dai bima, lolebira. ¹⁷ Iyibinaga kini kago ibunaga mini ogo wilimu. Mine Howa Bi Dege Kulukala lalu Bulene Wirangi Nabi Wahaga wilimu.

¹⁸ Anduane Homogo Hongo Haiheore ini Kini heneneore kogoni. Anduane Homogo haluhe haabo haga i kogome ina tigatigaore laro. Hari maru bibahende Hari Tabo ibuni bolanguahe kagobi iba solowara bedago angeni Hari Kamele daligaore kagobi agali mbira tí baba wai bule ibulebiragonaga hongo gibiore

☆ 46:13: Yar 43.10-13

ogonibihe ibulebira. ¹⁹ Iyibi wali agali tí dindi taraha garabaya poleberemigo tínaga dabudabu wirimidaru hubua bu manda manda bidaba. Membisi tano ngago waitigime bo haealabagabu wahai holebira. Tano ogoniha mbirale mbira nawi wali agalibi mbira nahe dindi hangu ona wulebira, lene.

²⁰ Iyibi ibuore nogo bulumaga angibuni dalua ale kagobi ngagoyu bunguna ko mini badaru mbirame dindi abene uyurahayagi howa ibalu hayulebira. ²¹ Iyibiali tigua agali dindi tara tara hearu ami agali helonaga yolo biniru ti nogo bulumaga habatigi ale ka. Tigua hongo howa wai bialu haabo naholebira. Wai ibirangi agali uruni ti wai nabi Iyibi ami agalime ibida piai hagadagua tibi pora bialu ibida piai holebira. Tiha mo ko holene timbuni anda ibirane handalu ibida piai holebira. Mana ko tinime bialu hayagonaga pani nolene horo ogoningi wulebira.

²² Waitigi timbuniore kaware ibalu kagola Iyibiali karume gi timbuni howa ti giligele nale hendore nogombime heyolalu piagadagua polebira. Agalime ayu payani yalu ira kago dibule ibagadagua waitigi ibulebira. ²³ Iyibiali ti nde dewaore irabuha ira dewa bu hagagobi kagoyu waitigime ti bibahende bo wahai holebira. Anigo waitigi ti pagaya dewa biragagobi ndo ti dewaore halu Iyibiali bolangua howa ibulebira. Tinaga ami agali dewaore daga labe nahe ka. ²⁴ Ina dindi abene uyurahayagi howa agali ibilarogo ti giha minu ya hai harogola Iyibi wali agali bibahende taga timbuni hai holebira. | Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya, lene.

25 Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kago ibugua lalu, Ina Tebese tanonaga dama mitangi bialu bi pupu wulenaga gime wabini mini Amono ngago bo gingirulobaga bulebero. Ani bialu Iyibi dindibi Iyibi wali agali karubi tinaga kini karubi tinaga dama mitangi bialu gime wabini ngarubi mo ko helo helolebero. 26 Ina Iyibinaga kini kagobi wali agali maru karu tigua kini biagome ti biamogo bulebira mitangi bialu hana ho haga karubi ti bibahendeore homelo bole hamelo karunaga giha minu ya holebero. Kini Nebugadenesa halu ibunaga ami agali bu karume Iyibi bo haealabaga bialu Iyibialibi homai helo hamelo kagoni. Ani kago nde ina Babilonoali uruninaga giha Iyibi mo ya holebero. Ani buleberogoyu mani Iyibi dindini wali agali dewaore ala hagagobi lone holebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lalu Yaremaiahanda lene.

Anduane Homogohanda ibunaga wali agali haru dai bulebero lenego ogo

27 Anduane Homogohanda lalu, Yagaba hameigini inaga biabe biahaga kamiru-o tí mogo nalalimu. Isaraele wali agaliru-o gi nahe halimu. Heneneore larogo ina tí dindi kaundiaha pu kamiria haru dai bulebero. Ina tí aguaneneru garabayabu yalu pene karia golalu ti pele mialu haru dai bulebero. Tíni dindini daibu howa bayale holeberemi. Tí mo gi holene mbira naholebirago tí dungulo holeberemi. ✠✠ 28 Isaraele wali agali inaga biabe biahaga kamiru tí gi nahe

✠ 46:27: Ais 41.13-14, 44.2 ✠ 46:27: Yar 30.10-11

halimu. Anduane Homogo ini tí heba mandagi haabo kogoni. Dindi tara tara tí bo purogolo helarugoha wali agali karu bibahende bo biba halu ereba hai helolebero. Anigo tí kamiru dege ina bo biba naholebero. Ina tí minu ba nde boleberogo ogoni tí mana lalu bolene ngadagua bolebero. Tí nabeore yo pialu pe nalolebero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lalu Yaremaiahanda lene.✧

47

Anduane Homogohanda Pilidia wali agalinaga bi laminigo ogo

¹ Pilidia dindiha Gasa tano wiagoria Iyibinaga kini heagome anda pialu wai nabi wiangi dege Anduane Homogohanda Pilidia dindiha bulebi- ragonaga bi ogo Yaremaiahondo ala lamini.✧

² Anduane Homogo ibugua lalu, Dindi abene uyurahayagi howa iba ibirago de handadaba. Iba ogoni ibalu li timbuni hongoheore wulebira. Iba li timbuni ogonime dindi andabi mbirale ngaru karubi bibahende namulai holebira. Tano ngarubi wali agali karubi bibahende namulai holebira. Wali agali tano uruniha haga bu karume ga timbuni lalu holebira. Ti gi timbuni howa dugu bialu holebira. ³ Nogo hosiru gerai lalu tinaga ge ngilinguli laruagola waitiginaga garo ale mini karisi ibirarume dindi kilikulu laruagolabi geme kilingele laruagolabi hale howa gi timbuni holebira. Waneigini aija abala bu karume

✧ **46:28:** Yar 10.24, 30.11 ✧ **47:1:** Ais 14.29-31, Ese 25.15-17, Yol 3.4-8, Amo 1.6-8, Seb 2.4-7, Seg 9.5-7

ti waneigini biamogo bule handa daibu ha nabulebira. Tinaga gi hongo nahe pirilape holebira.

⁴ Pilidia wali agali bo wahai holene hapara haragoni. Wali agali yu wahene karume Saidono wali agalibi Taia wali agalibi biamogo nabilo hari-gani hapai haragoni. Pilidia wali agali tinaga dindi mini Kiridi iba dege dombeneha ngago yu wahene karu Anduane Homogo ina Pilidia wali agali uruni bo wahole kogoni. ⁵ Gasa wali agali bu hearume miniha genda yu howa tinaga mandari dogo wahai holebira. Asagelono tanoha karunaga dara howa bi lolene nawulebira. Pilidia wali agali yu dindi ngagoha haga bu kamiru tigua dara ho howa tinaga tingini podaga bialu kamiruni angi waholeberemibe. ⁶ Tigua galalu, Anduane Homogo inaga ayu tibu nene gadele ngegome ina dibalu kegoni angi waholeberebe. Ayu tibu nene gadele-o yaga nu biagoha yadai bialu biabe ogoni berego nabi waholene nga, lalu kami. ⁷ Anduane Homogo inime biabe ogoni inaga wai biaga ayu tibu nene gadeleme bibe lenego wahabe nahe nga. Inaga ayu tibu wai biaga ogonime Asagelono tanohabi dindi iba solowara bedago angeha wali agali bu karuhabi bo wahelo heledogoni, lalu Anduane Homogohanda lene.

48

Moaba dindi mo ko holebira lenego ogo

¹ Anduane Homogo Hongo Haiheore kago ibunime Moaba dindinaga bi ledago ogo. Waitigi bu karume ibalu Nebo tanoore mo ko halu bo gialo wahai holebiragonaga dara bira.

Kiriadaimi tano ngagobi karulalu tanonaga wai pabe hongohe bu mabubi ngago bo giallo wahai holebira. Wali agali tano ogoniha haga bu karume taga howa mini dege dindi ho holebira.✧ ² Moaba dindi mini lene wiyago ibira holebira. Waitigime Hesebono tano anda pialu Moaba dindi mo ko holenaga bi lalu wai hanalu ka. Tigua lalu, Moaba dindi nga lene wiyago mani lone nawilo wali agali dindi ogoniha bu karu bo wahai hamiya ma, laragoni.

Madamene tano wali agali bu kamiru-o waitigi agali ibirarume tí bo wahai haragola tí bibahende homaliha piái holeberemi. ³ Horonaimi tanoha karume dugu timbuni biaruago hale hadaba. Mbirale bibahende mo ko hai haragonaga ga lalu dugu bialu haruagoni. ⁴ Moaba dindi mo ko haragola tinaga waneiginirume dugu hongo howa bulebira. ⁵ Moaba wali agali tigua Luhidi tano polene hariga pedadagua dugu bima pialu Horonaimi tano polene hariga pedagoha daliape halu howa kiabu dugu biaruago hale hadaba. ⁶ Tigua lalu, Tí homoligo abale ibida pudaba. Tí dindi ko iba dalu naibaga ngagoha pialu ha do hole gerai lalu ibida pudaba, lolebira.

⁷ Moaba wali agali tigua tíninaga hongobi muni ngamirubi mo tene ho howa urunime tîni bayale holomabe tobaho harimigoni. Waitigi bu karume wai bialu tibi bope holebira. Bope halu tigua damahondo bi pupu wulenaga mbirale gime wabini mini Kemoso ngemigo ibunaga loma binigo mo miaga bu karubi agali haguane bu karubi heba

✧ **48:1:** Ais 15.1–16.14, 25.10-12, Ese 25.8-11, Amo 2.1-3, Seb 2.8-11

garabaya bu yalu dindi tara ngagoha polebira.✧
8 Waitigi bu karume ibalu tano ngaruni bo giallo wahai holebira. Tano mbiraore hangubi mbira yu wa nahe bibahende mo ko hai holebira. Anduane Homogo ina larudagua dindi ulini yu dindi ngarubi dindi bare hambene ngarubi bibahende bo labu hai holebira.

9 Moaba wali agali bu karuha genda timbuni mo ko holene ogoni tagira ibiragoni. Ti ega ale babagane halu yagalalu ibida pole tinaga babagane helalimu. Moabanaga tano ngaru bo gialabaga bialu bo labu hene wulebira. Tano winigoria wali agali lenego mbira munini bu naholebira, laya lene.

10 Anduane Homogonaga biabe biahaga kagome biabe nabi bame hayagua ibuha mo ko holene ibu wilo. Mbirali ibugua ayu tibu yidagome mendeali homelo dibabe lenego nadibayagua o biago ibuha mo ko holene ibu wilo.

Moaba dindiha tano ngaru bibahende mo ko hai holebira lenego ogo

11 Anduane Homogohanda lalu, Moaba dindi ogoni pigane winidangi howa wima ibalu áyubi ibula dindi mende baba wai bialu ibunaga wali agali dindi mendeha garabayabu yalu pene mbira nawiore. Moaba ibu baya taraore agalime gerebi lini pingidowa waini iba be mendeha yoromabu berelaga nabini ngaligobi nga. Ani ngagola ibunaga dende ngabi ereba nahe bayaleore wiaabo ka.

✧ 48:7: Dag 21.29, Ais 46.1-2, Yar 43.12, 49.3

¹² Anigo Anduane Homogo ina tigatigaore laro. Ina horo mbira pongo bo wirugo tagira ibirangi agali marume Moaba dindini anda ibalu waini iba bayale birayago odo wahalu be hangu pambulo waharadagua bialu Moaba dindi bo haealabaga bialu mo labu helo ibilolebero. ¹³ Horo ogoni tagira ibirangi Isaraele wali agali tigua dama mitangi bialu mbirale gime wabini mini Bedele wiagohondo bi pupu wialu biamogo bulubabe toba howa hana ho heagola biamogo nabiyadagua áyu Moaba wali agali tibi nde mbirale bi pupu wulenaga gime wabini mini Kemoso ibugua ti biamogo nabiragola taga holebira. ¹⁴ Moabali tigua balagala howa bi ogodagua lalu, Ina ami agali hongohore howa wai biagane manda timbuni inaha nga, laramiligo irane aginagabe.

¹⁵ Waitigirume Moaba bo haealabaga biai halu ibunaga tano ngaru karulai holebira. Moaba dindini igiri bayale daliahe karu bibahende bo wahi holebira. I kiniore kogoni. I mini Anduane Homogo Hongo Haiheore ina bi o ledogoniore. ¹⁶ Moaba dindi bo haealabaga bulene horo kaware nga. Ibuha ko holene horo abalore tagira ibiragoni. ¹⁷ Wali agali Moaba dindi kawareni ha parapara bu kamirubi Moaba mini leneore nga lo mandabi kamirubi tigua dara halu ogodagua lalimu, Ainde Moaba mini lene honghebi wiyago ereba halu Moaba bo haealabaga biyadaga daraba, lalimu.

¹⁸ Dibono tanoha wali agali bu kamiru tigua ti mini lene harimigo yu wahalu wali agali maru mini nalene karu dindi abaluni biragadagua tibi

birape holene nga. Moaba bo haealabaga bialu mo ko hole kagome tínaga tano wai pabe hongoge bu mabubi ngamigoni bo gialabaga bule ibulebira. ¹⁹ Aroe tano wali agali bu kamiruo tígua hariga gibuni ngaruha howa de hondo halimu. Wali agali ibida togolalu ibiraruhondo hale halu lalu, Tí aginaga ibida togolalu poramibe, lalimu. ²⁰ Tigua ogodagua ladai bulebira, Moaba dindi bibahendeore bo haealabaga bialu mo ko hayagonaga ibu áyu taga timbuni ho kagoni, lolebira. Anigo tígua ibu dara halu dugu hongo howaore biadaga hadaba. Tígua Iba Anono porago kawareni pialu wali agali ogoniha bu karuhondo, Moaba dindi mo ko halu bo haealabaga bialu mo labu hayada, lalu lama pilimu.

²¹⁻²⁴ Dindi bayale ngagoha tano wiarunaga ko pani nolene winigo miragoni. Tano uruni Holonobi Yasabi Mebadabi Dibonobi Nebobi Bede Dibiladaimibi Kiriadaimibi Bedegamulubi Bede-meonobi Keriodobi Bosorabi tano uruni bibahendeore bo gialapaya bialu bo labu hai holebira. Ani bialu Moabanaga tano lenego bibahendeore kaundiaha wiaguabi kawareni wiaguabi bibahende bo giallo wahaiore holebira. ²⁵ Waitigirume Moaba dindi bo poda hana halu ibunaga hongo bope halu ibugua mbirale mbira bibe naheore ngagoni. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lalu Yaremaiahanda lene.

Anduane Homogohanda Moaba mo dindiha holebira lenego ogo

²⁶ Anduane Homogohanda lalu, Moaba ibugua ihondo doga hayagonaga lulu iba nowa luluyu haradagua mo luluya helo hameledo. Ibuninaga

magu tagu ngagoria palu pendege lalu ngagola wali agali bu karume hondo oba helo hamelo ko. ²⁷ Bamba Moaba ina Isaraele wali agali hondo mege bialu oba hariligo mitangi bibe. Isaraele ti pagebibi baba mandagi heane hondowa ina mege bialu oba halu mo nagalone howa hengedope harigoni.

²⁸ Moaba wali agali kamiru ti egeanda ngaruha bira do hole pudaba. Ega bedarume tinaga anda dindi ko wali agali pobe nahe ngagoha anda bia do hagadagua tigua anda bule pudaba. ²⁹ Moaba wali agalime mine halu balagala bi lalu hayago ina bibahendeme hale ho ko. Tigua tininaga mini mo yaraga halu mine hama ibaga biaga ka. Moaba ibuni mo duniniore helowa ngagoni.

³⁰ Anigo Anduane Homogo ina Moabanaga mine halu mana biaganego manda biai ho ko. Moaba dindi ogoniha karume bi bame dege lopayapaya biragola mbirale biraru damene nahabane bu hinalu bame haga. ³¹ Ani kago manda bialu ina Moaba dara halu dugu bia haro. Ina Kiriherese tanoni wali agali bu karubi dara ho kogoni. ³² Yase tano bo gialahole biragoni handalu ina dugu bialu Sibima tanoha ko ngarunagabi ina dugu hongo howa bulebero. Sibima tano inaga pu mbira lini daga mini gerebi mabu timbuni dewaore wua yu pialu iba kuyama timbuni mini Homene Iba be-dagoria pialu Yase ngagoria wia dege bima tagira peda. Anigo waitigirume inaga gerebi lini dewa ngerubi ira lini dagane ale tara tara hengederubi bibahende dugu wahai hole ibulebira. ³³ Moaba dindiha dindi bayale benebere wiagoria wali agalime tomo damene hongowa anda haiore

haragola bu nalu howa turu ho haramiligoni ereba hai holebira. Tígua waini iba wabule gerebi ibane berelo geme hangedalu howa lini iba be timbuni ngagoha berelaga beramiligo lone nabulebira. Ina ogoni waharugome tígua gerebi lini ibane berelo geme hangedalu howa turu halu bi ladagadaga biagadagua mani nabulebira. Tígua bi ladagadaga bialu ha haramiligo turu howa ndo dara howanaga bi ladagadaga bialu holeberemi.

³⁴ Moaba wali agalime Hesebono tano ngagoria howa dugu bialu Eleale tanohabi Yahasa tano dindi abene uyurahayagi ngagoriabi dugu biagimbu birago hale hai holebira. Ani bialu dindi abene unurahayagi pudai bialu Soa tano ngagoha howa bima pialu Horonaimi tano ngagoria tagira pialu Egelada Selisiya tanoha pu bolangua halu dugu biagimbu birago hale hai holebira. Ani birangi dindi bibahende mo ko halu Nimirimiha iba bedarubi hundiai holebira. ³⁵ Moaba wali agali hari nene ngaruha pialu dama mitangi bialu mbirale gime wabini bi pupu wiaga ngaruhondo ira hagua ngabilo delaga inisenesiru lomabu dela loma maru dela nabilo ina gialo waholebero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lene.

³⁶ Ani bialu kagonaga ina Moaba wali agali Kiriherese tanoha hagabu karu mitangi bialu bu miniha dara ho kogoni. Mbiralimeibunaga dabudabu bayale mo wigi biyaruni ereba hai haragola dara timbuniore ho howa pilipe lama ibagabu hagagobi ko. ³⁷ Moaba wali agali tigua dara timbuni ho howa tinaga mandari angariru minu dogalu holebira. Tinaga gi pugualu dara ho howa aga karulaga ngaru karulo holebira.

³⁸ Agalime todobene be dindime wabini galone bibe nahedagola pambulo wahagadagua Anduane Homogo ina Moabaore bo haealabaga bulebero. Anidagua berogola Moaba dindi bibahendeha dugu timbuni bialu holebira. Tinaga anda dangini heaguabi wali agali ngoai haga hamani heaguabi dugu timbuniore biame halu holebira. ³⁹ Heneneore Moaba bo haealabaga biragola wali agalime taga ho howa wanakui mo hiladali halu kiabu dugu gibi bulebira. Wali agali Moaba dindi kawareni handa ainai padarume mbirale uruni birago de hondowa ti gi timbuni halu Moaba mege bulebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lene.

Mo ko holene ogoni ibiragola Moaba wali agali yo pialu napolebira lenego ogo

⁴⁰ Anduane Homogohanda bi ogodagua lara. Ega bodo hariaweme yagaloyu irigi halu puwa ema bialu poraru minulenaga babagane abale yulupe hagadagua waitigime Moaba bole gerai hongo howa lalu ibulebira. ⁴¹ Waitigime tano ngaru karulalu wai pabe hongohe karubi karulai holebira. Ani karulai haragola Moaba ami agali bu karu tigua gi timbuni halu walime gali taba honolene tu kaware ibiragola mogolalu gi timbuni ho biragagobi holebira. ⁴² Moaba dindiha karume Anduane Homogo ihondo dogo henegonaga ai Moaba dindiha wali agali mini lenego mbira nahe ereba haiore holebira. ✧ ⁴³ Moaba wali agaliru-o tí gi timbuni taraore halimulonaga

✧ 48:42: Iba 83.4, Ais 7.8

gundu uli timbunibi gono tara tarabi tí delonaga wiai ho ngagoni. Anduane Homogo ina bi ogoni laru. ⁴⁴ Agali mbirame gibi mbira ngago handalu ibida pialu karia gundu uli ngagoha pilolebira. Pilaragola heyalu pialu karia nde gono ngagoha do wulebira. Anduane Homogo ina Moaba wali agali bo wahai holene horo manda bu winigo tagira ibiragoni. ⁴⁵ Moaba wali agali ibida pialu Hesebono tanoha bira do holene manda biyagobi ani bibe naheore holebira. Tigua bamba Kini Sihono heangi Hesebono tano dayaria de hendenegobi áyu darane hondowa tano ogoniha napolebira. Ani biragola ira ogonime Moaba dindi bibahendeore lenehabi hari bareha ngarubi bibahende daiore haragola ti ibida polene henge mbira nawulebira. ⁴⁶ Moaba wali agali kamiru tí darabiore mbira kamigoni. Tí dama mitangi bialu bi pupu wiaga mbirale gime wabini mini Kemosonaga wali agali bu kamiruni tí mo ko halu waitigirume ibalu tinaga waneiginiru dindi taraha minu garabaya bu yalu polebira.

⁴⁷ Anigo mani horo pongo bo wirugo tagira ibirangi ina Moaba wali agali ti lone mo bayale helolebero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lene. Anduane Homogohanda Moaba wali agalime ko birimi lalu tiha ko holene tagira ibulebiraru damene uruni lalu lai hene.

49

Anduane Homogohanda Amono dindi mo ko holebero lenego ogo

¹ Anduane Homogo ibugua Amono wali agalihondo bulebiragonaga bi Yaremaia laminigo ogo.

Isaraele wali agali tinaga iginiru agoha kabe. Dindi ti aba henedagoria ho aribia holene waneigini nahedabe. Tinaga waneigini heagua nde Amono wali agali dama mitangi bialu mbirale gime wabini mini Molege ngagohondo bi pupu wiaga karume Isaraele hameigini Gadanaga dindi ngago ti karulayadago irane aginagabe. Ani bialu Amono wali agali uruni tigua Gada hameigini-naga tano ngaruha pu kago agibe.* ² I Anduane Homogo inaore laro. Horo mbira ina pongo bo winigo tagira ibirangi tinaga waitigiru ibilargola tigua tano timbuni mini Laba ngagoria anda ibalu wai bulebira. Laba tano ogoni Amono dindinaga tano dunini mbira ngago ogoriani wai bialu holebira. Wai bialu waitigime tano ogoni bo giallo wahai haragola giallo paya bini dege wulebira. Ani bialu waitigime tano ogoni anda dewa kaware hapara para bidaru bibahende bo heda hai holebira. Ani biragola mani howa Amono tigua dindi karulo henedagoni Isaraele wali agali tini lone karulo dai bulebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore. ³ Hesebono wali agali kamiru-o Ai tano bo giallo wahai hayagonaga tigua dugu dalimu bidaba. Wali agali Laba tanoha haga kamiru tibi nde dara howa walia halu aga karulagane ngago mo karulo howa kiabu dugu bialu hadaba. Waitigirume tinaga dama mitangi bialu mbirale gime wabini mini Molege ngamigo mo yalu Molegenaga loma binigo mo miaga agali bu karubi agali haguane bu karubi bibahende dindi taraha garabaya bu yalu

* 49:1: Ese 21.28-32, 25.1-7, Amo 1.13-15, Seb 2.8-11

polebira. Ani bulebirago tígua mini burugu lowa ibida pole gerai lalu wai pabe tamuhayagi pu íbu bialu holeberemi. ⁴ Amono wali agali tíguaore tínaga dindi ulini bayale ngamigoria mabuni tomo hingedemirume lini baya gibi dewaore daga kagonaga mine howa bi lalu kamigo irane aginagabe. Tígua munibi mbirale dabudabu ngamirubi hana howa lalu, Mbirali ina baba wai bima labehe mbira ai kabe, lamiligo agibe. ⁵ Ina heneneore laro. Inime waitigi kaware hama pedaru ibilarogola tí kamigoha mo gi hole ibulebira. Ani ibalu tigua tí waratagi haragola tí dindi tara tara ngaruha ibida piai holeberemi. Anidagua beremigola tí lone mo mogo bialu haru dai bulene mbirali naholebiraore.

⁶ Ani biragola mani ina Amono tínaga holene lone mo bayale helolebero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lalu Yaremaiahanda lene.

Anduane Homogohanda Idomo wali agali mo ko holebero lenego ogo

⁷ Anduane Homogo Hongo Haiheore kago ibugua Idomoalihondo mani bulebiragonaga bi Yaremaia laminigo ogo. Agua biyabe. Temana dindihayagi wali agali bu ka aibe. Tínaga mini bayale gigabi ala winigo ereba hayadabe. Agali manda bayale dewawi karume bi lamiaga wiyago nalami wahayadabe. Tinaga mini bayale gigabi tiha wiyago ereba hayadabe. ⁸ Dedana tanoha wali agali bu kamiru tibi tínaga tano yu wahalu ibida pialu ege andaha bira do halimu. Iso

✧ 49:7: Ais 34.5-17, 63.1-6, Ese 25.12-14, 35.1-15, Amo 1.11-12, Oba 1.14, Mal 1.2-5

aguanene kamirume mana ko birimigonaga pani nalimulo ngulene horo tagira ibirangi ina tíha mo ko holene anda ibilolebero. ⁹ Agalirume gerebi lini bogabi dedaru dalu howa tigua lini bibahende do yai nahe maru delo wahaga. Ogonidagua dege pagealime mbiraga ibuwa tini mo yule hameleda alego dege mo yalu piaga. ¹⁰ Ani biagadagua ndo ina Idomo wali agali Iso hameigini bu kamiru tí pani nalimulo ngerongi ina tínaga mbirale ngamiru bibahende bo haealo wahaiore holebero. Tínaga ha do haga ngemiru bibahende bo haealo wahai harogola tínaga ha do holene dindi mbira bayale nawulebira. Idomo wali agali tínibi wali agali maru tí heba haga kamirubi hameigini tí baba kaware haga kamirubi tí bibahende ha mo ko holene anda ibulebira. Ani ibiragola Idomo wali agali lenego biba halu ereba haiore holebira. ✧ ¹¹ Anigo Idomo wali agali tínaga waneigini mitangi holomini nahalimu. Waneigini abaru tí waneiginiru helalu homarimiyagua waneigini uruni inime handayaho holebero. Ani bialu tí one bedarubi dalo biruwa ti iha hana ho birulebira, laya lene.

¹² Anduane Homogohanda lalu, Wali agali lene karu bibahende mo ko hai holebira. Maru ko nabi heaguabi ti pani na dege bulebirago manda bialu Idomo wali agali tigua mitangi bialu kamiria ina tí helo wahalu bolangua holobabe toba kamibe. Ani ndoyago. Ina tí mbira yu wa nahe tí bibahende pani nai holene wulebiraore laro. ¹³ Ina Bosora tano ngago bo haealabaga bialu mo ko haiore hole lo ngogo tagira ibiragola dindi hangu

✧ 49:10: Pig 36.8

bame ona wulebira. Anidagua berogola dindi tara tara ngaruha wali agali bu karume ina Bosora wali agali tihondo bi ogonidagua biya larago hale howa tigua mogolalu Bosora wali agali mege bialu hondo oba holebira. Ani bialu howa tigua wali agali tara karuhondo ha halu lalu, Tíore Bosora wali agali mo ko hayadagua mo ko helo, lalu holebira. Ina Idomo dindiha tano ngaru bibahende mo ko halu bo haealabagabu wahai harogola tano uruni mo ko hene wiaabo holebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lene.

¹⁴ Anduane Homogohanda Yaremaia ihondo au laya. Ina agali mbira bi yalu hameigini tara tara karu lamule pu ledó, laya. Agalidagoni ibugua hameigini tara tara karu bibahende mo mogo buwa Idomo hameigini karu baba wai bule abale heyalu manda manda bu hadaba labe ledó, laya.

¹⁵ Anduane Homogohanda Idomoalihondo lalu, Hale hadaba. Ina tíore hameigini tara tara bu karunaga deni mo nagalone halu mo ngubia hene mbira helolebero. ¹⁶ Hameigini tara tara bu karume tihondo gi helo mo gi halu tíni hangu mitangi bialu ina timbuni duniniore mbira kamabe toba haga kamigoni. Urunidagua bialu kamigome tíni mo hondo halu kamigoni ndobe. Tínga tano timbuni mini lene dunini ngago hari bare daligani nga. Ani ngago uyuraore irigi halu hari nene daligaoreni ega bodo hariaweme igini wu palue anda biagadagua birimiyaguabi ina ogoni bo haealabaga bialu bope holebero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lene.

¹⁷ Anduane Homogohanda lalu, Idomo dindiha mo ko holene gibi hiriribi ibulebira. Wali agali

maru Idomo dindiha bolangua halu porarume Idomo dindi koorene ko hene ngago de hondowa ti mogo timbuni lalu mege bialu hondo oba holebira. ¹⁸ Bamba ina tano kira Sodomo Gomorala heba tano marubi bo haealabagabu wawewagola ai dindi uruni ibira hene mbirale mbira nawi bame ngagoni. Anidagua dege ina Idomo dindibi mo ko harogola wali agali mbira dindi ogoriani nahe dindi hangu wulebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore.✧

¹⁹ Laiono gabuame Iba Yodana angeha irabu timbuni ngagoha howa tagira pialu nogo sibi datani bayale karu nalu karia talia togo lagadagua Anduane Homogo ina Idomo wali agali karia abaleore ibalu tinaga dindi ngagoria howa bo batagi holebero. Ina agali mbira dindi ogoniha karu haru helo dabo helolebero. Ina ani berogola mbirali ila lai lolene ai holebirabe. Mbirali hongohi i kogobi ai kabe. Agali haguane ila wai bibehe ai kabe. ²⁰ Ina Idomoalihondobi Temana tanoni wali agali bu karuhondobi bule mandabu kogo langerogo hale habe. Laionome nogo sibi balu bo gililo yu ibagabu ngelagadagua ina Idomo wali agali waneiginirubi bibahende bo payapayabu ngelolebero. Mbirale uruni bule ngogonaga Idomoaliru tini mogo lalu karuni ndobe. ²¹ Idomo dindi mo ko halu kulu timbuni lalu ibira holebira. Ani biragola Idomo wali agalime dugu dalimu bima pialu haruago unuraore Iba Daramabi bedagoria wali agali bu karume hale holebira. ²² Ega bodo hariaweme yagaloyu irigi halu puwa ema bialu poraru minulenaga baba-

✧ 49:18: Pige 19.24-25

gane abale yulupe hagadagua waitigime Bosora tano bo gialabaga bialu mo ko holenaga gerai lalu ibulebira. Horo ogoningi Idomonaga ami agali bu karume gi timbuni halu walime gali taba honolene tu kaware ibiragola mogolalu gi timbuni ho biragagobi holebira, lene.

Anduane Homogohanda Damasagasa dindi mo ko holebira lenego ogo

²³ Anduane Homogohanda Damasagasa dindiha bulebironaga Yaremaiahondo bi laminigo ogo. Ibugua lalu, Wali agali Hamada tanoha karubi Abada tanoha bu karubi bibahendeme mo ko holeneore tiha anda ibira laragola hale howa ti mogo timbuni lo holebira. Iba solowara ema bialu yaribu bigi biragagobi ti mini dege dindi howa halo birulene nawulebira. ✧ ²⁴ Wali agali Damasagasa tanoha bu karu bibahende hongo naheore howa gi halu ti gerai lalu ibida poragoni. Tiha genda tandagala timbuniore wialu walime gali taba hanalu biruwa tandaga handalu biragagobi ka. ²⁵ Tano ogoni ibu mini lene timbuniore mbira winigo hondowa i turu ho haruli. Anigo tano ogoniha waitigi anda ibiyagola wali agali mbira nahe ibida piai hayadago. ²⁶ Horo ogoningi igiri daliahe Damasagasa tanoha bu karu ti harigani pialu karia waitigime bo waharagola uruninaga tingini ibira hayagoria wima polebira. Damasaganaga ami agali bu karubi waitigirume ti bo wahai holebira. ²⁷ Damasagasa tanonaga wai pabe hongohe karu ira hedape harogola irame wai

✧ **49:23:** Ais 17.1-3, Amo 1.3-5, Seg 9.1

pabe dai halu Kini Benehadadanaga anda timbuni hongohe kagobi dai dege holebira. I Anduane Homogo Hongo Haiheore kogo ina bi o ledogoniore, laya lene.

Anduane Homogohanda Keda hameiginirubi Haso dindibi ko holebira lenego ogo

²⁸ Keda hameiginibi Haso dindiha hameigini bu karubi Babilononaga Kini Nebugadenesa ibugua ibalu wali agali uruni baba wai bialu bope hene. Anduane Homogohanda ani binigonaga Yaremaiahondo bi laminigo ogo. Ibugua hameigini uruninaga waitigihondo lalu, Tí heyalu Keda hameigini baba wai bule pudaba. Wali agali ni tagira ibiragohayagi karu baba wai bialu bibahendeore bo wahi halimu. ²⁹ Tinaga balai anda bidago bo gialalu balai andaha labolabo ngarubi tinaga dabudabu maru ngarubi bibahendeore mo yai halimu. Ani bialu tinaga nogo sibi hinidarubi tinaga nogo kamele karubi haru pilimu. Ani buwa tihondo ogodagua lalimu. Mbirale tí mo gi holene damene tí kamigoha wiame ka, lalimu, lene.

³⁰ Anduane Homogo ina Haso tanoha wali agali bu kamiru tihondo larogo. Babilononaga Kini Nebugadenesahanda ibalu tihondo ko bulene manda mandabu kago tí ibida piai halu ha do halimu laro, lene. ³¹ Anduane Homogo ibugua Babilonoali hearuhondo lalu, Tigua abale heyalu wali agali mbiralihondo gi nahe hadapayabu karu baba wai bule pudaba. Tinaga tanoha wai pabe nahe nga. Ani bialu hameigini mende ti heba paliapara nahe dege nga.

³² Tinaga nogo kamele bulumaga sibirubi hinu kago uruni bibahende tí haru piai halimu. Ina agali tinaga mandari poda tubagi haga uruni bibahende bo talia togolai holebero. Ina ti waitigi bibahendeme Haso hameigini ho hagira bialu bo haealabaga biai helolebero. ³³ Anidagua berogola Haso dindi labu halu ko biango dudu bu karu ti dalu wialu mo ko hene wiaabobo bu wulebira. Ani bialu tano ogoniha wali agali mbira napale wiaabo holebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya, lene.

Anduane Homogohanda Elama dindi mo ko halu bolebero lenego ogo

³⁴ Sedegaia ibu Yuda dindinaga kini heangi Anduane Homogo Hongo Haiheore kago ibugua Elama dindiha ko holene ibulebiragonaga lalu bi mana latagi haga Yaremaiahondo lamini. ³⁵ Anduane Homogo Hongo Haiheore kago ibugua lalu, Elamali bu karu tinaga galone danda timuore yaga howa tigua tinaga waitigi bope halu ti wayali holeberema lo manda bu haga ka. Ani bu kagoyu ina tinaga danda timu bo podai holebero. ³⁶ Ina Elamalinaga waitigi bu karu bibahende mo heya hai helarogola tigua puyabu hongohe ibagadagua gibuni mariaha howa ibilarogola Elamali baba wai bule anda ibulebira. Anidagua ibiragola ina Elamali dindi tara tara ngaruha minalu purogo lelarogola dindi mbira mbirani Elama wali agali lenego mbira ha dege bulebira. ³⁷ Waitigime ibalu Elama wali agali ayu tibume dibule kago hondowa ti gi helonaga ina ti mo gi timbuni holebero. Inaga bu miniha keba timbuni

ho kogome ina tiha ko taraore ibilolebero. Ina tinaga waitigi bu karu ibilalu ti balu kane dege mbiraore yu wa nahe bo wahai helolebero. ³⁸ Ina Elamalinaga kini kagobi tinaga agali haguane karubi bo wahai holebero. Ani buwa ina kininaga biragane dagia Elama dindini mo ngelowa inime haru holebero. ³⁹ Ani buleberogo biaiore howa mani ina Elama wali agali tinaga holene bayale lone helolebero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lalu Yaremaiahanda lene.

50

Anduane Homogohanda Babilono dindi mo ko holebira lenego ogo

¹ Anduane Homogohanda Babilono tanobi wali agali bu hearubi uruniha bulebirago ibunaga bi mana latagi haga Yaremaiaha howa latagi hene. Ibugua bi ogodagua lalu,* ² Wali agali hameigini dindi tara tara bibahende bu karuha pialu bi ogo latagi hole pu. Wali agalime de handalu bi ogoni hale hole ibilonaga pelagi yaraga habe. Ibiragola bi ya do nahe bibahende lamiai habe. Waitigirume Babilono dindi karulayagoni. Babilononaga mbirale bi pupu wulenaga gime wabini mini Bele biago taga timbuni ho nga. Bi pupu wiaga mende mini Madugu winigo mo dindiho nga. Babilono wali agalinaga dama mitangi bialu gime wabini tara tara ko ngubi wiaru tibi nde mogo lalu taga timbuni ho nga, lene.*

* 50:1: Ais 13.1-14.23, 47.1-15

* 50:2: Mbirale bi pupu wiaga gime wabini uruni ema bialu pu nabiagabi bi nalagabi tiha holene nawibi winigo uruni ti taga halu mogo timbuni lo nga lalu bi yobage hangu leda.

³ Hameigini mbirame dindi abene uyurahayagi howa wai anda ibalu Babilono baba wai bialu bo haealabaga bulebira. Ani biragola Babilono dindi bibahendehe mbirale mbira munini bu naheore dindi hangu ibira halu wali agali mbira naheore ona wulebira. Wali agali lenego bibahendebe nogo tara tara bibahendebe Babilono wahalu ibida pi ai holebira.

Isaraele wali agali tini dindi lone dai bulebira lenego ogo

⁴ Anduane Homogohanda lalu, Mbirale uruni ibirangi Yuda wali agali Isaraele wali agalibi bibahendeme Anduane Homogo tinaga Ngode Data-galiwabe i ni kor ia dai bule dugu bima ibulebira.

⁵ Tigua Hari Saiono kagoria polenaga wali agali maru karuhondo hariga agohabe lalu walia hadaba laga bima pialu holebira. Ani bialu tigua Anduane Homogo i baba habo nalolene bi mbira lo wulebira. Habo nalolene bi ogoni lo wuwa tigua mbira embeda halu mo habo naloleore wiaho wiaabo holebira.

⁶ Inaga wali agaliru ti nogo sibi pu ereba hagdagua haya. Haru haga hearume ti hariga tigatiga ibagabu holenego mo batara hayagola hari wiaruha luluyu haga haga bida. Ti hari bare wiaruha pialu pu luluya halu tini hagane henene biago embeda hai haya.✧ ⁷ Agali bu hearume ti de handaga bialu minu бага biya. Waitigi uruni tigua lalu, Iname wali agali uruni bo wahaga birimago mana ko ndo bidama. Tinime Anduane Homogohondo mana ko biyagonaga pani nolene winigo naragoni. Tinaga mamali ala henerume

✧ 50:6: Ais 53.6, 1 Pi 2.25

Anduane Homogohondo mini mbiraore hongohe wu howa ti biamogo bilo mini dunu bia haga hene. Ani binidagua tíbi ani bulene winigo nabirimidagoni, lolebira, laya.

⁸ Anduane Homogohanda laabo halu lalu, Isaraele wali agalibi Yuda wali agali kamirubi tí bibahende Babilono abale wahalu ibida piai hadaba. Nogo meme wangabeme meme maru mani ibilo ti bamba halu piagadagua garabaya wali agali maru bu karuni mani ibilo tí ala bamba halu pialu halimu. ⁹ Ina agali hongohe maru dindi abene uyurahayagi howa haru halu Babilono baba wai bilo haru ibuleberogo tí abale ibida pilimu. Ani haru eberogola tigua tidiyu howa wai bialu Babilono bope halu ti wayali holebira. Waitigi uruni ti wai biaga mandabi howa tigua timu barago bako nahaga kagoni. ¹⁰ Ani bialu Babilono dindiha mbirale bayale damene ngaru mo yai holebira. Agali mbira mbirame dabudabu ngaruni tini hameledago ale karulape mo yaga bulebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya, lene.

Babilono mo ko halu bo haealabaga bini wulebira lenego ogo

¹¹ Anduane Homogohanda lalu, Babilono wali agaliru-o tigua inaga dindi wiwago bo haealabagabu wahai halu inaga wali agali hearunaga mbirale wiaru bibahende mo yai harimi. Anidagua buwa tínaga turu holene timbuniore nogo bulumagame widi iraneru lini hondo ibira ibira bilo geme hangedalu

☆ 50:8: Mo 18.4

howa maru nalu turu hagagobi halu nogo hosi wangabeme bi hongo howa lalu hagadagua harimi. ¹² Ani kamigoyu nde Babilono mini lene ngago bibahende bo haealabaga biragola tíni taga ho holeberemi. Anidagua biragola dindi ko mbirale mbira nawibehe wali agali hameigini tara tara padarunaga deni Babilono mini nalene mbira wulebira. Ani bialu dindi ko yobi mbirale mbira anda habe nahe dindi hangu ona wulebira. ¹³ Anduane Homogo ina tí baba keba timbuni howa ina mo ko helarogola tínaga dindi mo labu halu wali agali lenego mbira dindi ogoniha munini bu naholebira. Ani bini ngagola wali agali tara tara dindi ogoriani bolangua halu porarume mbirale o biyadaruni de hondowa mogo timbuni lalu mege bialu hondo oba holebira, lene.✧

¹⁴ Anduane Homogohanda Babilonoalinaga waitigi hearuhondo lalu, Agalime danda yuwa wai bayuwa biaga mandabi kamiru tígua Babilono tano ngago ho hagira buwa tidiyu howa wai bilimu. Tígua danda edalu timu dewa baanda halu balimu. Babilonoalime Anduane Homogo inihondo mana ko dewaore biyagonaga tígua tano ogoni emeneorebi nawilo bo haealabaga bilimu. ¹⁵ Ani bialu tígua tano ogoninaga ege pabe hongohe kago bo gialahole beremigola tigua tí badai bulene hongo nahe holebira. Tano ogoni tí karulole ibalimulo yupe harongi tígua hoaro hongo howa ladagadaga bialu dindi bibahendeha ga laame halimu. Babilonoalime dindi maruha pialu bo haealabaga biai hayadagua tinaga dindi

✧ **50:13:** Yar 25.12, 49.17

ngago nde ani dege bilimu. Anduane Homogo inime mbirale uruni berogola tígua pialu dindi bibahende mo labu haiore halimu. ¹⁶ Agali mbira hangu tomo hongolenebi tomo boga birago bu mogobu ngelolenebi mbira Babilonoha naheloore bibahende bo hilo wahai halimu. Ani beremigola wali agali dindi taraha howa Babilonoha íbu hene karu tigua dindi andabi bo haealabaga bialu mo labu harimigo de hondowa ti gi timbuni holebira. Gi howa tini dalu ibida piai halu tininaga wali agali hayadaru baba holebira, lene.

Isaraele wali agali tini daluha dai bulebira lenego ogo

¹⁷ Anduane Homogohanda lalu, Isaraeleali nogo sibi ale kagola wali agali dindi tara taraha padarume laiono gabua ale howa tigua Isaraeleali balu mo ko hole talima ibaga bialu ka. Pigane Asirianaga kini heagome bo naya. Neaha mani Babilononaga Kini Nebugadenesahanda kuni wiago dudu naya. ¹⁸ Anidagua biyagonaga i Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraelenaga Ngode Datagaliwabe kogome ina Babilononaga kini kagobi ibunaga dindi ngagobi bibahende Asirianaga kini biago minu balu ibunaga dindi bo tangu waharudagua bulebero. ¹⁹ Ani bialu ina nogo sibi haru hagadagua Isaraeleali ti tini daluha haru dai bulebero. Ani berogola tini dalu Hari Kamele kago andanehabi Basana dindihabi Eberaimi hameigini dalu hari barebarehabi Gileada dindi ngagohabi datani bayale karu nalu helo haru dai bu helolebero. Dindi uruniha howa tomo dewa karulape nalu bayale holebira.

²⁰ Horo ogoningi Isaraele wali agali Yuda wali agalibi inime helo yu wahene emene karu uruni tiha ko wiyadaru domo wahalu ti bayale helo helolebero. Anidagua berogola tiha ko mbira para nahe holebira. Marume tihondo ko mbira birimi lalu bi hangume laede habe naheore holebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya, lene.✧

Anduane Homogohanda Babilonoali pani mulebero lenego ogo

²¹ Anduane Homogohanda Babilonoalinaga waitigi hearuhondo lamialu lalu, Tigua Babilonoali karu baba wai bule pudaba. Meradaimi dindiha wali agali karu bababi Pegodo dindiha wali agali bu karu bababi wai biai halimu. Ina bilimu larogo mo wa nahe ti mo ko halu homelo bai halimu. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore. ²² Wai bialu hoaro laragolabi dindi bo haealabaga biragonaga kulu laragolabi dindi bibahendeha hale hai holebira. ²³ Ala Babilonoalime dindi bibahende bo haealabaga biaga hama ale wiyagoni. Ani binigo áyu ibunaga waitigi kamirume ibuni bo haealabagabu wahalimu. Anidagua beremigola wali agali tara bu karume Babilonoha ko ogoni anda ibiyago de hondowa ti mogo timbuni lolebira, lene. ²⁴ Anduane Homogohanda lalu, Babilono-o ina ila waitigi harigonaga í gonoha delo gono wiwagoha í de handa nabi howa do ngegoni, lene.✧ ²⁵ Anduane Homogohanda Babilono baba keba timbuni ho howa ibunaga

✧ **50:20:** Ais 1.9, Yar 31.34 ✧ **50:24:** Yar 51.12, Dan 5.30-31

wai biagane anda timbuni heago panga dugua halu wai biagane ale wiaru bibahende mo batagi biai haya. Anduane Homogo Hongo Haiheore howa Bibahende Haru Haame Ho Haga kago ibugua biabe timbu gibi mbira Babilono dindi bibahendeha bulebira. ²⁶ Ibugua lalu, Dindi bibahendeha waitigi bu kamiru tí bibahendeme Babilono dindiha wali agali bu karu baba wai bule ibidaba. Tinaga tomo wiagane anda timbuni bu karu bo gialo wahai halimu. Agalime widi lini do mogo bu wiagadagua dabudabu Babilono dindiha ngaru mo mogobu wiai halimu. Ani buwa mbirale uruni bo haealabagabu wahai halimu. Uruni aria mbira hangubi yu wa nahalimu. ²⁷ Agalime nogo bulumaga homelo abale bagadagua Babilononaga ami agali bu karu ala homelo bo wahai halimu. Anduane Homogo ina ti pani nelu mialu bo wahai holene horo winigo áyu o íbu ngagonigo bibahende mo ko halu bo wahai halimu, laya, lene.

²⁸ Isaraele wali agali Yuda wali agalibi maru Babilono wahalu ibida pialu Saiono dindi daibiyaru tigua lalu, Anduane Homogo inanaga Ngode Datagaliwabehanda agaliibunaga anda bo gialo wahai hayaruhondo pani nelu miya, laya lene.

²⁹ Anduane Homogohanda Babilonoalinaga waitigi bu hearuhondo lamialu lalu, Agali danda yuwa wai biaga mandabi kamiru tigua Babilono baba wai bule ibidaba. Tigua ibalu Babilono tano ho mabu bupe howa hagirabu yaanda halimu. Ani buwa Babilonoali mbira pora bialu ibida napelo de hondo halimu. Babilono tinime wali agali tara palearu mo ko howaore bo wahai

hayadagua tígua tini mo ko howa bo wahai halimu. Ina ani larogoni irane Babilonoali uruni tigua Anduane Homogo Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe baya buruguleore ini mana bayale tigabi hangu biaabo haga kogohondo mine halu ko dewa biyagonaga ani bilimu. ✧ ³⁰ Horo ogoningi tígua Babilono dindini igiri daliahe bu karu bo wahai haramigola uruninaga tingini wali agali ngoai ho haga hama ngagoria wima polebira. Ani bialu Babilononaga ami agali bu karubi bibahende bo wahai holeberemi. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya, lene.

³¹ Anduane Homogo Hongo Haiheore howa Bibahende Haru Haame Ho Haga kago ibugua lalu, Mine hagane Babilonoaliru-o ina tihondo heneneore larogo i tinaga waitigiore kogoni. Ina ti pani nalimulonaga minu bolene horo biago kaware hapara hayada. ³² Mine haga wali agaliru o kamigo ina ti mo ko harogola ti pilalu ibira holeberemi. Ani ibiraho ngemigola ti biamogo bialu lone mo heya holene mbirali naholebira. Ina ira dene tinaga tano bu ngamiru bibahendeha hedope hai harogola ira ogonime tinaga mbirale ngemiru bibahende daiore helolebero, lene.

³³ Anduane Homogo Hongo Haiheore kago ibugua lalu, Waitigime Isaraele wali agali Yuda wali agalibi bope hai haya. Waitigime ti garabaya bu yalu piai howa uruni ti golope halu pudaba lolene manda nabiore howa bayuwa mamage ho ka. ³⁴ Anigo wali agali mo wialu haru dai biagane hongo gibihe mbirali kago ibu mini Anduane Homogo Hongo Haiheore ka. Ibunimeibunaga wali

✧ 50:29: Mo 18.6

agali biamogo bialu tinaga waitigi bu karu bope holebira. Ani bialu ibugua wali agali dindi bibahende bu karu ti bayale helo biamogo bialu Babilonoha ko holene dege yu anda ibilolebira.

³⁵ Anduane Homogohanda lalu, Babilono dindi mo ko helo hameledo. Babilonoha wali agali bibahende karubi tinaga agali haguane karubi tinaga agali mini gigabiwi karubi homaiore helo hameledo. ³⁶ Agali ke howa bi mana latagi halu mbiwia haga karu tibi homelo hameledo. Agali uruni ti mini nawi lulu ale kagoni. Babilononaga ami agali bu karu ti gi timbuni hai kagonigo tibi homai helo hameledo. ³⁷ Babilononaga wai biagane garo ale mini karisi ngarubi nogo hosi karisi gili laga karubi bibahende mo ko hai helo hameledo. Ami agali maru dindi taraha howa ibu karu ti Babilono biamogo bilo yolo bini karu ti hongo nahe kagonigo homelo bo waholene hameledo. Babilono wali agalinaga dabudabu ngaru bibahende mo ko hai holene nga. Waitigirume ibalu dabudabu bayale ngaru mo yu piai holene nga. ³⁸ Babilono dindiha iba dalu naibi wiaho ngane dege iba emene bedaru hundiai helolene karulape nga. Dindi ogoniha dama mitangi bialu mbirale gime wabini dewaore ngagoni. Mbirale uruni ngarume wali agali karu tini mo lulu ya hayagonaga mo ko holene nga. ³⁹ Ani biragola Babilono dindiha wali agali mbira naheore wialu wiaabo holebira. Ani bidagola budi gabua tara tararubi biango dudurubi ega umirubi uruni ale dege birulebira. ⁴⁰ Bamba ina Sodom

✧ **50:39:** Ais 13.20-21, Yar 51.37, Mo 18.2

Gomora tanobi tano maru wiapara para biarubi bibahende bo haealabaga bialu mo ko hai henego áyubi wali agali mbira nahe bame dindi dege nga. Anidagua bini dege wialu Babilono dindibi nde wali agali mbira naheore dindi hangu wulebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, laya lene.✧

⁴¹ Ami agali dindi abene uyurahayagi howa ibira. Ti hongo gibihe howa tinaga kini dewaore heba dindi kaundiani howa ibiragoni. Tigua wai biagane aleru mo manda manda bialu ka. ⁴² Agali uruni tigua dara haga ndo ibulebira. Tigua danda timu yandareru yu karume agali maru mo ko halu bo waholene dege hamelo haga ka. Tigua nogu hosini biralu ibalu howa tidiyu ibiraha dindi kulu laruago iba solowarame tangua amunana bialu kulu nduga lalu ibagagobi ibaruagoni. Tigua tidiyu ho dugubu howa Babilono baba wai bule ibiragoni. ⁴³ Babilono kini kagome waitigi uruni ibaruago hale howa gi halu ibunaga hongo bibahende pirilape halu hongo nahe birulebira. Ibu gi howa mogo timbuni lalu walime gali taba honole biruwa giho biragagobi birulebira.

⁴⁴ Laiono gabuame Iba Yodana ange irabu timbuni ngagoha howa tagira ibalu nogu sibi datani bayale karu nalu karia talia togo lagadagua Anduane Homogo ina Babilono wali agali karia abaleore ibalu tininaga dindi ngagoria howa bo batagi holebero. Ina agali haguane mbira dindi ogoriani haru helo dabo helolebero. Ina ani berogola mbiralime ila lai lolene ai holebirabe. Hongohe mbirali i ale ai kabe. Agali haguane ila wai bibehe ai kabe. ⁴⁵ Ina Babilono dindibi

✧ **50:40:** Pig 19.24-25

wali agali dindi ogoniha bu karubi tihondo bule mandabu kogo langerogo hale habe. Laionome nogo sibi balu bo gililo yu ibagabu ngelagadagua ina Babilono wali agali waneiginirubi bibahende bo payapayabu ngelolebero. Mbirale uruni bule ngogonaga Babilono dindi ibuni mogolalu ngag-
oni ndobe. ⁴⁶ Babilono dindi mo ko halu ibira helarogola dindi kulu timbuni lalu pirilagimbu bulebira. Ani biragola Babilono wali agalime dugu dalimu biaruagola unuraore dindi tara tara kaundiaha karume hale hai holebira, laya lene.

51

Anduane Homogohanda Babilono dindiha ko holene ibilolebero lenego ogo

¹ Anduane Homogohanda lalu, Ina agali tara maru wali agali mo ko haga bu karunaga mini mo heya harogola tigua abale gerai lalu puyabu ibiradagua ibalu Babilono wali agali baba wai bule ibulebira. ² Ina agali tara bu karu Babilono baba wai bule ibilarogola tigua ibalu wali agalime widi lini aeane tauilo wahagadagua Babilononaga dabudabu ngaru bibahende mo wahai holebira. Horo ogoni harangi waitigi dindi bibahendeha howa ibalu Babilono baba wai bialu dindi mo ko halu bo labu ho wulebira. ³ Babilononaga waitigi bu kamiru-o tigua Babilononaga amime wai biagane yári karulelobi tinaga danda timu tegelape helobi henge nami abaleore Babilono ami karu bogalimu. Mbira hangubi pora bialu napelo bibahende bo wahaiore halimu. ⁴ Tíngaga timume Babilono ami

bu karu bila hai halu homararunaga tingini Babilono dindiha harigani wima polebira. ⁵ Isaraele wali agali Yuda wali agalibi tini daluni heangi tigua Isaraelealinaga Ngode Datagaliwabe baya buruguleore howa mana bayale tigabi hangu bi-aabo haga kagonaga deni howa mana ko dewaore biya. Ani biyago bilowa Anduane Homogo Hongo Haiheore Ngode Datagaliwabe ina Isaraele wali agali Yuda wali agalibi erembira mialu yu wa nahe harugoni. ⁶ Isaraele wali agali Yuda wali agaliru tí Babilono abale yu wahalu ibida piai halimu. Tí hangu hangu nahome hole manda bialu ibida pugu pugu bilimu. Babilono wali agalime mana ko bialu hayagonaga pani nelo mulene áyu ogoni. Ti pani naragola tí heba namaga holigo pilimu. ⁷ Abale howa Anduane Homogohanda wali agali dindi bibahendeha hearu pani nelo mialu ibugua Babilonoha howa pani miai hayagola Babilono ibugua biabe ogoni biya. Babilono ibu Anduane Homogonaga giha gabo be ngolome wabini ale mo yu hayagola Anduane Homogohanda wali agali dindi bibahendeha bu hearu gabo be ogoniha howa waini iba nelo miradagua biya. Ani biyagola ti lulu iba nowa luluyu howa ibagabu kagoni. ⁸ Anigo áyu Babilono ibuni abale mo ko halu ibira holebira. Anidagua bulebi-ragonaga dara halu dugu bia hadaba. Ibunaga dere bidaruni dabi holobabadago marasini mbira abale mia hadaba. ⁹ Yuda wali agali Isaraele wali agalibi tigua ogodagua lolebira. Ina wali agali garabaya hene kamarume Babilono mo bayale

✧ 51:5: Ais 54.7-8, Yar 33.24-26, Hos 4.1-2 ✧ 51:7: Mo 17.2-4, 18.3

helo biamogo bia harimago nakarulape haragonida. Anigo ina Babilono wahalu inane dalu wirimagoha hama dai bima. Anduane Homogohanda Babilono koore biyagonaga pani emene ndo timbuniore wima irigi halu hari mindini ela habehe winigo miai haya, lolebira, lene.✧

¹⁰ Anduane Homogohanda lalu, Inaga wali agali karume ogodagua lolebira. Anduane Homogo ibugua Babilono mo ko hayagome ibunaga wali agali ina kamagonaga mana bayale ngago mo panaho ngeleda. Anidagua bidago ai iname Saiono tanoha dai bialu inanaga Anduane Homogohanda inahondo biyago damene latagi hamiya abale ma, lolebira, laya.

¹¹ Babilononaga waitigi bu kamiru tinaga yandare baya hangu de halu wai humbi mo manda manda bidaba. Anduane Homogohanda Babilonoalime bo gialahole bu wahene ngago mitangi bialu ibugua Babilono pani tandaga nelu mo mulene hamelo ka. Ibugua Babilono mo ko halu bo haealabaga biai holenaga Media dindiha kini karunaga mini Babilono baba wai bilo mo heya halu wai bule ibilolebira. ¹² Waitigi bu kamiruo ami agali bu karume wai hongo howa bialu Babilono tanonaga wai pabe hongohe kago bo gialapaya bilonaga galalu pelagi yaraga hadaba. Ami agali marume tano mamage helo dabo helalimu. Ani heledemigola tigua tinaga biabe bialu helo. Ami agali marume ohowa lamima pialu tigua Babilono baba wai bule manda manda bu halimu lalu lamilimu.

✧ 51:9: Mo 18.5

Anduane Homogohanda, Babilono wali agali mo ko howa bolebero, lenego áyu bolebira. ¹³ Babilono í daluha iba dewa pialu mbirale bayale tara tara dewa ngegoni. Anigo íha mo ko holene kaware íbu ngagoni ndobe. Ínaga holene pudini alego ai áyu tungulaki holebira.✧ ¹⁴ Anduane Homogo Hongo Haiheore kago ibugua ibuninaga minini howa bi heneneore ogodagua laya. Babilono í baba wai bilo agali dewaore ibilolebero. Ani ibilarogola í balu tigua í daluha mone dewaore biru tɔlaradagua bulebira. Ani bialu tigua í bope howa wayali halu mambolo balu holebira, lene.

*Anduane Homogonaga mini yaraga halu iba gana lenego ogo
(Yaremaia 10.12-16)*

- ¹⁵ Anduane Homogohanda ibunaga hongome dindi wabini.
Ibunaga mini bayale gigabiwigome dindi bibahende wabialu
hari daliga mo yangala halu daligaha karu bibahendebi wabini.
- ¹⁶ Ibunime bi laragola hari kilikulu hongoheore lalu iba hariha bedagome ɔ timbuni laga.
Dindi bibahendeha howa beralibaha pobo tara tara iraga howa mo mogo bilaga.
Ibugua iba dalu dindini ibilalu hari daba bilaga.
Puyabu tara tara ibu andaha wia do ho winiru mo heya halu pulame helo pelaga.
- ¹⁷ Ibugua ani birago hondowa wali agali karu ti lulu ale halu mini nawiore haga.

✧ 51:13: Mo 17.1

Dama mitangi bialu mbirale ngolome wabiaga
agali bu karu tibi nde mbirale tinime bialu
kagonaga taga pani nolebira.

Mbirale bi pupu wulenaga gime wabini
uruniha galone mbira naheore.

Uruniha buhe lolenebi nawiore.

¹⁸ Ti nagaloneore ngago hondowa wali agalime
uruni mebia holene karulape nga.

Anduane Homogo ibugua horo mbirungi ko bay-
alebi dabaki bule ibiragola

dama mitangi bialu mbirale gime wabini
uruni ti ko halu ereba hai holebira.

¹⁹ Yagabanaga Ngode Datagaliwabe kago ibu
urunibi ndo tara mende ale mbira kagoni.

Mbirale ngaru karubi bibahende ibugua
wabiai hene ka.

Ibugua Isaraele wali agaliore ibunaga helo lowa
daba bagiho helene ka.

Ibunaga mini Anduane Homogo Hongo Haiheore
kagoni.

*Anduane Homogohanda, Babilono í inaga tole
baga hama ale nga, lenego ogo*

²⁰ Anduane Homogohanda lalu,

Babilono í inaga tole бага hama ale halu mbi-
rale wai bule howa gi pehalu yamulene ale
kegoni.

Ina í yamialu wali agali dewaore bo dambu wa-
hai halu dindi timbuni hongohe wiaru bo
gindirulo wahi harugoni.

²¹ Ina í heba howa wai biagane hosi hearubi ami
agali hosini biraga hearubi bo wahi halu
birugoni ndobe.

Ina í yu howa garo ale wai biaga karisi wiaru
 bo pambulo wahai halu
 ami agali karisini heyu howa wai biaga
 hearubi bo wahai halu birugoni ndobe.

22 Ina í heba howa wali agali dewaore bo wahai
 halu
 wali agali wahebi waneiginibi wandari igiri
 daliahebi bibahende bo wahai harugoni.

23 Ina í yu howa nogo sibi hearubi nogo sibi haru
 haga agali bu hearubi bo wahai haru.
 Ina mabu biabe biaga bulumaga hearubi bu-
 lumaga biabe bilo haru haga agali hearubi
 bo wahai halu biru.

Ina gabumane agali hearubi agali haguane
 hearubi bo wahai halu birugoni ndobe,
 lene.

Babilono wali agali pani nenego ogo

24 Anigo Anduane Homogo ina larogo, Ina Ba-
 bilono pani nelu muleberogo irane Babilonoha
 mana ko dewa bialu Saiono tano mo ko howa
 bo gialabaga bialu mo labu hayagonaga bolebero.
 Babilono pani nelu mialu minu barogola Isaraele
 wali agali Yuda wali agalibi tígua de hondole-
 beremi. 25 Babilono-o ínaga hongo timbuniorehe
 hari nene timbuni kagobi howa dindi bibahende
 bo haealabagabu wahai halu biri. Anigo hene-
 neore í Anduane Homogo ina íla waitigi halu gi
 hongo howa dogolalu í minu yuwa dindini bape
 harogola irame í dalu do amo lolebira. 26 Í daluha
 ege tole bayale agalime hamelowa anda bibehe
 mbira ibira naholebira. Í mo ko halu bo haeal-
 abaga biaiore henego ani wiaabo holebira. Í An-
 duane Homogo ina bi o ledogoniore, lene.

Waitigime Babilono anda ibalu wai binigo ogo

²⁷ Babilonoali baba wai bule ibilonaga dindi tara tara bu ngaruha wali agali bu karu dombeneha howa galalu pelagi yaraga halu mbelo biguli pu lalimu. Agali Ararada dindiha bu karubi Mininaga hameiginibi Asagenasa hameiginibi uruni bibahende ibai helo olalimu. Ani ibai halu tigua agali wai haru halu bamba holene agali haguane mbira dabo helalimu. Ani bialu ami agali wai bulenaga nogo hosini biralu mone tidiyu ibiradagua ibilo. ²⁸ Ani bialu Midia dindiha kini bu karu olalu gabumane agali karubi tinaga agali haguane karubi heba tigua Midia dindini wali agali hendedaru ibai halimu lalu olalimu. Wali agali dindi ngaruha bu karu bibahende Babilono baba wai bule ibai halimu lolene nga. ²⁹ Anduane Homogohanda Babilono mo ko hai halu dindi hangu wialu wali agali mbira nahe bameore wulebira, lalu Anduane Homogohanda bi abale lo winigo nga. Anduane Homogohanda mbirale uruni birangi dindi dumbirumbi bialu birilagimbu bulebira. ³⁰ Babilono ami bu karume wai nabi ibida pialu tini andaga bira do hai holebira. Ani bialu hongo naheore wali ale birulebira. Waitigi bu karume ibalu Babilononaga anda hongohe bu karu bo heda halu wai pabenaga panga hongohe karu gialapaya biai holebira. ³¹ Agali bi yalu piagarume Babilononaga kini karia waitigime Babilono tano bibahende karulai haya lalu lamule pugupugu bulebira. ³² Waitigime iba doma edene biaga ngago karulalu iba pugua ngagoha tola bu karu bo heda hai holebira. Anidagua biragola Babilono

ami agali bu karu bibahende gi howa luluyu hai holebira. ³³ Waitigi bu karume ibalu Babilono dindi agalime widi iraneru lini hondo ibira ibira bilo geme hangedagadagua hangedalu bo haealabaga biai holebira. Biabe ogoni bulene horo kaware íbu ngagoni ndobe, lalu I Anduane Homogo Hongo Haiheore Isaraele wali agalinaga Ngode Datagaliwabe kago ina bi o ledogoniore lene.

³⁴⁻³⁵ Yarusaleme tanoha hearume lalu, Babilononaga Kini Nebugadenesahanda ina bo nalu naiore haya. Ibu dama tara mbira ale howa ina balu mbedogo biya. Inanaga dabudabu wimarume ibu tombe ho kagoni. Ibugua naiore hayagola inaha mbirale mbira nawi ndisi be bame ngaligobi ngama ndobe. Ani bialu mani inaha mbirale mbira para nahelo baya hangu domo wahai haya. Babilono tigua inanaga tingini bo budabaga biyagola inanaga darama bame odopaya bidagoni. Anidagua biyagome tiha ko ngago Anduane Homogohanda tigua mana ko biyagonaga paniore milo, laragoni, lene.

Anduane Homogohanda Isaraele baba waitigi heneru pani mule lenego ogo

³⁶ Anduane Homogohanda lalu, Yarusaleme wali agaliru-o hale haramine. Heneneore bule larogo Babilono ibugua tihondo mana ko biyagonaga ina tí biamogo bialu pani nelo mulebero. Babilono dindiha iba pedaru damene bibahende mo hundia hai holebero. ³⁷ Ina Babilono bo labu harogola dindi hangu ibira halu ege tole dudu paya bini ale ona alugumu wulebira. Ani ngagola dindi ogoniha wali agali mbira nahe nogo

gabua tara tara ti hangu dalu wulebira. Wali agali dindi taraha howa bolangua haga bialu porarume de hondowa mogo timbuni lalu gi hai holebira. ³⁸ Ani biragola Babilonoalirume ti laiono gabuame ngororo laradagua lolebira. ³⁹ Anigo Anduane Homogo ina tigatigaore larogo tinaga minime ko bulene bolangua ho kangi ina tinaga tomo timbuni dawa halu badi bia harogola tigua lulu iba dewaore nalu luluyu howa turu timbuniho holebira. Ani bialu howa mani ti paluwa lone heyabe nahe paliahondo haabo holebira. ⁴⁰ Agalime nogo sibi memeru bolene ngagoria bole haru halu piagadagua ti balu homelolene ngagoha haru polebero. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lene.

⁴¹ Anduane Homogohanda lalu, Wali agali dindi bibahendehe bu karume Babilono dindi mini mo yaraga haga ngago ai waitigime ibalu wai buwa ti karulolebira. Anidagua birago hondowa hameigini tara tara karume mogo lai holebira. ⁴² Iba solowarame yaribu timbuni bu yu ibalu iba angeni dindi ngago bo dambi hai hagadagua waitigi ibalu Babilono dindi bo dambi hai holebira. ⁴³ Babilonoha tano ngaru bibahende bo gialo wai hai haragola dindi dege wialu wali agalibi mbira nahe wulebira. Wali agali mbira dindi ogoniha bolangua halubi napolebira. ⁴⁴ Ina Babilono wali agalinaga dama mitangi bialu bi pupu wiaga gime wabini mini Bele ngago bo pambulo haealabaga bu waharogola ibugua mbirale mbedogo bu bi-

rayadaru magu tagudai bilolebira.*

Ani biragola wali agali dindi tara tara ngaruha howa Babilono naibulebira. Babilonaga wai pabe timbuni bu mabu bidago bo gialapaya biai holebira. ⁴⁵ Inaga wali agali bu kamiru tí Babilono dindi wahalu ibida piai halimu. Tí homa nabi hole hangu hangu ibida pugu pugu bilimu. Anduane Homogo ina Babilono wali agali baba keba timbuniore ho kogo ti baroha tí heba bamaga holigo gerai lalu pilimu. ⁴⁶ Tígua bi diburibu laya laya maru ogoale bira lalu laga birane hale harimiyagua nde tí gi halu miniha mogo nale halimu. Mali áyu kamagoria bi diburibu mbirago tagira ibalu mali mendegoria bi diburibu mendeale tagira ibalu dindi mbira mbiraha wai bialu бага бага biarua lalu kini mbiralime kini mendela waitigi haruago lalu laga laga bialu holebira. ⁴⁷ Ina horo mbira wiabagiho ngeledogo tagira ibirangi Babilono dindiha dama mitangi bialu bi pupu wule gime wabini bu ngaruni bibahende gingirulo wahai holebero. Ani berogola Babilono wali agali bibahendeme taga hai holebira. Ani bialu waitigime Babilono wali agali bibahende bo wahai hararunaga tingini Babilono dindi bibahendeni bu payabu wima polebira. ⁴⁸ Babilono tano bo haealabaga bini dindi hangu ibiraho

* **51:44:** Babilonoaliru tigua dindi tara tara wiaruha howa dabudabu tara tara wiaru mo yu piai henego Be 34.35 ngago de handabe. Ogoni bibahende tinaga mbirale bi pupu wiaga gime wabini wiago ogoninaga loma mo yu puwa migi bini. Anidagua binigo ai hamegini tara tara uruni tini wai anda pialu mbirale uruni mo yu dai bilonaga Anduane Homogohanda magu tagudai bilolebira.

ngangi hariha karumebi dindini karu ngarumebi turu timbuni hai holebira. Mbirale bu ngaru mo ko hai hole dindi abene uyurahayagi howa agali ibirarume ani bulebira.✧ ⁴⁹ Ani bulubadag-
oni Babilonoibunime Isaraele wali agali tihondo biyadaguabi wali agali tara tara bu karubi dindi wiarubi mo ko hai hayadaguaibunibi nde mo ko holebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore.✧

Anduane Homogohanda Isaraelealihondo, Babilono dindi wahalu ibida piai halimu, lenego ogo

⁵⁰ Anduane Homogohanda lalu, Isaraele wali agali ti homa nabi yu wahene pu kamiru ayu ogoni Babilono yu wahalu ibida piai halimu. Ti dindi kaundiaha pu kamigonigo tigua Anduane Homogo i mitangi biaabo halu Yarusaleme embeda nahalimu. ⁵¹ Ayu tigua bi ogodagua laga kami. Ina taga timbuni ho kama. Agali dindi tarali bu hearume Anduane Homogonaga anda tamuha tamu hobane Loma Biaheneore heagoha anda puwa yo handayagonaga ina taga timbuniore ho kama, lalu kamigoni. ⁵² Anigo Anduane Homogohanda lalu, Horo mbira ina manda manda bu wini ngogo ogoni tagira ibirangi Babilono dindiha mbirale dama mitangi bialu bi pupu wulenaga gime wabini bu ngamiru bibahende bo gingirulo wahai holebero. Ani bialu Babilono dindi bibahendeha agali wai pialu karia bene timuhe bu howa dugu bigibigi bialu holebira. ⁵³ Ainde Babilono ibu hari mindiniha iraga howa wai pabe hongoheore bu habeheyaguabi harugo lowa ina mbirale mo ko

✧ 51:48: Mo 18.20 ✧ 51:49: Mo 18.24

haga bu heledaru pelarogola tigua tano hongohoe ogoni bo gialabaga bialu dindini bope holebira. I Anduane Homogo ina bi o ledogoniore, lene.

⁵⁴ Anduane Homogohanda lalu, Babilono dindiha dugu timbuniore biarua. Waitigi bu karume ibalu Babilono bo gialo wahai hayagonaga bi pudagadaga bialu ngilingolo timbuni laruagoni.

⁵⁵ Anduane Homogo ina Babilono bo gialabaga bialuibunaga ne hariga timbuni ngago bo hangai holebero. Iba solowarame yaribu bialu ege toleni baragola kulunduga laga biagadagua waitigime Babilono tanoha ibalu wai bialu kangi kilikulu timbuni lolebira. ⁵⁶ Mbirale agali mo ko haga bu karume Babilonoha ibalu Babilonoali bope halu ti wayali holebira. Tigua Babilononaga ami agali bu karu minu garabaya bialu tinaga danda timu yidaru bo podo бага biai holebira. Anduane Homogo inime emena tigabi mulene ngadagua miaga Ngode Datagaliwabeore kogoni. I ogonibiore kogome Babilonome ko biyagonaga paniore mulene ngadagua miadai bulebero. ⁵⁷ Ina Babilono agali haguane bu karu bibahende lulu iba mo na howa luluyu helolebero. Ami agali bu karubi tinaga haru haga bu karubi agali manda timbunibi karubi gabumane agali bu karubi ti bibahende mo luluyu helai holebero. Uruni ti mbirali lone heyana nabi dindini palia ho wiaabo holebira. I Kiniore howa i mini Anduane Homogo Hongo Haiheore kogo ina bi o ledogoniore.

⁵⁸ Babilono tanonaga wai pabe hongohoe homabu bidago waitigime bo gialapaya bialu emene yu wahene mbira naholebira. Tano

ogoninaga wai pabe hongohhe kagonaga panga irani giallo delolebira. Wali agali bibahendeme biabe ogoni erekuibini bame bu wahaya. Tigua binigo damene bibahende irani dai holebira. I Anduane Homogo Hongo Haiheore kogo ina bi o ledogoniore, lene.

Yaremaiahanda Babilono dindiha bi lo pelenego ogo

⁵⁹ Sedegaia ibu Yuda dindini kini heane mali mane hayagola Yaremaia ibugua Babilono dindiha bi mbira lo pelene. Horo ogoningsi Kini Sedegaia ibu Babilono pole manda biyagola agali haguane mini Seraia libu haru polene manda bini. Seraia ibu Neria igini Masea aguane hene. Ani heagola Yaremaia ibugua Seraiahondo bi lowia hene. ⁶⁰ Yaremaiahanda Babilono mo ko holebira lalu Anduane Homogohanda bi lamiyago bibahende gilibu wia hene. ⁶¹ Ani bialu Yaremaiahanda Seraia lamialu lalu, I Babilononi anda puwa wali agali karume mbuga ogoni bi gilibu ngaru hale hai helo bibahende dagalai habe. ⁶² Ani bialu ina Anduane Homogohondo bi ogodagua labe. Anduane Homogo-o ina dindi ogo bibahende mo ko hai halu wali agali nogo biangobi mbira naheloleore lalu dindi hangu ibira helo larigoni, lalu labe. ⁶³ Seraia-o ina mbuga ogo dagalalu Anduane Homogohondo bi ogonidagua lai howa mbuga ogoria ege tole mbira pongobia howa Iba Yuberedisi pedagoha bape habe.* ⁶⁴ Ani bialu Anduane Homogonaga bi ogodagua labe. Anduane Homogo ina Babilono

* 51:63: Mo 18.21

mo ko hole ngogo mbuga ogo ibaha pu ereba halu lone dai nabulebiradagua Babilono lone iraga naholebira, lalu laya labe. Yaremaia ibugua bi ogoni lairi hene.

52

Babilono amirume Yarusaleme tano anda ibuwa wai binigo ogo

(2 Kini 24.18-25.7, Yaremaia 39.1-10)

¹ Sedegaia ibu mali pira kirani mbira (21) hayagola ibu kini pigane henego ai kini heane dege mali bearia (11) pene. Ibu ajiya mini Hamudala ibu Libina tanoha agali mbira mini Yaremaia dege mende henego wane berene. ² Kini Sedegaia ibugua Kini Yahoiajimihanda mana ko wiaru Anduane Homogonaga deni biyadagua dege bialu haga hene. ³ Anduane Homogohanda Yuda wali agalirumebi Yarusaleme tanoni wali agali hearumebi mana ko wiaru dege mo tene howa biaabo hayago hondowa ibugua handabe manga timbuniore howa keba halu ti bibahende tinaga dindi ngelo wahalu dindi mendeha hama pelo wara tagi hene.

Kini Sedegaia ibugua Babilono dindiha Kini Nebugadenesa heagome ibu handayaho helowa holenegro manga halu hame nale ha tara hene.

⁴ Ani heagola Sedegaia ibu kini heane mali dininaga ege pinini horobi pini dege hayagola Babilono dindinaga Kini Nebugadenesahanda ibunaga ami bibahende haru ibuwa Yarusaleme tano karulole lowa ho hagira buwa wai bialu hene. Tigua dindi dugu yu tone buwa tini howa wai bule ge holenenaga pabe hai heagonaga

tagiraha wima wima iraga halu hene.✠ 5 Tigua ani buwa Yarusaleme tano ho hagirabu heane dege mali mbirani ege waragaria pene. Sedegaia ibu kini heane mali bearia (11) peagola 6 mali ogoninaga ege mane hayagola horo dinini Yarusaleme wali agali bibahende tomo nolene nawi ndia hayagola hina garime mo ko hene. 7 Ani heagola Babilonoali ami biarume pabe mbirahayagi gialo wialu Yarusaleme tanoha anda ibini. Anda ibiyagola Kini Sedegaiaibi ibunaga ami bu hearubi ti bibahende ibida piai hene. Ti kini mabu mbira wiagodagua pialu pabe bu paulene gimbuni wiagoha panga mbira winigoha tagira pole mbiraga ohalu pene. Babilono ami dewaore Yarusaleme tanonaga pabe tagirahayagi ho mabubupe howa mamage hai heago helalu Yudanaga ami biaru ti ohalu hendore tagira pialu unu Iba Yodana anghayagi dindi ulini mbira wiagoha pole pene.✠ 8 Ani pole pialu hearia Babilonoali ami biarume Kini Sedegaia talima pugupugu bialu harigani Yarigo tano kaware degeni abale minu yania hene. Ani biya handala Sedegaianaga ami agali biarume kini biago minilo yu wahalu ti ibida pugupugu bialu piai hene. 9 Ani biyagola Babilonoali ami biarume Kini Sedegaia minuwa Babilononaga kini hearia yalu pene. Odagoningi Babilononaga kini ibu Hamada tanonaga dege tano emene mbira Libila winigoria hearia tigua Yudanaga Kini Sedegaia minu yalu pene. Babilononaga Kini Nebugadenesahanda Kini

✠ 52:4: Ese 24.2 ✠ 52:7: Ese 33.21

Sedegaia minu yalu ibiyago hondowa ibugua lalu, Kini Sedegaia ibunime ko biyagonaga paniore nolene nga, lene. ¹⁰ Babilonoali ami biarume Kini Sedegaia iginirubi Yudali agali haguane hearubi bibahende Libila tanoni minu yalu ibini. Horo ogoningi dege Kini Nebugadenesahanda bidaba layadagua bialu ami agali hearume Yudanaga Kini Sedegaia ibuninaga deni ibu igini biaru bibahende homelo bo wahai halu Yudali agali haguane biarubi bibahende homelo ma pugu wahai dege hene. ¹¹ Ani buwa Kini Nebugadenesa ibugua bidaba layagola Kini Sedegaianaga de kirabali bo halu wahalu ibuni gi geru pu senime hende howa Babilono dindiha haru pene. Ani haru puwa Babilono dindiha garabaya helayagola ogoniha ha dege bialu garabaya andaha halu homene.✧

Babilonoali amirume Yarusaleme bo gialo wa-henego ogo
(2 Kini 25.8-17)

¹² Kini Nebugadenesa ibu kini heane dege mali pira mbirani dira (19) henego mali ogoninaga ege dauni hayagola horo piningi kininaga ami haru howa Babilononaga kini mamage haga agali haguane mbira mini Nebusaradana henego ibu Yarusaleme puwa Babilononaga kini heagonaga biabe bulene wiaru handayaho haga hene. ¹³ Ani pu howa ibugua Anduane Homogonaga andabi Yuda wali agalinaga kini biago andagabi Yuda wali agalinaga agali haguane biaru andagabi

✧ 52:11: Ese 12.13

bibahende mbiraorebi mbira yu wa nahe bibahendeore bo heda hai hene. ✧ ¹⁴ Ami agali haguane Nebusaradana heba ibini biarume Yarusaleme tanoha ege pabe bu mabu bini hearu bibahende gialope hai hene. ¹⁵ Ani bialu ami haru haga Nebusaradana ibugua Yuda wali agali maru yu wahene hearu bibahende minu garabayabu yalu Babilono dindiha piai hene. Yuda wali agali maru wai biyangi ibida pialu Babilononaga ami hearuha ho bitago ho hene hearubi bibahende garabayabu yalu pu dege bini. Agali maru mbi-rale tara tara ngaru wabiaga mandabi Yarusalemeha hearubi minu yalu pu dege bini. ¹⁶ Anigo Yuda wali agali maru yagibanore howa mbirale yalu polene nawi hearu ami haru haga haguane Nebusaradana ibugua uruni ti gerebi maburu mabu tara tara wiarunibi handayaho helo lowa helo wahalu pene.

¹⁷ Babilonoali biarume Yarusalemeha Anduane Homogonaga anda biagoha anda puwa ege tole boronosime anda gene helo helene heago bo gialo yalu iba hambu yu pu ibu biaga wilibaro ale wiagobi mo yu pialu bini. Iba dange timbuni ege tole boronosime wabu wini wiagobi bo pambulo бага буwa mo yalu pu dege bini. Uruni damene ege tole boronosime wabiniru bibahende Babilono dindiha mo yalu piai hene. ✧ ¹⁸ Ogoningi dege Anduane Homogonaga andaha biabe biaga todobene bebi mbirale hilaga nama tabulibi lamu hale hundia haga alebi nogo darاما lomabu mule hambu yaga ndisi bebi ira hagua ngabilo mini inisenesi delo delaga be wiagobi

✧ 52:13: 1 Kin 9.8 ✧ 52:17: 1 Kin 7.15-47

mbirale tara tara ege tole boronisime wabini Yuda dindini wini wiaruni bibahendeore Babilonoha mo hilo yalu piai hene. ¹⁹ Ani bialu ami agali haguane Nebusaradana biagome dege mbirale ngolo silibarume wabini pelediru ndisi berubi loma delolene ira hedo yagabi ndisi be nogo darama hambu yaga wiarubi todobene be wiarubi mbirale lamu hale delaga wiarubi ira hagua ngabilo inisenesi delaga be wiarubi waini iba hambuwa loma wiaga ndisibe wiarubi bibahendeore mo yalu piai hene. ²⁰ Bambaore Kini Solomonaga biabe biaga agali henerume anda pigane bialu howa ege tole boronosime anda gene kira wabu helene heagobi iba dange timbuni mbira winigobi mbirale nogo bulumaga ale homberia (12) wabuwa iba dange timbuni biago wiagonaga dabu biago andane dindiha winigobi iba dange emene emeneru hambuwa wilibaro ale ogoriani hambu yalu pu ibu biaga wiarubi bibahende Kini Solomonohanda Anduane Homogonaga andaha ngelo agalime ani wabu ngeladaba lenego. Uruni bibahende ege tole boronosi paleago mule lowa bo dudubaga biai hene. Ege tole boronosi uruninaga genda agalime magi handabe nahe dewaore mini. ²¹⁻²² Anda gene kira boronosime wabu helenedagoni luore ogobi labo-labo hene. Libu kirabali luninaga magi manda mida halira. Ogoni timbuni mabubinaga arane mida duriani howa emene bolanguahe sendimida pira tebira (30) wini. Tigua wabinidangi boronosime baibo timbuni wabu henego ogoni ibuha boronosi dewaoreme wabini. Boronosi palia gengeda tagi henego magi manda sendim-

ida karia howa bolangua hene. Nguni daligahayagi boronosi padago magi manda mida kirani sendimida pira kira (20) wini. Tigua boronosi degeme mbirale yári wena nu alebi ira mbira mini pomegaranadenaga lini alebi wabuwa anda gene boronosime wabini biagonaga nguni daligahayagi yári bia ho helene. ²³ Anda gene mbira mbiranaga mbirale ira pomegaranade lini ale pira dege pira (100) wabuwa anda gene biago labonaga nguni daligahayagi yári bia haga bu helene. Uruninaga pira dirani waragaria (96) anda gene ogoninaga ira gubane maria biarunihayagi helai hene.

Yuda wali agali Babilonoha garabayabu yalu penego ogo

²⁴ Babilononaga ami haru haga agali haguane Nebusaradanahanda loma binigo mo miaga haguane Seraiabi biabe ogoni ale dege biaga agali mende Sebanaiabi agali tebirali Anduane Homogonaga anda biagonaga panga haraba wiago mamage haga hearubi bibahende minini. ²⁵ Ani bialu Nebusaradanahanda Yudanaga ami haguane agalibi kininaga bi lamogo biaga agali kariali hearubi ami agali haguane mende ibu ami agali mo mogo buwa tinaga mini bebani gili biaga ibubi agali haguane pira waragaria (60) hearu tibi agali uruni bibahende minu garabayabu yalu pene. ²⁶⁻²⁷ Nebusaradana ibugua uruni ti Babilononaga kini biago Hamada dindiha Libila tano wiagoria ibu hearia minu yalu pene. Tano ogoriani kini ibugua agali uruni bo wahadaba layagola bibahende bo wahai hene.

Ani bo wahai halu Yuda wali agali maru tininaga dindi yu wahalu Babilono dindiha garabayabu yalu piai hene. ²⁸ Nebugadenesahanda garabayabu yalu pendaruni daga ogodagua. Nebugadenesa ibuni kini heane mali karia hayagola Yuda wali agali daosini tebira pira kirani tebira (3,023) garabayabu yalu pene. ²⁹ Ai Nebugadenesa ibu kini heane mali pira mbirani halira (18) hayagola Yarusaleme wali agali handari halira pira tebirani kira (832) garabayabu yalu pene. ³⁰ Nebugadenesa ibu kini heane mali pira kirani tebira (23) peagola ibunaga ami haru haga haguane Nebusaradana ibugua Yuda wali agali handari karia pira mariani duria (745) garabayabu yalu pene. Ani garabayabu yalu pendaruni daga lamaga halu daosini mariani handari waragaria (4,600) bibahende pene.

Yudanaga Kini Yahoigini garabaya golope hene go

³¹ Yuda wali agalinaga Kini Yahoigini Babilono dindiha garabaya dege heane mali pira tebirani karia (37) penego ai mali ogonongi agali mbira ibu mini Ebili Merodaga ibu Babilononaga kini gahenge ha aribia ho hene. Mali ogoninaga ege hombeanenaga (12) horo pira kirani duria (25) hayagola Kini Ebili Merodagahanda Yudanaga Kini Yahoigini dara howa garabaya hayago go-lope hene. ³² Kini Ebili Merodagahanda mana bayaleore walua halu kini maru Babilono dindiha garabaya hene hearunaga deni Yudanaga Kini Yahoigini ibu mini lene lowa mo daliga helene.

³³ Ani helayagola Yahooiagini ibu garabayanaga aga nabi aga tara bu howa ibu kini andagaha tomo nalu haga haabo halu nde ibuni homene. ³⁴ Kini Ebili Merodagahanda Yahooiagini ibu bayale karulape helonaga wali agalihondo tomo mbiraleru munirubi tale bialu Yahooiagini miaabo halimu laga hene. Wali agali tigua ani talebu migi bialu haabo hearia dege Yahooiagini ibuni homene.

Habo nalolene bi gahenge lo winigo ogo
The Holy Bible with Deuterocanon in the Huli
Language of Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Huli long Niugini

Copyright © 1983, 1991, 2002 Bible Society of Papua New Guinea

© Faith Comes by Hearing

Language: Huli

Translation by: Bible Society of Papua New Guinea

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-12-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

dbd89e09-6f1d-5903-a411-8b10e4e81fb7